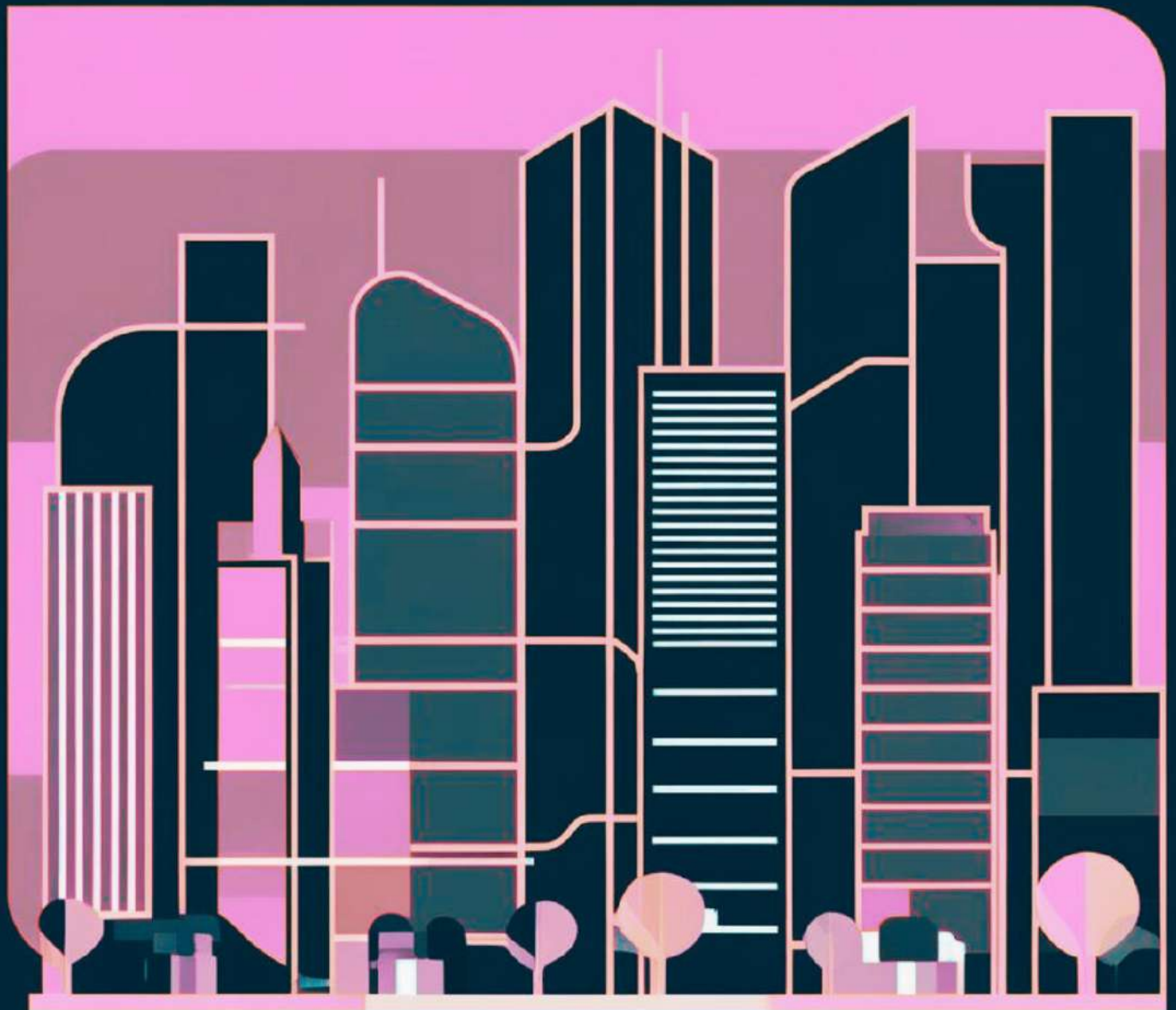

Journal of Spatial Development and Policy

ISSN: 2985-220x (Online)

May-June 2025
Vol. 3 No. 3

Journal of Spatial Development and Policy ปีที่ 3 ฉบับที่ 3

JSDP

ISSN: 2985-220X (Online)

Journal of Spatial Development and Policy Vol. 3 No. 3

Journal of Spatial Development and Policy

3/1273 ตำบลเมืองเก่า อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น 40000

โทร. 080-224-1454, 081-601-5934 อีเมล: ajsdp9900@gmail.com

Journal of Spatial Development and Policy

เจ้าของ: ปัญญาพัฒน์ 3/1273 ตำบลเมืองเก่า อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น 40000

บรรณาธิการ:

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประยูร แสงใส

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

กองบรรณาธิการ:

ศาสตราจารย์ สุวิทย์ อธิศาสตร์

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

รองศาสตราจารย์ ดร.เกียรติศักดิ์ สุขเหลือง

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

รองศาสตราจารย์ ดร.ธีระภัทร เอกผาชัยสวัสดิ์

มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

รองศาสตราจารย์ ดร.กัมปนาท วิจิตรศรีกรม

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรรณพ ศรีโสมพันธ์

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วินิจ ผาเจริญ

มหาวิทยาลัยแม่โจ้

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อภิรักษ์ นานา

มหาวิทยาลัยนครพนม

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศักดิ์สิทธิ์ ชารเลิศ

มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทัศนีย์ ปัทมสนธิ์

มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อนันต์ แยมเย็น

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

ผู้จัดการวารสาร:

นางสาวศิริรัตน์ ประศรี

กำหนดออกเผยแพร่วารสาร:

Journal of Spatial Development and Policy มีกำหนดวงรอบการเผยแพร่ปีละ 6 ฉบับ ดังนี้

ฉบับที่ 1 มกราคม – กุมภาพันธ์

ฉบับที่ 2 มีนาคม – เมษายน

ฉบับที่ 3 พฤษภาคม – มิถุนายน

ฉบับที่ 4 กรกฎาคม – สิงหาคม

ฉบับที่ 5 กันยายน – ตุลาคม

ฉบับที่ 6 พฤศจิกายน – ธันวาคม

การส่งบทความพิจารณาตีพิมพ์:

ผู้เขียนเตรียมต้นฉบับบทความตามเกณฑ์เงื่อนไขของวารสารและส่งในระบบที่เว็บไซต์วารสาร <https://so16.tci-thaijo.org/index.php/JSDP/index> เปิดรับพิจารณาบทความเพื่อตีพิมพ์ตลอดทั้งปี

จุดมุ่งหมายและขอบเขต (Aim and Scope)

Journal of Spatial Development and Policy ได้มีจุดมุ่งหมายเพื่อเผยแพร่บทความวิจัย บทความวิชาการ และบทความปริทัศน์ที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับการพัฒนาเชิงพื้นที่ตั้งแต่ระดับองค์กร กลุ่มหมู่บ้าน ตำบล จังหวัด ภูมิภาค ระดับประเทศ และระหว่างประเทศ วารสารมุ่งเน้นส่งเสริมงานวิชาการที่มีลักษณะเป็นการสร้างองค์ความรู้ด้านการพัฒนาพื้นที่ในมิติต่าง ๆ แบบบูรณาการข้ามศาสตร์ที่ผลักดันไปสู่การสร้างนโยบายของพื้นที่ โดยเปิดรับบทความทางด้านการพัฒนาพื้นที่ที่บูรณาการกับศาสตร์ต่าง ๆ ได้แก่ สังคมศาสตร์ รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา เกษตรศาสตร์ และงานทางด้านสหวิทยาการที่มุ่งเน้นการพัฒนาพื้นที่และผลักดันสู่การสร้างกรอบนโยบายการพัฒนาเชิงพื้นที่ ปีละ 6 ฉบับ โดยทุกบทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน ทั้งนี้จะมีรูปแบบที่ผู้พิจารณาบทความไม่ทราบชื่อผู้นิพนธ์บทความและผู้นิพนธ์บทความไม่ทราบชื่อผู้พิจารณาบทความ เช่นเดียวกัน (Double-Blind Peer Review) เปิดรับบทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

ประเภทของผลงานที่ตีพิมพ์ในวารสาร

- 1) บทความวิจัย (Research Article) เป็นบทความที่นำเสนอการค้นคว้าวิจัย เกี่ยวกับด้านสังคมศาสตร์ และรวมถึงสหวิทยาการเชิงประยุกต์ด้านสังคมศาสตร์
- 2) บทความวิชาการ (Academic Article) เป็นบทความวิเคราะห์ วิจัยหรือเสนอแนวคิดใหม่
- 3) บทวิจารณ์หนังสือ (Book Review) เป็นบทความในลักษณะวิจารณ์หรืออธิบายเหตุผลสนับสนุนในประเด็นที่เห็นด้วย และ มีความเห็นแตกต่างในมุมมองวิชาการ

บทบรรณาธิการแถลง

Journal of Spatial Development and Policy ฉบับนี้เป็นปีที่ 3 ฉบับที่ 3 (พฤษภาคม – มิถุนายน 2568) มุ่งเน้นการเผยแพร่ บทความทางด้านการพัฒนาพื้นที่ที่บูรณาการกับศาสตร์ต่าง ๆ ได้แก่ สังคมศาสตร์ รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา เกษตรศาสตร์ และงานทางด้านสหวิทยาการที่มุ่งเน้นการพัฒนาพื้นที่และผลักดันสู่การสร้างกรอบนโยบายการพัฒนาเชิงพื้นที่ จากหลากหลายหน่วยงานและสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ทั้งนี้ ทางกองบรรณาธิการยินดีเป็นสื่อกลาง สำหรับ นักวิจัย นักวิชาการ นิสิต นักศึกษาทุกท่าน ที่ประสงค์จะตีพิมพ์เผยแพร่บทความของท่าน ซึ่งจะต้องผ่านการประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิในแต่ละสาขาวิชาทางด้านสังคมศาสตร์อย่างเข้มข้น จำนวน 3 ท่าน จึงกล่าวได้ว่า บทความที่ทาง Journal of Spatial Development and Policy ได้เผยแพร่ไปนั้น มีมาตรฐานทางวิชาการ

กระผมในฐานะบรรณาธิการวารสาร จึงขอขอบคุณท่านผู้มีส่วนในการสร้างงานวิชาการเหล่านี้ นับตั้งแต่เจ้าของผลงาน ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้จัดการวารสาร และคณะกรรมการ บรรณาธิการ วารสารนี้ยังคงเป็นแหล่ง รวบรวมผลงานดี ๆ ที่สร้างสรรค์เพื่อเป็นแนวทางในการแก้ปัญหาในประเด็นที่เกี่ยวข้องทางวิชาการ แก่นักวิชาการ และวิญญูชนผู้สนใจโดยทั่วไป เพื่อเป็นประโยชน์แก่แวดวงวิชาการต่อไป ด้วยจิตคารวะและ ขอขอบคุณทุกท่าน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประยูร แสงใส

บรรณาธิการ Journal of Spatial Development and Policy

สารบัญ

บทความวิจัย

ปัจจัยที่ส่งผลต่ออัตราการจ่ายเงินปันผลของสหกรณ์ออมทรัพย์กลุ่มข้าราชการ สุทธิรักษ์ แซ่ช่วย, ประไพพิมพ์ สุธีวสินนันท	1-14
แรงจูงใจที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานสายการผลิตชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์ กรณีศึกษา บริษัท เอเชีย ไมโคร กลาส (ประเทศไทย) จำกัด รัฐพงศ์ วงศ์เศรษฐี, นลินฉัตร ธาราลิวิรรักษ์, พาวีกร อินลวง	15-30
การวิเคราะห์ต้นทุนผลตอบแทนการผลิตพืชฤดูแล้งเพื่อการค้าของเกษตรกรในตำบลโพนบก อำเภอโพนสวรรค์ จังหวัดนครพนม อรพรรณ ปู่ห้วยพระ, จักรกฤษณ์ พจนศิลป์, ศานิต แก้วเอี่ยม, สรวัฒน์ วิชาลาภรณ์	31-46
ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการสั่งอาหารเดลิเวอรี่ ผ่านแอปพลิเคชันของผู้บริโภค ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ นิรันดร์ กาอินตะ, นลินฉัตร ธาราลิวิรรักษ์, พาวีกร อินลวง	47-60
ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเพิ่มประสิทธิภาพการให้บริการการขนส่งสินค้าขนาดใหญ่: กรณีศึกษา บริษัท ABC จำกัด ชลิดา สุวรรณประทีป, เมธาวิชญ์ ฤทธิกล้า, ศิริศักดิ์ ธรรมฤทธิ์, เปรมทัต มาพระลับ, ทักษิณัย ขยิม, ปิยาภรณ์ รัตโนภาส, ปริมประภา นามตาแสง	61-74
ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานในระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ (E-LAAS) ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก ฐิตินันท์ สุโคมุต, สุนทรีย์ ตั้งศรีวงศ์, กนกพร สุรณ์สุกุล	75-88
ปัจจัยสนับสนุนทางสังคมที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลไกรใน อำเภอองไกรลาค จังหวัดสุโขทัย วิไลรัตน์ บรรจงเลิศ, สุนิตดา เทคนิยม, อีรพล กาญจนากาศ, สมคิด ดวงจักร์	89-100
ซอฟต์แวร์พาเวอร์มวไทย : การขับเคลื่อนนโยบายภาครัฐโดยใช้อิทธิพลทางวัฒนธรรม ชินพรรณ อธิชัยวรานนท์, อีรพล กาญจนากาศ, ณฐนนท ทวีสิน, เกียรติยศ ระวะนาวิก	101-110
การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดเพชรบูรณ์ ปัญญา กันภัย, พระมหาธนกร กิตติปัญญา	111-122

บทความวิชาการ

พลิกสมการความเหลื่อมล้ำด้วยเทคโนโลยีทางการเงิน: เส้นทางใหม่สู่การเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศไทย กอบกาญจน์ ปันพงษ์, จินต์จุฑา ผาสุข, จินตนา อินทจักร์, ณัฐกานต์ ชุสศ, พลอยชมภู สารโกศา, รินรดา เลือดไทยณรงค์, สรลัษณา เคยอาษา	123-134
--	---------

Factors Influencing the Dividend Payout Rate of Civil Servant Savings Cooperatives

Suttirux Saekuany^{1*} and Prapaipim Sutheewasinnon²

¹ Master Student, Cooperative Economics, Faculty of Economics, Kasetsart University, Thailand

² Department of Cooperatives, Faculty of Economics, Kasetsart University, Thailand

* Corresponding author. E-mail: suttirux.s@ku.th

ABSTRACT

This study aimed to investigate the factors that influence dividend payout ratios in civil servant savings cooperatives in Thailand. The research focused on six financial indicators, including return on assets ratio (ROA), return on equity ratio (ROE), debt-to-equity ratio (DER), current ratio (CR), net profit margin (NPM), and historical dividend payout ratio (HDPR). Annual financial data were collected from 26 cooperatives over a ten-year period from 2014 to 2023. Descriptive statistics were used to summarize the characteristics of key variables, including the mean, maximum, minimum, and standard deviation. Panel data regression analysis, specifically Fixed Effect Model was applied to examine the relationships between financial indicators and dividend payout ratios. The results showed that the debt-to-equity ratio (DER) had a statistically significant negative effect on the current dividend payout ratio, while the historical dividend payout ratio (HDPR) had a statistically significant positive effect, both at the 0.01 significant level. Other indicators, including ROA, ROE, CR, and NPM, did not show statistically significant effects on the dividend payout ratio.

Keywords: Government Savings Cooperative, Dividend Payout Rate, Savings Cooperative

ปัจจัยที่ส่งผลต่ออัตราการจ่ายเงินปันผลของสหกรณ์ออมทรัพย์กลุ่มข้าราชการ

สุทธิรักษ์ แซ่ช่วย^{1*} และ ประไพพิมพ์ สุธีสินนท์²

¹ นิสิตปริญญาโท สาขาเศรษฐศาสตร์สหกรณ์ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ประเทศไทย

² ภาควิชาสหกรณ์ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: suttirux.s@ku.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่ออัตราการจ่ายเงินปันผลของสหกรณ์ออมทรัพย์กลุ่มข้าราชการ โดยปัจจัยที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ประกอบด้วย อัตราส่วนผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ (ROA) อัตราส่วนผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (ROE) อัตรากำไรสุทธิ (NPM) อัตราส่วนทุนหมุนเวียน (CR) อัตราส่วนหนี้สินต่อทุนของสหกรณ์ (DER) และอัตราการจ่ายเงินปันผลปีที่ผ่านมา (HDPR) โดยใช้ข้อมูลรายปีของสหกรณ์ออมทรัพย์กลุ่มข้าราชการจำนวน 26 สหกรณ์ ตั้งแต่ปี 2557-2566 รวมระยะเวลา 10 ปี สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วยค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าสูงสุด (Maximum) ค่าต่ำสุด (Minimum) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) การวิเคราะห์สมการถดถอยด้วยวิธี Panel Data Regression ผลการศึกษาพบว่า อัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (DER) มีอิทธิพลเชิงลบต่ออัตราการจ่ายเงินปันผล (DPR) และอัตราการจ่ายเงินปันผลปีที่ผ่านมา (HDPR) มีอิทธิพลเชิงบวกกับอัตราการจ่ายเงินปันผล (DPR) ที่ระดับนัยสำคัญ ทางสถิติ 0.01 ส่วนอัตราส่วนผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ (ROA) อัตราส่วนผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (ROE) อัตรากำไรสุทธิ (NPM) และอัตราส่วนทุนหมุนเวียน (CR) ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ: สหกรณ์ออมทรัพย์กลุ่มข้าราชการ, อัตราการจ่ายเงินปันผล, สหกรณ์ออมทรัพย์

© 2025 JSDP: Journal of Spatial Development and Policy

บทนำ

สหกรณ์ออมทรัพย์ถือเป็นหน่วยธุรกิจที่มีความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศ ด้วยรูปแบบการดำเนินงานที่มีความเป็นเอกลักษณ์และแตกต่างจากธุรกิจทั่วไป โดยมีหลักการดำเนินงานที่สำคัญ คือ การมุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพชีวิตของสมาชิกมากกว่าการแสวงหากำไรสูงสุด สหกรณ์ออมทรัพย์มีวัตถุประสงค์หลักในการส่งเสริมการออมและสร้างความมั่นคงทางการเงินให้แก่สมาชิก ซึ่งดำเนินงานโดยผ่านกลไกที่สำคัญ เช่น การส่งเสริมการออมแก่สมาชิกแบบสมัครใจผ่านการถือหุ้นรายเดือนหรือหุ้นที่สหกรณ์ออกจำหน่ายในกรณีพิเศษ รวมถึงการรับฝากเงินในรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งมักมีอัตราผลตอบแทนที่สูงกว่าธนาคารพาณิชย์ (สิริธยา จิตอุดมวัฒนา, 2553) ด้วยลักษณะเฉพาะดังกล่าว ถือได้ว่าสหกรณ์ออมทรัพย์เป็นสถาบันการเงินที่เน้นการพึ่งพาตนเองและส่งเสริมการช่วยเหลือซึ่งกันและกันตามอุดมการณ์สหกรณ์ ในปี พ.ศ. 2566 ปริมาณธุรกิจโดยรวมของสหกรณ์ทุกประเภทในประเทศไทยมีมูลค่ารวม 2.375 ล้านล้านบาท โดยสหกรณ์ออมทรัพย์มีส่วนปริมาณธุรกิจถึงร้อยละ 81.20 ของปริมาณธุรกิจโดยรวม ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 13.27 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (GDP) แสดงให้เห็นถึงบทบาทของสหกรณ์ออมทรัพย์ที่มีความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศ นอกจากนี้ สหกรณ์ออมทรัพย์ มีบทบาทในการสร้างเสถียรภาพทางการเงินให้แก่สมาชิก สร้างความมั่นคงด้านที่อยู่อาศัย เปิดโอกาสด้านการลงทุน รวมถึงเป็นแหล่งเงินทุนต้นทุนต่ำให้สมาชิก ในปี พ.ศ. 2566 สหกรณ์ออมทรัพย์มีสมาชิกรวมจำนวน 3.2 ล้านราย คิดเป็นร้อยละ 28.42 ของจำนวนสมาชิกสหกรณ์ทุกประเภท (กรมส่งเสริมสหกรณ์, 2566) สะท้อนถึงความเชื่อมั่นของสมาชิกที่มีต่อสหกรณ์ออมทรัพย์

สหกรณ์ออมทรัพย์กลุ่มข้าราชการ เป็นกลุ่มที่มีบทบาทสำคัญ โดยในปี พ.ศ. 2566 มีสินทรัพย์รวมจำนวน 208,560.48 ล้านบาท และมีปริมาณธุรกิจรวม 105,994.21 ล้านบาท โดยสหกรณ์ออมทรัพย์กลุ่มข้าราชการจะดำเนินงานภายใต้คณะกรรมการดำเนินการซึ่งส่วนใหญ่คือผู้บริหารจากหน่วยงานราชการต้นสังกัดที่ได้รับเลือกตั้งโดยมติที่ประชุมใหญ่

ของสหกรณ์ การบริหารงานของสหกรณ์จึงให้ความสำคัญกับสมาชิกสหกรณ์ซึ่งเป็นข้าราชการในหน่วยงานนั้น โดยทุกสิ้นปี บัญชีหากสหกรณ์มีกำไรจากการดำเนินงาน จะมีการจัดสรรกำไรสุทธิตามที่กฎหมายกำหนด โดยจัดสรรเป็นทุนสำรอง ตามกฎหมาย ทุนสะสมตามข้อบังคับ ค่าบำรุงสันนิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทย จากนั้นจึงจะพิจารณาจ่ายเงินปันผลแก่ สมาชิก จ่ายเงินเฉลี่ยคืนหรือจ่ายโบนัสแก่กรรมการและเจ้าหน้าที่สหกรณ์ การจัดสรรกำไรสุทธิที่สำคัญที่ส่งผลโดยตรงต่อ สมาชิกคือ การจัดสรรเป็นเงินปันผลตามส่วนของหุ้นที่สมาชิกถือไว้กับสหกรณ์ การจ่ายเงินปันผลในอัตราที่เหมาะสมถือว่า จะส่งผลต่อความศรัทธาและความเชื่อมั่นของสมาชิกที่มีต่อความมั่นคงทางการเงินของสหกรณ์ ซึ่งส่งผลต่อการตัดสินใจถือ หุ้นเพิ่มรายเดือนหรือซื้อหุ้นเพิ่มหากสหกรณ์มีการเปิดขายหุ้นเป็นกรณีพิเศษให้สมาชิก บางสหกรณ์อาจมีการระดมทุน ภายในของสหกรณ์โดยการเปิดโอกาสให้สมาชิกซื้อหุ้นเพิ่มตามโครงการที่สหกรณ์กำหนด ซึ่งสมาชิกที่ได้รับเงินปันผลใน อัตราที่พึงพอใจจะส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมทางธุรกิจร่วมกับสหกรณ์ (Sugiyanto and Dewi, 2023)

สหกรณ์ออมทรัพย์กลุ่มข้าราชการจะมีลักษณะร่วมกันหลายประการ กล่าวคือ เป็นกลุ่มสหกรณ์ที่สมาชิกมีรายได้ ประจํามั่นคง มีการหักเงินเพื่อส่งหุ้นรายเดือนโดยตรงจากเงินเดือนของสมาชิก โดยหน่วยงานราชการสามารถหักชำระให้กับ สหกรณ์ก่อนในเบื้องต้น และมีการจ่ายปันผลแก่สมาชิกอย่างสม่ำเสมอ แต่ข้อมูลจากรายงานกิจการประจำปีของแต่ละ สหกรณ์แสดงให้เห็นว่าอัตราการจ่ายปันผลของแต่ละสหกรณ์ยังมีความแตกต่างกันในแต่ละปี โดยการกำหนดอัตราการ จ่ายเงินปันผลของสหกรณ์กลุ่มข้าราชการยังไม่พบว่ามีความเป็นระบบหรือหลักเกณฑ์ที่เชื่อมโยงกับปัจจัยทางการเงินที่ ชัดเจน ความไม่ชัดเจนนี้อาจนำไปสู่ความกังวลหรือข้อสงสัยของสมาชิกได้

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการจ่ายเงินปันผลในบริบทของบริษัทที่จดทะเบียน ในตลาดหลักทรัพย์ เช่นงานวิจัยของ Fitri et al. (2016); Bostanci et al. (2018); วิวัฒน์วงศ์ บุญหนู (2565) และในบริบทของสหกรณ์ เช่นงานวิจัยของ พรพรรณ จันทร์โธ และศศิภา พจนวาทิ (2564) ทั้งหมดพบว่าอัตราส่วนทาง การเงินมีความสัมพันธ์กับอัตราการจ่ายเงินปันผล แต่ยังขาดงานวิจัยเชิงประจักษ์ที่สามารถอธิบายว่า ปัจจัยทางการเงินใดมี ผลต่อการกำหนดอัตราการจ่ายเงินปันผลของสหกรณ์กลุ่มข้าราชการแต่ละแห่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อพิจารณาว่าสมาชิก เป็นข้าราชการ ทำให้รายได้ผลกระทบจากสถานการณ์ภายนอกค่อนข้างน้อย ซึ่งต่างจากอาชีพอื่นที่อาจมีความผันผวน ของรายได้ ลักษณะเฉพาะนี้ทำให้เกิดช่องว่างขององค์ความรู้ที่จำเป็นต้องมีการศึกษาเพิ่มเติม เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ตรงกับ ลักษณะเฉพาะของสหกรณ์กลุ่มนี้ จากประเด็นดังกล่าวข้างต้นการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่ออัตราการจ่ายปันผลของสหกรณ์ ออมทรัพย์ กลุ่มข้าราชการจะช่วยกำหนดแนวทางให้การตัดสินใจกำหนดอัตราการจ่ายปันผลของสหกรณ์มีความโปร่งใส เป็นธรรมและมีส่วนสำคัญในการเสริมสร้างความเชื่อมั่นต่อสมาชิก และส่งผลต่อความมั่นคงทางการเงินของสหกรณ์ในระยะ ยาว

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่ออัตราการจ่ายเงินปันผลของสหกรณ์ออมทรัพย์กลุ่มข้าราชการ

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากร และขนาดตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ สหกรณ์ออมทรัพย์กลุ่มข้าราชการ จำนวน 28 แห่ง โดยคัดเลือกจาก ฐานข้อมูลของกรมส่งเสริมสหกรณ์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และมีสหกรณ์ออมทรัพย์จำนวน 2 แห่งที่มีข้อมูลอัตราการ จ่ายเงินปันผลไม่ครบถ้วนตลอดช่วงระยะเวลาที่ศึกษา จึงเหลือสหกรณ์ที่นำมาวิเคราะห์ได้ทั้งสิ้น 26 แห่ง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) จากแหล่งข้อมูลที่สามารถเชื่อถือได้ ได้แก่ รายงานกิจการประจำปีของแต่ละสหกรณ์ที่เผยแพร่ในเว็บไซต์ของสหกรณ์และข้อมูลสารสนเทศทางการเงินจากฐานข้อมูลของกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ รวมถึงเอกสารรายงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่ต้องการศึกษา

3. สมมติฐานการวิจัย

H₁: อัตราส่วนผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ (Return on Assets: ROA) ส่งผลเชิงบวกต่ออัตราการจ่ายเงินปันผลของสหกรณ์ออมทรัพย์

H₂: อัตราส่วนผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (Return on Equity: ROE) ส่งผลเชิงบวกต่ออัตราการจ่ายเงินปันผลของสหกรณ์ออมทรัพย์

H₃: อัตรากำไรสุทธิ (Net Profit Margin: NPM) ส่งผลเชิงบวกต่ออัตราการจ่ายเงินปันผลของสหกรณ์ออมทรัพย์

H₄: อัตราส่วนทุนหมุนเวียน (Current Ratio: CR) ส่งผลเชิงบวกต่ออัตราการจ่ายเงินปันผลของสหกรณ์ออมทรัพย์

H₅: อัตราส่วนหนี้สินต่อทุนของสหกรณ์ (Debt to Equity ratio: DER) ส่งผลเชิงลบต่ออัตราการจ่ายเงินปันผลของสหกรณ์ออมทรัพย์

H₆: อัตราการจ่ายเงินปันผลปีที่ผ่านมา (Historical Dividend payout Ratio: HDPR) ส่งผลเชิงบวกต่ออัตราการจ่ายเงินปันผลของสหกรณ์ออมทรัพย์

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลดำเนินการโดยเก็บข้อมูลสำหรับวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงินจากข้อมูลสารสนเทศจากฐานข้อมูลกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ และเก็บข้อมูลอัตราการจ่ายเงินปันผลจากรายงานกิจการประจำปีของสหกรณ์ออมทรัพย์กลุ่มข้าราชการที่เผยแพร่ในเว็บไซต์ของสหกรณ์จำนวน 26 แห่ง ในช่วง พ.ศ. 2557–2566 รวม 10 ปี ได้ข้อมูลทั้งหมด 260 ชุด โดยตรวจสอบความครบถ้วนและความถูกต้องของข้อมูลก่อนการนำไปวิเคราะห์ทางสถิติ

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ มีขั้นตอน ดังนี้

5.1 การวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา เพื่อสรุปข้อมูลเบื้องต้นของตัวแปรที่นำเข้าสู่แบบจำลอง ประกอบด้วย ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าสูงสุด (Maximum) ค่าต่ำสุด (Minimum) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

5.2 การทดสอบความสัมพันธ์และการประมาณค่าด้วยแบบจำลอง Panel Data

5.2.1 การตรวจสอบเงื่อนไขเบื้องต้นของการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ การตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร โดยใช้ค่าสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Correlation) และ ค่า Variance Inflation Factor (VIF)

5.2.2 การเลือกใช้แบบจำลองถดถอยที่เหมาะสมสำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลแบบ Panel data การวิเคราะห์ข้อมูลที่มีลักษณะร่วมกันระหว่างข้อมูลภาคตัดขวาง (Cross-sectional data) และข้อมูลอนุกรมเวลา (Time-series data) ซึ่งงานวิจัยนี้เก็บข้อมูลจากหน่วยสำรวจเดิมซ้ำ ณ จุดเวลาต่างกันในจำนวนจุดเวลา ที่เท่ากันสำหรับทุกหน่วยสำรวจ (Balanced Panel Data) นอกจากนี้ยังคาดว่าอาจมีปัจจัยสำคัญอื่นที่มีอิทธิพลต่อผลลัพธ์แต่ไม่สามารถวัดหรือเก็บข้อมูลได้ จึงอาจนำไปสู่ปัญหาการละเลยตัวแปรที่สำคัญ (Omission Variable Bias) ดังนั้น การวิเคราะห์ด้วยวิธี Panel data อย่างเหมาะสมอาจช่วยแก้ปัญหานี้และให้การประมาณความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรถูกต้องยิ่งขึ้น โดยจะพิจารณาแบบจำลองสองรูปแบบหลัก คือ แบบจำลอง Fixed Effects Model (FEM) ซึ่งเหมาะสมในกรณีที่ ตัวแปรที่ถูกมองข้าม (omit) ต้องมีอิทธิพลคงที่เฉพาะภายในหน่วยสำรวจไม่แปรไปตามเวลา และแบบจำลอง Random Effects Model (REM) ซึ่งอิทธิพลเฉพาะของแต่ละหน่วยสำรวจเป็นตัวแปรสุ่ม (random variable) ที่มีการกระจายตัวแบบปกติ โดยไม่มีความสัมพันธ์กับตัวแปรอิสระอื่น ๆ ในแบบจำลอง เพื่อเลือกระหว่างสองแบบจำลองนี้ จะใช้วิธีการทดสอบ Hausman test เพื่อเลือกแบบจำลองที่เหมาะสมที่สุดสำหรับงานวิจัย

5.2.3 การตรวจสอบสมมติฐานของแบบจำลอง เมื่อได้แบบจำลองที่เหมาะสมแล้วจึงตรวจสอบสมมติฐานเกี่ยวกับค่าความคลาดเคลื่อนเพิ่มเติม โดยทดสอบค่าความแปรปรวนของค่าความคลาดเคลื่อน (Heteroskedasticity) โดยใช้ Modified Wald Test และการทดสอบความสัมพันธ์เชิงอนุกรมของค่าความคลาดเคลื่อนข้ามเวลาในแต่ละหน่วยสังเกต (Autocorrelation) โดยใช้ Wooldridge Test หากตรวจพบปัญหาในการประมาณค่าทั้งสองประเภทดังกล่าว จะดำเนินการปรับค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Errors) ตามลักษณะของปัญหาเพื่อให้ผลการประมาณค่ามีความถูกต้องและเชื่อถือได้มากขึ้น และมีตัวแบบที่ใช้ในการวิจัย ดังนี้

$$DR_{it} = \beta_0 + \beta_1 ROA_{it} + \beta_2 ROE_{it} + \beta_3 NPM_{it} + \beta_4 CR_{it} + \beta_5 DER_{it} + \beta_6 HDPR_{it} + e_{it}$$

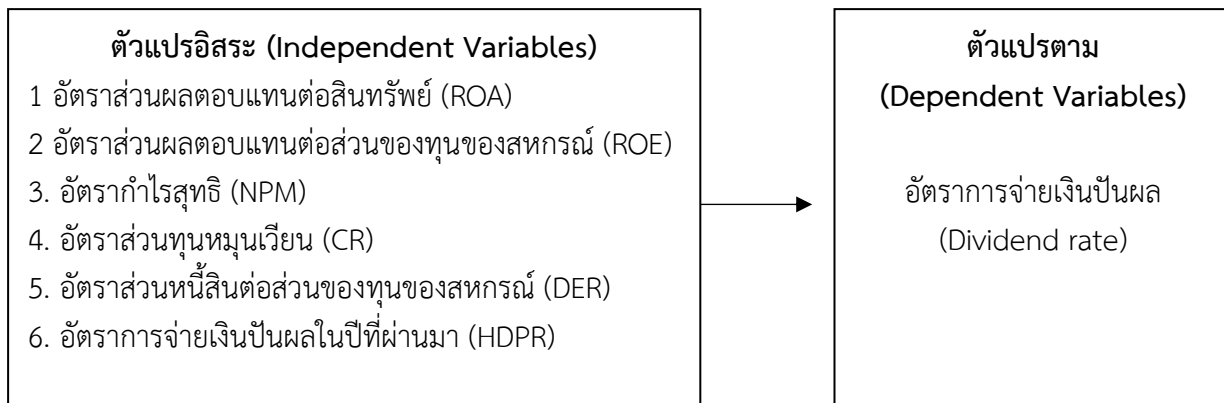
โดย DR_{it} คือ อัตราการจ่ายเงินปันผลของสหกรณ์ i ปีที่ t
 β_0 คือ ค่าคงที่
 β_1 คือ ค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรอิสระ
 ROA_{it} คือ ค่าเฉลี่ยอัตราส่วนผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ของสหกรณ์ i ปีที่ t
 ROE_{it} คือ ค่าเฉลี่ยอัตราส่วนผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้นของสหกรณ์ i ปีที่ t
 NPM_{it} คือ ค่าเฉลี่ยอัตรากำไรสุทธิของสหกรณ์ i ปีที่ t
 CR_{it} คือ ค่าเฉลี่ยอัตราส่วนทุนหมุนเวียนของสหกรณ์ i ปีที่ t
 DER_{it} คือ ค่าเฉลี่ยอัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้นของสหกรณ์ i ปีที่ t
 $HDPR_{it}$ คือ ค่าเฉลี่ยอัตราการจ่ายเงินปันผลปีที่ผ่านมาของสหกรณ์ i ปีที่ t
 e_{it} คือ ค่าความคลาดเคลื่อนของสหกรณ์ i ปีที่ t

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษานี้ได้ทบทวนวรรณกรรมได้รวบรวมแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องมาเป็นแนวทางการศึกษา ประกอบด้วย ทฤษฎีนกในมือ (Bird-in-the-Hand Theory) ที่มีแนวคิดที่ให้ความสำคัญกับการจ่ายปันผลในปัจจุบันมากกว่ากำไรจากราคาหลักหลักทรัพย์ที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต ทฤษฎีการส่งสัญญาณ (Signaling Theory) ที่อธิบายว่า ผู้บริหารใช้การส่งสัญญาณเกี่ยวกับแนวโน้มผลประกอบการในอนาคต รวมถึงแสดงศักยภาพด้านการบริหารผ่านนโยบายการจ่ายปันผล เนื่องจากความไม่สมดุลกับระหว่างข้อมูลภายในที่ผู้บริหารมีและที่ผู้ลงทุนภายนอกรับรู้ ทำให้การเพิ่มขึ้นหรือการดำรงอัตราเงินปันผลเป็นการส่งสัญญาณเชิงบวกต่อผลประกอบการในอนาคต

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง พบว่า การศึกษาของ (Fitri et al., 2016) และ (Yanita, 2024) ซึ่งศึกษาผลกระทบของอัตราส่วนทางการเงินต่ออัตราการจ่ายเงินปันผลของบริษัทในประเทศอินโดนีเซียพบว่าอัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์รวมมีผลเชิงบวกต่ออัตราการจ่ายเงินปันผล การศึกษาของ (Bostanci et al., 2018) ที่ศึกษาปัจจัยที่กำหนดอัตราการจ่ายเงินปันผลของตลาดหุ้นในตุรกี โดยพบว่าผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้นมีผลในเชิงบวก ต่ออัตราการจ่ายเงินปันผล เช่นเดียวกัน ในส่วนของอัตรากำไรสุทธิ (NPM) พุ่มพงค์ วัฒนานาเลขาวงศ์ และคณะ (2564) ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการจ่ายเงินปันผลของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยกลุ่มอุตสาหกรรมบริการการแพทย์พบว่าอัตรากำไรสุทธิส่งผลเชิงบวกต่ออัตราการจ่ายเงินปันผล เช่นเดียวกับการศึกษาของพรรณวร จันทร์โธ และศศิภา พจน์วาที (2564) พบว่าอัตรากำไรสุทธิส่งผลเชิงบวกต่ออัตราการจ่ายเงินปันผลของสหกรณ์ออมทรัพย์โรงพยาบาลราชวิถี จำกัด สำหรับอัตราส่วนทุนหมุนเวียน การศึกษาของ (Rehman and Takumi, 2012) ซึ่งวิเคราะห์ปัจจัยที่กำหนดอัตราการจ่ายเงินปันผลของตลาดหลักทรัพย์การจี (KSE) ประเทศปากีสถาน พบว่า อัตราส่วนเงินทุนหมุนเวียนส่งผลเชิงบวกต่ออัตราการจ่ายเงินปันผล ในทางตรงข้าม วิวัฒน์วงศ์ บุญหนู (2565) ที่ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่ออัตราเงินปันผลตอบแทนของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยกลุ่มอุตสาหกรรมธุรกิจการเงิน พบว่าอัตราหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้นส่งผลเชิงลบกับอัตราการจ่ายปันผล และการศึกษาของ (Imran, 2011) และ (Agbo, 2020) พบว่า อัตราการจ่ายเงินปันผลในปีที่ผ่านมา (HDPR) มีความสัมพันธ์เชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญต่ออัตราการจ่ายเงินปันผล (DPR)

จากการทบทวนทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องสามารถสรุปตัวแปรในการศึกษาวิจัยโดยมีกรอบแนวคิดในการวิจัยดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ที่มา: ผู้วิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. ผลการวิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนา

ข้อมูลทั่วไปของสหกรณ์ออมทรัพย์กลุ่มข้าราชการ จัดเป็นสหกรณ์ขนาดใหญ่ที่มีสินทรัพย์รวมเกิน 5,000 ล้านบาท จำนวน 11 สหกรณ์ คิดเป็นร้อยละ 42.31 และสหกรณ์ขนาดเล็กที่มีสินทรัพย์รวมไม่เกิน 5,000 ล้านบาท จำนวน 15 สหกรณ์ คิดเป็นร้อยละ 57.69 (กรมส่งเสริมสหกรณ์, 2564) มีสินทรัพย์รวมเฉลี่ย 6,416 ล้านบาท มีค่าสูงสุด 33,300 ล้านบาท มีค่าต่ำสุด 33 ล้านบาท กำไรสุทธิเฉลี่ยต่อปีเท่ากับ 217 ล้านบาท สูงสุด 1,290 ล้านบาท และต่ำสุด 2 ล้านบาท จำนวนสมาชิกเฉลี่ย 9,337 ราย มีจำนวนสูงสุด 49,000 ราย และต่ำสุด 228 ราย

เมื่อพิจารณาตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาพบว่า สหกรณ์ออมทรัพย์กลุ่มข้าราชการมีอัตราการจ่ายเงินปันผลเฉลี่ยอยู่ที่ ร้อยละ 5.56 อัตราส่วนผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ (ROA) มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 3.96 อัตราส่วนผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (ROE) มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 6.46 อัตรากำไรสุทธิ (NPM) ค่าเฉลี่ยร้อยละ 70.60 อัตราส่วนทุนหมุนเวียน (CR) ค่าเฉลี่ยร้อยละ 1.19 อัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (DER) ค่าเฉลี่ยร้อยละ 0.82 และอัตราการจ่ายเงินปันผลปีที่ผ่านมา (HDPR) ค่าเฉลี่ยร้อยละ 5.618 ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 สถิติเชิงพรรณนาของตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

ตัวแปร	ค่าเฉลี่ย	ค่าสูงสุด	ค่าต่ำสุด	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
อัตราการจ่ายเงินปันผล (DR)	5.56	9.00	3.00	0.91
อัตราส่วนผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ (ROA)	3.96%	15.45%	1.57%	0.01
อัตราส่วนผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (ROE)	6.46%	15.28%	0.14%	0.01
อัตรากำไรสุทธิ (NPM)	70.60%	91.66%	38.40%	.011
อัตราส่วนทุนหมุนเวียน (CR)	1.19	11.32	0.14	1.38
อัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (D/E)	0.82	3.16	0.00	0.69
อัตราการจ่ายเงินปันผลปีที่ผ่านมา (HDPR)	5.618	9.00	3.00	0.908

2. ผลการศึกษาการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงอนุมาน

2.1 การตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร (Multicollinearity)

พิจารณาจากค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson Correlation Coefficient) ระหว่างตัวแปรอิสระทั้งหมด พบว่าไม่มีตัวแปรใดที่มีค่ามากกว่าหรือน้อยกว่าบวกลบ 0.8 แสดงว่าตัวแปรไม่มีปัญหาความสัมพันธ์กันเองระดับสูง (Hair et al., 2010) เมื่อพิจารณา ค่าทางสถิติที่ใช้อธิบายภาวะร่วมของตัวแปรในแบบเส้นตรง ได้แก่ Tolerance และ Variance Inflation Factor (VIF) พบว่าตัวแปรอิสระทุกตัวมีค่า Tolerance สูงกว่า 0.2 ซึ่งหมายความว่า ไม่เกิดภาวะ Multicollinearity (Menard, 2002) และเมื่อพิจารณาค่า Variance Inflation Factor (VIF) พบว่าตัวแปรอิสระทุกตัวมีค่า VIF น้อยกว่า 10 ซึ่งหมายความว่า ไม่มีภาวะ Multicollinearity เกิดขึ้นในแบบนี้นี้ (James et al., 2013) ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Correlation matrix) ระหว่างตัวแปร

	ROA	ROE	NPM	CR	DER	HDPR	VIF	Tolerance
ROA	1						3.51	0.28
ROE	0.3494*	1					3.13	0.31
NPM	0.6412*	-0.1076	1				3.01	0.33
CR	0.4869*	0.0134	0.2771*	1			1.43	0.70
DER	-0.4248*	0.4651*	-0.7158*	-0.3383*	1		3.47	0.28
HDPR	-0.0354	0.5592*	-0.2020*	-0.1248*	0.4065*	1	1.60	0.62

หมายเหตุ: *มีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

ที่มา: ผลการคำนวณโดยผู้วิจัย

2.2 ผลการวิเคราะห์ค่าความสัมพันธ์ด้วยแบบจำลองแบบพหุคูณ

การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการอัตราการจ่ายเงินปันผลของสหกรณ์ออมทรัพย์กลุ่มข้าราชการ โดยใช้ข้อมูลแบบพหุคูณ ซึ่งประกอบด้วยข้อมูลหลายสหกรณ์ในช่วงเวลา 10 ปี แบบจำลองสองรูปแบบ ได้แก่ Fixed Effects Model (FEM) และ Random Effects Model (REM) ดังนี้

ตารางที่ 3 ผลการทดสอบแบบจำลอง

Independent variable	Fixed Effects Model		Random Effects Model	
	Coefficient	Prob.	Coefficient	Prob.
ROA	8.30244	0.082	-9.04231	0.027*
ROE	15.41782	0.000*	32.3133	0.000*
NPM	-0.28575	0.561	-0.66355	0.135
CR	-0.05946	0.156	0.17396	0.521
DER	-0.43461	0.000*	-0.14626	0.066
HDPR	0.12972	0.000*	0.39067	0.000*
Adjust R-square	0.32		0.74	

หมายเหตุ: * ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

ที่มา: ผลการคำนวณโดยผู้วิจัย

3. การทดสอบความเหมาะสมของแบบจำลองด้วย Hausman test

เพื่อพิจารณาแบบจำลองที่เหมาะสม ได้ดำเนินการทดสอบ Hausman Test โดยจะไม่ปฏิเสธสมมติฐานหลักเมื่อ $p\text{-value} > 0.05$ โดยกำหนดสมมติฐาน ดังนี้

H_0 : ค่าพารามิเตอร์ของแบบจำลอง Random Effects มีความสอดคล้องและมีประสิทธิภาพ กล่าวคือ ไม่มีความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรสุ่มที่สะท้อนลักษณะเฉพาะรายบุคคล (individual effects) ดังนั้น แบบจำลองที่เหมาะสมคือ Random Effects Model

H_1 : ค่าพารามิเตอร์ของแบบจำลอง Random Effects ไม่มีความสอดคล้อง (not consistent) เนื่องจากมีความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรสุ่ม ทำให้แบบจำลองที่เหมาะสมคือ Fixed Effects Model

ผลการทดสอบค่า Hausman พบว่า ค่า $p\text{-value}$ เท่ากับ 0.0000 จึงปฏิเสธสมมติฐานหลัก ดังนั้น แบบจำลอง Fixed Effects Model มีความเหมาะสมสำหรับการประมาณค่าความสัมพันธ์

หลังจากเลือก Fixed Effects Model เป็นแบบจำลองหลักแล้ว จำเป็นต้องตรวจสอบว่าแบบจำลองมีปัญหาความแปรปรวนของค่าความคลาดเคลื่อนไม่คงที่ (Heteroskedasticity) และ ค่าความคลาดเคลื่อนที่มีความสัมพันธ์กันข้ามช่วงเวลา (Autocorrelation) หรือไม่ ซึ่งเป็นปัญหาที่พบบ่อยในข้อมูล Panel Data และอาจทำให้การทดสอบนัยสำคัญทางสถิติคลาดเคลื่อน (Wooldridge, 2010)

4. การทดสอบค่าความแปรปรวนของค่าความคลาดเคลื่อน (Heteroskedasticity)

การทดสอบค่าความแปรปรวนของค่าความคลาดเคลื่อนใช้วิธี Modified Wald Test สำหรับแบบจำลอง Fixed Effects Model โดยจะไม่ปฏิเสธสมมติฐานหลักเมื่อ $p\text{-value} > 0.05$ โดยกำหนดสมมติฐานดังนี้

H_0 : ค่าความแปรปรวนของค่าความคลาดเคลื่อนมีความคงที่ (Homoskedasticity)

H_1 : ค่าความแปรปรวนของค่าความคลาดเคลื่อนไม่คงที่ (Heteroskedasticity)

จากผลการทดสอบ Modified Wald Test พบว่าค่า $p\text{-value} < 0.05$ จึงปฏิเสธสมมติฐานหลักและสรุปว่าเกิดความไม่คงที่ของค่าความแปรปรวนของค่าความคลาดเคลื่อนในแบบจำลอง

5. การทดสอบความสัมพันธ์เชิงอนุกรมของค่าคลาดเคลื่อนข้ามเวลาในแต่ละหน่วยสังเกต (Autocorrelation)

การทดสอบค่าความสัมพันธ์เชิงเส้นตรงระหว่างค่าความคลาดเคลื่อนในแต่ละช่วงเวลา (First-order autocorrelation) ใช้ Wooldridge test ซึ่งเป็นวิธีการตรวจสอบความสัมพันธ์เชิงเส้นระหว่างค่าความคลาดเคลื่อนในข้อมูลแบบ Panel โดยจะไม่ปฏิเสธสมมติฐานหลักเมื่อ $p\text{-value} > 0.05$ โดยกำหนดสมมติฐาน ดังนี้

H_0 : ค่าความคลาดเคลื่อนในแต่ละช่วงเวลาไม่สัมพันธ์กัน (No first-order autocorrelation)

H_1 : ค่าความคลาดเคลื่อนในแต่ละช่วงเวลามีความสัมพันธ์กัน (Autocorrelation)

ผลการทดสอบพบว่าค่า $p\text{-value} < 0.05$ จึงปฏิเสธสมมติฐานหลักและสรุปได้ว่าเกิดปัญหาค่าความคลาดเคลื่อนในแต่ละช่วงเวลามีความสัมพันธ์กัน

เนื่องจากตรวจพบปัญหาทั้ง Heteroskedasticity และ Autocorrelation การประมาณค่าด้วยวิธีมาตรฐานอาจให้ค่า Standard Error ที่ไม่ถูกต้อง และนำไปสู่ข้อสรุปที่ผิดพลาดทางสถิติได้ เพื่อแก้ไขปัญหานี้จึงเลือกใช้วิธีประมาณค่าด้วย Wild Cluster Bootstrap ซึ่งเป็นเทคนิคที่ออกแบบมาเพื่อคำนวณค่า Standard Error ที่มีความน่าเชื่อถือ (robust standard errors) แม้ในสถานะที่มี Heteroskedasticity หรือ Autocorrelation โดยเฉพาะในกรณีที่มีจำนวนกลุ่มไม่มากนัก วิธีนี้จะช่วยให้ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของค่าสัมประสิทธิ์มีความถูกต้องและเชื่อถือได้มากขึ้น (MacKinnon and Webb, 2017)

ตารางที่ 4 ผลการทดสอบค่าคงที่

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	p-value (Wild Cluster Bootstrap)	95% conf. interval
const	3.637	0.381	9.54	0.000	2.8860 4.389
ROA	8.302	4.749	1.75	0.967	-128.300 111.600
ROE	15.418	3.785	4.07	0.427	-152.100 121.000
NPM	-0.286	0.490	-0.58	0.916	-4.263 3.066
CR	-0.059	0.041	-1.42	0.431	-0.479 0.836
DER	-0.435	0.098	-4.42	0.001***	-0.731 -0.278
HDPR	0.219	0.032	6.78	<0.000***	0.004 0.752

*p<0.10, **p<0.05, ***p<0.01 (bootstrap-based)

Adjusted R-squared = 0.3697

Total panel (balanced) observations = 260

Number of Groups = 26

Time Periods per Group = 10

F-statistic (Model Fit) = F (6,228) = 22.29, p<0.001

จากตารางที่ 4 พบว่า หลังใช้วิธี Wild Cluster Bootstrap พบว่าแบบจำลองมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดย มีค่า $F(6, 228) = 22.29$, $p\text{-value} < 0.001$ แสดงให้เห็นว่าตัวแปรอิสระรวมกันสามารถอธิบายความแปรปรวนของ ตัวแปรตามได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

แบบจำลองมีค่า Adjusted R-squared เท่ากับ 0.3697 แสดงว่าตัวแปรอิสระสามารถอธิบายความแปรปรวนของอัตราการจ่ายเงินปันผลของสหกรณ์ได้ร้อยละ 36.97 ซึ่งถือว่าอยู่ในระดับปานกลาง

ผลการศึกษา พบว่า อัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (DER) มีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ -0.435 และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ($p\text{-value} = 0.001$) แสดงว่าอัตราส่วนหนี้สินต่อทุนของสหกรณ์มีความสัมพันธ์เชิงลบกับอัตราการจ่ายเงินปันผลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ กล่าวคือ เมื่ออัตราส่วนหนี้สินต่อทุนของสหกรณ์ (DER) เพิ่มขึ้น 1 หน่วย อัตราการจ่ายเงินปันผลมีแนวโน้มลดลงประมาณ 0.435 หน่วย

ในขณะที่อัตราการจ่ายเงินปันผลปีที่ผ่านมา (HDPR) มีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 0.219 และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ($p\text{-value} < 0.000$) สะท้อนให้เห็นว่าประวัติการจ่ายเงินปันผลในอดีตมีอิทธิพลเชิงบวกต่ออัตราการจ่าย เงินปันผลในปีปัจจุบัน กล่าวคือ หากสหกรณ์มีแนวโน้มการจ่ายเงินปันผลในอัตราสูงในปีที่ผ่านมา มีแนวโน้มที่จะจ่ายเงินปันผลในระดับที่ใกล้เคียงหรือสูงขึ้นในปีปัจจุบัน โดยหากอัตราการจ่ายเงินปันผลในปีก่อนเพิ่มขึ้น 1 หน่วย อัตราการจ่ายเงิน ปันผลในปีปัจจุบันคาดว่าจะเพิ่มขึ้นประมาณ 0.219 หน่วย

สำหรับตัวแปรอื่น ๆ ได้แก่ อัตราส่วนผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ (ROA) อัตราส่วนผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (ROE) อัตราส่วนทุนหมุนเวียน (CR) และอัตรากำไรสุทธิ (NPM) พบว่า ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

อภิปรายผล

ผลการศึกษาพบว่า สหกรณ์ออมทรัพย์กลุ่มข้าราชการมีอัตราการจ่ายเงินปันผลเฉลี่ยร้อยละ 5.56 โดยบางสหกรณ์มีการจ่ายปันเงินผลในอัตราที่สูงถึงร้อยละ 9.00 และอัตราต่ำสุดที่ร้อยละ 3.00 ทุกสหกรณ์มีการจ่ายเงินปันผลแก่สมาชิกอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอทุกปีภายใต้กรอบที่กฎหมายกำหนดว่าไม่เกินร้อยละ 10 ของทุนเรือนหุ้น การจ่ายเงินปันผลในแต่ละปีจะพิจารณาถึงผลประกอบการของสหกรณ์เพื่อกำหนดอัตราการจ่ายเงินปันผล ซึ่งต้องได้รับความร่วมมือและการมี

ส่วนร่วมในการดำเนินธุรกิจของสมาชิกและการถือปฏิบัติตามหลักการสหกรณ์ รวมถึงเงื่อนไขระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ ของสหกรณ์ (Sugiyanto and Dewi, 2023)

ผลการวิเคราะห์แบบจำลอง Fixed Effects พบว่า อัตราส่วนหนี้สินต่อทุนของสหกรณ์ (DER) มีความสัมพันธ์เชิงลบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับอัตราการจ่ายเงินปันผล สอดคล้องกับการศึกษาของ Yibo (2014), Silaban et al., (2024) และวิวัฒน์วงศ์ บุญหนู (2565) ที่พบว่า โครงสร้างทางการเงินของหน่วยธุรกิจมีความสำคัญมาก หากโครงสร้างของหนี้สินสูงจะส่งผลให้จ่ายเงินปันผลลดลงเนื่องจากต้องรับภาระต้นทุนทางการเงินที่เกิดจากหนี้สิน ในบริบทของสหกรณ์ออมทรัพย์ หนี้สินส่วนใหญ่เกิดจากเงินรับฝากจากสมาชิก ซึ่งเป็นแหล่งเงินทุนที่มีต้นทุนต่ำเมื่อเทียบกับแหล่งเงินกู้อื่น ๆ เช่น เงินกู้จากธนาคารหรือสหกรณ์อื่น แต่หากมีปริมาณมากเกินไปจะเป็นภาระผูกพันของสหกรณ์ที่ต้องรักษากระแสเงินสดสำหรับการชำระดอกเบี้ยและรักษาสภาพคล่อง ผลการศึกษานี้สามารถอธิบายจากทฤษฎีเงินปันผลส่วนที่เหลือ (Residual Dividend Theory) ซึ่งเสนอว่าการจ่ายเงินปันผลควรเกิดขึ้นจากกำไรสุทธิส่วนที่เหลือภายหลังจากจัดสรรเพื่อวัตถุประสงค์จำเป็น เช่น การลงทุนหรือจ่ายคืนภาระผูกพันต่าง ๆ หากสหกรณ์มีภาระหนี้สูงจะส่งผลให้กำไรลดลงและมีความเป็นไปได้ที่จะจ่าย เงินปันผลลดลงด้วย นอกจากนี้หากสหกรณ์มีอัตราส่วนหนี้สินต่อทุนอยู่ในระดับสูงอาจถูกประเมินว่าอยู่ในภาวะที่มีความเสี่ยงด้านโครงสร้างเงินทุนและหากมีการลดการจ่ายเงินปันผลอาจเป็นส่งสัญญาณในเชิงลบต่อสมาชิกได้

ในทางปฏิบัติ หากสหกรณ์ออมทรัพย์มีสภาพคล่องทางการเงินเกินความจำเป็น กล่าวคือ มีปริมาณเงินรับฝากจากสมาชิกสะสมอยู่ในระดับสูง การรับฝากเงินเพิ่มเติมอาจนำไปสู่ภาระในการบริหารจัดการทางการเงิน โดยเฉพาะการรักษาสมดุลระหว่างต้นทุนทางการเงินที่เกิดจากการจ่ายดอกเบี้ยกับรายได้ที่เกิดจากการนำเงินทุนไปลงทุนในสินทรัพย์ที่ให้ผลตอบแทน ทั้งนี้ เงินทุนส่วนเกินที่ไม่สามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างมีประสิทธิภาพอาจสร้างความเสี่ยงในด้านการบริหารสินทรัพย์ส่งผลต่อความสามารถในการทำกำไรของสหกรณ์ สหกรณ์บางแห่งจึงออกนโยบายควบคุมการรับฝากเงิน เช่น การกำหนดเพดานวงเงินฝากรายบุคคล หรือจำกัดการรับฝากเงินในช่วงไตรมาสสุดท้ายของปี เพื่อลดภาระดอกเบี้ยจ่ายและบริหารจัดการกระแสเงินสดให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

อัตราการจ่ายเงินปันผลปีที่ผ่านมา (HDPR) มีความสัมพันธ์เชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Imran (2011), Imran et al. (2013), Alzomaia and Al-Khadhiri (2013), Singh (2014), Bostanci (2018) และ Agbo (2020) ที่พบว่าหน่วยธุรกิจมีแนวโน้มที่จะรักษาระดับอัตราการจ่ายเงินปันผลให้ใกล้เคียงกับปีที่ผ่านมา

ในบริบทของสหกรณ์ออมทรัพย์ สมาชิกมีความคาดหวังสูงต่ออัตราเงินปันผล เนื่องจากการลงทุนในหุ้นสหกรณ์อาจเป็นช่องทางออมหลักสำหรับสมาชิก โดยเฉพาะในกลุ่มข้าราชการที่ต้องการหลักประกันทางการเงินหลังเกษียณ และสมาชิกมักเปรียบเทียบอัตราผลตอบแทนที่ได้จากเงินปันผลกับทางเลือกในการลงทุนอื่น ๆ เช่น การลงทุนในหลักทรัพย์หรือการฝากเงินกับสถาบันการเงิน การจัดสรรกำไรสุทธิเป็นเงินปันผลนั้นจะดำเนินการจัดสรรผ่านผ่านเวทีการประชุมใหญ่ของสหกรณ์ ซึ่งสมาชิกจะมีส่วนร่วมสำคัญในการกำหนดอัตราอัตราการจ่ายเงินปันผล ซึ่งส่วนใหญ่จะพิจารณาโดยใช้เกณฑ์การจ่ายเงินปันผลในปีที่ผ่านมาเป็นปัจจัยที่สำคัญ

ในเชิงทฤษฎี การอธิบายพฤติกรรมการรักษาระดับเงินปันผลสามารถเชื่อมโยงกับทฤษฎีนกในกำมือ (Bird-in-the-hand Theory) ของ Gordon (1963) และ Lintner (1962) ซึ่งเสนอว่านักลงทุนให้คุณค่ากับผลตอบแทนที่ได้รับในปัจจุบันมากกว่าความไม่แน่นอนในอนาคต สมาชิกสหกรณ์ในฐานะผู้ลงทุนจึงมีแนวโน้มให้ความสำคัญกับการจ่ายเงินปันผลในปัจจุบันมากกว่าการสะสมกำไรเพื่อการเติบโตในอนาคต นอกจากนี้ทฤษฎีการส่งสัญญาณ (Signaling theory) อธิบายว่าผู้บริหารใช้การส่งสัญญาณเกี่ยวกับแนวโน้มผลประกอบการในอนาคต รวมถึงแสดงศักยภาพด้านการบริหารผ่านนโยบายการจ่ายปันผล เนื่องจากความไม่สมดุลระหว่างข้อมูลภายในที่ผู้บริหารมีและผู้ลงทุนภายนอกรับรู้ ทำให้การเพิ่มขึ้นหรือการดำรงอัตราเงินปันผลเป็นการส่งสัญญาณเชิงบวกต่อผลประกอบการในอนาคต โดยคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ใช้อัตราการจ่ายเงินปันผลเป็นเครื่องมือในการสื่อสารแก่สมาชิกเกี่ยวกับสถานะทางการเงิน ประสิทธิภาพในการดำเนินการของคณะกรรมการดำเนินการ การรักษาอัตราเงินปันผลให้ใกล้เคียงกับปีที่ผ่านมาหรือสูงกว่าเป็นการส่งสัญญาณว่าสหกรณ์มีผลประกอบการที่ดี และคณะกรรมการดำเนินการบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากการดำเนินการภายใต้ระบบคณะกรรมการของสหกรณ์ จะมีการเลือกคณะกรรมการดำเนินการมาบริหารงานในสหกรณ์ตามที่กฎหมายและข้อบังคับ

กำหนด ในบางครั้งคณะกรรมการคนเดิมหรือชุดเดิมอาจไม่ถูกเลือกให้บริหารงานต่อเนื่อง เนื่องจากประสิทธิภาพในการบริหารงานยังไม่ดีพอ ด้วยเหตุนี้ แม้ในบางขณะที่ผลประโยชน์จากการอาจไม่เอื้อให้จ่ายเงินปันผลได้ตามที่คณะกรรมการหรือสมาชิกคาดหวัง สหกรณ์อาจใช้ทุนรักษาระดับเงินปันผลที่สหกรณ์ตั้งสำรองไว้จากการจัดสรรกำไรสุทธิในปีที่ผ่านมา เพื่อให้สามารถจ่ายเงินปันผลในอัตราที่ใกล้เคียงหรือเท่ากับปีก่อนหน้า

การรักษาระดับอัตราการจ่ายเงินปันผลดังกล่าว อาจส่งผลกระทบต่อความยั่งยืนทางการเงินของสหกรณ์ในระยะยาวหากสหกรณ์จำเป็นต้องใช้ทุนรักษาระดับอัตราเงินปันผลเพื่อจ่ายเงินปันผลให้เป็นที่ยอมรับของสมาชิก ดังนั้น การคำนึงถึงการสร้างความมั่นคงทางการเงินผ่านการดำเนินงาน การพัฒนาบริการเพื่อตอบสนองความต้องการของสมาชิก หรือการลงทุนเพื่อสร้างรายได้และผลตอบแทนอย่างมีประสิทธิภาพเป็นเครื่องหมายแสดงความยั่งยืนและการส่งสัญญาณเชิงประจักษ์ในทางบวกแก่สมาชิกนอกเหนือจากการจ่ายเงินปันผล สหกรณ์ควรรักษาสสมดุลระหว่างการตอบสนองความคาดหวังของสมาชิกตามทฤษฎีในกำมือกับการเสริมสร้างความยั่งยืนทางการเงินในระยะยาว

อย่างไรก็ดี ตัวแปรด้านอัตราส่วนทางการเงินอื่น ๆ ได้แก่ อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ (ROA) อัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (ROE) อัตรากำไรสุทธิ (NPM) และอัตราส่วนทุนหมุนเวียน (CR) ไม่ส่งผลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่ออัตราการจ่ายเงินปันผลของสหกรณ์ออมทรัพย์กลุ่มข้าราชการ ซึ่งอาจสะท้อนให้เห็นว่าปัจจัยทางการเงินในมิติความสามารถในการทำกำไรของสหกรณ์ ไม่ได้เป็นเกณฑ์หลักในการตัดสินใจจ่ายเงินปันผลในบริบทของสหกรณ์ออมทรัพย์ เป็นเพราะข้อจำกัดด้านการจัดสรรกำไรที่ต้องผ่านการจัดสรรตามกฎหมายก่อนจะพิจารณาจ่ายเงินปันผล อีกทั้งในทางปฏิบัติการพิจารณาอัตราการจ่ายเงินปันผลมักจะอิงจากอัตราเงินปันผลในปีที่ผ่านมาเพื่อรักษาความพึงพอใจของสมาชิก และสร้างความต่อเนื่องด้านความเชื่อมั่นของสมาชิกที่มีต่อสหกรณ์มากกว่าการปรับขึ้นหรือลงตามระดับกำไรในแต่ละปีโดยตรง กล่าวคือ แม้กำไรสุทธิของสหกรณ์จะเปลี่ยนแปลงไปในแต่ละปี แต่สมาชิกยังคงคาดหวังที่จะได้รับผลตอบแทนในระดับเดิมหรือใกล้เคียงเดิมส่งผลให้ตัวแปรที่สะท้อนประสิทธิภาพทางการเงิน เช่น อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ (ROA) อัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (ROE) อัตรากำไรสุทธิ (NPM) ไม่ส่งผลต่ออัตราการจ่ายเงินปันผล ขณะที่ตัวแปรอัตราส่วนทุนหมุนเวียน (CR) แม้จะเป็นตัวชี้วัดสภาพคล่องระยะสั้น แต่ด้วยระบบการหักเงินเดือนเป็นค่าหุ้นหรือชำระหนี้โดยตรงจากหน่วยงาน ทำให้สหกรณ์มีเงินทุนหมุนเวียนและมีสภาพคล่องที่คาดการณ์ได้ ส่งผลให้สภาพคล่องไม่ใช่ปัจจัยสำคัญในการกำหนดอัตราการจ่ายเงินปันผลในทางปฏิบัติ ผลการศึกษานี้จึงสะท้อนว่า การพิจารณาจ่ายเงินปันผลในสหกรณ์ออมทรัพย์กลุ่มข้าราชการมีแนวโน้มจะพิจารณาจากโครงสร้างทางการเงินและพฤติกรรมการจ่ายเงินปันผลในอดีตมากกว่าตัวชี้วัดทางการเงินแบบดั้งเดิมที่นิยมใช้ในบริบทของภาคธุรกิจทั่วไป ผลการศึกษานี้มีความสำคัญต่อการกำหนดนโยบายการจ่ายเงินปันผลของสหกรณ์ในอนาคต โดยสหกรณ์สามารถใช้เป็นข้อมูลเพื่อสื่อสารกับสมาชิกถึงความจำเป็นในการรักษาสสมดุลระหว่างการตอบสนองความคาดหวังของสมาชิกและการสร้างความยั่งยืนทางการเงินของสหกรณ์

องค์ความรู้ใหม่

งานวิจัยนี้ได้สร้างองค์ความรู้ใหม่ในเชิงพฤติกรรมของการกำหนดอัตราการจ่ายเงินปันผลของสหกรณ์ออมทรัพย์กลุ่มข้าราชการ โดยชี้ให้เห็นว่า ตัวแปรทางการเงินที่มักใช้ในการอธิบายนโยบายเงินปันผลในภาคธุรกิจทั่วไป เช่น อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ (ROA) อัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (ROE) อัตรากำไรสุทธิ (NPM) และอัตราส่วนทุนหมุนเวียน (CR) ไม่ส่งผลต่ออัตราการจ่ายเงินปันผลของสหกรณ์ การศึกษานี้ชี้ให้เห็นว่าอัตราการจ่ายเงินปันผลในปีที่ผ่านมาเป็นตัวแปรที่มีนัยสำคัญทางสถิติและมีอิทธิพลสูงต่อการกำหนดอัตราเงินปันผลในปีถัดไป สถานการณ์ดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าสหกรณ์ออมทรัพย์มีแนวโน้มยึดถืออัตราเงินปันผลในอดีตเป็นเกณฑ์ในการกำหนดอัตราใหม่มากกว่าพิจารณาจากความสามารถในการทำกำไรในช่วงเวลานั้น ข้อค้นพบนี้สอดคล้องกับแนวคิดในทฤษฎีในมือ ที่อธิบายว่าสมาชิกจะให้คุณค่ากับผลตอบแทนที่จับต้องได้ในปัจจุบันมากกว่ากำไรหรือผลตอบแทนในอนาคต และยังสอดคล้องกับ ทฤษฎีการส่งสัญญาณที่อธิบายว่าการดำรงหรือเพิ่มอัตราเงินปันผลเป็นการส่งสัญญาณความมั่นคงทางการเงินและประสิทธิภาพในการบริหารของสหกรณ์ ซึ่งสะท้อนถึงกลยุทธ์การบริหารที่ให้ความสำคัญกับภาพลักษณ์ขององค์กรและความเชื่อมั่นระยะยาวต่อสมาชิกมากกว่าการอิงตัวชี้วัดทางการเงินเพียงอย่างเดียว โดยที่องค์ความรู้ใหม่ที่ได้รับจะเป็นประโยชน์ในทางปฏิบัติ

กล่าวคือ สหกรณ์สามารถใช้ข้อมูลเชิงพฤติกรรมนี้ประกอบการตัดสินใจกำหนดนโยบายการจ่ายเงินปันผลของสหกรณ์ และช่วยให้สมาชิกเข้าใจที่มาและปัจจัยในการกำหนดอัตราเงินปันผล ซึ่งจะช่วยลดความคาดหวังที่ไม่สมเหตุสมผลและเสริมสร้างความเชื่อมั่นในระยะยาวต่อการบริหารงานของสหกรณ์

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาพบว่า สหกรณ์ออมทรัพย์กลุ่มข้าราชการมีอัตราการจ่ายเงินปันผลเฉลี่ยอยู่ในช่วงร้อยละ 3.00–9.00 ของทุนเรือนหุ้น สำหรับปัจจัยที่ส่งผลต่ออัตราการจ่ายเงินปันผลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ได้แก่ อัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (DER) ซึ่งมีอิทธิพลในทางลบ และอัตราการจ่ายเงินปันผลในปีที่ผ่านมา (HDPR) ซึ่งมีอิทธิพลในทางบวก ขณะที่ตัวแปรด้านความสามารถในการทำกำไรและสภาพคล่อง ได้แก่ อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ (ROA) อัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (ROE) อัตรากำไรสุทธิ (NPM) และอัตราส่วนทุนหมุนเวียน (CR) ไม่พบว่ามีอิทธิพลต่ออัตราการจ่ายเงินปันผลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากผลการศึกษาที่มีข้อค้นพบที่น่าสนใจโดยเฉพาะการจ่ายเงินปันผลโดยพิจารณาอัตราการจ่ายเงินปันผลปีที่ผ่านมา ซึ่งในทางปฏิบัติคณะกรรมการดำเนินการของสหกรณ์ส่วนใหญ่ จะนำมาพิจารณาถึงความเหมาะสมในปีปัจจุบันจะคงจ่าย ในอัตราเท่าเดิมหรือมากกว่าปีที่ผ่านมา ทั้งนี้ เพื่อรักษาระดับความเชื่อมั่นและความพึงพอใจของสมาชิก คณะกรรมการดำเนินการของสหกรณ์ออมทรัพย์ควรใช้ข้อมูลทางการเงินในเชิงลึก โดยเฉพาะอัตราส่วนทางการเงินที่สำคัญ เช่น อัตราหนี้สินต่อทุนของสหกรณ์ ร่วมกับผลประกอบการในอดีตมาประกอบการวิเคราะห์เพื่อกำหนดนโยบายการจ่ายเงินปันผลอย่างมีหลักการแทนการใช้การพิจารณาเฉพาะความรู้สึกหรือความคาดหวังของสมาชิก

นอกจากนี้คณะกรรมการดำเนินการของสหกรณ์ควรส่งเสริมให้มีการแสดงข้อมูลการวิเคราะห์ทางการเงินต่อสมาชิกทั้งในรูปแบบรายงานประจำปีหรือสื่อประชาสัมพันธ์อื่น เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจในหลักเกณฑ์และเหตุผลที่ใช้ในการกำหนดอัตราการจ่ายเงินปันผล การดำเนินการดังกล่าวจะส่งผลให้สมาชิกสามารถยอมรับนโยบายของสหกรณ์บนพื้นฐานของข้อมูลเชิงประจักษ์และส่งเสริมความโปร่งใสในการบริหารงานของสหกรณ์

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

การศึกษานี้ใช้กลุ่มตัวอย่างคือสหกรณ์ออมทรัพย์กลุ่มข้าราชการและกำหนดตัวแปรอิสระที่สามารถใช้เป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญในการทำความเข้าใจปัจจัยที่ส่งผลต่ออัตราการจ่ายปันผลของสหกรณ์ ในการวิจัยครั้งต่อไปควรเพิ่มกลุ่มตัวอย่างให้ครอบคลุมสหกรณ์ประเภทอื่น ขยายขอบเขตด้านตัวแปรอิสระให้ครอบคลุมมิติที่หลากหลายมากขึ้น เช่น ด้านการบริหารจัดการ และพฤติกรรมของสมาชิก ซึ่งจะช่วยให้สามารถวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยต่าง ๆ ได้อย่างครอบคลุม และอาจใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพหรือวิธีวิจัยแบบผสมผสานเพื่อให้เข้าใจเจตคติและกระบวนการตัดสินใจจ่ายเงินปันผลของสหกรณ์

เอกสารอ้างอิง

- กรมส่งเสริมสหกรณ์. (2564). *คู่มือปฏิบัติตามกฎกระทรวงการดำเนินงานและการกำกับดูแลสหกรณ์ออมทรัพย์และสหกรณ์เครดิตยูเนียน พ.ศ.2564*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- _____. (2566). *สารสนเทศกรมส่งเสริมสหกรณ์*. สืบค้นจาก <https://cpd.go.th/info-cpd.html>.
- พรรณวร จันทร์โธ และศศิภา พจนวาทิ. (2564). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่ออัตราการจ่ายเงินปันผล กรณีศึกษา สหกรณ์ออมทรัพย์โรงพยาบาลราชวิถี จำกัด. *วารสารเกษตรศาสตร์ธุรกิจประยุกต์*, 15(22), 73-86.
- วิวัฒน์วงศ์ บุญหนุน. (2565). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่ออัตราเงินปันผลตอบแทนของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย: กลุ่มอุตสาหกรรมธุรกิจการเงิน. *วารสารบริหารธุรกิจศรีนครินทรวิโรฒ*, 13(1), 104-118.

- สิริลยา จิตอุดมวัฒนา. (2553). *ภาวะเศรษฐกิจทางการเงินสทกรณออมทรัพย์และทิศทางแนวโน้ม*. สืบค้นจาก https://www.cad.go.th/ewt_news.php?nid=10802&filename=index.
- Agbo, E. I. (2020). Nigerian perspective of dividend payout policy of banks. *International Journal in Management and Social Science*, 8(11), 32-59.
- Alzomaia, T. S., & Al-Khadhiri, A. (2013). Determination of dividend policy: The evidence from Saudi Arabia. *International Journal of Business and Social Science*, 4(1), 181-192.
- Bostanci, F., Kadioglu, E., & Sayilgan, G. (2018). Determinants of dividend payout decisions: A dynamic panel data analysis of Turkish stock market. *International Journal of Financial Studies*, 6(4), 93.
- Fitri, R. R., Hosen, M. N., & Muhari, S. (2016). Analysis of factors that impact dividend payout ratio on listed companies at Jakarta Islamic Index. *International Journal of Academic Research in Accounting, Finance and Management Sciences*, 6(2), 87-97.
- Gordon, M. J. (1963). Optimal investment and financing policy. *The Journal of finance*, 18(2), 264-272.
- Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J., Anderson, R. E., & Tatham, R. L. (2010). *Multivariate data analysis*. (7th ed). London: Pearson.
- Imran, K. (2011). Determinants of dividend payout policy: A case of Pakistan engineering sector. *The Romanian Economic Journal*, 14(41), 47-60.
- Imran, K., Usman, M., & Nishat, M. (2013). Banks dividend policy: Evidence from Pakistan. *Economic Modelling*, 32, 88-90.
- James, G., Witten, D., Hastie, T., & Tibshirani, R. (2013). *An introduction to statistical learning* (Vol. 112). New York: Springer.
- Lintner, J. (1962). Dividends, earnings, leverage, stock prices and the supply of capital to corporations. *The review of Economics and Statistics*, 44(3), 243-269.
- MacKinnon, J. G., & Webb, M. D. (2017). Wild bootstrap inference for wildly different cluster sizes. *Journal of Applied Econometrics*, 32(2), 233-254.
- Menard, S. (2002). *Quantitative Applications in the Social Sciences: Applied logistic regression analysis*. London: SAGE.
- Rehman, A., & Takumi, H. (2012). Determinants of dividend payout ratio: Evidence from Karachi Stock Exchange (KSE). *Journal of Contemporary Issues in Business Research*, 1(1), 20-27.
- Silaban, S. D. R., Banjarnahor, M., Aritonang, N., Sitorus, J. S., & Ginting, W. A. (2024). The Effect of Return on Assets, Current Ratio, Debt to Total Assets Ratio, Debt to Equity Ratio on Dividend Policy. *International Journal of Accounting, Management, Economics and Social Sciences*, 2(1), 246-257.
- Singh, H. B. (2014). Determinants of Dividend Payout Ratios: A Study with Reference to Indian Banking Sector. *International Journal of Research in Commerce, Economics and Management*, 4(11), 48-55.
- Sugiyanto, S., & Dewi, L. S. (2023). Determinant Factors of Dividend Policy in Cooperative Organization. *International Journal of Research in Community Services*, 4(1), 1-10.
- Wooldridge, J. M. (2010). *Econometric analysis of cross section and panel data*. Massachusetts: MIT press.

- Yanita, P. (2024). The Effect of Return on Assets (ROA), Current Ratio (CR), and Debt to Equity Ratio (DER) on Dividend Payout Ratio (DPR) at PT Akasha Wira Internasional Tbk. for the Years 2011-2020. *The Future of Education Journal*, 3(4), 897-904.
- Yibo, C. (2014). *Study of factors influencing in dividend payout ratio of 43 financial companies listed on Stock Exchange of Thailand from year 2002 to 2012*. (Master of Business Administration in Finance, Assumption University, Thailand).

The Motivation Affecting The Performance of Employees in The Electronics Component Production Line: A Case Study of AGC Micro Glass (Thailand) Co., Ltd.

Rathapong Wongsettee^{1*} Nalinchat Tharasiriraphat² and Fawikorn Inluang²

¹ Master of Business Administration, Thonburi University, Lamphun Campus, Thailand

² Program in Management, Faculty of Business Administration, Thonburi University, Lamphun Campus, Thailand

* Corresponding author. E-mail: rathapong17@gmail.com

ABSTRACT

This research aims to (1) study the level of motivation and performance of employees in the electronic component production line: a case study of AGC Micro Glass (Thailand) Co., Ltd. (2) compare the performance of employees in the electronic component production line, categorized by personal factors, and (3) study the motivational factors affecting the performance of employees in the electronic component production line. The population in this study comprised 472 employees working in the front-end production department of AGC Micro Glass (Thailand) Co., Ltd. This study used a questionnaire as the research instrument. Descriptive statistics (frequency, percentage, mean, standard deviation) and inferential statistics (One-Way ANOVA and multiple regression analysis) were used for data analysis. The study found that 1) the level of motivation and performance of employees in the electronic component production line is high. 2) personal factors such as length of service in the company, position, income, and department affect the performance of employees differently. 3) motivational factors that significantly influence the performance of employees in the electronic component production line include achievement in work, recognition, nature of the job, career advancement, responsibility, relationships with colleagues, personal living conditions, job security, and leadership style. These findings are statistically significant.

Keywords: Motivation for Work, Work Performance, Motivating Factors, Hygiene Factors

แรงจูงใจที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงาน สายการผลิตชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์ กรณีศึกษา บริษัท เอจีซี ไมโคร กลาส (ประเทศไทย) จำกัด

รัฐพงศ์ วงศ์เศรษฐี^{1*} นลินฉัตร ธราสิริวิภัทร² และ พาวีกร อินหลวง²

¹ บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธนบุรี วิทยาเขตลำพูน ประเทศไทย

² สาขาการจัดการ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยธนบุรี วิทยาเขตลำพูน ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: rathapong17@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาระดับแรงจูงใจและประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานสายการผลิตชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์ กรณีศึกษา บริษัท เอจีซี ไมโคร กลาส (ประเทศไทย) จำกัด (2) เปรียบเทียบประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานสายการผลิตชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล กรณีศึกษา และ (3) ศึกษาปัจจัยแรงจูงใจ ที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานสายการผลิตชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์ โดยประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ พนักงานสายการผลิตในแผนกการผลิตส่วนหน้าของบริษัท เอจีซี ไมโคร กลาส (ประเทศไทย) จำกัด จำนวน 472 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วยสถิติพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติเชิงอนุมาน โดยใช้การวิเคราะห์ด้วยการทดสอบค่า F-TEST (One-Way ANOVA) และการวิเคราะห์สมการถดถอยพหุคูณ ผลการศึกษาพบว่า 1) ระดับแรงจูงใจและประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานสายการผลิตชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์ อยู่ในระดับมาก 2) ปัจจัยส่วนบุคคล ด้านอายุงานในบริษัท ตำแหน่ง รายได้ และส่วนงานของพนักงานต่างกัน มีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานแตกต่างกัน และ 3) ปัจจัยแรงจูงใจที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานสายการผลิตชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์ ได้แก่ ความสำเร็จในการปฏิบัติงาน การได้รับการยอมรับนับถือ ลักษณะของงานที่ปฏิบัติ ความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่ ความรับผิดชอบ ความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน ความเป็นอยู่ส่วนตัว ความมั่นคงในงาน และวิธีการปกครองของผู้บังคับบัญชา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

คำสำคัญ: แรงจูงใจในการปฏิบัติงาน, ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน, ปัจจัยจูงใจ, ปัจจัยสุขอนามัย

© 2025 JSDP: Journal of Spatial Development and Policy

บทนำ

ทรัพยากรมนุษย์ เป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าและมีความสำคัญมากที่สุดในการบริหารจัดการในทุกองค์การ เพราะทรัพยากรที่ใช้ในการบริหารที่ประกอบด้วยปัจจัย 4 ประการ คือ คน เงินทุน วัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ และการบริหารจัดการ โดยยุคก่อนที่จะมีการบริหารจัดการบุคคลนั้น มนุษย์ถูกมองว่าเป็นเพียง “แรงงาน” ซึ่งเป็นแค่หนึ่งปัจจัยในการผลิตเท่านั้น แต่ในยุคปัจจุบันได้มีการยกระดับแรงงานให้กลายเป็น “ทรัพยากร” ที่มีคุณค่าและความสำคัญขึ้น ซึ่งทรัพยากรมนุษย์ในโลกยุคใหม่นั้นคือชุมพลังสำคัญที่จะทำให้องค์การเคลื่อนที่ไปข้างหน้าได้อย่างมีประสิทธิภาพ (HREX.asia, 2563) นอกจากนี้ทรัพยากรมนุษย์ยังเป็นผู้จัดหาและใช้ทรัพยากรบริหารอื่น ๆ คือ เงินทุน วัสดุและอุปกรณ์ ตลอดจนดำเนินการจัดการให้เกิดประสิทธิภาพ ดังนั้น ผู้บริหารงานจึงต้องคำนึงและให้ความสำคัญกับการจัดการทรัพยากรมนุษย์ เพราะการบริหารงานเพื่อก่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลนั้น ขึ้นอยู่กับความร่วมมือของบุคลากรทุกคนในองค์การ โดยมีปัจจัยที่สำคัญคือการเกิดแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ซึ่งมีคุณสมบัติสำคัญคือความสามารถที่จะให้พนักงานปฏิบัติงานด้วยความยินดีอย่างเต็มความสามารถ และอีกประการหนึ่งคือ หัวหน้าที่ดีนั้นไม่ใช่แค่เป็นผู้ที่สามารถทำงานทุกอย่างได้ด้วยตนเองเท่านั้น แต่ยังต้องเป็นผู้ที่สามารถทำให้พนักงานในความควบคุมปฏิบัติงานอย่างเต็มความสามารถ จึงจะส่งผลต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการปฏิบัติงาน และความสำเร็จขององค์การ (ชญาธิษฐ์ เตชะ, 2561) ความเข้าใจในการสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน จึงเป็นสิ่งสำคัญสำหรับองค์การอย่างยิ่ง เพราะสามารถสร้างความได้เปรียบในการแข่งขัน ทั้งนี้หลายองค์กรยังไม่

สามารถไปถึงเป้าหมายที่กำหนดไว้ สาเหตุหนึ่งที่สำคัญมาจากพนักงานขาดแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานและทำให้เกิดข้อบกพร่องหรือของเสียจากการผลิต (ศิริประภา ภาคิธรธ, 2562) หากองค์กรได้มีการสร้างแรงจูงใจที่ดีให้เกิดแก่พนักงานแล้วย่อมส่งผลให้พนักงานมีการปฏิบัติงานอย่างเต็มความสามารถ และได้รับงานที่บรรลุตามวัตถุประสงค์ เป้าหมายที่วางไว้ รวมทั้งมีผลการดำเนินงานที่ได้เปรียบและเหนือคู่แข่งได้ (ฤชานันท์ เรียงเล็กจำนงค์, 2562)

ประเทศไทยเป็นฐานการผลิตที่สำคัญของอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ในภูมิภาคมานานกว่า 40 ปี ทำให้มีความโดดเด่นในด้านบุคลากรที่มีทักษะและความเชี่ยวชาญด้านอิเล็กทรอนิกส์ ชั่วพลาเยนที่ครบวงจร อีกทั้งบุคลากรยังผ่านประสบการณ์ทำงานร่วมกับบริษัทระดับโลกที่มีฐานการผลิตในประเทศ จึงมีศักยภาพที่จะต่อยอดไปสู่อุตสาหกรรมต้นน้ำอื่น ๆ รวมถึงการผลิตผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ ทำให้ผู้ผลิตอิเล็กทรอนิกส์จำนวนมากตัดสินใจเลือกประเทศไทยเป็นฐานการผลิตหลักเพื่อส่งออกไปยังตลาดโลก นอกจากนี้ความโดดเด่นในด้านโครงสร้างพื้นฐานที่ดี ระบบไฟฟ้าที่มีความเสถียร และพื้นที่นิคมอุตสาหกรรมที่มีความพร้อมรองรับการลงทุนได้อีกมาก ก็เป็นปัจจัยหลักในการตัดสินใจเข้ามาลงทุนของผู้ผลิตอิเล็กทรอนิกส์เช่นกัน (ประชาชาติธุรกิจออนไลน์, 2566) ปัจจุบันนิคมอุตสาหกรรมในประเทศไทยมีจำนวน 67 แห่ง ใน 16 จังหวัดทั่วประเทศ (The Nation, 2023) และจังหวัดลำพูนเป็นอีกหนึ่งจังหวัดในประเทศไทย ที่เป็นฐานการผลิตสำคัญอีกแห่งที่นักลงทุนเข้ามาลงทุนก่อตั้งบริษัทในการผลิตผลิตภัณฑ์อิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งมีนิคมอุตสาหกรรมที่สำคัญ 2 แห่ง ได้แก่ นิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือ จังหวัดลำพูน และนิคมอุตสาหกรรมศรีสุทโธพัฒน์ จังหวัดลำพูน (การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย, 2567) ซึ่งบริหารจัดการโดย บริษัท สหพัฒน์อินเตอร์โฮลดิ้ง จำกัด (มหาชน) มีจำนวนโรงงานผลิตทั้งหมด 52 แห่ง โดยโรงงานที่เป็นอุตสาหกรรมประเภทอิเล็กทรอนิกส์และชิ้นส่วน มากกว่า 20 บริษัท (สหพัฒน์อินเตอร์โฮลดิ้ง, 2567)

บริษัท เอจีซี ไมโคร กลาส (ประเทศไทย) จำกัด เป็นบริษัทในอุตสาหกรรมผลิตชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์ ตั้งอยู่ในนิคมอุตสาหกรรมศรีสุทโธพัฒน์ จังหวัดลำพูน มีโรงงานผลิตทั้งหมด 6 แห่ง และพนักงานมากกว่า 3,500 คน โดยมุ่งผลิตชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์ประเภทต้นน้ำ ซึ่งเป็นชิ้นส่วนแรกที่ส่งต่อไปยังอุตสาหกรรมกลางน้ำเพื่อประกอบในอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ ผลิตภัณฑ์หลักของบริษัทคือกระจกกรองแสง (Glass Filter) ซึ่งมีความต้องการสูงในตลาดโทรศัพท์มือถือ เนื่องจากการเติบโตของอุตสาหกรรมและการเพิ่มจำนวนกล้องในโทรศัพท์มือถือ อย่างไรก็ตาม บริษัทเผชิญแรงกดดันด้านราคาจากคู่แข่งที่มีราคาขายต่ำกว่า และหากคู่แข่งปรับปรุงคุณภาพได้ บริษัทอาจได้รับผลกระทบทางธุรกิจ การผลิตกระจกกรองแสงใช้เครื่องจักรกึ่งอัตโนมัติร่วมกับพนักงาน แต่ยังพบข้อบกพร่องจากการปฏิบัติงาน เช่น ขาดทักษะเฉพาะและความชำนาญในการทำงาน รวมถึงการเร่งรีบในการปฏิบัติงาน ซึ่งส่งผลให้เกิดงานเสียถึงร้อยละ 0.13 ของข้อบกพร่องทั้งหมดในการผลิต และยังส่งผลต่อปริมาณและเวลาการส่งมอบผลิตภัณฑ์ให้ลูกค้า ทำให้บริษัทมีความเสียเปรียบด้านราคาขายสินค้าจากต้นทุนการผลิตที่สูงขึ้นจากของเสีย (บริษัท เอจีซี ไมโคร กลาส (ประเทศไทย) จำกัด, 2567) วิธีการลดต้นทุนให้แก่ธุรกิจที่สำคัญคือการเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานให้แก่พนักงานระดับปฏิบัติการ เมื่อพนักงานปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น จะทำให้ปริมาณของงานและคุณภาพของงานเพิ่มสูงขึ้น สามารถปฏิบัติงานได้เสร็จตามเวลาที่กำหนด สามารถควบคุมต้นทุนและสร้างความพึงพอใจให้แก่ลูกค้าได้ (ภาณุวัตร นิวันติ, 2565) การปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพมีปัจจัยมาจากแรงจูงใจของพนักงานผู้ปฏิบัติงานเป็นสำคัญ วิธีการที่ผู้บริหารจะทำให้ผู้ปฏิบัติงานเกิดแรงจูงใจคือ จะต้องรู้จักวิธีการจูงใจ (ชญาธิษฐ์ เตชะ, 2561) ไม่ง่ายนักที่พนักงานจะตอบสนองต่องานโดยที่ขาดแรงจูงใจ แรงจูงใจจึงมีความสำคัญและจำเป็นที่จะต้องมีความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติงาน และเมื่อศึกษาถึงงานวิจัยในอดีตที่เกี่ยวข้องส่วนใหญ่แล้วพบว่าปัจจัยจูงใจ และปัจจัยสุขอนามัยเป็นแรงกระตุ้นให้เกิดการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพได้ (ฤชานันท์ เรียงเล็กจำนงค์, 2562)

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาวิจัยเรื่อง แรงจูงใจที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานสายการผลิตชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์ กรณีศึกษา บริษัท เอจีซี ไมโคร กลาส (ประเทศไทย) จำกัด ประกอบด้วยปัจจัยจูงใจและปัจจัยสุขอนามัย เพื่อนำผลการศึกษาไปใช้เป็นแนวทางในการจัดการทรัพยากรมนุษย์ และการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน และสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันขององค์กร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับแรงจูงใจและประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ของพนักงานสายการผลิตชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์
กรณีศึกษา: บริษัท เอจีซี ไมโคร กลาส (ประเทศไทย) จำกัด
2. เพื่อเปรียบเทียบประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานสายการผลิตชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์ จำแนกตาม
ปัจจัยส่วนบุคคล กรณีศึกษา: บริษัท เอจีซี ไมโคร กลาส (ประเทศไทย) จำกัด
3. เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยแรงจูงใจ ที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานสายการผลิตชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์
กรณีศึกษา: บริษัท เอจีซี ไมโคร กลาส (ประเทศไทย) จำกัด

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ประเภทวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ซึ่งเป็นการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลที่เป็นระบบโดยเน้นข้อมูลเชิงปริมาณและตัวเลข ใช้เทคนิคทางสถิติและการคำนวณในการวัด วิเคราะห์ และตีความปรากฏการณ์เพื่อค้นหารูปแบบ ความสัมพันธ์ และแนวโน้ม โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วยพนักงานสายการผลิต ของบริษัทกรณีศึกษาใน บริษัท เอจีซี ไมโคร กลาส (ประเทศไทย) จำกัด ระดับปฏิบัติการในแผนกการผลิตส่วนหน้า ซึ่งได้รับการอนุมัติในการทำการศึกษาวิจัย โดยผ่านการอนุมัติลงนามในหนังสือขออนุญาตทำการศึกษาวิจัย (ฉบับที่ 001/2567) และหนังสือขอความอนุเคราะห์อนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูล (ฉบับที่ 002/2567) ของมหาวิทยาลัยธนบุรี จากผู้บริหารระดับผู้จัดการอาวุโสในบริษัทกรณีศึกษา ลงนามเมื่อวันที่ 27 สิงหาคม 2567 ซึ่งมีประชากร จำนวนทั้งสิ้น 472 คน จาก 4 ส่วนงาน (ข้อมูลจากบริษัทกรณีศึกษา ณ วันที่ 19 พฤศจิกายน 2567) โดยแจกแจงตามส่วนงานดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ส่วนงาน	จำนวนพนักงานระดับปฏิบัติการในแผนกการผลิตส่วนหน้า				
	ประชากร (คน)	หัวหน้ากลุ่ม (คน)	หัวหน้าไลน์ (คน)	พนักงานประจำ (คน)	พนักงานอัตราจ้าง (คน)
ส่วนงานตัด	72	3	9	55	5
ส่วนงานขัดหยาบ	145	4	12	109	20
ส่วนงานขัดละเอียด	173	3	21	126	23
ส่วนงานล้างและตรวจ	82	3	9	59	11
รวม	472	13	51	349	59

ที่มา: บริษัทกรณีศึกษา ข้อมูล ณ วันที่ 19 พฤศจิกายน 2567

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือหลักในการวิจัยครั้งนี้ ได้ทำการเก็บข้อมูลในการศึกษาโดยใช้แบบสอบถาม ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้น โดยการศึกษาค้นคว้าจาก แนวคิดและทฤษฎีต่าง ๆ รวมทั้งงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาเป็นแนวคิดในการปรับปรุงแบบสอบถาม ลักษณะคำถามเป็นแบบปลายปิด (Closed ended question) ซึ่งลักษณะของคำถามจะเป็นคำตอบแบบหลายตัวเลือก (Multiple Choice Question) โดยแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยจะเป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อายุงานในบริษัท ตำแหน่ง รายได้ และส่วนงาน เป็นลักษณะคำถามแบบสำรวจรายการ (Check list)

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับแรงจูงใจ แบบสอบถามนี้ได้พัฒนาขึ้น ตามทฤษฎีสองปัจจัย ของ Frederick K. Herzberg ที่กล่าวว่า ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความรู้สึกพึงพอใจและไม่พึงพอใจของพนักงานมี 2 ประเภท คือ ปัจจัยสุขอนามัย (Hygiene Factor) และปัจจัยจูงใจ (Motivator Factor) โดยทั้ง 2 ปัจจัยมีความสอดคล้องกับประเภทของแรงจูงใจ และมีความแตกต่างกันใน 2 ด้านเกี่ยวกับปัญหาการจูงใจ ด้านแรกเป็นแรงจูงใจประเภทแรงจูงใจภายนอก เป็นได้ทั้งสาเหตุ และการป้องกันเกี่ยวกับความไม่พอใจของพนักงาน มีความสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมในการทำงาน ส่วนอีกด้านเป็นปัจจัย ประเภทแรงจูงใจภายใน เป็นแรงจูงใจที่สามารถนำไปสู่ทัศนคติเชิงบวก เกิดผลที่ดีขึ้น ฤชานันท์ เรียงเล็กจำนงค์ (2562) โดยมีแบบสอบถามทั้งปัจจัยจูงใจและสุขอนามัย ลักษณะคำถามในแบบสอบถามเป็นแบบสเกลการให้คะแนน ประเมินค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ตามรูปแบบของ Likert's Scale ประกอบด้วย ปัจจัยจูงใจ ได้แก่ ความสำเร็จในการปฏิบัติงาน การได้รับการยอมรับนับถือ ลักษณะของงานที่ปฏิบัติ ความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่ และความรับผิดชอบ และปัจจัย สุขอนามัย ได้แก่ เงินเดือนและสวัสดิการ โอกาสที่จะได้รับความก้าวหน้าในอนาคต ความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน สถานะ ของอาชีพ นโยบายและการบริหารงาน สภาพการปฏิบัติงาน ความเป็นอยู่ส่วนตัว ความมั่นคงงาน และวิธีการปกครองของ ผู้บังคับบัญชา รวมทั้งทั้งหมด 69 ข้อคำถาม

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงาน แบบสอบถามนี้ได้พัฒนาขึ้น ตามแนวคิดของ Peterson and Plowman (1953 อ้างถึงใน สิริมนต์ สุวรรณวงศ์, 2566) ได้ให้ความหมายของ ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน คือ การปฏิบัติงานที่มีผลลัพธ์และกระบวนการในงานเกิดผลดีที่สุดในการดำเนินงาน โดย ผลลัพธ์ หมายถึงคุณภาพและปริมาณของผลงานที่บุคคลหรือทีมงานสามารถบรรลุได้ตามที่คาดหวัง และกระบวนการ หมายถึงวิธีการหรือ กลยุทธ์ที่ใช้ในการปฏิบัติงาน ได้แก่ การจัดการเวลา การทำงานร่วมกับผู้อื่น การใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งลักษณะคำถามในแบบสอบถามเป็นแบบสเกลการให้คะแนน ประเมินค่า 5 ระดับตามรูปแบบของ Likert's Scale ประกอบด้วย ด้านคุณภาพของงาน ด้านปริมาณงาน ด้านเวลา และด้านค่าใช้จ่าย รวมทั้งทั้งหมด 20 ข้อคำถาม

โดยแบบสอบถามผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน เพื่อหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของแบบสอบถาม ด้วยการหาค่าความสอดคล้องภายในของแบบสอบถาม ซึ่งมีผลค่า IOC ระหว่าง 0.67 – 1.00 เป็นตามมาตรฐาน จึงสรุปได้ว่าคำถามทั้ง 89 ข้อ มีความสอดคล้อง เหมาะสมกับสิ่งที่ต้องการวัดในแต่ละด้าน และตรงกับประเด็นที่ต้องการศึกษา และมี ค่าความเชื่อมั่น Cronbach's Alpha = 0.985 จากการนำแบบสอบถามไปทดลอง (Try Out) กับผู้ตอบแบบสอบถามที่ไม่ใช่ กลุ่มตัวอย่าง ไม่น้อยกว่า 30 คน นำข้อมูลที่ได้มาทำการวิเคราะห์หาค่าความเที่ยงตรง หรือค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามด้วย Reliability Analysis เพื่อตรวจสอบความเชื่อมั่นของข้อคำถามได้ค่าสัมประสิทธิ์ครอนบาค แอลฟา (Cronbach's Alpha Coefficient) มากกว่า 0.70 แสดงว่าเครื่องมือมีความน่าเชื่อถือ ยอมรับได้ (Cronbach, 1984)

3. สมมติฐานการวิจัย

3.1 ปัจจัยส่วนบุคคลต่างกัน มีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ของพนักงานสายการผลิตชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์ วิทยาลัย บัณฑิต เอจีซี ไมโคร กลาส (ประเทศไทย) จำกัด แตกต่างกัน

3.2 ปัจจัยแรงจูงใจมีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ของพนักงานสายการผลิตชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์ วิทยาลัย บัณฑิต เอจีซี ไมโคร กลาส (ประเทศไทย) จำกัด

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) การวิจัยครั้งนี้เก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยโดยใช้แบบสอบถามออนไลน์ ด้วย แบบฟอร์ม Google ทั้งหมด 472 ชุด จากประชากรในแผนกกระบวนการผลิตส่วนหน้า 4 ส่วนงานของบริษัท วิทยาลัย บัณฑิต เอจีซี ไมโคร กลาส (ประเทศไทย) จำกัด ซึ่งมีขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ดังนี้

4.1.1 จัดทำแบบสอบถามออนไลน์ด้วย แบบฟอร์ม Google โดยใช้รายละเอียดของข้อมูล เนื้อหาจาก แบบสอบถามที่ผ่านการทดสอบและตรวจวัดความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาแล้ว

4.1.2 นำส่งแบบสอบถามออนไลน์ให้กับบริษัทวิทยาลัย บัณฑิต เอจีซี ไมโคร กลาส (ประเทศไทย) จำกัด เพื่ออนุมัติใช้ในการศึกษา

4.1.3 นำส่งแบบสอบถามออนไลน์ให้กับแผนกการผลิตส่วนหน้าด้วยอีเมลล์ ตั้งแต่วันที่ 20 ตุลาคม 2567 ถึงวันที่ 20 พฤศจิกายน 2567 เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล

4.2 ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Source Data) การวิจัยครั้งนี้เก็บรวบรวมข้อมูลแนวคิด ทฤษฎี จากหนังสือ บทความวิชาการ เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และแหล่งข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต เพื่อนำมาสังเคราะห์เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย และใช้อ้างอิงในการเขียนสรุปผลการวิจัย

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics)

ร้อยละ (Percentage) และความถี่ (Frequency) ใช้อธิบายลักษณะของส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปส่วนบุคคล ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา อายุงานในบริษัท ตำแหน่งงาน รายได้ และส่วนงานที่ปฏิบัติงาน

ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) ใช้ศึกษาข้อมูลส่วนที่ 2 และส่วนที่ 3 ได้แก่ ปัจจัยจูงใจและปัจจัยสุขอนามัย และประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงาน ได้แก่ ด้านคุณภาพของงาน ด้านปริมาณงาน ด้านเวลา และด้านค่าใช้จ่าย โดยกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนของคำตอบในแบบสอบถาม ส่วนที่ 2-3 ซึ่งเป็นคำถามแบบ Likert Scale ใช้ระดับการวัดประเภทอันตรภาคชั้น (Interval Scale) แบ่งเป็น 5 ระดับ และนำคะแนนที่ได้มาวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยเลขคณิต การแปลความหมายระดับคะแนนเฉลี่ย โดยใช้มาตรวัดแบบ Likert Scale โดยยึดเกณฑ์ตามค่าที่ได้จากสูตรคำนวณระดับชั้น 0.8

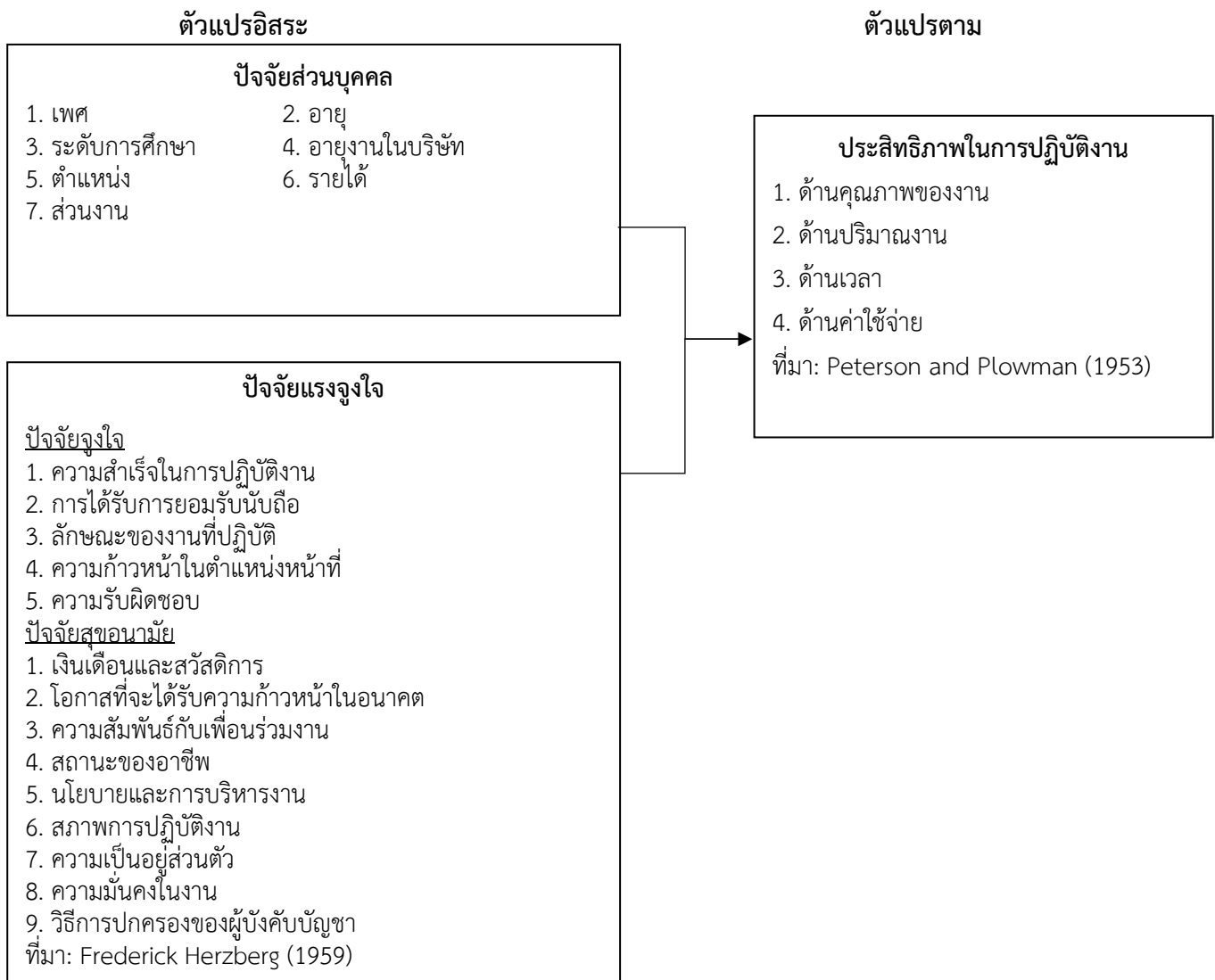
5.2 การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงอนุมาน (Inferential statistics)

สมมติฐานที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลต่างกัน มีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานสายการผลิตชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์ กรณีศึกษา บริษัท เอจีซี ไมโคร กลาส (ประเทศไทย) จำกัด แตกต่างกัน โดยทดสอบด้วยสถิติ (F-test) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA)

สมมติฐานที่ 2 ปัจจัยแรงจูงใจมีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานสายการผลิตชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์ กรณีศึกษา บริษัท เอจีซี ไมโคร กลาส (ประเทศไทย) จำกัด ทดสอบโดยการวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณ (Multiple Regression Analysis)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้ทบทวนวรรณกรรมแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน เช่นแนวคิดของ Vroom and Deci (1997) ที่กล่าวว่า การปฏิบัติงานของพนักงานที่ก่อให้เกิดผลดีและมีประสิทธิภาพ มีองค์ประกอบ 2 ด้าน คือ ความชำนาญ ความสามารถของผู้ปฏิบัติงาน และความพึงพอใจในการปฏิบัติงานจากการได้รับการตอบสนองในสิ่งที่ต้องการ นำไปสู่การใช้ความสามารถในการปฏิบัติงานอย่างเต็มที่ ดังนั้นการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพต้องคำนึงถึงความพึงพอใจและแรงจูงใจในการปฏิบัติงานให้เกิดขึ้นกับบุคคลเสียก่อน ดังนั้น งานวิจัยนี้ ศึกษาจากตัวแปรอิสระ คือ ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อายุงานในบริษัท ตำแหน่ง รายได้ และส่วนงาน ซึ่งเป็นปัจจัยที่มีความแตกต่างกันในแต่ละบุคคล อาจมีผลต่อการปฏิบัติงานที่แตกต่างกัน และปัจจัยจูงใจและปัจจัยสุขอนามัย จากทฤษฎีสองปัจจัยของ Frederick K. Herzberg (1959) เพราะมีเนื้อหาที่สอดคล้องและครอบคลุมกับการศึกษาวิจัยในบริษัทกรณีศึกษามากที่สุด และตัวแปรตามได้แก่ ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงาน โดยอ้างอิงแนวคิดของ Peterson and Plowman (1953) ซึ่งสอดคล้องกับผลการปฏิบัติงานของพนักงานในกรณีศึกษาวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ที่มา: ประยุกต์จากทฤษฎีสองปัจจัย ของ Frederick K. Herzberg (1959) และแนวคิดประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ของ Peterson and Plowman (1953)

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า หลังจากเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามออนไลน์ และทำการตรวจสอบความสมบูรณ์ของการตอบกลับจากประชากรที่ทำการศึกษา เพื่อนำแบบสอบถามที่สมบูรณ์มาทำการวิเคราะห์ ซึ่งจำนวนพนักงานฝ่ายผลิตของแผนกการผลิตส่วนหน้าในตำแหน่งระดับปฏิบัติการที่ทำการศึกษามีทั้งหมด 472 คน แต่มีผู้ตอบกลับแบบสอบถามทั้งหมด 466 คน เนื่องจากไม่สามารถระบุและติดตามผู้ที่ไม่ตอบกลับแบบสอบถามได้ และมีแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์ สามารถนำมาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมด 465 ชุด คิดเป็นร้อยละ 98.52 ของจำนวนพนักงานที่ทำการศึกษาทั้งหมด ซึ่งส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ร้อยละ 51.00 มีอายุอยู่ในช่วงระหว่าง 31 – 35 ปี ร้อยละ 25.80 ระดับการศึกษาระดับมัธยมศึกษา หรือประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ร้อยละ 51.80 อายุงานในบริษัทที่ 4 – 6 ปี ร้อยละ 21.50 ตำแหน่งพนักงานประจำ ร้อยละ 74.40 มีรายได้ 10,000 – 15,000 บาทต่อเดือน ร้อยละ 48.20 และส่วนใหญ่อยู่ในส่วนงานขัณฑะเอียด ร้อยละ 35.90 โดยผลการวิจัยนำเสนอตามวัตถุประสงค์การวิจัย มีดังนี้

1. ระดับแรงจูงใจและประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ของพนักงานสายการผลิตชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์ กรณีศึกษา: บริษัท เอจีซี ไมโคร กลาส (ประเทศไทย) จำกัด

ระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของพนักงาน ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.76$, S.D. = 0.71) เมื่อพิจารณา
รายด้าน แสดงผลดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์การวัดระดับโดยใช้สถิติค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับแรงจูงใจ จากปัจจัยจูงใจ
และปัจจัยสุขอนามัยในภาพรวม

ลำดับ	แรงจูงใจในการปฏิบัติงาน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับแรงจูงใจ
1	ความสำเร็จในการปฏิบัติงาน	4.17	0.74	มาก
2	ความมั่นคงในงาน	3.99	0.83	มาก
3	สถานะของอาชีพ	3.97	0.87	มาก
4	ลักษณะของงานที่ปฏิบัติ	3.96	0.76	มาก
5	ความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน	3.90	0.87	มาก
6	นโยบายและการบริหารงาน	3.83	0.86	มาก
7	ความรับผิดชอบ	3.83	0.78	มาก
8	ความเป็นอยู่ส่วนตัว	3.81	0.80	มาก
9	การได้รับการยอมรับนับถือ	3.66	0.86	มาก
10	วิธีการปกครองของผู้บังคับบัญชา	3.61	1.02	มาก
11	สภาพการปฏิบัติงาน	3.60	0.83	มาก
12	โอกาสที่จะได้รับความก้าวหน้าในอนาคต	3.49	0.89	มาก
13	เงินเดือนและสวัสดิการ	3.37	0.92	ปานกลาง
14	ความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่	3.33	0.99	ปานกลาง
	ค่าเฉลี่ยรวม	3.76	0.71	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ความสำเร็จในการปฏิบัติงาน ซึ่งอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.17$, S.D. = 0.74) รองลงมา คือ ความมั่นคงในงาน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.99$, S.D. = 0.83) สถานะของอาชีพ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.97$, S.D. = 0.87) ลักษณะของงานที่ปฏิบัติ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.96$, S.D. = 0.76) ความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.90$, S.D. = 0.87) ความรับผิดชอบ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.83$, S.D. = 0.78) นโยบายและการบริหารงาน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.83$, S.D. = 0.86) ความเป็นอยู่ส่วนตัว อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.81$, S.D. = 0.80) การได้รับการยอมรับนับถือ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.66$, S.D. = 0.86) วิธีการปกครองของผู้บังคับบัญชา อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.61$, S.D. = 1.02) สภาพการปฏิบัติงาน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.60$, S.D. = 0.83) โอกาสที่จะได้รับความก้าวหน้าในอนาคต อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.49$, S.D. = 0.89) เงินเดือนและสวัสดิการ ($\bar{X} = 3.37$, S.D. = 0.92) อยู่ในระดับปานกลาง และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่ ($\bar{X} = 3.33$, S.D. = 0.99) ซึ่งอยู่ในระดับปานกลางตามลำดับ

ระดับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานสายการผลิตชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์ กรณีศึกษา บริษัท เอจีซี ไมโคร กลาส (ประเทศไทย) จำกัด ในภาพรวม อยู่ในระดับความสำคัญมาก ($\bar{X} = 4.08$, S.D. = 0.73) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านเวลา อยู่ในระดับความสำคัญมาก ($\bar{X} = 4.14$, S.D. = 0.76) รองลงมา คือ ด้านคุณภาพของงาน อยู่ในระดับความสำคัญมาก ($\bar{X} = 4.11$, S.D. = 0.75) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านค่าใช้จ่าย ($\bar{X} = 4.03$, S.D. = 0.79) และด้านปริมาณงาน ($\bar{X} = 4.03$, S.D. = 0.79) อยู่ในระดับความสำคัญมาก ตามลำดับ ดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์การวัดระดับโดยใช้สถิติค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความสำคัญของประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ในภาพรวม

ลำดับ	ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความสำคัญ
1	ด้านเวลา	4.14	0.76	มาก
2	ด้านคุณภาพของงาน	4.11	0.75	มาก
3	ด้านปริมาณงาน	4.03	0.78	มาก
4	ด้านค่าใช้จ่าย	4.03	0.79	มาก
	ค่าเฉลี่ยรวม	4.08	0.73	มาก

2. ผลการเปรียบเทียบประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานสายการผลิตชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล กรณีศึกษา: บริษัท เอจีซี ไมโคร กลาส (ประเทศไทย) จำกัด

ผลการเปรียบเทียบระดับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานสายการผลิตชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์ กรณีศึกษา บริษัท เอจีซี ไมโคร กลาส (ประเทศไทย) จำกัด จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล จำแนกตามอายุงานในบริษัท ($F = 2.273$, $P\text{-Value} = 0.046$) ตำแหน่ง ($F = 4.895$, $P\text{-Value} = 0.002$) รายได้ ($F = 5.785$, $P\text{-Value} = 0.001$) และส่วนงาน ($F = 2.666$, $P\text{-Value} = 0.047$) ที่ต่างกัน มีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานในภาพรวมที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยมีค่า $P\text{-value}$ น้อยกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ส่วนปัจจัยส่วนบุคคล จำแนกตามเพศ ($F = 0.045$, $P\text{-Value} = 0.956$) อายุ ($F = 1.355$, $P\text{-Value} = 0.231$) และระดับการศึกษา ($F = 0.878$, $P\text{-Value} = 0.452$) ต่างกัน มีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานในภาพรวมที่ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยมีค่า $P\text{-value}$ มากกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 และเมื่อจำแนกประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานรายด้าน สามารถสรุปผลได้ ตารางที่ 4 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน

ตารางที่ 4 ผลการศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลต่างกัน มีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานสายการผลิตชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์ กรณีศึกษา บริษัท เอจีซี ไมโคร กลาส (ประเทศไทย) จำกัด แตกต่างกัน

ข้อมูลส่วนบุคคล	ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน				
	ด้านปริมาณงาน	ด้านคุณภาพของงาน	ด้านเวลา	ด้านค่าใช้จ่าย	โดยรวม
เพศ	-	-	-	-	-
อายุ	-	-	-	-	-
ระดับการศึกษา	-	-	-	-	-
อายุงานในบริษัท	-	✓	✓	-	✓
ตำแหน่ง	✓	✓	✓	✓	✓
รายได้	✓	✓	✓	✓	✓
ส่วนงาน	-	✓	-	✓	✓

หมายเหตุ: สัญลักษณ์ “ ✓ ” คือ มีผลการเปรียบเทียบที่แตกต่างกัน และสัญลักษณ์ “ - ” คือ มีผลการเปรียบเทียบที่ไม่แตกต่างกัน

3. ปัจจัยแรงจูงใจ ที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานสายการผลิตชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์ กรณีศึกษา: บริษัท เอจีซี ไมโคร กลาส (ประเทศไทย) จำกัด

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระคือ ปัจจัยแรงจูงใจ กับตัวแปรตามคือ ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ทดสอบโดยการวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) โดยวิธี Enter ซึ่งมีแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน เป็นตัวพยากรณ์ และประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานเป็นตัวถูกพยากรณ์ พบว่า ความสำเร็จในการปฏิบัติงาน ($P\text{-value} = 0.000$) การได้รับการยอมรับนับถือ ($P\text{-value} = 0.024$) ลักษณะของงานที่ปฏิบัติ ($P\text{-value} = 0.022$) ความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่ ($P\text{-value} = 0.000$) ความรับผิดชอบ ($P\text{-value} = 0.002$) ความสัมพันธ์กับเพื่อน

ร่วมงาน (P-value = 0.023) ความเป็นอยู่ส่วนตัว (P-value = 0.000) ความมั่นคงในงาน (P-value = 0.000) และวิธีการปกครองของผู้บังคับบัญชา (P-value = 0.039) มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนเงินเดือนและสวัสดิการ (P-value = 0.094) โอกาสที่จะได้รับความก้าวหน้าในอนาคต (P-value = 0.855) สถานะของอาชีพ (P-value = 0.266) นโยบายและการบริหารงาน (P-value = 0.533) และสภาพการปฏิบัติงาน (P-value = 0.312) มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ของพนักงานสายการผลิตชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์ กรณีศึกษา บริษัท เอจีซี ไมโคร กลาส (ประเทศไทย) จำกัด อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 การวิเคราะห์ปัจจัยแรงจูงใจที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ของพนักงานสายการผลิตชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์ กรณีศึกษา บริษัท เอจีซี ไมโคร กลาส (ประเทศไทย) จำกัด ในภาพรวม

ตัวแปรอิสระ	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	P-value
	B	Std. Error	Beta		
ค่าคงที่ (Constant)	0.463	0.111		4.162	0.000*
ความสำเร็จในการปฏิบัติงาน	0.157	0.042	0.159	3.759	0.000*
การได้รับการยอมรับนับถือ	0.097	0.043	0.114	2.270	0.024*
ลักษณะของงานที่ปฏิบัติ	0.115	0.050	0.119	2.297	0.022*
ความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่	-0.157	0.036	-0.214	-4.430	0.000*
ความรับผิดชอบ	0.176	0.056	0.189	3.132	0.002*
เงินเดือนและสวัสดิการ	-0.055	0.033	-0.070	-1.676	0.094
โอกาสที่จะได้รับความก้าวหน้าในอนาคต	-0.008	0.043	-0.009	-0.183	0.855
ความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน	0.075	0.033	0.091	2.289	0.023*
สถานะของอาชีพ	0.047	0.042	0.056	1.114	0.266
นโยบายและการบริหารงาน	-0.032	0.051	-0.038	-0.624	0.533
สภาพการปฏิบัติงาน	-0.042	0.042	-0.050	-1.013	0.312
ความเป็นอยู่ส่วนตัว	0.243	0.044	0.264	5.474	0.000*
ความมั่นคงในงาน	0.218	0.040	0.247	5.409	0.000*
วิธีการปกครองของผู้บังคับบัญชา	0.059	0.028	0.082	2.067	0.039*

R = 0.853, R² = 0.728, Adjust R Square = 0.719, S.E.E = 0.387, F = 85.932, Sig. = 0.000*

หมายเหตุ: *มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

เมื่อพิจารณาน้ำหนักของผลกระทบของตัวแปรอิสระที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน พบว่าความเป็นอยู่ส่วนตัว ($\beta = 0.264$) มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานมากที่สุด รองลงมาคือ ความมั่นคงในงาน ($\beta = 0.247$) ความรับผิดชอบ ($\beta = 0.189$) ความสำเร็จในการปฏิบัติงาน ($\beta = 0.159$) ลักษณะของงานที่ปฏิบัติ ($\beta = 0.119$) การได้รับการยอมรับนับถือ ($\beta = 0.114$) ความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน ($\beta = 0.091$) วิธีการปกครองของผู้บังคับบัญชา ($\beta = 0.082$) และความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่ ($\beta = -0.214$) ตามลำดับ

นอกจากนี้ค่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ พิจารณาค่า Tolerance ซึ่งมีค่ามากกว่า 0.10 แสดงว่าตัวแปรอิสระไม่มีความสัมพันธ์กันเอง และพิจารณาที่ค่า VIF มีค่าน้อยกว่า 5 แสดงว่าตัวแปรอิสระทุกตัวมีความเป็นอิสระต่อกัน ไม่มีความสัมพันธ์กันมากเกินไป ไม่เกิดปัญหา Multicollinearity (James et al., 2013) และผลการวิเคราะห์ พบว่า ปัจจัยแรงจูงใจในการทำงานมีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานสายการผลิตชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์ กรณีศึกษา บริษัท เอจีซี ไมโคร กลาส (ประเทศไทย) จำกัด คิดเป็นร้อยละ 72.80 (R square = 0.728) ที่เหลืออีกร้อยละ 27.20 เป็นผลเนื่องมาจากตัวแปรที่ไม่ได้นำมาศึกษาในครั้งนี้

อภิปรายผล

ผลการศึกษาระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของพนักงานสายการผลิตชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์ กรณีศึกษา บริษัท เอจีซี ไมโคร กลาส (ประเทศไทย) จำกัด ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้บริษัทมีการมอบอำนาจและกำหนดบทบาทหน้าที่และขอบเขตการปฏิบัติงานให้กับพนักงานในแต่ละหน้าที่อย่างชัดเจน เมื่อพนักงานปฏิบัติงานจึงเกิดแรงจูงใจและเกิดแรงกระตุ้นในการปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จลุล่วงตามเป้าหมาย เกิดความภาคภูมิใจในผลงานของตนที่ได้ปฏิบัติ จากการที่พนักงานมีความเข้าใจในงานและหน้าที่รับผิดชอบอย่างชัดเจน สอดคล้องกับกับแนวคิดของ Frederick Herzberg (1959) ได้กล่าวว่า ปัจจัยจูงใจ หรือปัจจัยที่เป็นตัวกระตุ้นในการปฏิบัติงาน เป็นปัจจัยภายในหรือความต้องการภายในของพนักงาน ผู้ปฏิบัติงาน โดยเป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับงานโดยตรง กระตุ้นให้ผู้ปฏิบัติงานปฏิบัติงานด้วยความพึงพอใจ และเป็นปัจจัยที่จะนำไปสู่ทัศนคติเชิงบวก นอกจากนี้บริษัท เอจีซี ไมโคร กลาส (ประเทศไทย) จำกัด เป็นบริษัทที่อยู่ในกลุ่มบริษัท AGC สัญชาติญี่ปุ่นที่มีชื่อเสียงและมีเทคโนโลยีอยู่ในระดับโลก ทำให้พนักงานเกิดความรู้สึกรักความมั่นคงในงานและสถานะของอาชีพ รู้สึกมีความสุขและภูมิใจในอาชีพปัจจุบันโดยไม่คิดย้ายงาน และรู้สึกว่าบริษัทสามารถรักษาความมีเกียรติและเป็นที่ยอมรับนับถือของอาชีพการงานได้ในอนาคต สอดคล้องกับกับแนวคิดของ Frederick Herzberg (1959) ได้กล่าวว่า ปัจจัยสุขอนามัยหรือปัจจัยค้ำจุน เป็นปัจจัยที่ช่วยลดความไม่พึงพอใจในการปฏิบัติงาน โดยเป็นปัจจัยที่ไม่เกี่ยวข้องกับงานโดยตรง เป็นเพียงสิ่งที่สักระยะหนึ่งไม่ทำให้พนักงานเกิดความไม่พอใจ แต่ไม่สามารถสร้างแรงจูงใจให้เกิดขึ้นได้ ส่วนใหญ่จะเป็นปัจจัยพื้นฐานที่จำเป็นต้องได้รับการตอบสนอง เพราะถ้าไม่มีให้หรือไม่เพียงพอ จะทำให้พนักงานเกิดความไม่พึงพอใจในการปฏิบัติงาน และแนวคิดของ เยวรา ทรีฟงซ์ (2565) กล่าวว่าสรุปว่า ปัจจัยจูงใจและปัจจัยสุขอนามัย คือเป็นปัจจัยเชิงบวกในการปฏิบัติงานที่จะสร้างประโยชน์ให้กับบริษัท แต่ต้องได้รับการส่งเสริมจากบริษัท เพื่อเสริมแรงและจะเกิดแรงกระตุ้นให้พนักงานมีความมุ่งมั่นที่จะปฏิบัติงานให้สำเร็จ โดยปัจจัยปัจจัยสุขอนามัย เป็นปัจจัยช่วยลดความไม่พึงพอใจในการปฏิบัติงาน ด้วยการเสริมแรงจากแรงจูงใจภายนอก และปัจจัยจูงใจ เป็นการเพิ่มแรงจูงใจภายในของพนักงาน ซึ่งมีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สิริมนต์ สุวรรณวงศ์ (2566) ได้ศึกษาแรงจูงใจที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงาน บริษัทพิทคัม ออนไลน์ และงานวิจัยของ บัณฑิต ฉายาจรพันธ์ (2564) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรภายในองค์กร กรณีศึกษา บริษัท รักษาความปลอดภัย ไทยซีคอม จำกัด และงานวิจัยของ ฤชานันท์ เรียงเล็กจางค์ (2562) ได้ศึกษาแรงจูงใจที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานในองค์กร กรณีศึกษา บริษัท เอส.เอ็ม.ซี. (ประเทศไทย) จำกัด พบว่า พนักงานมีระดับความคิดเห็นต่อแรงจูงใจในการทำงาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

ผลการศึกษาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานสายการผลิตชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์ กรณีศึกษา บริษัท เอจีซี ไมโคร กลาส (ประเทศไทย) จำกัด ในภาพรวมอยู่ในระดับความสำคัญมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะพนักงานมีความตระหนักและให้ความสำคัญในการปรับปรุงกระบวนการผลิตเพื่อเพิ่มปริมาณชิ้นงาน ลดการใช้วัตถุดิบหรือต้นทุนในการผลิตเกิดประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น สอดคล้องกับกับแนวคิดของ ปัญญา อัครนิบุตร (2563) กล่าวว่า ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานหมายถึง ผลผลิตที่ได้จากการดำเนินงาน โดยใช้ทักษะความสามารถ และกลวิธีหรือเทคนิคต่าง ๆ ในการปฏิบัติงานเพื่อสร้างผลงานออกมาได้อย่างมีคุณภาพ เป็นไปตามเป้าหมายและก่อให้เกิดประโยชน์ต่อองค์กรให้ได้มากที่สุด โดยที่การดำเนินงานดังกล่าว ต้องสิ้นเปลืองต้นทุน ค่าใช้จ่าย พลังงาน และเวลาน้อยที่สุด และแนวคิดของ Peterson & Plowman (1953) กล่าวว่า ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน คือ การปฏิบัติงานที่มีผลลัพธ์และกระบวนการในงานเกิดผลที่ดีที่สุดในการดำเนินงาน โดยผลลัพธ์ หมายถึงคุณภาพและปริมาณของผลงานที่บุคคลหรือทีมงานสามารถบรรลุได้ตามที่คาดหวัง และกระบวนการ หมายถึงวิธีการหรือกลยุทธ์ที่ใช้ในการปฏิบัติงาน ได้แก่ การจัดการเวลา การทำงานร่วมกับผู้อื่น การใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับ ภาณุวัตร นิวันติ (2565) ได้ศึกษาแรงจูงใจในการทำงานที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานฝ่ายผลิตของบริษัท ABC จำกัด รวมถึงงานวิจัยของ บัณฑิต ฉายาจรพันธ์ (2564) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรภายในองค์กร กรณีศึกษา บริษัท รักษาความปลอดภัย ไทยซีคอม จำกัด พบว่า พนักงานมีระดับประสิทธิภาพการทำงาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และยังสอดคล้องกับ ภัทรพร มูลสถาน และจิตติมา ไชยะกุล (2566) ที่พบว่า ระดับความคิดเห็นประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงาน

ระดับปฏิบัติการ บริษัทขนส่งและโลจิสติกส์ ในเขตท่าเทียบเรือแหลมฉบัง จังหวัดชลบุรี โดยรวมอยู่ในเกณฑ์เห็นด้วยมาก และเมื่อพิจารณาแยกตามรายด้านพบว่า ลำดับที่หนึ่งคือ ด้านคุณภาพของงาน ลำดับถัดไปคือ ด้านปริมาณงาน ลำดับถัดไปคือ ด้านเวลา และลำดับสุดท้ายคือ ด้านค่าใช้จ่าย

ปัจจัยส่วนบุคคลของพนักงานสายการผลิตชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์ กรณีศึกษา บริษัท เอจีซี ไมโคร กลาส (ประเทศไทย) จำกัด จำแนกตามเพศ อายุ และระดับการศึกษาที่ต่างกัน มีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานไม่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 อาจเนื่องจากพนักงานได้รับการควบคุม ดูแล และตอบสนองปัจจัยต่าง ๆ จากบริษัทและผู้บริหารในมาตรฐานเดียวกัน โดยไม่จำแนกเพศ อายุ และระดับการศึกษา สอดคล้องกับ บัณฑิต ฉายาจรพันธ์ (2564) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรภายในองค์กร กรณีศึกษา บริษัท รักษาความปลอดภัย ไทยซีคอม จำกัด และงานวิจัยของ ฤชานันท์ เรียงเล็กจางค์ (2562) ได้ศึกษาแรงจูงใจที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานในองค์กร กรณีศึกษา บริษัท เอส.เอ็ม.ซี. (ประเทศไทย) จำกัด พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล จำแนกตามเพศ อายุ และระดับการศึกษาที่ต่างกัน มีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานไม่แตกต่างกัน

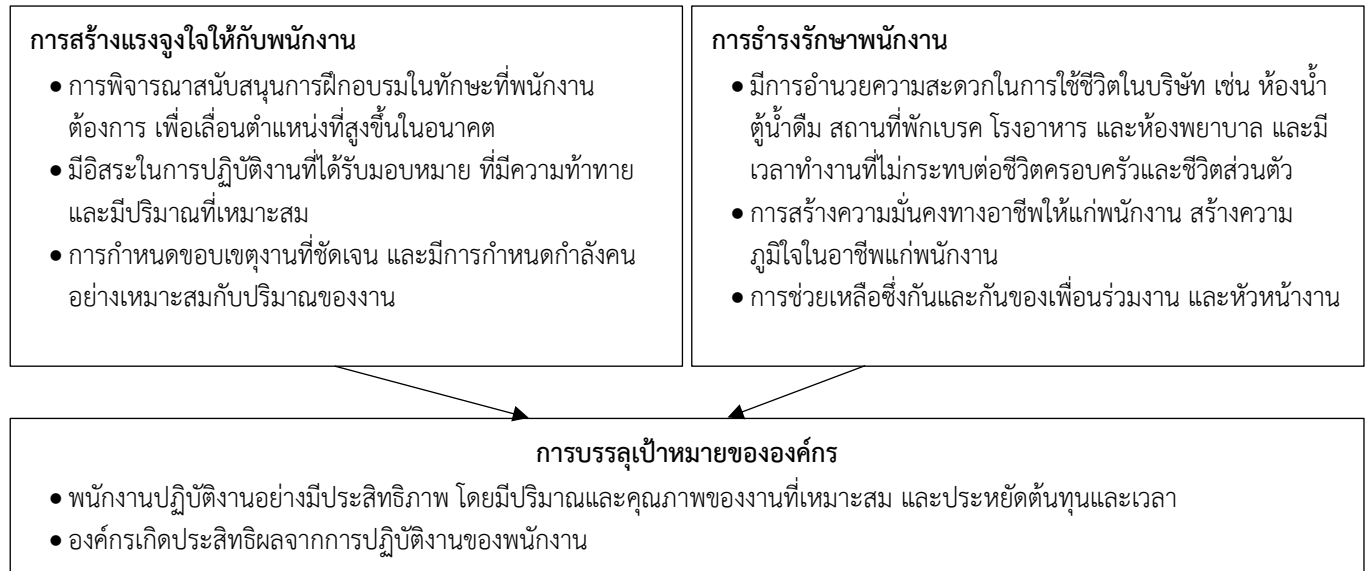
ปัจจัยส่วนบุคคลของพนักงานสายการผลิตชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์ กรณีศึกษา บริษัท เอจีซี ไมโคร กลาส (ประเทศไทย) จำกัด จำแนกตาม อายุงานในบริษัท ตำแหน่ง รายได้ และส่วนงานที่ต่างกัน มีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานในภาพรวมที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 อาจเนื่องจากพนักงานที่มีอายุงานในบริษัทที่มากจะมีประสบการณ์ ความชำนาญและความรู้ในงานที่ปฏิบัติมากกว่าพนักงานที่อายุงานในบริษัทที่น้อยกว่า ส่งผลให้มีตำแหน่งและรายได้ที่สูงขึ้น จึงมีความคิดเห็นในระดับความสำคัญของประสิทธิภาพการทำงานมากกว่า สอดคล้องกับแนวคิดของ Vroom and Deci (1997) ที่พบว่า การปฏิบัติงานของพนักงานที่จะก่อให้เกิดผลดีและมีประสิทธิภาพ ต้องมีองค์ประกอบ 2 ด้าน คือ ความชำนาญ ความสามารถของผู้ปฏิบัติงาน และความพึงพอใจในการปฏิบัติงานจากการได้รับการตอบสนองในสิ่งที่ต้องการหรือคาดหวัง ซึ่งนำไปสู่การใช้ความสามารถในการปฏิบัติงานอย่างเต็มที่ ซึ่งสอดคล้องกับ ศิริภูมิ ผายรัตน์ (2564) ได้ศึกษาอิทธิพลของแรงจูงใจในการทำงานและพฤติกรรมอันพึงประสงค์ของพนักงานที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการทำงานของพนักงานบริษัทตัวแทนจำหน่ายและศูนย์บริการรถยนต์แห่งหนึ่งในจังหวัดปทุมธานี พบว่า พนักงานบริษัทตัวแทนจำหน่ายและศูนย์บริการรถยนต์แห่งหนึ่งในจังหวัดปทุมธานีที่มี อายุงาน และตำแหน่งงานที่แตกต่างกัน มีประสิทธิภาพการทำงานในภาพรวมแตกต่างกัน ตรงตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เนื่องจากอายุงาน และตำแหน่งที่ต่างกันจะมีความรู้ความสามารถ ความเชี่ยวชาญในงานนั้น ๆ ที่แตกต่างกัน ส่งผลให้ประสิทธิภาพงานที่ออกมาต่างกัน และงานวิจัยของ เกียรติศักดิ์ แก้วใส (2563) ได้ศึกษาการทำงานเป็นทีมและแรงจูงใจในการทำงานที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานผู้รับเหมาก่อสร้างในโรงงานอุตสาหกรรม กรณีศึกษา บริษัท อินแมค เอนจิเนียริง จำกัด พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อายุการทำงาน และรายได้ ที่แตกต่างกัน มีประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานผู้รับเหมาในโรงงานอุตสาหกรรม บริษัท อินแมค เอนจิเนียริง จำกัด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ปัจจัยแรงจูงใจ ที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานสายการผลิตชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์ กรณีศึกษา บริษัท เอจีซี ไมโคร กลาส (ประเทศไทย) จำกัด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 มีทั้งหมด 9 ด้าน ได้แก่ ความเป็นอยู่ส่วนตัว ความมั่นคงในงาน ความรับผิดชอบความสำเร็จในการปฏิบัติงาน ลักษณะของงานที่ปฏิบัติ การได้รับการยอมรับนับถือ ความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน วิธีการปกครองของผู้บังคับบัญชา และความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่ ซึ่งมีผลเชิงลบเนื่องจากพนักงานมีความเห็นในด้านการได้รับการพิจารณาและโอกาสได้เลื่อนตำแหน่ง โดยพนักงานรู้สึกได้รับความเป็นธรรมที่น้อย จากหลักเกณฑ์ในการประเมิน หรือผลการประเมิน ทำให้เกิดความไม่พึงพอใจ หรือขาดแรงจูงใจได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สิริมนต์ สุวรรณวงศ์ (2566) ได้ศึกษาแรงจูงใจที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานบริษัทพิทคัม ออนไลน์ จำกัด ได้กล่าวว่า ความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่ เป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงาน ดังนั้นควรสนับสนุนพนักงานให้ได้รับการส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพอย่างเหมาะสมและสม่ำเสมอ เพื่อเพิ่มทักษะในการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เมื่อพนักงานมีศักยภาพองค์กรก็ควรที่จะส่งเสริมและสนับสนุนให้พนักงานมีความก้าวหน้าในชีวิตการทำงาน เช่น ปรับตำแหน่งงานให้ไปสู่ระดับที่สูงขึ้นตามความสามารถของพนักงานที่พึงมีให้พนักงานเกิดความรู้สึกถึงความมีคุณค่าในตนเอง อันจะส่งผลให้องค์กรมีโอกาสที่จะพัฒนายิ่งขึ้นไป ส่วนแรงจูงใจในการ

ปฏิบัติงานที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานสายการผลิตชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์ กรณีศึกษา บริษัท เอจีซี ไมโคร กลาส (ประเทศไทย) จำกัด อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ เงินเดือนและสวัสดิการ เนื่องจากพนักงานคิดว่า ค่าตอบแทนที่พนักงานได้รับจากบริษัทมีความเหมาะสมกับระดับการศึกษา ประสบการณ์ ภาระและหน้าที่ที่รับผิดชอบของ พนักงาน และเป็นไปตามมาตรฐานในโรงงานอุตสาหกรรมหรือไม่แตกต่างจากบริษัทอื่น ๆ ในเขตอุตสาหกรรมจังหวัดลำพูน ทำให้พนักงานมองว่าเป็นสิ่งที่พึงมีและไม่จำเป็นต้องเป็นแรงจูงใจพิเศษที่ช่วยกระตุ้นให้ทำงานได้มีประสิทธิภาพมากขึ้น เพราะถือเป็นสิทธิพื้นฐานที่พึงได้รับอยู่แล้ว สอดคล้องกับงานวิจัยของ สิริมนต์ สุวรรณวงศ์ (2566) ได้ศึกษาแรงจูงใจที่มี อิทธิพลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงาน บริษัทบิทคับ ออนไลน์ จำกัด ได้กล่าวว่า เงินเดือนและสวัสดิการ หรือผลประโยชน์เกื้อกูล ไม่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงาน บริษัท บิทคับ ออนไลน์ จำกัด เนื่องจาก พนักงานได้รับเงินเดือน ค่าตอบแทนพิเศษ และสวัสดิการต่าง ๆ เหมาะสมกับความรู้ความสามารถ ตำแหน่งงาน และค่าของ ชีพในปัจจุบัน จึงเต็มใจกับการปฏิบัติงานเพื่อให้ได้ผลงานที่ตรงตามเป้าหมายขององค์กร โอกาสที่จะได้รับความก้าวหน้าใน อนาคต สถานะของอาชีพ นโยบายและการบริหารงาน และสภาพการปฏิบัติงาน สอดคล้องกับ ภาณุวัตร นิวันติ (2565) ได้ศึกษาแรงจูงใจในการทำงานที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานฝ่ายผลิตของบริษัท ABC จำกัด กล่าวว่า พนักงานระดับปฏิบัติการมีความต้องการทางด้านพื้นฐานเพื่อการดำรงชีพที่ดี จะส่งผลให้ประสิทธิภาพในการ ปฏิบัติงานที่ดีตามไปด้วย และงานวิจัยของ ศิริภูมิ ผายรัตน์ (2564) ได้ศึกษาอิทธิพลของแรงจูงใจในการทำงานและ พฤติกรรมอันพึงประสงค์ของพนักงาน ที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการทำงานของพนักงานบริษัทตัวแทนจำหน่ายและ ศูนย์บริการรถยนต์แห่งหนึ่งในจังหวัดปทุมธานี งานวิจัยของ เกียรติศักดิ์ แก้วใส (2563) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อ ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรภายในองค์กร กรณีศึกษา บริษัท รักษาความปลอดภัย ไทยซีคอม จำกัด งานวิจัยของ บัณฑิต ฉายาจรพันธ์ (2564) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรภายใน องค์กร กรณีศึกษา บริษัท รักษาความปลอดภัย ไทยซีคอม จำกัด และงานวิจัยของ ฤชานันท์ เรียงเล็กจ่านงค์ (2562) ได้ศึกษาแรงจูงใจที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานในองค์กร กรณีศึกษา บริษัท เอส.เอ็ม.ซี. (ประเทศไทย) จำกัด นอกจากนี้ สิริมนต์ สุวรรณวงศ์ (2566) ได้ศึกษาแรงจูงใจที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงาน บริษัทบิทคับ ออนไลน์ จำกัด ได้กล่าวว่า นโยบายและการบริหารงานขององค์กร ไม่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพในการ ปฏิบัติงานของพนักงาน เนื่องจากองค์กรมีการบริหารงานอย่างเป็นลำดับขั้นตอนที่ถูกต้องและชัดเจน มีการติดตามและ ประเมินผลการปฏิบัติงานของพนักงานอย่างสม่ำเสมอ จึงทำให้องค์กรมีผลงานที่บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ได้ และยัง สอดคล้องกับ กิ่งแก้ว พันทะบุตร อาทิตยา แก้วคง และอนวัต สงสม (2568) ศึกษาปัจจัยจูงใจและปัจจัยค้ำจุน ที่มีผลต่อ ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงาน บริษัทผลิตเครื่องดื่ม “A” ในประเทศไทย พบว่า ปัจจัยจูงใจซึ่งประกอบด้วย การได้รับการพัฒนา ลักษณะของงาน ความรับผิดชอบ และความสำเร็จของงาน ส่งผลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพในการ ปฏิบัติงานของพนักงาน ณ ระดับนัยสำคัญทางสถิติ

องค์ความรู้ใหม่

การวิจัยนี้มีข้อค้นพบที่สำคัญ 2 ประเด็นหลัก เพื่อเป็นแนวทางในการเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานสายการผลิตชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์ กรณีศึกษา บริษัท เอจีซี ไมโคร กลาส (ประเทศไทย) จำกัด คือ (1) การสร้างแรงจูงใจให้กับพนักงาน ด้วยปัจจัยภายใน หรือปัจจัยจูงใจที่สร้างแรงกระตุ้นให้กับพนักงาน และ (2) การธำรงรักษาพนักงาน ด้วยปัจจัยภายนอก หรือสิ่งแวดล้อมที่ป้องกันการเกิดความไม่พอใจให้กับพนักงาน ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะส่งผลให้องค์กรบรรลุตามเป้าหมายในเรื่องประสิทธิภาพของงาน เกิดประสิทธิผลตามที่ได้ตั้งเป้าหมายไว้ ดังแสดงในภาพที่ 2

ภาพที่ 2 แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงาน

สรุปผลการวิจัย

การศึกษานี้ พบว่า พนักงานสายการผลิตชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์ กรณีศึกษา บริษัท เอจีซี ไมโคร กลาส (ประเทศไทย) จำกัด มีระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานและระดับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะด้านความสำเร็จในการปฏิบัติงาน ความมั่นคงในงาน และลักษณะของงานที่ปฏิบัติที่มีความชัดเจน ส่งผลให้พนักงานสามารถปฏิบัติงานได้ตรงตามเป้าหมายขององค์กร

นอกจากนี้ พบว่าปัจจัยส่วนบุคคลเมื่อจำแนกตามอายุงานในบริษัท ตำแหน่ง รายได้ และส่วนงานที่ต่างกัน มีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน ซึ่งชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นที่องค์กรควรวางแผนบริหารจัดการเพื่อสร้างแรงจูงใจให้เหมาะสมกับกลุ่มพนักงานในแต่ละกลุ่ม

ปัจจัยแรงจูงใจมีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานอย่างชัดเจน ได้แก่ ความสำเร็จในการปฏิบัติงาน การได้รับการยอมรับนับถือ ลักษณะของงานที่ปฏิบัติ ความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่ ความรับผิดชอบ ความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน ความเป็นอยู่ส่วนตัว ความมั่นคงในงาน และวิธีการปกครองของผู้บังคับบัญชา ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีสองปัจจัยของ Frederick K. Herzberg (1959)

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

บริษัทควรพิจารณารูปแบบการฝึกอบรม แผนการทวนฝึกอบรม และติดตามผลการปฏิบัติงานของพนักงานที่มีอายุงานในบริษัทน้อยกว่า 7 ปี สำหรับทบทวนขั้นตอนการปฏิบัติงานที่ถูกต้องหรือขั้นตอนการปฏิบัติงานที่มีการเปลี่ยนแปลง เพิ่มทักษะและความชำนาญในขั้นตอนหรือมาตรฐานการปฏิบัติงานให้กับพนักงาน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานให้มีระดับที่ไม่แตกต่างกับพนักงานที่มีอายุงานมากกว่า นอกจากนี้ ควรพิจารณาปรับปรุงเกณฑ์มาตรฐานการ

ประเมินผลการปฏิบัติงานสำหรับพนักงานที่มีรายได้ต่ำ และตำแหน่งที่ต่ำกว่าระดับหัวหน้างาน เช่น เกณฑ์จำนวนผู้ที่ได้รับผลการประเมินระดับดีเพิ่มขึ้น เพื่อเพิ่มแรงจูงใจและประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน

ผู้บริหารควรทวนสอบแผนการผลิต และจำนวนพนักงานให้เหมาะสมกับจำนวนงานที่ทำการผลิต ซึ่งทำให้พนักงานเกิดความพึงพอใจกับปริมาณงานที่ได้รับมอบหมายอย่างเหมาะสม สามารถปฏิบัติงานเสร็จทันตามเวลาที่กำหนด มีอิสระในการปฏิบัติงาน และควรชมเชยในผลงานของพนักงานที่ได้ปฏิบัติงานสำเร็จลุล่วงตามเป้าหมาย เพื่อให้พนักงานมีความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของผลงานที่ประสบความสำเร็จ เกิดความภาคภูมิใจในผลงาน และควรแนะนำ ส่งเสริมทักษะต่าง ๆ เพิ่มเติม เพื่อให้พนักงานสามารถแก้ปัญหาที่พบในขณะปฏิบัติงาน อีกทั้งควรมีการมอบโอกาสในการเลื่อนตำแหน่งที่สูงขึ้นตามความสามารถของพนักงาน เพื่อให้พนักงานเกิดความรู้สึกว่างานที่ปฏิบัติอยู่สามารถเจริญก้าวหน้าในอนาคต โดยต้องกำหนดหลักเกณฑ์ในการประเมินผลงานอย่างชัดเจน และเป็นธรรม นอกจากนี้ ควรพิจารณาในการรักษามาตรฐานสิ่งแวดล้อมความสะดวกในการใช้ชีวิตในบริษัท เช่น ความสะอาดของห้องน้ำ ห้องพักเบรก รสชาติและความหลากหลายของรายการอาหารในโรงอาหารของบริษัท การควบคุมเวลาการพักเบรกให้ตรงเวลาตามที่บริษัทกำหนด เป็นต้น เพื่อให้พนักงานรู้สึกว่าการปฏิบัติงานไม่กระทบชีวิตส่วนตัว และมีความสะดวกในการใช้ชีวิตในบริษัท

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาวิจัยปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ของพนักงานระดับบริหารหรือตำแหน่งวิศวกรขึ้นไปของแผนกการผลิตส่วนหน้า ให้ครอบคลุมพนักงานทั้งหมดของแผนก และพนักงานสายการผลิต ในแผนกอื่น ๆ รวมถึงศึกษาในองค์กรประเภทอื่น ๆ เช่น รัฐวิสาหกิจ หรืองานบริการ และอุตสาหกรรม อื่น ๆ เป็นต้น

2.2 จากกรณีที่ไม่สามารถทราบถึงผู้ที่ไม่ได้ตอบกลับแบบสอบถาม จึงทำให้ไม่สามารถเก็บข้อมูลได้ครบตามประชากรที่ต้องการศึกษา และความยากในการการวิเคราะห์ความถูกต้องของข้อมูลจากผู้ตอบแบบสอบถามในกรณีที่มีการตอบกลับข้อมูลที่ไม่ถูกต้อง ดังนั้นควรพิจารณารูปแบบการเก็บข้อมูลในแบบสอบถามเพิ่มเติม เพื่อให้สามารถระบุตัวตนของผู้ตอบแบบสอบถามได้ เช่น เพิ่มข้อมูลของรหัสพนักงาน เป็นต้น เพื่อให้ง่ายต่อการติดตามและวิเคราะห์ความถูกต้องของข้อมูลที่ได้ตอบกลับ นอกจากนี้สามารถศึกษาด้วยวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ เช่น การสัมภาษณ์ เป็นต้น

2.3 ควรศึกษาวิจัยปัจจัยจากทฤษฎีอื่น ๆ ที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานเพิ่มเติมนอกเหนือจากที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษา เพื่อให้ได้ผลการศึกษาที่กว้างขวาง ครอบคลุม และทันสมัยมากขึ้น ตัวอย่าง เช่น ทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของมาสโลว์ (Maslow's Hierarchy of Needs) เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย. (2567). *Northern Region industrial estate*. สืบค้นจาก

<https://www.ieat.go.th/en>.

กิ่งแก้ว พันทะบุตร, อาทิตยา แก้วคง และ อนุวัต สงสม. (2568). การศึกษาปัจจัยจูงใจและปัจจัยค้ำจุน ที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงาน บริษัทผลิตเครื่องดื่ม “A” ในประเทศไทย. *Journal of Spatial Development and Policy*, 3(2), 45-56.

เกียรติศักดิ์ แก้วใส. (2563). การทำงานเป็นทีมและแรงจูงใจในการทำงานที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานผู้รับเหมาก่อสร้างในโรงงานอุตสาหกรรม กรณีศึกษา บริษัท อินแมค เอนจิเนียริง จำกัด. (บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี).

ชญาธิษฐ์ เตชะ. (2561). แรงจูงใจที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงาน กรณีศึกษา บริษัท ทรีโมทีฟเอเชีย แปซิฟิก จำกัด. (บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา).

บริษัท เอจีซี ไมโคร กลาส (ประเทศไทย) จำกัด. (2565). *ตัวอย่างผลิตภัณฑ์กลุ่มบริษัท AGC ในแต่ละประเทศ*. สืบค้นจาก <https://www.amgt.co.th/home/aboutUs>.

บัณฑิต ฉายาจรพันธ์. (2564). ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรภายในองค์กร กรณีศึกษา บริษัท รักษาความปลอดภัย ไทยซีคอม จำกัด. (รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)

- ประชาชาติธุรกิจออนไลน์. (2566). ได้หันปีกหมุดลงทุนในไทย 8 เดือน ยื่นขอปีโอไอกว่า 3 หมื่นล้านบาท. สืบค้นจาก <https://www.prachachat.net/Economy/news-1387023>.
- ปัญญาภา อัครนิบุตร. (2563). แรงจูงใจที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการทำงานของพนักงาน บริษัท รัฐวิสาหกิจให้บริการด้านท่าอากาศยาน Generation Y. (การจัดการมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหิดล).
- ภัทรพร มูลสถาน และ จิตติมา ไชยะกุล. (2566). ความสัมพันธ์ระหว่างการทำงานเป็นทีม การรับรู้การสนับสนุนจากองค์กร ความผูกพันต่อองค์กรของพนักงาน และประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงาน ระดับปฏิบัติการ บริษัทขนส่งและโลจิสติกส์ ในเขตท่าเทียบเรือแหลมฉบัง จังหวัดชลบุรี กรณีศึกษา บริษัท ABC จำกัด. *วารสารสังคมศาสตร์ปัญญาพัฒน์*, 5(3), 41-54.
- ภาณุวัตร นวันติ. (2565). แรงจูงใจในการทำงานที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานฝ่ายผลิตของบริษัท ABC จำกัด. (บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา).
- เยาวภา ศรีพงษ์. (2565). ปัจจัยแรงจูงใจที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของข้าราชการ ระดับ ปฏิบัติการ ตำแหน่ง นักจัดการงานทั่วไป สำนักงานอัยการสูงสุด. (บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา).
- ฤชานันท์ เรียงเล็กจำนงค์. (2562). แรงจูงใจที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานในองค์กร กรณีศึกษา บริษัท เอส.เอ็ม.ซี. (ประเทศไทย) จำกัด. (บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ).
- ศิริประภา ภาคิธรธ. (2562). ความพึงพอใจในงานที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์กร. (บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี).
- ศิริภูมิ ฝายรัศมี. (2564). อิทธิพลของแรงจูงใจในการทำงานและพฤติกรรมอันพึงประสงค์ของ พนักงานที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการทำงานของพนักงานบริษัทตัวแทนจำหน่ายและศูนย์บริการรถยนต์แห่งหนึ่งในจังหวัดปทุมธานี. (บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี).
- สหพัฒนาอินเตอร์โฮลดิ้ง. (2567). ธุรกิจการพัฒนาสวนอุตสาหกรรมและลงทุนในธุรกิจอื่น ๆ. สืบค้นจาก <https://www.spi.co.th/th/ourbusiness/business-overview>.
- สิริมนต์ สุวรรณวงศ์. (2566). แรงจูงใจที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงาน บริษัทบิฑคับ ออนไลน์ จำกัด. (บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช).
- Herzberg, F., Mansner, B., & Barbara, S. (1959). *The motivation to work*. New York: John Wiley.
- HREX.asia. (2563). *Human Resource Management: HRM*. Retrieved from <https://th.hrnote.asia/orgdevelopment/th-whatishrm-190117>.
- Peterson, E. & Plowman, G. E. (1953). *Business Organization and Management*. (3rd Ed.). Illinois: Irwin.
- The Nation. (2023). *Investors still spending on industrial estates in Thailand: IEAT*. Retrieved from <https://www.nationthailand.com/thailand/economy/40029070>.
- Vroom, V. H., & Deci, E. L. (1997). *Management and motivation*. New York: Penguin Book.

Cost and Return Analysis of Dry Season Commercial Crop Production in Ponebok Subdistrict, Ponesawan District, Nakhon Phanom Province

Oraphan poohuipra^{1*} Chakrit Potchanasin² Sanit Kao-ian² and Sorawat Wisalaporn²

¹ Graduate student in Agribusiness, Faculty of Economics, Kasetsart University, Thailand

² Department of Agricultural and Resource Economics, Faculty of Economics, Kasetsart University, Thailand

* Corresponding author. E-mail: Oraphan.po@ku.th

ABSTRACT

This research aimed to study the socio-economic conditions of farmers and analyze the costs, returns, and return on investment (ROI) of dry-season crop cultivation in Phon Bok Subdistrict, Phon Sawan District, Nakhon Phanom Province. A quantitative research methodology was employed. The sample consisted of 36 farming households engaged in the cultivation of short-season or low-water-use crops on at least one rai of land in Village No. 1, Phon Bok Subdistrict, in 2023. Data were collected using questionnaires and purposive sampling based on specific criteria. The majority of farmers were aged between 41 and 50 years, had attained upper secondary education, and had an average of two household members involved in farming. Most had 11–20 years of farming experience, access to clean water year-round from private wells, and used electricity supplied by the Provincial Electricity Authority. Household debt ranged from 10,000 to 50,000 baht. On average, farmers cultivated 11–15 rai of land under the Sor Por Kor 4-01 land tenure system. The most commonly grown dry-season crops included Chinese cabbage, kale, yardlong beans, and animal feed corn, which were primarily sold at local agricultural markets. Cost and return analysis showed that kale offered the highest ROI, with a net profit of 7,788.77 baht per rai (ROI 30.19%, cost 25,799.19 baht per rai), followed by yardlong beans (net profit 8,137 baht per rai, ROI 22.7%, cost 35,852.73 baht per rai), and Chinese cabbage (net profit 3,480.16 baht per rai, ROI 19.35%, cost 17,989.84 baht per rai). In contrast, animal feed corn resulted in a net loss of 1,268.24 baht per rai (ROI -14.68%, cost 8,638.68 baht per rai). The study concludes that crop selection significantly affects profitability. It is recommended that farmers grow crops with high returns and reasonable costs, such as kale, yardlong beans, or Chinese cabbage, and avoid low-return crops like animal feed corn. Furthermore, the development of marketing channels and the promotion of farmer cooperatives should be encouraged to enhance efficiency and sustainability in dry-season agriculture.

Keywords: Cost Analysis, Return on Investment, Dry Season Plants, Phon Bok Subdistrict, Kale

การวิเคราะห์ต้นทุนผลตอบแทนการผลิตพืชฤดูแล้งเพื่อการค้าของเกษตรกรในตำบลโพนบก อำเภโพนสวรรค์ จังหวัดนครพนม

อรพรรณ ปุ๋ยพระ^{1*} จักรกฤษณ์ พจนศิลป์² สานิต เก้าเอี้ยน² และ สรวิณ วิศาลาภรณ์²

¹ นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาธุรกิจการเกษตร คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ประเทศไทย

² ภาควิชาเศรษฐศาสตร์และทรัพยากร คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: Oraphan.po@ku.th

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกร รวมถึงวิเคราะห์ต้นทุน ผลตอบแทน และอัตราผลตอบแทนจากการลงทุน (ROI) ในการปลูกพืชฤดูแล้งในตำบลโพนบก อำเภโพนสวรรค์ จังหวัดนครพนม โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยเกษตรกร 36 ครัวเรือน ที่เพาะปลูกพืชอายุสั้นหรือพืชใช้น้ำน้อยบนพื้นที่ตั้งแต่ 1 ไร่ขึ้นไปในหมู่ที่ 1 ตำบลโพนบก ในปี พ.ศ. 2566 โดยใช้แบบสอบถามและการคัดเลือกแบบเจาะจงในการเก็บข้อมูล ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุ 41–50 ปี มีระดับการศึกษามัธยมศึกษาตอนปลาย มีสมาชิกในครัวเรือนที่ทำเกษตรเฉลี่ย 2 คน มีประสบการณ์ทำเกษตร 11–20 ปี และมีแหล่งน้ำสะอาดใช้ตลอดทั้งปี โดยใช้น้ำจากบ่อน้ำส่วนตัว และไฟฟ้าจากการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค หนี้สินของครัวเรือนอยู่ระหว่าง 10,000–50,000 บาท และมีพื้นที่เพาะปลูกพืชฤดูแล้งเฉลี่ย 11–15 ไร่ โดยถือครองในรูปแบบ ส.ป.ก. 4-01 พืชฤดูแล้งที่นิยมปลูก ได้แก่ ผักกวางตุ้ง คะน้า ถั่วฝักยาว และข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ โดยจำหน่ายในตลาดนัดสินค้าเกษตร ผลการวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทน พบว่า คะน้าให้ผลตอบแทนจากการลงทุนสูงสุด โดยมีกำไรสุทธิ 7,788.77 บาทต่อไร่ (ROI 30.19%, ต้นทุน 25,799.19 บาทต่อไร่) รองลงมาคือ ถั่วฝักยาว (กำไรสุทธิ 8,137 บาท/ไร่, ROI 22.7%, ต้นทุน 35,852.73 บาท/ไร่) และผักกวางตุ้ง (กำไรสุทธิ 3,480.16 บาท/ไร่, ROI 19.35%, ต้นทุน 17,989.84 บาท/ไร่) ขณะที่ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ขาดทุน 1,268.24 บาท/ไร่ (ROI -14.68%, ต้นทุน 8,638.68 บาท/ไร่) สรุปได้ว่า การเลือกชนิดพืชมีผลต่อความสามารถในการทำกำไรอย่างมีนัยสำคัญ โดยแนะนำให้เกษตรกรเลือกปลูกพืชที่ให้ผลตอบแทนสูง เลือกจากพืชที่ปลูกมีผลอัตราผลตอบแทนจากการลงทุน (ROI) หรือเลือกพืชที่ให้ “ผลตอบแทนสูง” และ “ต้นทุนเหมาะสม” โดยแนะนำให้เกษตรกรเลือกปลูกผักคะน้า ถั่วฝักยาว หรือผักกวางตุ้ง แทนข้าว เช่น คะน้า ถั่วฝักยาว หรือผักกวางตุ้ง และหลีกเลี่ยงพืชที่ให้ผลตอบแทนต่ำ เช่น ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ และการปลูกถั่วฝักยาวและคะนามีต้นทุน แรงงานค่อนข้างสูง เกษตรกรจำเป็นต้องมีเงินทุนสำหรับการเพาะปลูกพืชหน้าแล้ง ทั้งนี้ควรส่งเสริมการพัฒนาช่องทางการตลาดและการรวมกลุ่มของเกษตรกรเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและความยั่งยืนในการเกษตรฤดูแล้ง

คำสำคัญ: การวิเคราะห์ต้นทุน, ผลตอบแทนการลงทุน, พืชฤดูแล้ง, ตำบลโพนบก, ผักคะน้า

© 2025 JSDP: Journal of Spatial Development and Policy

บทนำ

ภาคการเกษตรนับเป็นรากฐานสำคัญของเศรษฐกิจไทย โดยเฉพาะในพื้นที่ชนบทที่มีการพึ่งพาการเกษตรเป็นหลัก อย่างไรก็ตาม ภาคการเกษตรไทยยังคงเผชิญกับความท้าทาย ปัญหา และข้อจำกัดหลายประการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาภัยแล้งที่ส่งผลกระทบต่อผลผลิตและรายได้ของเกษตรกรอย่างต่อเนื่อง ในช่วงฤดูแล้ง ทรัพยากรน้ำที่จำกัดกลายเป็นอุปสรรคสำคัญในการทำการเกษตร ส่งผลให้เกษตรกรต้องปรับตัวและแสวงหาลู่หน้ในการเพาะปลูกที่เหมาะสมเพื่อรับมือกับสภาวะดังกล่าว (ศิวาพร ฟองทอง, 2563)

การผลิตพืชฤดูแล้งเป็นหนึ่งในแนวทางที่เกษตรกรสามารถนำมาปรับใช้เพื่อเพิ่มรายได้ เป็นทางเลือกหนึ่งที่ช่วยให้เกษตรกรสามารถใช้ประโยชน์จากทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด เช่น แหล่งน้ำและพื้นที่เพาะปลูก ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

(กรมส่งเสริมการเกษตร, 2563) อย่างไรก็ตาม การปลูกพืชฤดูแล้งก็มีความเสี่ยงและความท้าทายหลายประการ เช่น การขาดแคลนน้ำ ความผันผวนของราคาผลผลิต และการเข้าถึงตลาด ทำให้การผลิตพืชในฤดูแล้งนั้นต้องอาศัยการวางแผนและการจัดการอย่างรอบคอบ เนื่องจากต้องคำนึงถึงปัจจัยหลายด้าน เช่น การเลือกชนิดพืชที่เหมาะสม การจัดการน้ำและปุ๋ย ตลอดจนการตลาดและการจัดจำหน่ายผลผลิต นอกจากนี้เกษตรกรในพื้นที่ยังคงมีปัญหาระเหยน้ำที่รุนแรงมาซึ่งตำบลโพนกบประสบปัญหาภัยแล้งเป็นประจำ โดยเฉพาะในฤดูแล้ง ทำให้การทำเกษตรแบบดั้งเดิมเป็นไปได้ยากและส่งผลกระทบต่อรายได้ของเกษตรกร (เลิศภูมิ จันทระเพ็ญกุล, 2560) การผลิตพืชฤดูแล้งเพื่อการค้าเป็นทางเลือกที่น่าสนใจสำหรับเกษตรกรในพื้นที่ เนื่องจากพืชบางชนิดสามารถทนทานต่อสภาพแห้งแล้งและสร้างรายได้ที่ดี การวิเคราะห์ต้นทุนผลตอบแทนเป็นสิ่งสำคัญในการตัดสินใจเลือกชนิดพืช เพื่อให้เกษตรกรสามารถเพิ่มผลกำไรจากการผลิตพืชได้

ตำบลโพนกบ อำเภอนาโพธิ์ จังหวัดนครพนมเป็นหนึ่งในพื้นที่ที่มีศักยภาพในการปลูกพืชฤดูแล้ง เนื่องจากมีสภาพดินที่เหมาะสม โดยตำบลโพนกบมีพื้นที่ 9.7 ตารางกิโลเมตร มีลักษณะเป็นที่ราบลุ่มมีลักษณะเรียวยาวไปตามลำห้วยทวยและตามทางหลวงหมายเลข 2028 สายท่าอุเทน-กุสุมาลย์ ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพด้านการเกษตรกรรมเป็นอาชีพหลัก (องค์การบริหารส่วนตำบลโพนกบ, 2566) โดยปลูกข้าวนาปีและหลังจากการผลิตข้าวนาปีจะดำเนินการผลิตพืชในฤดูแล้ง สำหรับบ้านโพนกบ หมู่ที่ 1 ตำบลโพนกบเป็นหมู่บ้านที่มีพื้นที่เกษตรกรรมล้อมรอบทุกด้าน ในฤดูแล้งเกษตรกรจะนิยมปลูกถั่วฝักยาว ผักคะน้า ผักกวางตุ้ง และข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ซึ่งสามารถนำรายได้มาสู่ครอบครัวเกษตรกร แต่อย่างไรก็ตามเกษตรกรยังคงประสบปัญหาการระเหยน้ำอย่างต่อเนื่อง การประกอบอาชีพเกษตรกรรมของหลายครัวเรือนก็ประสบเนื่องจากในพื้นที่พึ่งพาแหล่งน้ำตามธรรมชาติ และมีน้ำแหล่งผิวดินใช้ในการเพาะปลูกพืชฤดูแล้งไม่พอ จากสถิติปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยของจังหวัดนครพนมตั้งแต่ปี พ.ศ. 2561 – พ.ศ. 2564 อยู่ที่ 2,666.9, 2,178.1, 1,297.2 และ 2,132.7 ตามลำดับ ถึงแม้ว่าพื้นที่อำเภอนาโพธิ์จะอยู่ในพื้นที่ที่มีปริมาณน้ำฝน 2000- 2200 มิลลิเมตรต่อปี (ศูนย์อุตุนิยมวิทยาภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 2566) แต่ก็ยังไม่เพียงพอต่อการเพาะปลูกและความแปรปรวนไปตามสภาพอากาศที่เกิดขึ้นในแต่ละปี ส่งผลให้ในการผลิตแต่ละฤดูการผลิตเสียหาย จนทำให้เกิดหนี้สินสะสมในระดับครัวเรือน

โดยการปลูกพืชในช่วงฤดูแล้ง หรือการปลูกพืชหลังนา การปลูกพืชผักอายุสั้นใช้เงินลงทุนต่ำ แต่สามารถสร้างรายได้ให้แก่เกษตรกรได้เป็นอย่างดี แต่การปลูกพืชฤดูแล้งอย่างเหมาะสมนั้น ต้องคำนึงถึงปริมาณน้ำในพื้นที่เพาะปลูกว่ามีเพียงพอและเหมาะสมกับพืชชนิดใด ข้อจำกัดด้านสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ซึ่งพืชหลังนาที่ควรปลูกในช่วงฤดูแล้งนั้น ควรเป็นพืชที่เหมาะสมสำหรับปลูกในนาข้าว เป็นพืชอายุสั้น ใช้น้ำน้อย และสามารถทนแล้งได้ดี มีอยู่หลายชนิด เช่น พืชผัก ได้แก่ ผักกวางตุ้ง ถั่วฝักยาว ผักคะน้า ข้าวโพด เป็นต้น ซึ่งการปลูกพืชใช้น้ำน้อย นอกจากจะเป็นทางเลือกให้กับเกษตรกรปลูกในฤดูแล้งแล้ว ยังช่วยให้มีรายได้หมุนเวียนต่อจากการทำนา และยังเป็นการใช้ประโยชน์อย่างมีประสิทธิภาพและคุ้มค่า โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงที่ประสบปัญหาภัยแล้งจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (กรมพัฒนาที่ดิน, 2565)

การศึกษาต้นทุนและผลตอบแทนจากการปลูกพืชฤดูแล้งมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อเกษตรกร เพราะช่วยให้เข้าใจต้นทุนที่แท้จริงของการผลิต และสามารถประเมินผลตอบแทนที่คาดว่าจะได้รับจากพืชแต่ละชนิดได้อย่างแม่นยำ ข้อมูลเหล่านี้จึงมีบทบาทสำคัญในการวางแผนการผลิต เลือกชนิดพืชที่เหมาะสม และบริหารจัดการความเสี่ยงได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากจะเป็นประโยชน์ต่อเกษตรกรโดยตรงแล้ว การศึกษานี้ยังช่วยให้หน่วยงานภาครัฐและผู้เกี่ยวข้องเข้าใจสภาพปัญหา ความต้องการ และปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จหรือล้มเหลวในการเพาะปลูก ซึ่งจะนำไปสู่การกำหนดนโยบายหรือมาตรการสนับสนุนเกษตรกรได้อย่างตรงจุดและยั่งยืน

งานวิจัยนี้มีเป้าหมายเพื่อวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนของการผลิตพืชฤดูแล้งเชิงพาณิชย์ในพื้นที่บ้านโพนกบ หมู่ 1 ตำบลโพนกบ อำเภอนาโพธิ์ จังหวัดนครพนม ซึ่งเป็นพื้นที่ที่เผชิญกับปัญหาภัยแล้งอย่างต่อเนื่อง การวิจัยจะให้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกร ต้นทุนและผลตอบแทนของพืชฤดูแล้งชนิดต่าง ๆ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาและส่งเสริมการผลิตพืชฤดูแล้งในพื้นที่ให้มี ประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ผลการวิจัยจะช่วยให้เกษตรกรสามารถตัดสินใจเลือกชนิดพืชและวางแผนการผลิตที่เหมาะสม เพื่อเพิ่มรายได้และพัฒนาคุณภาพชีวิต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปทางเศรษฐกิจสังคมของเกษตรกรในพื้นที่ ตำบลโพนบก อำเภอโพนสวรรค์ จังหวัดนครพนม
2. เพื่อศึกษาต้นทุนและอัตราผลตอบแทนของการปลูกพืชที่ปลูกได้ในฤดูแล้งของเกษตรกรในพื้นที่ศึกษาตำบลโพนบก อำเภอโพนสวรรค์ จังหวัดนครพนม

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบเชิงปริมาณ โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาในครั้งนี้คือ คราวเรือนเป็นเกษตรกรที่ปลูกพืชฤดูแล้ง ซึ่งเป็นพืชอายุสั้น หรือพืชใช้น้ำน้อย ตั้งแต่ 1 ไร่ขึ้นไปในหมู่ที่ 1 ตำบลโพนบก อำเภอโพนสวรรค์ จังหวัดนครพนม ในปี พ.ศ.2566 ซึ่งมีจำนวน 36 คราวเรือน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลคือ แบบสอบถาม (questionnaire) โดยมีทั้งแบบปลายปิด (close-ended question) แบบปลายเปิด (open-ended question) ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคลด้านเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกร

ตอนที่ 2 ต้นทุนการผลิตพืชฤดูแล้ง ได้แก่ ค่าวัตถุดิบ ค่าแรงงาน และค่าใช้จ่ายในการผลิต ค่าอุปกรณ์การผลิต

ตอนที่ 3 อัตราผลตอบแทนของเกษตรกร

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ข้อมูลสำหรับการศึกษานี้ แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) โดยมีรายละเอียด ดังนี้

3.1 ข้อมูลปฐมภูมิ การศึกษานี้เก็บรวบรวมข้อมูล โดยการสัมภาษณ์ โดยใช้แบบสอบถาม ทั้งนี้คำถามจะประกอบไปด้วยคำถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัว ต้นทุน ผลตอบแทน และช่องทางการจัดจำหน่าย โดยทำการแจกแบบสอบถามให้กับเกษตรกรในบ้านโพนบก หมู่ที่ 1 ตำบลโพนบก อำเภอโพนสวรรค์ จังหวัดนครพนม จำนวน 36 คราวเรือน เมื่อทำการบันทึกข้อมูลเสร็จสิ้นจึงทำการบันทึกข้อมูล จากนั้นจึงนำไปสรุปและวิเคราะห์ในลำดับถัดไป

3.2 ข้อมูลทุติยภูมิ เป็นข้อมูลที่ได้มาจากแหล่งข้อมูลที่มีผู้รวบรวมได้อยู่แล้ว ข้อมูลอาจได้มาจากเอกสาร วิชาการ บทความ วารสาร งานวิจัย รายงานการศึกษา วิทยานิพนธ์ งานวิชาการที่เผยแพร่ผ่านช่องทางออนไลน์ ตลอดจนข้อมูลพื้นฐานและเอกสารที่เกี่ยวข้องที่ได้จากหน่วยงานต่าง ๆ ได้แก่ งานวิจัยที่ผ่านมาเกี่ยวกับการผลิตพืชฤดูแล้ง เช่น งานวิจัยของประภาพร กิจดำรงธรรม (2559) ศึกษาต้นทุนและผลตอบแทนการผลิตผักอินทรีย์หลายชนิดในระบบเกษตรอินทรีย์ พบว่าผักคะน้าให้ผลตอบแทนสูงสุด และคืนทุนเร็วที่สุดเมื่อเทียบกับผักชนิดอื่น เช่น ผักบุ้งจีน กะหล่ำดอก และบร็อคโคลี่ ความแตกต่าง งานของประภาพรเน้นระบบ เกษตรอินทรีย์ เป็นหลัก ขณะที่งานวิจัยของผู้วิจัยศึกษาระบบการผลิตทั่วไปในพื้นที่เกษตรกรรมเพื่อการค้า งานวิจัยนี้ศึกษา ทั้งต้นทุนเงินสดและไม่เป็นเงินสด รวมถึงวิเคราะห์ ROI และผลตอบแทนเหนือต้นทุน ซึ่งให้รายละเอียดเชิงเศรษฐศาสตร์การผลิตมากกว่า งานของประภาพรเน้นการวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบของผักอินทรีย์หลายชนิด ส่วนงานวิจัยนี้จะเจาะจงเฉพาะ พืชฤดูแล้งที่เกษตรกรในพื้นที่ปลูกจริง ได้แก่ ผักคะน้า ถั่วฝักยาว ผักกวางตุ้ง และข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ งานวิจัยของอัจฉรา สุขประเสริฐ (2563) ศึกษาความเป็นไปได้ทางการเงินของโครงการปลูกถั่วฝักยาวระบบโรงเรือน พบว่าโครงการมีความคุ้มค่าทางเศรษฐกิจ โดยมีมูลค่าปัจจุบันสุทธิ (NPV) เป็นบวก และอัตราผลตอบแทนภายใน (IRR) สูงกว่าอัตราดอกเบี้ยที่ใช้ในการประเมิน ความแตกต่าง ซึ่งงานนี้เน้นการวิเคราะห์เชิงโครงการแบบเฉพาะเจาะจง (ปลูกถั่วฝักยาวใน โรงเรือน) และประเมินความคุ้มค่าด้วย วิธีทางการเงิน (NPV และ IRR) ขณะที่งานวิจัยของผู้วิจัยศึกษาในบริบทของเกษตรกรรายย่อยในชุมชนแบบเปิดโล่ง ไม่ใช่โรงเรือน และใช้ ตัวชี้วัดทางเศรษฐศาสตร์ทั่วไป เช่น กำไรสุทธิ ROI และผลตอบแทนต่อต้นทุนเงินสด อีกทั้งยัง เปรียบเทียบพืชหลายชนิดใน

สภาพแวดล้อมจริง ที่ประสบภัยแล้ง งานวิจัยของธิดารัตน์ พูนประสิทธิ์ และคณะ (2566) ศึกษาการจัดการผลิตมันฝรั่งฤดูแล้งในระบบพันธสัญญาในอำเภอวังยาง จังหวัดนครพนม โดยเน้นการวางแผนการผลิตและการบริหารจัดการต้นทุนร่วมกับบริษัทเอกชน พบว่าความร่วมมือระหว่างเกษตรกรและภาคธุรกิจช่วยลดความเสี่ยงในการผลิต ความแตกต่าง งานของธิดารัตน์ พูนประสิทธิ์ และคณะ (2566) ศึกษาในระบบ พันธสัญญา (Contract Farming) และมุ่งวิเคราะห์ความร่วมมือกับภาคเอกชน งานวิจัยนี้เน้น เกษตรกรรายย่อย ที่ผลิตแบบอิสระ ไม่มีการรับประกันราคา และขายในช่องทางตลาดท้องถิ่น นอกจากนี้ยังวิเคราะห์ ปัจจัยภายนอกที่กระทบต่อการผลิต เช่น การไม่มีไฟฟ้าในแปลงเกษตร การใช้น้ำจากธรรมชาติ และความผันผวนของราคาตลาด ซึ่งไม่ได้กล่าวถึงในงานของธิดารัตน์ รายงานจากหน่วยงานภาครัฐ กรมส่งเสริมเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร สำนักงานสถิติ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ข้อมูลภูมิอากาศ ปริมาณน้ำฝน และข้อมูลประชากรจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง องค์การบริหารส่วนตำบลโพนบก สำนักบริหารโครงการ กรมชลประทาน ข้อมูลแนวทางการวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนจากตำราและบทความวิชาการ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลที่รวบรวมได้จากแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 36 ครัวเรือน เพื่อนำผลที่ได้มาใช้อธิบายผลการศึกษาในลำดับต่อไป โดยแบ่งเป็น

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับเกษตรกร รูปแบบการปลูกพืชฤดูแล้ง เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปของเกษตรกรในตำบลโพนบก อำเภอโพนสวรรค์ จังหวัดนครพนม

การวิเคราะห์ข้อมูล เกี่ยวกับสภาพทั่วไปของเกษตรกร ที่รวบรวมจากแบบสอบถามถูกนำมาวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) เพื่ออธิบายลักษณะของกลุ่มตัวอย่างในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยใช้วิธีการวิเคราะห์ดังต่อไปนี้

1) การแจกแจงความถี่ (Frequency Distribution) ใช้สำหรับวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพและข้อมูลที่มีลักษณะเป็นกลุ่ม เช่น ช่วงอายุของเกษตรกร (เช่น 20-30 ปี, 31-40 ปี, 41-50 ปี เป็นต้น) ระดับการศึกษา (ไม่มีการศึกษา, ประถมศึกษา, มัธยมศึกษา, อุดมศึกษา) สถานภาพการถือครองที่ดิน (เป็นเจ้าของเอง, เช่าที่ดิน, ใช้ที่ดินของญาติ) อาชีพเสริมของเกษตรกร (ไม่มีอาชีพเสริม, ค้าขาย, รับจ้าง, เลี้ยงสัตว์ ฯลฯ)

2) ค่าร้อยละ (%) และค่าสัดส่วน ใช้คำนวณสัดส่วนของกลุ่มตัวอย่างแต่ละกลุ่ม เช่น สัดส่วนของเกษตรกรที่มีอาชีพเกษตรกรรมเป็นอาชีพหลัก เทียบกับผู้ที่ทำการเกษตรเป็นอาชีพเสริม สัดส่วนของเกษตรกรที่มีพื้นที่ทำการเกษตรขนาดเล็ก (เช่น น้อยกว่า 5 ไร่) เทียบกับขนาดใหญ่ (> 20 ไร่) สัดส่วนของเกษตรกรที่ได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ (เงินทุน, ปุ๋ย, ความรู้)

3) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation, SD) ใช้สำหรับวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ เช่น อายุเฉลี่ยของเกษตรกร รายได้เฉลี่ยของเกษตรกร (เช่น รายได้จากภาคเกษตร รายได้จากอาชีพเสริม) พื้นที่เพาะปลูกเฉลี่ย (ไร่) ของแต่ละครัวเรือน จำนวนแรงงานในครัวเรือนที่เกี่ยวข้องกับภาคเกษตร

4.2 การวิเคราะห์ต้นทุน และผลตอบแทน เพื่อนำมาวิเคราะห์อัตราทางการเงินด้วยการหาอัตรากำไรสุทธิในการปลูกพืชฤดูแล้ง และอธิบายผลการวิเคราะห์ โดยในการคำนวณผลตอบแทนในการผลิตพืชฤดูแล้งประกอบด้วย

1) การวิเคราะห์ต้นทุน เป็นการศึกษาต้นทุนที่เกิดขึ้นในการเพาะปลูกพืชฤดูแล้ง โดยแบ่งออกเป็นประเภทหลัก ได้แก่ ต้นทุนคงที่ และ ต้นทุนผันแปร

1.1) ต้นทุนคงที่ (Fixed Cost) ต้นทุนคงที่เป็นค่าใช้จ่ายที่ไม่เปลี่ยนแปลงตามปริมาณการผลิต ซึ่งรวมถึงค่าเช่าที่ดิน (หากเกษตรกรเช่าที่ดินเพาะปลูก) ค่าเสื่อมราคาของเครื่องมือและอุปกรณ์การเกษตร เช่น รถไถ เครื่องสูบน้ำ ค่าเสื่อมราคาของโรงเรือนหรือโครงสร้างที่ใช้ในการเพาะปลูก

1.2) ต้นทุนผันแปร (Variable Cost) ต้นทุนผันแปรเป็นค่าใช้จ่ายที่เปลี่ยนแปลงตามปริมาณผลผลิตและการเพาะปลูก ซึ่งรวมถึง ต้นทุนเมล็ดพันธุ์ เช่น ค่าเมล็ดพันธุ์หรือกล้าพืช ต้นทุนปุ๋ยและสารเคมี เช่น ปุ๋ยเคมี ปุ๋ยอินทรีย์ สารกำจัดศัตรูพืช ต้นทุนแรงงาน ค่าแรงงานในครัวเรือน (แรงงานของสมาชิกในครอบครัว) ค่าแรงงานจ้างภายนอก

(ค่าแรงงานรายวันหรือเหมาจ้าง) ค่าน้ำและค่าพลังงาน เช่น ค่าไฟฟ้า ค่าเชื้อเพลิงสำหรับเครื่องสูบน้ำ ค่าขนส่ง เช่น ค่าขนส่งผลผลิตไปยังตลาดหรือผู้รับซื้อ

2) การวิเคราะห์ผลตอบแทน เป็นการคำนวณผลตอบแทนที่เกษตรกรได้รับจากการขายผลผลิตพืชฤดูแล้ง และเปรียบเทียบกับต้นทุนที่ใช้

2.1 รายได้จากการจำหน่ายผลผลิต

- รายได้รวม = ปริมาณผลผลิตที่ขายได้ × ราคาขายต่อหน่วย
- รายได้จากพืชแต่ละชนิด (ถั่วฝักยาว ผักคะน้า ผักกวางตุ้ง ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์)
- ผลกระทบของราคาตลาดต่อรายได้ของเกษตรกร

2.2 กำไรและอัตราผลตอบแทน

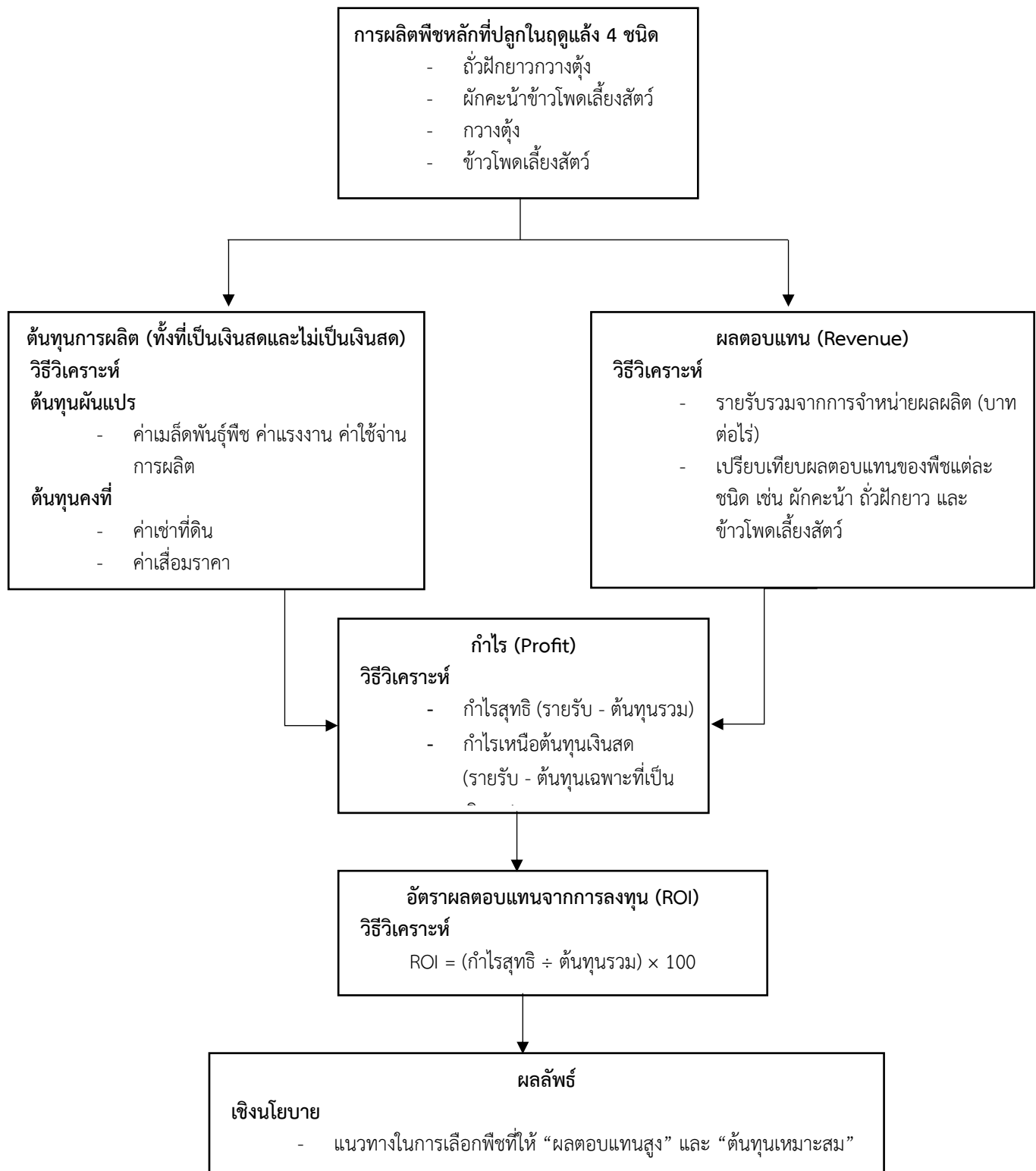
การคำนวณ กำไรสุทธิ และ อัตราผลตอบแทนจากการลงทุน (ROI: Return on Investment)

- กำไรสุทธิ = รายได้รวม - ต้นทุนรวม
- อัตราผลตอบแทนจากการลงทุน (ROI) = (กำไรสุทธิ ÷ ต้นทุนรวม) × 100
 - ถ้าค่า ROI สูง แสดงว่าพืชชนิดนั้นให้ผลตอบแทนที่คุ้มค่า
 - ถ้าค่า ROI เป็นลบ แสดงว่าการลงทุนไม่คุ้มค่า

3) การเปรียบเทียบต้นทุนและผลตอบแทนของพืชแต่ละชนิด หลังจากวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนของพืชแต่ละชนิดแล้ว จะทำการ เปรียบเทียบ เพื่อหาข้อสรุปว่าพืชชนิดใดเหมาะสมที่สุดสำหรับการปลูกในฤดูแล้งพืชชนิดใดให้กำไรสุทธิสูงสุด พืชชนิดใดมีอัตราผลตอบแทนจากการลงทุนสูงสุด พืชชนิดใดมีต้นทุนต่ำแต่ยังคงให้ผลตอบแทนที่ดี ความเสี่ยงของแต่ละพืช เช่น ราคาผลผลิตผันผวนหรือไม่

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิเคราะห์ต้นทุนผลตอบแทนการผลิตพืชฤดูแล้งเพื่อการค้าของเกษตรกรในบ้านโปนเพ็ก หมู่ที่ 1 ตำบลโปนบก อำเภอนาสาร จังหวัดนครพนม โดยในการวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนการปลูกพืชฤดูแล้งนี้ ใช้การจำแนกต้นทุนตามลักษณะส่วนประกอบของผลิตภัณฑ์ โดยศึกษาจากพืชหลัก 4 ชนิด ได้แก่ ผักคะน้า ถั่วฝักยาว ผักกวางตุ้ง และข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ โดยใช้กรอบแนวคิดที่เชื่อมโยงระหว่าง ต้นทุนการผลิต (ทั้งที่เป็นเงินสดและไม่เป็นเงินสด) โดยวิเคราะห์ ต้นทุนผันแปร ที่ประกอบไปด้วย ค่าเมล็ดพันธุ์พืช ค่าแรงงาน ค่าใช้จำนวนการผลิต ต้นทุนคงที่ ซึ่งเป็นค่าใช้จ่ายการผลิต ประกอบไปด้วย ค่าเช่าที่ดิน ค่าเสื่อมราคา และวิเคราะห์ผลตอบแทน (Revenue) โดยวิธีวิเคราะห์คำนวณรายรับรวมจากการจำหน่ายผลผลิต (บาทต่อไร่) การเปรียบเทียบผลตอบแทนของพืชแต่ละชนิด เช่น ผักคะน้า ถั่วฝักยาว และข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ หากำไร (Profit) โดยการวิเคราะห์ กำไรสุทธิ (รายรับ - ต้นทุนรวม) กำไรเหนือต้นทุนเงินสด (รายรับ - ต้นทุนเฉพาะที่เป็นเงินสด) คำนวณอัตราผลตอบแทนจากการลงทุน (ROI) โดยวิธีวิเคราะห์ ROI = (กำไรสุทธิ ÷ ต้นทุนรวม) × 100 เพื่อสรุปผลลัพธ์ เชี้นโยบายที่มีแนวทางในการเลือกพืชให้ “ผลตอบแทนสูง” และ “ต้นทุนเหมาะสม”

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์สามารถแสดงผลการศึกษาในแต่ละส่วน ดังนี้

1. สภาพทั่วไปของเกษตรกรในตำบลโพนบก อำเภอโพนสวรรค์ จังหวัดนครพนม

ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคลและข้อมูลด้านเศรษฐกิจและสังคม เกี่ยวกับการผลิตพืชฤดูแล้งเพื่อการค้าของครัวเรือนเกษตรกร ในตำบลโพนบก อำเภอโพนสวรรค์ จังหวัดนครพนม จำนวน 36 ครัวเรือน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นชายร้อยละ 75 อายุ 41 - 50 ปีร้อยละ 38.89 ระดับการศึกษาคือ มัธยมศึกษาตอนปลายร้อยละ 41.67 สถานภาพสมรสร้อยละ 63.89 ในแต่ละครัวเรือนมีสมาชิกเกษตรกรเป็นแรงงานในครัวเรือนละ 2 คนร้อยละ 63.89

ประสบการณ์ในการทำงานการเกษตร 11 - 20 ปีร้อยละ 52.78 สถานการณ์น้ำท่วมและบริโภคน้ำ ส่วนใหญ่มีน้ำสะอาดสำหรับดื่มและบริโภคเพียงพอตลอดปีร้อยละ 97.22 แหล่งน้ำเพื่อการเกษตรคือ บ่อน้ำส่วนตัวร้อยละ 63.9 แหล่งจ่ายพลังงานไฟฟ้าคือ การไฟฟ้าส่วนภูมิภาคร้อยละ 50

ในด้านภาระหนี้สิน พบว่า ประชากรกลุ่มตัวอย่าง 36 ครัวเรือน มีภาระหนี้สินทั้งหมด ส่วนใหญ่มีหนี้สิน 10,000 - 50,000 บาทร้อยละ 41.67 จำนวนพื้นที่ในการเพาะปลูกพืชฤดูแล้ง 11 - 15 ไร่ร้อยละ 50 ลักษณะการถือครองที่ดินส่วนใหญ่เป็น สปก. 4-01 ร้อยละ 44.44 พืชที่ปลูกส่วนใหญ่คือ ผักกวางตุ้งร้อยละ 33.33 รองลงมาคือ ผักคะน้าร้อยละ 25 ถั่วฝักยาวร้อยละ 22.22 และข้าวโพดร้อยละ 19.44 สถานที่จำหน่ายสินค้าเกษตรในพื้นที่ส่วนใหญ่คือ ตลาดนัดสินค้าเกษตรร้อยละ 33.33

2. ผลการวิเคราะห์ต้นทุน ผลตอบแทนและอัตราผลตอบแทนของการปลูกพืชฤดูแล้งของเกษตรกรในตำบลโพนบก อำเภอโพนสวรรค์ จังหวัดนครพนม

จากการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับต้นทุนหรือค่าใช้จ่าย ในการผลิตพืชฤดูแล้งของเกษตรกรบ้านโพนเพ็ก หมู่ที่ 1 ตำบลโพนบก อำเภอโพนสวรรค์ จังหวัดนครพนมในครั้งนี้ ผู้ศึกษาจำแนกต้นทุนการผลิตตามพฤติกรรมค่าใช้จ่ายของเกษตรกร ประกอบด้วย ต้นทุนการผลิตคงที่ และต้นทุนการผลิตผันแปร ดังนี้

2.1 การวิเคราะห์ต้นทุนผลตอบแทนการผลิตพืชฤดูแล้ง

ในการวิเคราะห์ต้นทุนผลตอบแทนจากการผลิตการปลูกพืชฤดูแล้งของเกษตรกรหมู่ที่ 1 บ้านโพนเพ็ก ตำบลโพนบก จากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 36 ครัวเรือนที่ทำการปลูกถั่วฝักยาว ผักคะน้า ผักกวางตุ้ง และข้าวโพด โดยใช้ผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ ราคาเฉลี่ยต่อกิโลกรัม รายได้เฉลี่ยต่อไร่ และกำไรสุทธิเฉลี่ยต่อไร่ มีผลตอบแทนการผลิตพืชฤดูแล้ง ดังนี้

การวิเคราะห์ต้นทุนผลตอบแทนในการปลูกพืชฤดูแล้ง (ตามตารางที่ 1) ได้ดังนี้

1) การปลูกถั่วฝักยาว ระยะเวลาปลูก-เก็บเกี่ยว 45-60 วัน จำนวนรอบปลูกได้ 2 รอบ มีต้นทุนผันแปรเฉลี่ยจ่ายเป็นเงินสด 24,136.88 บาทต่อไร่ ไม่เป็นเงินสด 11,049.53 บาทต่อไร่ รวมเป็นเงินทั้งสิ้น 35,186.41 บาทต่อไร่ ประกอบด้วย (1) ค่าวัตถุดิบเฉลี่ย จ่ายเป็นเงินสด 1,163.75 บาทต่อไร่ รวมเป็นเงินทั้งสิ้น 1,163.75 บาทต่อไร่ (2) ค่าแรงงานเฉลี่ย จ่ายเป็นเงินสด 20,654 บาทต่อไร่ ไม่เป็นเงินสด 11,049.53 บาทต่อไร่ รวมเป็นเงินทั้งสิ้น 31,703.53 บาทต่อไร่ (3) ค่าใช้จ่ายในการผลิตเฉลี่ย จ่ายเป็นเงินสด 2,319.13 บาทต่อไร่ รวมเป็นเงินทั้งสิ้น 2,319.13 บาทต่อไร่ ต้นทุนคงที่เฉลี่ย จ่ายเป็นเงินสด 250 บาทต่อไร่ ไม่เป็นเงินสด 416.32 บาทต่อไร่ รวมเป็นเงินทั้งสิ้น 666.32 บาทต่อไร่ ประกอบด้วย (1) ค่าใช้จ่ายในการผลิตเฉลี่ย จ่ายเป็นเงินสด 250 บาทต่อไร่ ไม่เป็นเงินสด 416.32 บาทต่อไร่ รวมเป็นเงินทั้งสิ้น 666.32 บาทต่อไร่

รวมต้นทุนการผลิตเฉลี่ย จ่ายเป็นเงินสด 24,386.88 บาทต่อไร่ ไม่เป็นเงินสด 11,465.85 บาทต่อไร่ รวมเป็นเงินทั้งสิ้น 35,852.73 บาทต่อไร่

กำไรสุทธิเฉลี่ย 8,137 บาทต่อไร่ อัตรากำไรต่อยอดขายร้อยละ 18.5 กำไรสุทธิเหนือต้นทุนที่เป็นเงินสดร้อยละ 19,602.85 อัตราส่วนต้นทุนทั้งหมดต่อรายรับรวมร้อยละ 81.5 อัตราส่วนกำไรสุทธิต่อรายรับรวม 18.5 อัตราผลตอบแทนในการลงทุนร้อยละ 22.7

2) การปลูกผักคะน้า ระยะเวลาปลูก-เก็บเกี่ยว 40-50 วัน จำนวนรอบปลูกได้ 3 รอบ มีต้นทุนผันแปรเฉลี่ยจ่ายเป็นเงินสด 15,309.13 บาทต่อไร่ ไม่เป็นเงินสด 9,738.35 บาทต่อไร่ รวมเป็นเงินทั้งสิ้น 25,047.48 บาทต่อไร่

ประกอบด้วย (1) ค่าวัตถุดิบเฉลี่ย จ่ายเป็นเงินสด 272.47 บาทต่อไร่ รวมเป็นเงินทั้งสิ้น 272.47 บาทต่อไร่ (2) ค่าแรงงานเฉลี่ย จ่ายเป็นเงินสด 13,766.37 บาทต่อไร่ ไม่เป็นเงินสด 9,738.35 บาทต่อไร่ รวมเป็นเงินทั้งสิ้น 23,504.72 บาทต่อไร่ (3) ค่าใช้จ่ายในการผลิตเฉลี่ย จ่ายเป็นเงินสด 1,270.29 บาทต่อไร่ รวมเป็นเงินทั้งสิ้น 1,270.29 บาทต่อไร่ ต้นทุนคงที่เฉลี่ย จ่ายเป็นเงินสด 244.44 บาทต่อไร่ ไม่เป็นเงินสด 507.27 บาทต่อไร่ รวมเป็นเงินทั้งสิ้น 751.71 บาทต่อไร่ ประกอบด้วย (1) ค่าใช้จ่ายในการผลิตเฉลี่ย จ่ายเป็นเงินสด 244.44 บาทต่อไร่ ไม่เป็นเงินสด 507.27 บาทต่อไร่ รวมเป็นเงินทั้งสิ้น 751.71 บาทต่อไร่

รวมต้นทุนการผลิตเฉลี่ย จ่ายเป็นเงินสด 15,553.58 บาทต่อไร่ ไม่เป็นเงินสด 10,245.62 บาทต่อไร่ รวมเป็นเงินทั้งสิ้น 25,799.19 บาทต่อไร่

กำไรสุทธิเฉลี่ย 7,788.77 บาทต่อไร่ อัตรากำไรต่อยอดขายร้อยละ 23.19 กำไรสุทธิเหนือต้นทุนที่เป็นเงินสดร้อยละ 18,034.38 อัตราส่วนต้นทุนทั้งหมดต่อรายรับรวมร้อยละ 76.81 อัตราส่วนกำไรสุทธิต่อรายรับรวม 23.19 อัตราผลตอบแทนในการลงทุนร้อยละ 30.19

3) การปลูกผักกวางตุ้ง ระยะเวลาปลูก-เก็บเกี่ยว 30-40 วัน จำนวนรอบปลูกได้ 4 รอบ มีต้นทุนผันแปรเฉลี่ย จ่ายเป็นเงินสด 8,989.02 บาทต่อไร่ ไม่เป็นเงินสด 8,131.98 บาทต่อไร่ รวมเป็นเงินทั้งสิ้น 17,120.99 บาทต่อไร่ ประกอบด้วย (1) ค่าวัตถุดิบเฉลี่ย จ่ายเป็นเงินสด 262.34 บาทต่อไร่ รวมเป็นเงินทั้งสิ้น 262.34 บาทต่อไร่ (2) ค่าแรงงานเฉลี่ย จ่ายเป็นเงินสด 7,443.28 บาทต่อไร่ ไม่เป็นเงินสด 8,131.98 บาทต่อไร่ รวมเป็นเงินทั้งสิ้น 15,575.26 บาทต่อไร่ (3) ค่าใช้จ่ายในการผลิตเฉลี่ย จ่ายเป็นเงินสด 1,283.4 บาทต่อไร่ รวมเป็นเงินทั้งสิ้น 1,283.4 บาทต่อไร่ ต้นทุนคงที่เฉลี่ย จ่ายเป็นเงินสด 191.67 บาทต่อไร่ ไม่เป็นเงินสด 677.18 บาทต่อไร่ รวมเป็นเงินทั้งสิ้น 868.85 บาทต่อไร่ ประกอบด้วย (1) ค่าใช้จ่ายในการผลิตเฉลี่ย จ่ายเป็นเงินสด 191.67 บาทต่อไร่ ไม่เป็นเงินสด 677.18 บาทต่อไร่ รวมเป็นเงินทั้งสิ้น 868.85 บาทต่อไร่

รวมต้นทุนการผลิตเฉลี่ย จ่ายเป็นเงินสด 9,180.68 บาทต่อไร่ ไม่เป็นเงินสด 8,809.16 บาทต่อไร่ รวมเป็นเงินทั้งสิ้น 17,989.84 บาทต่อไร่

กำไรสุทธิเฉลี่ย 3,480.16 บาทต่อไร่ อัตรากำไรต่อยอดขายร้อยละ 16.21 กำไรสุทธิเหนือต้นทุนที่เป็นเงินสดร้อยละ 12,289.32 อัตราส่วนต้นทุนทั้งหมดต่อรายรับรวมร้อยละ 83.79 อัตราส่วนกำไรสุทธิต่อรายรับรวม 16.21 อัตราผลตอบแทนในการลงทุนร้อยละ 19.35

4) การปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ระยะเวลาปลูก-เก็บเกี่ยว 90-120 วัน จำนวนรอบปลูกได้ 1 รอบ มีต้นทุนผันแปรเฉลี่ย จ่ายเป็นเงินสด 6,238.07 บาทต่อไร่ ไม่เป็นเงินสด 2,015.11 บาทต่อไร่ รวมเป็นเงินทั้งสิ้น 8,253.18 บาทต่อไร่ ประกอบด้วย (1) ค่าวัตถุดิบเฉลี่ย จ่ายเป็นเงินสด 219.93 บาทต่อไร่ รวมเป็นเงินทั้งสิ้น 219.93 บาทต่อไร่ (2) ค่าแรงงานเฉลี่ย จ่ายเป็นเงินสด 3,854.66 บาทต่อไร่ ไม่เป็นเงินสด 2,015.11 บาทต่อไร่ รวมเป็นเงินทั้งสิ้น 5,869.77 บาทต่อไร่ (3) ค่าใช้จ่ายในการผลิตเฉลี่ย จ่ายเป็นเงินสด 2,163.48 บาทต่อไร่ รวมเป็นเงินทั้งสิ้น 2,163.48 บาทต่อไร่ ต้นทุนคงที่เฉลี่ย จ่ายเป็นเงินสด 142.86 บาทต่อไร่ ไม่เป็นเงินสด 242.64 บาทต่อไร่ รวมเป็นเงินทั้งสิ้น 385.50 บาทต่อไร่ ประกอบด้วย (1) ค่าใช้จ่ายในการผลิตเฉลี่ย จ่ายเป็นเงินสด 142.86 บาทต่อไร่ ไม่เป็นเงินสด 242.64 บาทต่อไร่ รวมเป็นเงินทั้งสิ้น 385.50 บาทต่อไร่

รวมต้นทุนการผลิตเฉลี่ย จ่ายเป็นเงินสด 6,380.93 บาทต่อไร่ ไม่เป็นเงินสด 2,257.75 บาทต่อไร่ รวมเป็นเงินทั้งสิ้น 8,638.68 บาทต่อไร่

อัตรากำไรต่อยอดขายร้อยละ -17.21 กำไรสุทธิเหนือต้นทุนที่เป็นเงินสดร้อยละ 989.51 อัตราส่วนต้นทุนทั้งหมดต่อรายรับรวมร้อยละ 117.21 อัตราส่วนกำไรสุทธิต่อรายรับรวม -17.21 อัตราผลตอบแทนในการลงทุนร้อยละ -14.68

เมื่อพิจารณาอัตราผลตอบแทนจากการลงทุนของเกษตรกรที่ทำการปลูกพืชฤดูแล้ง พบว่า ผักคะน้ามี กำไรสุทธิ 7,788.77 บาท/ไร่ น้อยกว่าถั่วฝักยาวที่มีกำไรสุทธิ 8,137.00 บาท/ไร่ แต่เมื่อเทียบกับ อัตราผลตอบแทนต่อการลงทุน ผักคะน้ามีอัตราผลตอบแทนในการลงทุน (ร้อยละ) มากที่สุด อยู่ที่ร้อยละ 30.19 เพราะจากผลลัพธ์เชิงนโยบายแนวทางใน

การเลือกพืชที่ให้ “ผลตอบแทนสูง” และ “ต้นทุนเหมาะสม” รองลงมาคือ ถั่วฝักยาวมีอัตราผลตอบแทนจากการลงทุนร้อยละ 22.7 ผักกวางตุ้งมีอัตราผลตอบแทนจากการลงทุนร้อยละ 19.35 ส่วนข้าวโพดเลี้ยงสัตว์มีอัตราผลตอบแทนจากการลงทุนร้อยละ -14.68 (ขาดทุน)

ตารางที่ 1 การวิเคราะห์ต้นทุนผลตอบแทนในการปลูกพืชฤดูแล้ง

ต้นทุนและผลตอบแทน	ถั่วฝักยาว (n=8)	ผักคะน้า (n=9)	ผักกวางตุ้ง (n=14)	ข้าวโพด (n=5)
ต้นทุนการผลิตเฉลี่ย (บาท/ไร่)	35,852.73	25,799.19	17,989.84	8,638.68
เป็นเงินสดเฉลี่ย (บาท/ไร่)	24,386.88	15,553.58	9,180.68	6,380.93
ไม่เป็นเงินสดเฉลี่ย (บาท/ไร่)	11,465.85	10,245.62	8,809.16	2,257.75
รายรับเฉลี่ย (บาท/ไร่)	43,989.73	33,587.96	21,470.00	7,370.44
กำไรสุทธิ (บาท/ไร่)	8,137.00	7,788.77	3,480.16	-1,268.24
อัตรากำไรต่อยอดขาย (ร้อยละ)	18.50	23.19	16.21	-17.21
กำไรสุทธิเหนือต้นทุนที่เป็นเงินสด (ร้อยละ)	19,602.85	18,034.38	12,289.32	989.51
อัตราส่วนต้นทุนทั้งหมดต่อรายรับรวม (ร้อยละ)	81.50	76.81	83.79	117.21
อัตราส่วนกำไรสุทธิต่อรายรับรวม	18.50	23.19	16.21	-17.21
อัตราผลตอบแทนในการลงทุน (ร้อยละ)	22.70	30.19	19.35	-14.68

อภิปรายผล

จากผลการศึกษาพบว่า คราวเรือนเกษตรกรในหมู่ที่ 1 ตำบลโพนบก อำเภอโพนสวรรค์ จังหวัดนครพนม มีลักษณะทางเศรษฐกิจและสังคมที่สัมพันธ์กับระบบการผลิตพืชฤดูแล้งอย่างใกล้ชิด โดยแรงงานส่วนใหญ่ในครัวเรือนมีเพียง 2 คน และมีประสบการณ์ทำการเกษตรอยู่ในช่วง 11–20 ปี แหล่งน้ำที่ใช้ในการเกษตรส่วนใหญ่เป็นบ่อน้ำส่วนตัว และในด้านพลังงานไฟฟ้ายังพบว่าเพียงครึ่งหนึ่งของครัวเรือนเท่านั้นที่สามารถเข้าถึงไฟฟ้าจากการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค ส่วนใหญ่ถือครองที่ดินแบบ ส.ป.ก. 4-01 และมีพื้นที่ทำการเกษตรเฉลี่ย 11–15 ไร่ โดยเลือกปลูกพืชฤดูแล้งที่สามารถให้ผลตอบแทนได้ดีและสะดวกในการผลิต เช่น ผักกวางตุ้ง

ความแตกต่างของผลตอบแทนจากพืชแต่ละชนิด การวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนของพืชฤดูแล้ง 4 ชนิด ได้แก่ ผักคะน้า ถั่วฝักยาว ผักกวางตุ้ง และข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ พบว่าพืชผักทั้ง 3 ชนิดแรกให้ผลตอบแทนจากการลงทุนสูง โดยเฉพาะผักคะน้า ซึ่งมีอัตราผลตอบแทนจากการลงทุน (ROI) ร้อยละ 30.19 รองลงมา คือ ถั่วฝักยาว (ร้อยละ 22.70) และ ผักกวางตุ้ง (ร้อยละ 19.35) ในขณะที่ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์กลับให้ผลตอบแทนติดลบที่ร้อยละ -14.68

ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการผลิตพืชฤดูแล้ง การเลือกชนิดพืชที่เหมาะสมกับฤดูและสภาพพื้นที่มีผลต่อความสำเร็จโดยตรง พืชที่มีอายุสั้น ทุนต่ำ ใช้น้ำน้อย และสามารถปลูกได้หลายรอบในฤดูแล้ง มีแนวโน้มที่จะให้ผลตอบแทนสูง เช่น ผักคะน้าและถั่วฝักยาว ขณะเดียวกัน สภาพพื้นฐานของครัวเรือน เช่น แหล่งน้ำ การเข้าถึงไฟฟ้า และขนาดพื้นที่เพาะปลูก ล้วนส่งผลต่อประสิทธิภาพการผลิตและต้นทุนการดำเนินงาน

ความเสี่ยงและปัจจัยที่อาจกระทบต่อต้นทุนและผลตอบแทน แม้ว่าการวิเคราะห์จะให้ข้อมูลต้นทุน-ผลตอบแทนที่ชัดเจน แต่อย่างไรก็ตาม ยังมี ความเสี่ยงและปัจจัยแปรผัน หลายประการที่อาจกระทบต่อความคุ้มค่าของการลงทุน ได้แก่ ราคาผลผลิตผันผวนตามปริมาณการผลิตในพื้นที่ หากมีการปลูกพืชชนิดเดียวกันมากเกินไป อาจทำให้ราคาตกต่ำ ความต้องการน้ำของพืชบางชนิด เช่น ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ มีความต้องการน้ำสูง หากฤดูแล้งยืดเยื้อหรือมีฝนทิ้งช่วง จะกระทบต่อการเจริญเติบโตและผลผลิต พืชบางชนิดใช้แรงงานมาก (labor intensive) เช่น ถั่วฝักยาว ซึ่งต้องใช้แรงงานในการดูแล เก็บเกี่ยว และคัดแยกสูง อาจสร้างภาระต้นทุนด้านแรงงานจ้างหรือแรงงานในครัวเรือน ต้นทุนแฝง เช่น ค่าเสื่อมของเครื่องมือ ค่าไฟฟ้าจากเครื่องปั่นไฟ ที่ไม่ได้รวมในการคำนวณโดยตรง แต่อาจสะสมและส่งผลกระทบต่อผลตอบแทนในระยะยาว การจำหน่าย

สินค้าในตลาดท้องถิ่น เป็นช่องทางหลักของเกษตรกร แต่มีข้อจำกัดด้านอำนาจต่อรองราคา และความสามารถในการกระจายสินค้าไปสู่ตลาดอื่นที่ให้ราคาสูงกว่า

จากผลการวิเคราะห์การผลิตพืชฤดูแล้งดังกล่าว แสดงให้เห็นว่า การเลือกพืชที่ปลูกเป็นปัจจัยสำคัญต่ออัตราผลตอบแทนในการลงทุน ซึ่งสำหรับการปลูกผักคะน้าของหมู่บ้านโพนเพ็ก หมู่ที่ 1 ตำบลโพนบกมีอัตราผลตอบแทนในการลงทุนสูงสุด ส่วนถั่วฝักยาว และผักกวางตุ้งก็ยังเป็นพืชที่ให้ผลตอบแทนในการลงทุนที่ดีเช่นกัน แต่ในส่วนของการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์มีผลตอบแทนในการลงทุนต่ำที่สุด และผลประกอบการขาดทุน ดังนั้น เกษตรกรที่ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ควรปรับปรุงกระบวนการผลิต ความสำเร็จและล้มเหลวในการปลูกพืชฤดูแล้งของเกษตรกรในพื้นที่ตำบลโพนบกมีความเกี่ยวข้องกับปัจจัยหลายประการ ทั้งด้านชนิดพืชที่เลือกปลูก การเข้าถึงแหล่งน้ำและไฟฟ้า ระบบการจัดการแปลงปลูก และการเข้าถึงตลาด โดยเกษตรกรที่เลือกปลูกพืชอายุสั้น ทุนต่ำ และสามารถปลูกได้หลายรอบ เช่น ผักคะน้า ถั่วฝักยาว และผักกวางตุ้ง มีแนวโน้มประสบความสำเร็จสูง ขณะที่การปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในฤดูแล้งส่งผลให้เกิดต้นทุนสูงและผลตอบแทนต่ำ อีกทั้งการขาดโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ไฟฟ้าและระบบชลประทาน ยังเป็นอุปสรรคสำคัญที่ส่งผลให้เกษตรกรบางรายประสบความล้มเหลวในการผลิต

ดังนั้น การพัฒนาศักยภาพเกษตรกรในการจัด การวางแผนการผลิต และการเข้าถึงตลาดอย่างหลากหลาย จะเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยลดความเสี่ยง เพิ่มรายได้ และทำให้การผลิตพืชฤดูแล้งมีความยั่งยืนในระยะยาว

ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่า การเลือกชนิดพืชที่เหมาะสมและการบริหารจัดการต้นทุนการผลิต มีผลโดยตรงต่ออัตราผลตอบแทนของเกษตรกร ซึ่ง สอดคล้องกับงานวิจัยของ อิศารรัตน์ พูนประสิทธิ์ และคณะ (2566) ที่ศึกษาการจัดการผลิตมันฝรั่งฤดูแล้งในระบบพันธสัญญาของเกษตรกรอำเภอวังยาง จังหวัดนครพนม โดยเน้นว่า การวางแผนการผลิตให้เหมาะสมกับตลาดและการควบคุมต้นทุนเป็นปัจจัยสำคัญในการเพิ่มผลตอบแทน นอกจากนี้ ยัง สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุภาพร อามาศย์ (2566) ซึ่งศึกษาระบบการควบคุมคุณภาพการผลิต ต้นทุน และผลตอบแทนของหอมแดงในจังหวัดศรีสะเกษ โดยพบว่า การจัดการต้นทุนอย่างมีประสิทธิภาพ และการเลือกพืชที่สอดคล้องกับมาตรฐานตลาด (เช่น GI) ช่วยเพิ่มความสามารถในการแข่งขันและผลตอบแทนของเกษตรกรได้อย่างมีนัยสำคัญ

กล่าวโดยสรุป ผลการศึกษานี้จึงมีแนวโน้มที่ สอดคล้องกับแนวคิดหลักของทั้งสองงานวิจัยข้างต้น ซึ่งต่างเน้นย้ำถึงความสำคัญของ การเลือกพืชให้เหมาะกับต้นทุนและทรัพยากร การบริหารจัดการต้นทุนอย่างมีประสิทธิภาพ และการวางแผนการผลิตที่ตอบสนองต่อสภาพเศรษฐกิจและความต้องการของตลาด ซึ่งล้วนเป็นแนวทางสำคัญในการพัฒนาอาชีพเกษตรกรให้ยั่งยืน

และสอดคล้องกับการวิจัยของ ประภาพร กิจดำรงธรรม (2559) ทำการศึกษาต้นทุนและผลตอบแทนการผลิตผักอินทรีย์ของกลุ่มเกษตรกรอินทรีย์หลายชนิด รวมถึงผักคะน้า ผักบุ้งจีน กะหล่ำดอก และบร็อคโคลี่ ผลการศึกษา พบว่า ผักคะน้า เป็นพืชที่มี ระยะเวลาคืนทุนเร็วที่สุดและให้ผลตอบแทนสูงที่สุด โดยมีอัตราผลตอบแทนจากการลงทุน (ROI) สูงถึงร้อยละ 30.77 ซึ่งใกล้เคียงกับผลการศึกษาที่พบ ROI อยู่ที่ร้อยละ 30.19 นอกจากนี้ ยัง สอดคล้องกับ อัจฉรา สุขประเสริฐ (2563) ที่ศึกษาความเป็นไปได้ทางการเงินของโครงการปลูกถั่วฝักยาวระบบโรงเรือน โดยผลการศึกษาพบว่า โครงการดังกล่าวมีความคุ้มค่าทางเศรษฐกิจอย่างชัดเจน ทั้งในแง่ของ มูลค่าปัจจุบันสุทธิ (NPV) ที่เป็นบวก และ อัตราผลตอบแทนภายใน (IRR) ที่สูงกว่าดอกเบี้ยที่ใช้ในการวิเคราะห์ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาที่พบว่า การปลูกถั่วฝักยาวในฤดูแล้งสามารถสร้างกำไรสุทธิเฉลี่ยต่อไร่ได้ดี และให้ ROI สูงถึงร้อยละ 22.70

องค์ความรู้ใหม่

จากผลการศึกษา สามารถสรุปแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตพืชฤดูแล้งในพื้นที่เสี่ยงภัยแล้ง ดังนี้

1. การเลือกพืชปลูกมีผลอย่างมากต่อรายได้ งานวิจัยแสดงให้เห็นชัดเจนว่า พืชแต่ละชนิดให้ผลตอบแทนต่างกัน แม้จะปลูกในพื้นที่เดียวกัน เช่น คะน้า: ได้กำไรสุทธิเฉลี่ย 7,788.77 บาท/ไร่ (ROI = 30.19%) ถั่วฝักยาว: กำไร 8,137.00 บาท/ไร่ (ROI = 22.70%) ผักกวางตุ้ง: กำไร 3,480.16 บาท/ไร่ (ROI = 19.35%) ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์: ขาดทุน -1,268.24 บาท/ไร่ (ROI = -14.68%) สิ่งนี้สะท้อนว่า "ถ้าปลูกพืชผิดชนิด อาจไม่ใช่แค่ไม่คุ้มทุน แต่ขาดทุนเลยทีเดียว"

2. พืชใช้น้ำน้อยอยู่รอดในฤดูแล้ง เนื่องจากปัญหากล้งแล้ง การเลือกปลูกพืชที่ใช้น้ำน้อย เช่น ผักต่างๆ จะช่วยให้ลดการพึ่งพาน้ำฝน สามารถวางแผนการผลิตล่วงหน้าได้ ลดความเสี่ยงในการขาดรายได้ช่วงนอกฤดูทำนา งานวิจัยนี้ชี้ว่า “พืชผัก” มีรอบการผลิตสั้น เก็บขายเร็ว เหมาะกับฤดูแล้งที่เวลาจำกัด

3. ต้นทุนหลักที่ต้องจัดการให้ดี ต้นทุนของเกษตรกรแบ่งเป็น 2 ประเภท ต้นทุนผันแปร (แปรตามจำนวนผลิต) ค่าพันธุ์

ค่าแรง ค่าน้ำ/ปุ๋ย/ยา ต้นทุนคงที่ (ไม่เปลี่ยนแปลง) ค่าเครื่องมือ ค่าลงทุนเบื้องต้น เช่น ค่าเช่าที่ดิน จากข้อมูลพบว่า การจัดการต้นทุนผันแปร เช่น การลดค่าแรง หรือใช้พันธุ์ที่มีคุณภาพดี จะช่วยให้กำไรสูงขึ้น

4. การใช้ข้อมูลวิเคราะห์ต้นทุน ผลตอบแทน ช่วยตัดสินใจแม่นยำขึ้น การที่เกษตรกรมีข้อมูลต้นทุนและกำไรที่คาดว่าจะได้ ช่วยให้ตัดสินใจว่าจะปลูกอะไรดี ในงานวิจัยนี้ ใช้สูตร ROI (ผลตอบแทนจากการลงทุน) ซึ่งเป็นเครื่องมือที่เกษตรกรทั่วไปสามารถเข้าใจและใช้ได้ง่าย สิ่งนี้เป็น “องค์ความรู้ใหม่เชิงปฏิบัติ” ที่สามารถต่อยอดเป็นคู่มือให้เกษตรกรใช้ในแต่ละปี

5. บทบาทของหน่วยงานรัฐต่อการส่งเสริมพืชฤดูแล้ง งานวิจัยแนะนำว่า หน่วยงานท้องถิ่นควรนำข้อมูลนี้ไปสนับสนุนเกษตรกร เช่น ให้ความรู้เรื่องพืชใช้น้ำน้อย ส่งเสริมตลาดสำหรับผักฤดูแล้ง สนับสนุนด้านเงินทุนหรือปัจจัยการผลิต ถ้ารัฐสามารถผลักดันให้เกิด “ระบบวางแผนการผลิตตามต้นทุน-ผลตอบแทน” จะช่วยให้เกษตรกรมีรายได้มั่นคงขึ้นในระยะยาว

สรุปผลการวิจัย

สภาพทั่วไปทางเศรษฐกิจสังคมของเกษตรกรในพื้นที่ ตำบลโพนบก อำเภอโพนสวรรค์ จังหวัดนครพนม พบว่าครัวเรือนเกษตรกรในหมู่ที่ 1 ตำบลโพนบก อำเภอโพนสวรรค์ จังหวัดนครพนมมีแรงงานเกษตรกรในครัวเรือนส่วนใหญ่ 2 คน ส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการทำงานเกษตร 11-20 ปี สถานการณ์น้ำท่วมและบริโภคน้ำส่วนใหญ่มีน้ำสะอาดสำหรับดื่มและบริโภคเพียงพอตลอดปี แหล่งน้ำเพื่อการทำการเกษตรส่วนใหญ่เป็นบ่อน้ำส่วนตัว แหล่งจ่ายพลังงานไฟฟ้าส่วนใหญ่ใช้ไฟฟ้าจากการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค ในด้านภาระหนี้สิน ส่วนใหญ่จะมีหนี้สิน 10,000-50,000 บาท จำนวนพื้นที่ในการปลูกพืชฤดูแล้งส่วนใหญ่ใช้พื้นที่ 11-15 ไร่ ลักษณะการถือครองที่ดินส่วนใหญ่เป็น สปก. 4-01 โดยพืชที่ปลูกในฤดูแล้งส่วนใหญ่เป็น ผักกวางตุ้ง โดยเหตุผลในการเลือกปลูกพืชฤดูแล้งคือ สะดวกในการผลิต สถานที่จำหน่ายสินค้าเกษตรในพื้นที่ส่วนใหญ่จำหน่ายที่ตลาดนัดสินค้าเกษตร

ผลการวิเคราะห์ต้นทุนและอัตราผลตอบแทนของการปลูกพืชที่ปลูกได้ในฤดูแล้งของเกษตรกรในพื้นที่ศึกษาตำบลโพนบก อำเภอโพนสวรรค์ จังหวัดนครพนม ได้เผยให้เห็นถึงความแตกต่างอย่างสำคัญในผลตอบแทนจากการลงทุนปลูกพืชในฤดูแล้งแต่ละชนิด โดยเฉพาะอย่างยิ่งระหว่างผักคะน้า ถั่วฝักยาว และผักกวางตุ้ง ซึ่งให้ผลตอบแทนในการลงทุนสูง ขณะที่การปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ขาดทุน โดยการลงทุนปลูกพืชฤดูแล้งที่มีอัตราผลตอบแทนจากเงินลงทุนสูงที่สุดคือ การปลูกผักคะน้า มีอัตราผลตอบแทนจากการลงทุนร้อยละ 30.19 ส่วนการปลูกถั่วฝักยาว และการปลูกผักกวางตุ้งก็ให้ผลตอบแทนจากการลงทุนที่ดีเช่นกัน โดยถั่วฝักยาว มีอัตราผลตอบแทนจากการลงทุนร้อยละ 22.7 การปลูกผักกวางตุ้งมีอัตราผลตอบแทนจากการลงทุนร้อยละ 19.35 ในขณะที่การปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์มีผลตอบแทนจากการลงทุนร้อยละ -14.68 (ขาดทุน)

ผลการวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบพืชฤดูแล้งทั้ง 4 ชนิด ได้แก่ 1) พืชที่มีกำไรสุทธิสูงที่สุด ถั่วฝักยาว มีกำไรสุทธิ 8,137.00 บาทต่อไร่ แม้ว่าจะมีต้นทุนรวมสูงที่สุด แต่รายรับก็สูง ทำให้มีกำไรสุทธิในเชิงมูลค่าสูงที่สุด รองลงมาคือ ผักคะน้าที่มีกำไร 7,788.77 บาทต่อไร่ 2) พืชที่ให้ผลตอบแทนจากการลงทุนดีที่สุด (ROI) ผักคะน้า ให้ ROI สูงสุดที่ร้อยละ 30.19 แสดงถึงความคุ้มค่ามากที่สุดในการใช้ต้นทุนทุกบาทลงทุน รองลงมาคือ ถั่วฝักยาว (ร้อยละ 22.70) และผักกวางตุ้ง (ร้อยละ 19.35) 3) พืชที่มีต้นทุนการผลิตสูงที่สุด ถั่วฝักยาว มีต้นทุนเฉลี่ยสูงที่สุดที่ 35,852.73 บาทต่อไร่ ซึ่งหมายความว่าผลตอบแทนแม้จะดี แต่ต้องลงทุนสูง และ 4) พืชที่มีสัดส่วนต้นทุนต่อรายรับสูงที่สุด ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ มีต้นทุนต่อรายรับสูงถึง 117.21% ซึ่งสะท้อนว่าขาดทุนจากการผลิตอย่างชัดเจน

ผลการวิเคราะห์ดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า ผักคะน้าเป็นพืชที่โดดเด่นที่สุดในแง่ของพืชที่ให้ผลตอบแทนจากการลงทุนที่ดีที่สุด (ROI) ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงศักยภาพทางการตลาดและประสิทธิภาพในการผลิตที่สูงกว่าพืชชนิดอื่น ๆ ในพื้นที่ศึกษา ถั่วฝักยาว และผักกวางตุ้งก็เป็นตัวเลือกที่น่าสนใจสำหรับเกษตรกร เนื่องจากให้ผลตอบแทนและกำไรที่น่าพอใจเป็นทางเลือกที่มั่นคงและคุ้มค่าต่อการลงทุน ในทางตรงกันข้าม ข้าวโพดกลีบกลายเป็นพืชที่ให้ผลตอบแทนต่ำที่สุดและทำให้เกษตรกรขาดทุน ซึ่งอาจเป็นผลมาจากราคาขายที่ต่ำกว่าต้นทุนการผลิต รวมถึงปัจจัยอื่นๆ เช่น ความต้องการของตลาดที่ต่ำกว่า หรือประสิทธิภาพในการผลิตที่ต่ำกว่าพืชชนิดอื่น ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยอื่น ๆ ที่ศึกษาเกี่ยวกับการผลิตพืชในพื้นที่แห้งแล้ง ซึ่งมักพบว่าพืชบางชนิดให้ผลตอบแทนและกำไรที่สูงกว่าพืชชนิดอื่น ๆ ขึ้นอยู่กับปัจจัยต่าง ๆ เช่น สภาพภูมิอากาศ ความต้องการของตลาด และเทคโนโลยีการผลิต เช่น สอดคล้องกับการศึกษาของ สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร ที่ 2 (พืชผักโลก) (2564) ที่ทำการศึกษานโยบายบริหารจัดการสินค้าเกษตรสำหรับระดับพื้นที่ตามแผนที่เกษตรเพื่อการบริหารจัดการเชิงรุก (Agri-map) จังหวัดพิษณุโลก พบว่า พืชผักปลอดภัยมีต้นทุนการผลิตจำแนกตามชนิด คือ คะน้า กวางตุ้ง ผักบุ้ง และผักขม อยู่ที่ 12,231.38 15,433.95 4,921.54 และ 16,141.38 บาทต่อไร่ ได้รับผลตอบแทน 39,978.97 30,400 15,525 และ 28,780.80 บาทต่อไร่ กำไรสุทธิร้อยละ 59.78, 58.47, 61.56 และ -78.80 ตามลำดับ โดยผลผลิตร้อยละ 60 จำหน่ายผ่านศูนย์กระจายสินค้าบริษัท Tops Supermarket ร้อยละ 20 จำหน่ายตามตลาดนัด บริเวณโรงพยาบาลพุทธชินราชและที่เหลือ ร้อยละ 20 จำหน่ายตามตลาดนัดทั่วไป ซึ่งปัจจุบันปริมาณผลผลิตยังไม่เพียงพอต่อความต้องการเนื่องจากผู้บริโภคหันมาดูแลสุขภาพโดยการบริโภคอาหารปลอดภัยมากขึ้น

ข้อควรระวังจากผลการวิเคราะห์ พืชที่ให้ผลตอบแทนสูงมักต้องใช้ต้นทุนสูงเช่นกัน เช่น ถั่วฝักยาวและผักคะน้า แม้ให้กำไรและ ROI สูง แต่ต้องลงทุนทั้งในรูปแบบเงินสด (ปุ๋ย ยา แรงงานจ้าง) และแรงงานในครัวเรือนจำนวนมาก (labor intensive) หากไม่มีแรงงานในครัวเรือนเพียงพอ อาจต้องจ้างเพิ่ม ส่งผลให้ต้นทุนเพิ่มขึ้น ผลตอบแทนไม่แน่นอน หากราคาตลาดผันผวน หากมีการปลูกผักชนิดเดียวกันในพื้นที่จำนวนมาก จะทำให้ราคาตก และผลกำไรที่คาดหวังไว้ลดลง แม้ต้นทุนจะไม่เปลี่ยน พืชที่ใช้น้ำมาก (เช่น ข้าวโพด) เสี่ยงสูงในฤดูแล้งที่มีน้ำจำกัด ซึ่งอาจทำให้ผลผลิตลดลงหรือเสียหายผักกวางตุ้ง แม้ต้นทุนต่ำกว่าถั่วฝักยาวและคะน้า แต่ให้กำไรและ ROI น้อยกว่า จึงควรพิจารณาเรื่องระยะเวลาการปลูกและรอบการเก็บเกี่ยวให้คุ้มค่าที่สุด

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากผลการวิจัยนี้ ผู้วิจัยขอเสนอแนะดังนี้

1.1 จากผลการศึกษาพบว่า ผักคะน้า ถั่วฝักยาว และผักกวางตุ้งเป็นพืชฤดูแล้งที่มีอัตราผลตอบแทนจากการลงทุนสูง อีกทั้งยังเป็นผักที่ได้รับความนิยมบริโภคในชีวิตประจำวันของประชาชนทั่วไป สามารถนำไปประกอบอาหารได้หลากหลาย จึงถือเป็นพืชเศรษฐกิจที่มีศักยภาพสูงในการสร้างรายได้ให้แก่เกษตรกรในฤดูแล้ง

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย คือ ควรมีการส่งเสริมและสนับสนุนให้เกษตรกรเลือกปลูกผักที่มีความต้องการของตลาดสูงและให้ผลตอบแทนคุ้มค่า เช่น ผักคะน้า ถั่วฝักยาว และผักกวางตุ้ง โดยควรดำเนินการให้ หน่วยงานภาครัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรบรรจุโครงการส่งเสริมการผลิตผักฤดูแล้งในแผนพัฒนาท้องถิ่น จัดฝึกอบรมให้ความรู้ด้านการผลิตพืชผักที่ให้ผลตอบแทนสูง การจัดการโรคแมลง และการเก็บเกี่ยวอย่างมีคุณภาพ สนับสนุนปัจจัยการผลิต เช่น เมล็ดพันธุ์คุณภาพดี ปุ๋ยอินทรีย์ และระบบน้ำเพื่อการเกษตร จัดให้มีระบบตลาดรองรับผลผลิตอย่างต่อเนื่อง และเชื่อมโยงเกษตรกรกับตลาดค้าส่งและค้าปลีก เพื่อให้เกษตรกรสามารถเพิ่มรายได้ ลดความเสี่ยงจากสภาพอากาศ และดำรงอาชีพเกษตรกรในฤดูแล้งได้อย่างมั่นคงและยั่งยืน

1.2 จากผลการวิจัยพบว่า แม้ผักคะน้าจะเป็นพืชเศรษฐกิจที่ให้ผลตอบแทนจากการลงทุนสูง แต่ในด้านประสิทธิภาพทางการตลาด ยังมีช่องว่างที่สามารถพัฒนาได้อีก จากงานวิจัยข้อมูลการขายสินค้า เกษตรกรยังคงจำหน่ายผลผลิตเฉพาะในพื้นที่ ประกอบด้วย ตลาดกลางสินค้าเกษตร ตลาดนัดสินค้าเกษตร ร้านค้าของกลุ่มเกษตรกร และร้านรับซื้อของภาคเอกชน ซึ่งมีข้อจำกัดด้านอำนาจต่อรองและโอกาสในการขยายตลาด

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย คือ หน่วยงานเกษตร และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรดำเนินการส่งเสริมและสนับสนุนใน ส่งเสริมการรวมกลุ่มของเกษตรกร เพื่อสร้างอำนาจต่อรองในการจำหน่ายผลผลิต และสามารถวางแผนการตลาดร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ พัฒนาช่องทางการตลาดใหม่ ๆ เช่น การจำหน่ายผ่านระบบออนไลน์ การทำตลาดล่วงหน้า สนับสนุนการแปรรูปผลผลิตเพื่อเพิ่มมูลค่า เช่น ผักคะน้าแช่แข็ง ผักพร้อมปรุง หรือผลิตภัณฑ์สำเร็จรูป ผักอบแห้ง เพื่อลดการพึ่งพาตลาดสดเพียงอย่างเดียว จัดอบรมและให้ความรู้ด้านการตลาดดิจิทัลและการพัฒนาผลิตภัณฑ์ เพื่อให้เกษตรกรสามารถเข้าถึงผู้บริโภคโดยตรง และสร้างความได้เปรียบในการแข่งขัน แนวทางเหล่านี้จะช่วยเพิ่มศักยภาพด้านการตลาดของผักคะน้า และพืชผักอื่น ๆ ให้สามารถสร้างรายได้

1.3 จากผลการศึกษาพบว่า คราวเรือนเกษตรกรในพื้นที่บ้านโนนเพ็ก หมู่ที่ 1 ตำบลโนนบก บางส่วนยังไม่สามารถเข้าถึงไฟฟ้าจากการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคได้โดยตรง และต้องใช้เครื่องกำเนิดไฟฟ้า (เครื่องปั่นไฟ) ซึ่งเป็นภาระต้นทุนที่เพิ่มขึ้นในการผลิตพืชฤดูแล้งอย่างมีนัยสำคัญ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย คือ ควรให้กลุ่มเกษตรกรในพื้นที่ดังกล่าวร่วมกันเสนอปัญหาต่อสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลโนนบก เพื่อผลักดันให้มีโครงการขยายเขตไฟฟ้าเข้าสู่พื้นที่การเกษตร โดยให้องค์การบริหารส่วนตำบลบรรจุโครงการนี้ไว้ในแผนพัฒนาท้องถิ่น พร้อมทั้งจัดสรรงบประมาณรายจ่ายประจำปีเป็นเงินอุดหนุนแก่การไฟฟ้าส่วนภูมิภาคในการดำเนินการขยายเขตไฟฟ้าให้ครอบคลุมพื้นที่เพาะปลูกของเกษตรกร เพื่อช่วยลดต้นทุนการผลิต เพิ่มประสิทธิภาพ และส่งเสริมความมั่นคงทางเศรษฐกิจในระยะยาว

1.4 จากการศึกษาพบว่า การปลูกพืชฤดูแล้งหลายรอบแบบผสมผสาน เป็นแนวทางที่มีศักยภาพในการเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร ลดความเสี่ยงจากโรคและแมลง และส่งเสริมความหลากหลายทางชีวภาพในระบบการผลิต โดยพืชแต่ละชนิดมีรอบการปลูกที่แตกต่างกัน เช่น ถั่วฝักยาวสามารถปลูกได้ 2-3 รอบต่อฤดู โดยใช้เวลาปลูก-เก็บเกี่ยวประมาณ 45-60 วัน ขณะที่ผักคะน้าและผักกวางตุ้งสามารถปลูกได้ 3-4 รอบ ใช้ระยะเวลา 30-50 วันต่อรอบ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย คือ ควรส่งเสริมและสนับสนุนให้เกษตรกรในพื้นที่เสี่ยงภัยแล้งมี การวางแผนการปลูกพืชแบบผสมผสานและหลายรอบต่อฤดู โดยบูรณาการองค์ความรู้เรื่องการหมุนเวียนพืช การจัดการดินและน้ำ และการดูแลรักษาในแต่ละช่วงของฤดูอย่างเหมาะสมนอกจากนี้ ภาครัฐหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควร เช่น จัดอบรมหรือเผยแพร่ความรู้ด้านการปลูกพืชผสมผสานอย่างเป็นระบบ สนับสนุนพันธุ์พืชที่มีอายุสั้นและเหมาะสมกับการปลูกหลายรอบ พัฒนาแปลงสาธิตให้เกษตรกรเรียนรู้แนวทางปฏิบัติจริง ส่งเสริมระบบตลาดที่รองรับผลผลิตหลากหลายชนิด เพื่อให้เกษตรกรสามารถเพิ่มรายได้ กระจายความเสี่ยง และรักษาสมดุลของระบบนิเวศในพื้นที่การเกษตรได้อย่างยั่งยืน

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 งานวิจัยในอนาคตควรศึกษาผลกระทบของปัจจัยภายนอกที่มีผลต่อต้นทุน เช่น ราคาปัจจัยการผลิต การรับซื้อของตลาดกลาง ความต้องการของผู้บริโภค และนโยบายภาครัฐที่มีต่อการเกษตรในช่วงฤดูแล้ง เพื่อให้สามารถระบุจุดแข็ง จุดอ่อน และโอกาสของพืชแต่ละชนิด ได้อย่างครอบคลุม นำไปสู่การสนับสนุนการวางแผนพัฒนาพืชฤดูแล้งและการกำหนดตลาดเป้าหมายที่เหมาะสม สำหรับเป็นแนวทางในการสนับสนุน การพัฒนาการปลูกพืชฤดูแล้ง และตลาดเป้าหมาย

2.2 ควรขยายขอบเขตการศึกษาให้ครอบคลุมพืชชนิดอื่นๆ นอกเหนือจากผักคะน้า ผักกวางตุ้ง ถั่วฝักยาว และข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมและเป็นประโยชน์ต่อเกษตรกร เพิ่มความหลากหลายของข้อมูลและตอบโจทย์การตัดสินใจของเกษตรกร งานวิจัยในอนาคตควรขยายขอบเขตการศึกษาไปยังพืชชนิดอื่นที่เกษตรกรนิยมปลูกในฤดูแล้ง เช่น ผักบุ้งจีน มะเขือเทศ แตงร้าน หรือพืชสมุนไพร ทั้งนี้เพื่อให้ได้ฐานข้อมูลที่ครอบคลุมและสามารถเปรียบเทียบความคุ้มค่าของพืชแต่ละชนิดได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.3 นอกเหนือจากผลตอบแทนทางเศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อมของการผลิตพืชแต่ละชนิด ควรมีการศึกษาผลกระทบทางสังคม เช่น ความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงปัจจัยการผลิต และผลกระทบต่อสุขภาพของเกษตรกร และผู้บริโภคจากการใช้สารเคมี ยาปราบศัตรูพืช และยากำจัดวัชพืช รวมถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เช่น คุณภาพดินและแหล่งน้ำที่ยังคงใช้สารเคมีและยาปราบศัตรูพืช ยากำจัดวัชพืช ซึ่งไม่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และไม่เป็นมิตรต่อผู้บริโภค เพื่อให้การวางแผนพัฒนาเกษตรกรรมในระยะยาวมีความยั่งยืนในทุกมิติ

2.4 งานวิจัยในอนาคตควรเน้นศึกษาการนำเทคโนโลยีหรือเครื่องมือการผลิตที่เหมาะสมกับทรัพยากรและสภาพแวดล้อมในพื้นที่ เช่น ระบบน้ำหยด เทคโนโลยีประหยัดพลังงาน บัญชีภาพ หรือระบบข้อมูลราคาผลผลิตออนไลน์ เพื่อส่งเสริมให้เกษตรกรสามารถนำเทคโนโลยีไปประยุกต์ใช้ได้จริง ลดต้นทุน เพิ่มประสิทธิภาพ และสร้างความยั่งยืนในการผลิตพืชฤดูแล้ง

เอกสารอ้างอิง

- กรมพัฒนาที่ดิน. (2565). *พืชใช้น้ำน้อย: ทางเลือกของเกษตรกรในหน้าแล้ง*. สืบค้นจาก https://webapp.ddd.go.th/lpd/node_modules/Article_Lpd/Article_Lpd1_6/พืชใช้น้ำน้อยทางเลือกของเกษตรกรในหน้าแล้ง.pdf.
- กรมวิชาการเกษตร. (2558). *การพัฒนาระบบการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในสภาพนาจังหวัดนครพนม*. สืบค้นจาก <https://www.doa.go.th/plan/wp-content/uploads/2021/04/2143.2.3การพัฒนาระบบการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในสภาพนาจังหวัดนครพนม.pdf>.
- _____. (2562). *สำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตรเขตที่ 5 กรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์*. สืบค้นจาก <https://www.doa.go.th/oard5/wp-content/uploads/2019/09/km62.pdf>.
- กรมส่งเสริมการเกษตร. (2563). *เกษตรร่วมใจรับมือภัยแล้งปี 2563*. สืบค้นจาก <https://secreta.doe.go.th/?p=3359>.
- ธิดารัตน์ พูนประสิทธิ์, ศิริลักษณ์ นามวงศ์, วนาลัย วิริยะสุธี และ อารงเจต พัฒนาฯ (2566). การจัดการผลิตมันฝรั่งฤดูแล้งในระบบพันธสัญญาของเกษตรกรอำเภอวังยาง จังหวัดนครพนม. *วารสารบริหารธุรกิจและสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง*, 6(1), 67-83.
- ประภาพร กิจดำรงธรรม. (2559). *ต้นทุนและผลตอบแทนการผลิตผักอินทรีย์ของกลุ่มเกษตรกรอินทรีย์อำเภอสนทราย แม่ริม แม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ (รายงานการวิจัย)*. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- เลิศภูมิ จันทระพิญกุล. (2560). *ปัญหาการส่งเสริมการเกษตรและแนวทางแก้ไข*. สืบค้นจาก <https://home.mju.ac.th/News/14.บทที่9ปัญหาการส่งเสริมการเกษตรและแนวทางแก้ไข.pdf>.
- ศิวาพร ฟองทอง. (2563). *การจัดการการเงินของครัวเรือนเกษตรกรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (รายงานการวิจัย)*. ขอนแก่น: คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ศูนย์อุตุนิยมวิทยาภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน. (2566). *แผนที่ GIS แสดงปริมาณน้ำฝน*. สืบค้นจาก <http://www.khonkaen.tmd.go.th/newgis.php>.
- สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์. (2566). *ข้อมูลพื้นฐานของจังหวัดนครพนม*. สืบค้นจาก <https://www.opsmoac.go.th/nakhonphanom-dwl-files-452891791260>.
- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. (2563). *ชู ศกอ. เมืองบางระจัน พัฒนาแหล่งเรียนรู้ปลูกผักปลอดสารพิษ*. สืบค้นจาก <https://oae.go.th/view/1/รายละเอียดข่าว/ข่าวสศก./34624/TH-TH>.
- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรที่ 2 (พิษณุโลก). (2564). *แนวทางการบริหารจัดการสินค้าเกษตรสำคัญระดับพื้นที่ตามแผนที่เกษตรเพื่อการบริหารจัดการเชิงรุก (Agri-Map) ในเขตพื้นที่สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรที่ 2 (พิษณุโลก ตาก สุโขทัย อุตรดิตถ์ แพร่ และ น่าน)*. พิษณุโลก: สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรที่ 2 สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.
- สุภาพร อามาศย์. (2566). การจัดการระบบควบคุมคุณภาพการผลิต ต้นทุน และผลตอบแทน ในการผลิตสินค้าหอมแดงศรีสะเกษ ตามมาตรฐานสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ไทย (GI) ของเกษตรกรผู้ปลูกหอมแดงในเขตพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ. *วารสารการจัดการและการพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี*, 10(1), 1-19.
- องค์การบริหารส่วนตำบลโพนบก. (2566). *แผนพัฒนาท้องถิ่น (พ.ศ. 2566 - 2570) ขององค์การบริหารส่วนตำบลโพนบก*. สืบค้นจาก https://www.phonbok.go.th/index/?category=menu8254&show_type=1.

อัจฉรา สุขประเสริฐ. (2563). การศึกษาความเป็นไปได้ทางการเงินของโครงการปลูกถั่วฝักยาวระบบโรงเรือน. (วิทยาศาสตร์
มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์).

Marketing Mix Factors Affecting The Decision to Order Food Delivery Via Application of Consumers in Muang District, Chiangmai Province

Niran Kainta^{1*} Nalinchat Tharasiriwiraphat² and Fawikorn Inluang²

¹ Master of Business Administration, Thonburi University, Lamphun Campus, Thailand

² Program in Management, Faculty of Business Administration, Thonburi University, Lamphun Campus, Thailand

* Corresponding author. E-mail: niran.k2529@gmail.com

ABSTRACT

This article aimed to (1) study the marketing mix factors and consumer choice of service decisions for food delivery services through applications, and (2) investigate the marketing mix factors that affect consumer choice of service decisions for food delivery services through applications in Muang District, Chiang Mai Province. The sample group used in the study consisted of 400 participants. The research instruments included a questionnaire, and the statistical tools for data analysis included descriptive statistics such as mean, frequency, percentage, and standard deviation, as well as inferential statistics using multiple regression analysis (Enter Multiple Regression Analysis). The findings revealed that: 1) The marketing mix factors and choice of service decisions for food delivery services through applications, in general, were of the highest importance. When considering individual factors, the highest mean value was for product, followed by process, physical evidence, distribution channels, promotion, and price, and the lowest mean value was for people. 2) The marketing mix factors significantly affected consumer choice of service decisions for food delivery services through applications in Muang District, Chiang Mai Province, at a statistically significant level of 0.05; the six components of marketing mix include Promotion, Distribution Channels, Physical Evidence, Process, Price, and People, respectively.

Keywords: Applications, Choice of Service Decisions, Food Delivery Services, Marketing Mix Factors

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการสั่งอาหารเดลิเวอรี่ผ่านแอปพลิเคชันของผู้บริโภค ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

นรินทร์ กาอินตะ^{1*} นลินฉัตร ธราสิริวิภัทร² และ พาวีกร อินหลวง²

¹ บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธนบุรี วิทยาเขตลำพูน ประเทศไทย

² สาขาการจัดการ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยธนบุรี วิทยาเขตลำพูน ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: niran.k2529@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดและการตัดสินใจใช้บริการสั่งอาหารเดลิเวอรี่ ผ่านแอปพลิเคชันของผู้บริโภค และ (2) ศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการสั่งอาหารเดลิเวอรี่ ผ่านแอปพลิเคชันของผู้บริโภค ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาจำนวน 400 ตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ความถี่ ร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงอนุมาน คือ การใช้วิเคราะห์สมการถดถอยพหุคูณแบบ Enter (Enter Multiple Regression Analysis) ผลการศึกษาพบว่า 1) ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด และการตัดสินใจใช้บริการสั่งอาหารเดลิเวอรี่ ผ่านแอปพลิเคชัน ในภาพรวม อยู่ในระดับความสำคัญมากที่สุด เมื่อพิจารณาารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านสินค้า รองลงมา คือ ด้านกระบวนการ ด้านลักษณะทางกายภาพ ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านการส่งเสริมทางการตลาด ด้านราคา และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านบุคคล อยู่ในระดับความสำคัญมากที่สุด ตามลำดับ และ 2) ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดมีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการสั่งอาหารเดลิเวอรี่ ผ่านแอปพลิเคชันของผู้บริโภค ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 มี 6 ด้าน ได้แก่ ด้านการส่งเสริมทางการตลาด ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านลักษณะทางกายภาพ ด้านกระบวนการ ด้านราคา และด้านบุคคล ตามลำดับ

คำสำคัญ: แอปพลิเคชัน, การตัดสินใจใช้บริการ, บริการสั่งอาหารเดลิเวอรี่, ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด

© 2025 JSDP: Journal of Spatial Development and Policy

บทนำ

ประเทศไทยพัฒนาเทคโนโลยีก้าวล้ำไปข้างหน้าควบคู่กับวิถีชีวิตดั้งเดิมของประชากรในประเทศไทยโดยเฉพาะวิถีชีวิตของคนชนบทที่ยังคงดำรงชีวิตแบบวิถีเดิม ตามถิ่นที่อยู่ อาทิ จังหวัดเชียงใหม่ที่เป็นเมืองหลักทางภาคเหนือของประเทศไทย ที่ค่าครองชีพสูงขึ้น กำลังซื้อของผู้คนที่ถดถอย การพึ่งพารายได้จากภาคธุรกิจท่องเที่ยว และบริการมากเกินไป คิดเป็นมากกว่าร้อยละ 70 ของรายได้รวมของจังหวัด (กระทรวงพาณิชย์, 2567) นอกจากปัญหาเศรษฐกิจแล้วจังหวัดเชียงใหม่ยังเจอปัญหาฝุ่นควัน หรือ PM 2.5 โดยช่วงเดือนมีนาคม 2567 ที่ผ่านมามีจังหวัดเชียงใหม่ ขึ้นอันดับ 1 ของเมืองหลักคุณภาพอากาศเลวร้ายที่สุดในโลก จนหน่วยงานภาครัฐต้องออกมาแนะนำให้ประชาชนงดออกทำกิจกรรมกลางแจ้ง (กรมควบคุมมลพิษ, 2567) ทั้งนี้ ส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์ และกิจกรรมทางเศรษฐกิจของเมืองเชียงใหม่อย่างเลี่ยงไม่ได้

พลวัตของเทคโนโลยีที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้การใช้ชีวิตประจำวันของผู้บริโภคเปลี่ยนไปจากอดีตอย่างมาก ซึ่งการเข้ามาของเทคโนโลยีที่เปลี่ยนให้โทรศัพท์มือถือ หรือคอมพิวเตอร์ของเราสามารถใช้ซื้อสินค้าและบริการได้โดยไม่ต้องเดินทางออกจากที่พักอาศัยหรือที่ทำงาน ไม่จำเป็นต้องเผชิญกับความยุ่งยากของเรื่องการเดินทางไปตามสถานที่ต่าง ๆ หรือเจรจาทอรองกับผู้ชาย เพื่อได้ข้อเสนอที่ดีที่สุด กระทั่งการพกกระเป๋าสะดวกก็ยังอาจให้มีความสนุกสนานต่อการช้อปปิ้งหรือถูกขโมยก็เป็นเรื่องที่ไม่จำเป็นอีกต่อไป รวมถึงการทำธุรกรรมต่าง ๆ ที่ทั้งสะดวก รวดเร็ว และง่ายดายเพียงแค่ปลายนิ้วสัมผัส จนกระทั่งได้ทำให้พฤติกรรมของผู้บริโภคเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เมื่อคราวที่

เกิดวิกฤตการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ได้เป็นปัจจัยที่เร่งให้การเติบโตของการใช้บริการสั่งอาหารผ่านแพลตฟอร์ม หรือแอปพลิเคชันออนไลน์ (Delivery) ขึ้นเป็นอย่างมาก เนื่องจากมาตรการควบคุมของภาครัฐ (Lock down) ที่ไม่อนุญาตให้นั่งรับประทานอาหารที่ร้านค้า (Techsauce Team, 2021) การใช้บริการสั่งอาหารผ่านแพลตฟอร์ม หรือแอปพลิเคชันออนไลน์ (Delivery) ในประเทศไทย โดยเฉพาะระหว่างการระบาดของโรคโควิด-19 เป็นแรงกระตุ้นให้อุตสาหกรรมนี้เติบโตมากยิ่งขึ้น โดยมูลค่าตลาด Online Food Delivery ในประเทศไทย พบว่า มูลค่าของตลาด Food Delivery ปี 2562 ประมาณ 3.5 หมื่นล้านบาท เติบโตจากปี 2561 9% โดยคาดว่าปี 2563 ตลาดโดยรวมน่าจะเติบโตมากกว่า 100 – 200% มากกว่าการคาดการณ์จากสถานการณ์ระบาดของโควิด-19 (ปณชัย อารีเพิ่มพร, 2563)

จากการสำรวจของสำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมสำรวจพฤติกรรมทางออนไลน์ เรื่อง “การใช้บริการ Online Food Delivery ของคนไทย” ระหว่างวันที่ 5 – 15 มีนาคม 2563 พบว่าปัญหาของผู้บริโภคจากการใช้บริการสั่งอาหารออนไลน์ ดังนี้ (1) ปัญหาเรื่องการบริการของพนักงาน (2) การส่งของล่าช้า ซึ่งสาเหตุเกิดจากการสั่งอาหารในช่วงเวลาที่ผู้บริโภคมักเลือกใช้บริการสั่งอาหารทางออนไลน์มากที่สุดจึงทำให้มีรายการอาหารที่ผู้บริโภคสั่งจำนวนมาก จนทำให้การสั่งอาหารออนไลน์ในช่วงเวลานี้ต้องรอนาน (3) การได้รับอาหารไม่ตรงตามที่สั่ง (4) ถูกเรียกเก็บค่าบริการจากร้านอาหารในอัตราที่เพิ่มสูงขึ้นจากบริการสั่งอาหารออนไลน์ โดยเฉพาะผู้ให้บริการผ่านแอปพลิเคชันรายใหญ่ (สภาองค์กรของผู้บริโภค, 2564) ในปี 2566 ธุรกิจ Delivery มีแนวโน้มลดลง เนื่องจากการใช้ชีวิตประจำวันของผู้บริโภคเริ่มกลับเข้าสู่ภาวะปกติ และเศรษฐกิจกลับมาขับเคลื่อนตามเดิม โดยในปี พ.ศ. 2567 ได้มีการคาดการณ์ว่า ปริมาณการสั่งอาหารผ่านแอปพลิเคชันจะยังคงมีแนวโน้มลดลงต่อเนื่องในปี 2567 เนื่องจาก (1) ความจำเป็นในการสั่งอาหารผ่านแอปพลิเคชันลดลง และ (2) ราคาอาหารเฉลี่ยในแอปพลิเคชันที่ปรับราคาสูงขึ้น โดยมีการประเมินมูลค่าการตลาด จะอยู่ที่ประมาณ 8.6 หมื่นล้านบาท หรือลดลง 1.0% จากปี 2566 แม้ว่า เทรนด์ในการสั่งอาหาร Food Delivery จะมีทิศทางที่ชะลอตัวลดลง ภายหลังจากที่สถานการณ์โควิด-19 คลี่คลาย และกลับสู่ภาวะปกติแล้วนั้น แต่ด้วยความเคยชินในการสั่งอาหารผ่านแอปพลิเคชันตลอดช่วงโควิด-19 ซึ่งมีระยะเวลาประมาณ 3 ปี ทั้งนี้ยังมีข้อดีตรงที่มีความสะดวก รวดเร็ว และง่ายดาย จึงทำให้ยังคงมีผู้ใช้บริการสั่งอาหารผ่านแอปพลิเคชันเป็นจำนวนมาก (ศูนย์วิจัยกสิกรไทย, 2567) และสถานการณ์ที่หลากหลายแห่งมุมของธุรกิจ Food Delivery ทั้งในระดับภูมิภาคอาเซียนและประเทศไทย ซึ่งมีการแข่งขันที่ดุเดือดขึ้นทุกวัน มีแอปพลิเคชันใหม่ ๆ เกิดขึ้นมากมาย ทำให้สถานการณ์ที่ผ่านมาประกอบกับการปรับเปลี่ยนการดำรงชีวิตในปัจจุบัน รวมถึงทำให้เกิดปัจจัยที่มีผลกระทบต่อตลาด Food Delivery ในปี 2567 นั่นคือ (1) พฤติกรรมผู้บริโภคที่เปลี่ยนแปลงไปหลังจากสถานการณ์โควิด-19 เริ่มคลี่คลาย ผู้บริโภคมีแนวโน้มที่จะกลับไปรับประทานอาหารที่ร้านอาหารมากขึ้น (2) การแข่งขันที่รุนแรง ซึ่งแพลตฟอร์มต่าง ๆ จำเป็นต้องแข่งขันกันอย่างเข้มข้นด้วยกลยุทธ์ส่งเสริมการขายและโปรโมชั่นส่วนลด เพื่อดึงดูดและรักษาลูกค้า และ (3) ต้นทุนที่เพิ่มสูงขึ้น อาทิ ต้นทุนวัตถุดิบ และค่าแรงที่เพิ่มสูงขึ้นส่งผลให้ราคาอาหารสูงขึ้น ซึ่งอาจเป็นปัจจัยที่ทำให้ผู้บริโภคลดการใช้บริการ Food Delivery ลดลง อย่างไรก็ตามการแข่งขันที่ดุเดือดในตลาดนี้ อาจทำให้ผู้บริโภคได้รับประโยชน์จากโปรโมชั่นและส่วนลดที่จำนวนหลากหลาย แต่ในขณะเดียวกันก็เป็นบททดสอบที่สำคัญสำหรับผู้ให้บริการที่จะต้องปรับตัวและพัฒนานวัตกรรมอย่างไม่หยุดยั้ง เพื่อสร้างความแตกต่างและความยั่งยืนในระยะยาว (ศูนย์วิจัยกสิกรไทย, 2567) และมีการศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการสั่งอาหารเดลิเวอรี่ ผ่านแอปพลิเคชันของผู้บริโภค ในเขตกรุงเทพมหานคร ที่พบว่าปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ด้านการส่งเสริมทางการตลาด ด้านลักษณะทางกายภาพ ด้านกระบวนการ ด้านราคา และด้านผลิตภัณฑ์ มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการสั่งอาหารเดลิเวอรี่ของผู้บริโภค (วิสัย ช่อนกลิ่น และคณะ, 2566) และการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการจัดส่งอาหารในเขตพื้นที่อำเภอเมืองจังหวัดนครราชสีมา ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย และด้านบุคคล มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการจัดส่งอาหารผ่านแอปพลิเคชันของผู้บริโภค (ชัชดาภรณ์ จอมโคกกรวด, 2564) จึงเป็นประเด็นสำคัญที่ผู้ให้บริการจำเป็นต้องมีการตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคในภาวะที่มีการปรับเปลี่ยนเชิงพฤติกรรมจากสถานการณ์โควิด-19 รวมถึงการให้ความสำคัญต่อกิจกรรมทางการตลาดบริการ โดยมีปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดเป็นปัจจัยสำคัญ รวมทั้งองค์ประกอบที่สำคัญของผู้บริโภค

ที่ใช้ประกอบในการเลือกใช้บริการสั่งอาหารผ่านแอปพลิเคชัน Delivery ที่ผู้ประกอบการร้านสะดวกซื้อสามารถนำไปพัฒนาการทำการตลาดออนไลน์ผ่านแอปพลิเคชันควบคู่กับการจำหน่ายหน้าร้านไปด้วย

ด้วยเหตุปัจจัยการส่งเสริมและสนับสนุนด้านการพัฒนาเทคโนโลยีของภาครัฐ ประกอบกับปัญหาเศรษฐกิจ มลพิษทางอากาศ และวิถีการดำรงชีวิตหลังสถานการณ์โควิด-19 (COVID-19) ของประชากรในจังหวัดเชียงใหม่ ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเรื่องปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการสั่งอาหารเดลิเวอรี่ ผ่านแอปพลิเคชันของผู้บริโภคในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งจังหวัดเชียงใหม่เป็นเมืองใหญ่ และเป็นแหล่งเศรษฐกิจที่สำคัญของประเทศไทย ซึ่งผู้บริโภคในยุคปัจจุบันมีความสนใจในเรื่องการให้บริการสั่งอาหารผ่านแอปพลิเคชัน Delivery ที่ให้ความสะดวกและรวดเร็ว ในการสั่งซื้อ และการใช้บริการผ่านแอปพลิเคชัน Delivery ที่เพิ่มมากขึ้น รวมถึงเพื่อนำไปใช้ซึ่งเป็นแนวทางในการประกอบธุรกิจ วางแผน การกำหนดกลยุทธ์ทางการตลาด เพื่อให้เป็นประโยชน์ต่อผู้ประกอบการและผู้ให้บริการในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดและการตัดสินใจใช้บริการสั่งอาหารเดลิเวอรี่ ผ่านแอปพลิเคชันของผู้บริโภค ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่
2. เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการสั่งอาหารเดลิเวอรี่ ผ่านแอปพลิเคชันของผู้บริโภค ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative) ซึ่งเป็นการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลที่เป็นระบบ โดยเน้นข้อมูลเชิงปริมาณและตัวเลข ใช้เทคนิคทางสถิติและการคำนวณในการวัด วิเคราะห์ และตีความปรากฏการณ์เพื่อค้นหารูปแบบ ความสัมพันธ์ และแนวโน้ม โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ กลุ่มผู้บริโภคที่มีประสบการณ์การให้บริการสั่งอาหารเดลิเวอรี่ ผ่านแอปพลิเคชันในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้ที่มีประสบการณ์การให้บริการสั่งอาหารเดลิเวอรี่ ผ่านแอปพลิเคชันในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ การคำนวณขนาดตัวอย่าง โดยใช้สูตรคำนวณของ W.G Cochran (1953) ที่มีระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 (ระดับ 0.05) ดังนั้น เพื่อให้ได้ตัวอย่างที่จำนวนมากพอกับในงานวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงได้เก็บตัวอย่างจำนวนทั้งหมดรวม 385 ราย โดยใช้แบบสอบถามออนไลน์ (Google form) เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล โดยมีการเก็บรวบรวมข้อมูลระหว่าง เดือนกันยายน – พฤศจิกายน 2567 ซึ่งสูตรที่ใช้ในการคำนวณกับกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ

$$\text{สูตร} \quad n = \frac{p(1-p)Z^2}{e^2}$$

โดย n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง
 P = สัดส่วนของประชากรที่ผู้วิจัยได้สุ่มตัวอย่าง ที่ระดับ 0.05
 Z = ระดับความเชื่อมั่น มีค่าเท่ากับ 1.96 ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95
 e = ค่าความผิดพลาดสูงสุดที่เกิดขึ้น = 0.05

$$\text{แทนค่า} \quad n = \frac{0.5(1-0.5)(1.96)^2}{(0.05)^2}$$

$$n = 385$$

จากสูตรคำนวณผู้วิจัยต้องใช้ขนาดตัวอย่าง อย่างน้อย 385 ตัวอย่าง จึงจะสามารถประมาณค่าร้อยละ ซึ่งมีข้อผิดพลาดได้ไม่เกิน ร้อยละ 5 ที่ระดับความเชื่อมั่น ร้อยละ 95 เพื่อความสะดวกในการประเมินผล และการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้เก็บขนาดกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดรวม 400 ตัวอย่าง ซึ่งถือได้ว่าผ่านเกณฑ์ตามเงื่อนไขกำหนด คือไม่น้อยกว่า 385 ตัวอย่าง

การสุ่มตัวอย่างวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเลือกการสุ่มตัวอย่างโดยไม่อาศัยความน่าจะเป็น ในการสุ่มตัวอย่างแบบสะดวก (Convenience Sampling) ซึ่งกลุ่มตัวอย่างในการสุ่มตัวอย่าง คือ ผู้มีประสบการณ์ในการใช้บริการสั่งอาหารเดลิเวอรี่ผ่านแอปพลิเคชัน และยินดีให้ความร่วมมือกับผู้วิจัยในการตอบแบบสอบถาม โดยการเก็บข้อมูลตามสถานที่ราชการ สถานประกอบการ ห้างสรรพสินค้า ในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ โดยการใช้การแจกแบบสอบถาม เป็นแบบ QR Code และแบบ Link ช่วงเวลาพักเที่ยง และช่วงเลิกงาน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษานี้ ผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือที่จะใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในส่วนของการสร้างแบบสอบถาม โดยผู้วิจัยได้ทำการศึกษาแบบสอบถามจากเอกสาร ตำราหรืองานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นแนวทางในการกำหนดการสร้างแบบสอบถาม โดยแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check-List) ซึ่งประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพการสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ ประเภทของแอปพลิเคชันที่ใช้ในการสั่งอาหารเดลิเวอรี่ จำนวนความถี่ในการใช้บริการสั่งอาหารเดลิเวอรี่ สั่งอาหารเดลิเวอรี่ประเภทใด ค่าใช้จ่ายต่อการสั่งอาหารเดลิเวอรี่ และช่วงเวลาในการใช้บริการสั่งอาหารเดลิเวอรี่ ซึ่งเป็นคำถามลักษณะแบบปลายปิด (Close Ended)

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด 7 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านสินค้า 2) ด้านราคา 3) ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย 4) ด้านการส่งเสริมทางการตลาด 5) ด้านบุคคล 6) ด้านกระบวนการ และ 7) ด้านลักษณะทางกายภาพ เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check-List) โดยเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ซึ่งเกณฑ์การให้คะแนนตามวิธีของ Likert Scale มีเกณฑ์การให้น้ำหนักคะแนน 5 ระดับ โดยใช้มาตรวัดแบบ Likert Scale

ส่วนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับการตัดสินใจใช้บริการสั่งอาหารเดลิเวอรี่ ผ่านแอปพลิเคชันของผู้บริโภค ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการรับรู้ถึงความต้องการ 2) ด้านการค้นหาข้อมูล 3) ด้านการประเมินผลทางเลือก 4) ด้านการตัดสินใจใช้บริการ และ 5) ด้านพฤติกรรมหลังใช้บริการ เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check-List) โดยเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ซึ่งเกณฑ์การให้คะแนนตามวิธีของ Likert Scale มีเกณฑ์การให้น้ำหนักคะแนน 5 ระดับ โดยใช้มาตรวัดแบบ Likert Scale

ส่วนที่ 4 ข้อมูลแบบสอบถามเป็นแบบปลายเปิด ซึ่งเกี่ยวกับการแสดงความคิดเห็น และข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

โดยแบบสอบถามผ่านการตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญ 3 คน และมีค่าความเชื่อมั่น Cronbach's Alpha = 0.973 และนำแบบสอบถามไปทดลอง (Try Out) กับผู้ตอบแบบสอบถามที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง ไม่น้อยกว่า 30 คน นำข้อมูลที่ได้มาทำการวิเคราะห์หาความเที่ยงตรง หรือค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามด้วย Reliability Analysis เพื่อตรวจสอบความเชื่อมั่นของข้อคำถามได้ค่าสัมประสิทธิ์ครอนบาค แอลฟา (Cronbach's Alpha Coefficient) มากกว่า 0.70 แสดงว่าเครื่องมือมีความน่าเชื่อถือ ยอมรับได้ (Cronbach, 1984)

3. สมมติฐานการวิจัย

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดมีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการสั่งอาหารเดลิเวอรี่ ผ่านแอปพลิเคชันของผู้บริโภค ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้จำแนกแหล่งข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาวิจัย ดังนี้

4.1 ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล จำนวน 400 ชุด ซึ่งเป็นการเก็บแบบสอบถามออนไลน์ (Google form) โดยขอความร่วมมือจากผู้บริโภคในเขตพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ แล้วนำข้อมูลที่ได้มาประมวลผลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ เพื่อแปลผล และนำเสนอต่อไป

4.2 ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) เป็นการค้นคว้าหาข้อมูลจากเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ เกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎีส่วนประสมทางการตลาด ของ Kotler (1997) และการตัดสินใจใช้บริการ ของ Kotler and Keller (2012) และบทความที่เกี่ยวข้องของงานวิจัย ได้แก่ งานวิจัยของ วิสัย ช่อนกลิ่น และคณะ (2566), ชัชดาภรณ์ จอมโคกรวด (2564), นุช สิงห์แก้ว (2563), รัตนา ตันตะพานิชกุล (2563) และ ญัฐฤช เซาว์ชาญกิจ (2562) เพื่อให้ได้ข้อมูลพื้นฐานในการศึกษา โดยค้นคว้าจากเอกสารการวิจัย การค้นคว้าอิสระวิทยานิพนธ์ และเอกสารที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนข้อมูลที่ปรากฏใน เว็บไซต์ต่าง ๆ เกี่ยวกับข้อมูลที่กำหนดไว้ในสิ่งที่ต้องศึกษาทั้งหน่วยงานราชการ และเอกชน

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics Analysis)

ส่วนที่ 1 การแจกแจงความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage) เพื่อใช้อธิบายข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพการสมรส อาชีพ รายได้ ประเภทของแอปพลิเคชันที่ใช้ในการสั่งอาหารเดลิเวอรี่ จำนวนความถี่ในการใช้บริการสั่งอาหารเดลิเวอรี่ สั่งอาหารเดลิเวอรี่ประเภทใด ค่าใช้จ่ายต่อการสั่งอาหารเดลิเวอรี่ และช่วงเวลาในการใช้บริการสั่งอาหารเดลิเวอรี่

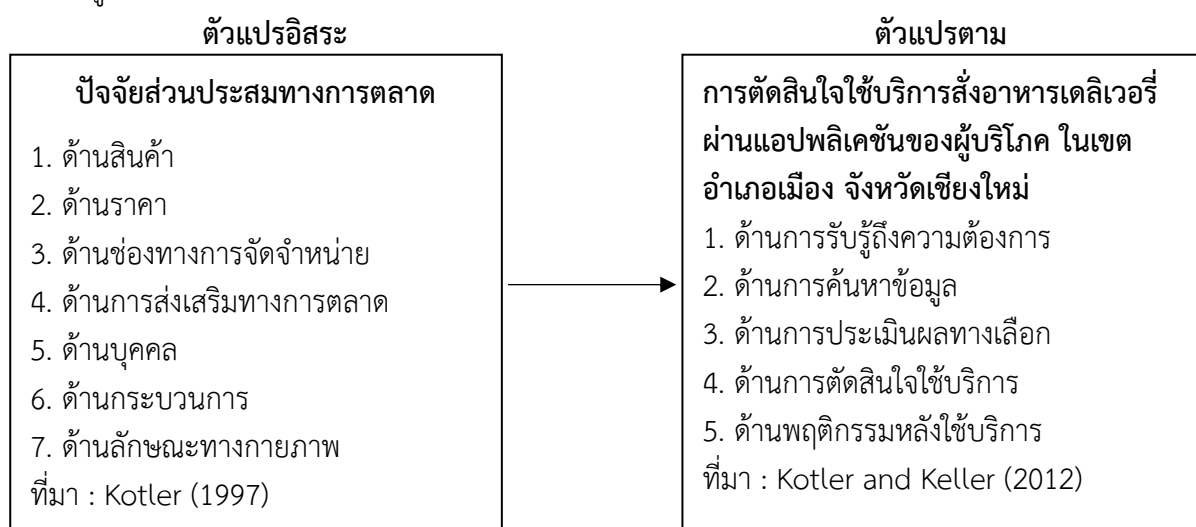
ส่วนที่ 2 การหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : SD) เพื่อใช้อธิบายข้อมูลปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการสั่งอาหารเดลิเวอรี่ ผ่านแอปพลิเคชันของผู้บริโภค ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

ส่วนที่ 3 การหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : SD) เพื่อใช้อธิบายข้อมูลเกี่ยวกับการตัดสินใจใช้บริการสั่งอาหารเดลิเวอรี่ ผ่านแอปพลิเคชันของผู้บริโภค ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

5.2 สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics Analysis) วิธีการวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple regression analysis) เพื่อทดสอบสมมติฐานปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการสั่งอาหารเดลิเวอรี่ ผ่านแอปพลิเคชันของผู้บริโภค ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ โดยกำหนดนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษาเรื่องปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการสั่งอาหารเดลิเวอรี่ ผ่านแอปพลิเคชันของผู้บริโภค ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ดังภาพประกอบที่ 1 ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า กลุ่มตัวอย่าง 400 ราย ผลการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 53.50 มีอายุระหว่าง 21 - 30 ปี คิดเป็นร้อยละ 26.30 ส่วนใหญ่มีสถานภาพโสด คิดเป็นร้อยละ 55.00 มีระดับการศึกษาปริญญาตรี ขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 70.80 มีอาชีพเป็นข้าราชการ / พนักงานรัฐวิสาหกิจ คิดเป็นร้อยละ 42.30 มีรายได้ 20,001 - 25,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 25.50 ในส่วนประเภทของแอปพลิเคชันที่ใช้ในการสั่งอาหารเดลิเวอรี่บ่อยที่สุด คือ Grab Food (แกร็บฟู้ด) คิดเป็นร้อยละ 48.00 มีจำนวนความถี่ในการใช้บริการสั่งอาหารเดลิเวอรี่ผ่านแอปพลิเคชัน คือ 1 - 2 ครั้ง/สัปดาห์ คิดเป็นร้อยละ 58.00 อาหารเดลิเวอรี่ประเภทที่สั่งผ่านแอปพลิเคชันมากที่สุด คือ อาหารจานเดียว ตามสั่ง คิดเป็นร้อยละ 30.50 ค่าใช้จ่ายต่อครั้งในการสั่งอาหารเดลิเวอรี่ผ่านแอปพลิเคชัน คือ 101 - 300 บาท/ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 70.00 และช่วงเวลาในการใช้บริการสั่งอาหารเดลิเวอรี่ผ่านแอปพลิเคชัน บ่อยที่สุด คือ ช่วงเวลา 12.01 - 15.00 น. คิดเป็นร้อยละ 32.00 โดยผลการวิจัยนำเสนอตามวัตถุประสงค์การวิจัย มีดังนี้

1. ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดและการตัดสินใจใช้บริการสั่งอาหารเดลิเวอรี่ ผ่านแอปพลิเคชันของผู้บริโภค ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัยมีดังนี้

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด พบว่า ระดับของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการสั่งอาหารเดลิเวอรี่ ผ่านแอปพลิเคชันของผู้บริโภค ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ในภาพรวม อยู่ในระดับความสำคัญมากที่สุด ($\bar{X} = 4.51$, S.D. = 0.52) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านสินค้า อยู่ในระดับความสำคัญมากที่สุด ($\bar{X} = 4.63$, S.D. = 0.50) รองลงมา คือ ด้านกระบวนการ อยู่ในระดับความสำคัญมากที่สุด ($\bar{X} = 4.56$, S.D. = 0.59) ด้านลักษณะทางกายภาพ อยู่ในระดับความสำคัญมากที่สุด ($\bar{X} = 4.56$, S.D. = 0.60) ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย อยู่ในระดับความสำคัญมากที่สุด ($\bar{X} = 4.55$, S.D. = 0.58) ด้านการส่งเสริมทางการตลาด อยู่ในระดับความสำคัญมากที่สุด ($\bar{X} = 4.49$, S.D. = 0.65) ด้านราคา อยู่ในระดับความสำคัญมากที่สุด ($\bar{X} = 4.40$, S.D. = 0.66) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านบุคคล อยู่ในระดับความสำคัญมากที่สุด ($\bar{X} = 4.35$, S.D. = 0.73) ตามลำดับ ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์การวัดระดับโดยใช้สถิติค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความสำคัญของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ในภาพรวม

ลำดับ	ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	ระดับความสำคัญ
1	ด้านสินค้า	4.63	0.50	มากที่สุด
2	ด้านกระบวนการ	4.56	0.59	มากที่สุด
3	ด้านลักษณะทางกายภาพ	4.56	0.60	มากที่สุด
4	ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย	4.55	0.58	มากที่สุด
5	ด้านการส่งเสริมทางการตลาด	4.49	0.65	มากที่สุด
6	ด้านราคา	4.40	0.66	มากที่สุด
7	ด้านบุคคล	4.35	0.73	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยรวม		4.51	0.52	มากที่สุด

ที่มา: คำนวณโดยผู้วิจัย

การตัดสินใจใช้บริการ พบว่า ระดับของการตัดสินใจใช้บริการสั่งอาหารเดลิเวอรี่ ผ่านแอปพลิเคชันของผู้บริโภค ในภาพรวม อยู่ในระดับความสำคัญมากที่สุด ($\bar{X} = 4.47$, S.D. = 0.59) เมื่อพิจารณาแต่ละขั้นตอน พบว่า ขั้นตอนที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการตัดสินใจใช้บริการ อยู่ในระดับความสำคัญมากที่สุด ($\bar{X} = 4.54$, S.D. = 0.58) รองลงมา คือ ด้านการประเมินผลทางเลือก อยู่ในระดับความสำคัญมากที่สุด ($\bar{X} = 4.51$, S.D. = 0.62) ด้านการรับรู้ถึงความต้องการ

อยู่ในระดับความสำคัญมากที่สุด ($\bar{X} = 4.49$, S.D. = 0.64) ด้านพฤติกรรมหลังใช้บริการ อยู่ในระดับความสำคัญมากที่สุด ($\bar{X} = 4.47$, S.D. = 0.64) และขั้นตอนที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านการค้นหาข้อมูล อยู่ในระดับความสำคัญมากที่สุด ($\bar{X} = 4.33$, S.D. = 0.79) ตามลำดับ ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การวิเคราะห์การวัดระดับโดยใช้สถิติค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความสำคัญของการตัดสินใจใช้บริการ ในภาพรวม

ขั้นตอน	การตัดสินใจใช้บริการสั่งอาหารเดลิเวอรี่ผ่านแอปพลิเคชันของผู้บริโภค	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	ระดับความสำคัญ	อันดับ
1	ด้านการรับรู้ถึงความต้องการ	4.49	0.64	มากที่สุด	3
2	ด้านการค้นหาข้อมูล	4.33	0.79	มากที่สุด	5
3	ด้านการประเมินผลทางเลือก	4.51	0.62	มากที่สุด	2
4	ด้านการตัดสินใจใช้บริการ	4.54	0.58	มากที่สุด	1
5	ด้านพฤติกรรมหลังใช้บริการ	4.47	0.64	มากที่สุด	4
	ค่าเฉลี่ยรวม	4.47	0.59	มากที่สุด	

ที่มา: คำนวณโดยผู้วิจัย

2. ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการสั่งอาหารเดลิเวอรี่ผ่านแอปพลิเคชันของผู้บริโภค ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบเบื้องต้นของการวิเคราะห์ข้อมูลว่ามีความเหมาะสมของข้อมูล และการทดสอบเงื่อนไขต่าง ๆ ก่อนนำไปวิเคราะห์การทดสอบสมมติฐานการวิจัยโดยใช้การวิเคราะห์สมการถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ซึ่งมีผลการทดสอบ ดังนี้

การทดสอบการแจกปกติของข้อมูลค่าความเบ้ (Skewness) มีลักษณะเบ้ทางลบ (Negative skewness) โดยตัวแปรทุกตัวแปรอยู่ในขอบเขตที่ยอมรับได้ คือ ค่าความเบ้น้อยกว่า 3.0 และทดสอบการแจกปกติของข้อมูลค่าความโด่ง (Kurtosis) พบว่า ตัวแปรอยู่ในเขตที่ยอมรับได้ คือ ค่าความโด่งน้อยกว่า 8.0 (Kline, 2011) ซึ่งจะเห็นว่าลักษณะการแจกแจงของข้อมูลมีการแจกแจงปกติ ซึ่งเหมาะสม และเป็นไปตามข้อตกลงเบื้องต้นของสถิติ และทำการทดสอบสมมติฐานการวิจัยต่อไป

การตรวจปัญหา Multicollinearity ตัวแปรอิสระทั้งหมดจะต้องไม่มีความสัมพันธ์กันเองหรือตัวแปรอิสระต้องเป็นอิสระต่อกัน ซึ่งมีการทดสอบด้วยสถิติ Tolerance and Variance Inflation Factor (VIF), ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) และ Durbin-Watson ซึ่งได้ผลการทดสอบ ดังนี้

ค่าสถิติ Tolerance ซึ่งต้องมีค่ามากกว่า 0.10 และค่า Variance Inflation Factor (VIF) ซึ่งต้องมีค่าน้อยกว่า 10 แสดงถึงการไม่มีปัญหา Multicollinearity หรือไม่มีความสัมพันธ์กันเองระหว่างตัวแปรอิสระ (Hair, Black, Babin, Anderson & Tatham, 2006)

ผลการวิเคราะห์ค่า VIF ของตัวแปรอิสระจำแนกรายด้านของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดมีค่าอยู่ระหว่าง 1.573 – 4.509 ซึ่งมีค่าน้อยกว่า 10 แสดงว่าตัวแปรอิสระไม่มีความสัมพันธ์กันเอง และพิจารณาจากค่าการยอมรับ (Tolerance) มีค่าอยู่ระหว่าง คือ 0.222 – 0.636 ซึ่งมีค่ามากกว่า 0.10 แสดงว่าตัวแปรอิสระทุกตัวเป็นอิสระต่อกัน หรือไม่มีความสัมพันธ์กันเอง ตารางผลการทดสอบแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แสดงค่า Tolerance และ VIF ของตัวแปรอิสระจำแนกรายได้ของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด

ส่วนประสมทางการตลาด	Tolerance	VIF
1. ด้านสินค้า	0.327	3.061
2. ด้านราคา	0.400	2.498
3. ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย	0.300	3.334
4. ด้านการส่งเสริมทางการตลาด	0.298	3.358
5. ด้านบุคคล	0.636	1.573
6. ด้านกระบวนการ	0.265	3.773
7. ด้านลักษณะทางกายภาพ	0.222	4.509

ที่มา: คำนวณโดยผู้วิจัย

ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด มีค่าอยู่ระหว่าง 0.423 – 0.799 ซึ่งมิต่ำน้อยกว่า 0.800 แสดงว่าตัวแปรอิสระทุกคู่มีอิสระต่อกัน หรือไม่มีปัญหา Multicollinearity

ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ พบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการสั่งอาหารเดลิเวอรี่ ผ่านแอปพลิเคชันของผู้บริโภค ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ได้แก่ ด้านราคา (P-value = 0.005) ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย (P-value = 0.000) ด้านการส่งเสริมทางการตลาด (P-value = 0.000) ด้านบุคคล (P-value = 0.019) ด้านกระบวนการ (P-value = 0.001) และด้านลักษณะทางกายภาพ (P-value = 0.000) ในขณะที่ ด้านสินค้า มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการสั่งอาหารเดลิเวอรี่ ผ่านแอปพลิเคชัน อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ตารางผลการทดสอบแสดงในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการสั่งอาหารเดลิเวอรี่ ผ่านแอปพลิเคชันของผู้บริโภค ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

Model	Unstandardized		standardized	t	P-value	R square
	B	STD. Error	Beta			
ค่าคงที่ (Constant)	0.222	0.145		1.534	0.126	0.743
ด้านสินค้า	0.002	0.053	0.002	0.036	0.971	
ด้านราคา	0.099	0.035	0.113	2.799	0.005*	
ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย	0.206	0.046	0.208	4.442	0.000*	
ด้านการส่งเสริมทางการตลาด	0.225	0.043	0.245	5.224	0.000*	
ด้านบุคคล	0.063	0.027	0.075	2.349	0.019*	
ด้านกระบวนการ	0.159	0.050	0.159	3.204	0.001*	
ด้านลักษณะทางกายภาพ	0.188	0.053	0.194	3.573	0.000*	

Adjust R Square = 0.743, R = 0.862, F = 162.108, Sig = 0.000*, มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ที่มา: คำนวณโดยผู้วิจัย

เมื่อพิจารณาน้ำหนักของผลกระทบของตัวแปรอิสระที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการสั่งอาหารเดลิเวอรี่ ผ่านแอปพลิเคชันของผู้บริโภค ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ด้านการส่งเสริมทางการตลาด ($\beta = 0.245$) มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการสั่งอาหารเดลิเวอรี่ ผ่านแอปพลิเคชันของผู้บริโภค ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ มากที่สุด รองลงมา คือ ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ($\beta = 0.208$) ด้านลักษณะทางกายภาพ ($\beta = 0.194$) ด้านกระบวนการ ($\beta = 0.159$) ด้านราคา ($\beta = 0.113$) และด้านที่มีผลน้อยที่สุด คือ ด้านบุคคล ($\beta = 0.075$) ตามลำดับ

นอกจากนี้ ผลการวิเคราะห์แสดงให้เห็นว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ด้านการส่งเสริมทางการตลาด ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านลักษณะทางกายภาพ ด้านกระบวนการ ด้านราคา และด้านบุคคล มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการสั่งอาหารเดลิเวอรี่ ผ่านแอปพลิเคชันของผู้บริโภค ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ คิดเป็นร้อยละ 74.30 ($R^2 = 0.743$) ที่เหลืออีกร้อยละ 25.70 เป็นผลเนื่องมาจากตัวแปรที่ไม่ได้นำมาศึกษาในครั้งนี้

อภิปรายผล

จากผลการศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด และการตัดสินใจใช้บริการสั่งอาหารเดลิเวอรี่ ผ่านแอปพลิเคชันของผู้บริโภค ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ในภาพรวมอยู่ในระดับความสำคัญมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับความสำคัญมากที่สุด ด้านที่มีความสำคัญสูงสุด คือ ด้านสินค้า รองลงมาคือ ด้านกระบวนการ ด้านลักษณะทางกายภาพ ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านการส่งเสริมทางการตลาด ด้านราคา และด้านบุคคล ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริโภคสามารถสั่งอาหารได้ทุกที่ทุกเวลา ลดเวลาและความยุ่งยากในการเดินทาง โดยเฉพาะในเขตเมืองที่มีการจราจรหนาแน่น มีตัวเลือกอาหารที่หลากหลายจากร้านอาหารหลายประเภท ตั้งแต่ร้านท้องถิ่นไปจนถึงร้านแบรนด์ดัง ตอบโจทย์ความต้องการที่แตกต่างของผู้บริโภคแอปพลิเคชันต่าง ๆ มักมีส่วนลดคูปอง และโปรโมชั่นดึงดูดลูกค้า ทำให้เกิดแรงจูงใจในการใช้บริการอย่างต่อเนื่อง มีระบบติดตามออเดอร์ การประเมินร้านค้า รีวิวจากลูกค้า และการคืนเงินหากเกิดปัญหาทำให้ผู้บริโภครู้สึกมั่นใจในการใช้บริการ และแอปพลิเคชันได้รับการออกแบบให้ใช้งานง่าย มีระบบชำระเงินที่ปลอดภัย และมีฟังก์ชันที่ช่วยให้การสั่งอาหารเป็นเรื่องสะดวก ซึ่งสอดคล้องกับ วลัย ช่อนกลิ่น และคณะ (2566) ทำการศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการสั่งอาหารเดลิเวอรี่ผ่านแอปพลิเคชันของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ผู้บริโภคให้ระดับความคิดเห็นต่อปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุดเช่นกัน อีกทั้งงานวิจัยของ ชัชดาภรณ์ จอมโคกกรวด (2564) ทำการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการจัดส่งอาหารในเขตพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา พบว่า ผู้บริโภคให้ระดับความคิดเห็นต่อปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

การตัดสินใจใช้บริการสั่งอาหารเดลิเวอรี่ ผ่านแอปพลิเคชัน ในภาพรวมอยู่ในระดับความสำคัญมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับความสำคัญมากที่สุด ด้านที่มีความสำคัญสูงสุด คือ ด้านการตัดสินใจใช้บริการ รองลงมา ด้านการประเมินผลทางเลือก ด้านการรับรู้ถึงความต้องการ ด้านพฤติกรรมหลังใช้บริการ และด้านการค้นหาข้อมูล ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการใช้แอปพลิเคชันให้ ความสะดวก รวดเร็ว และประหยัดเวลา นอกจากนี้ยังมีตัวเลือกที่หลากหลาย โปรโมชั่นที่คุ้มค่า และระบบการชำระเงินที่ง่ายดาย ซึ่งเป็นปัจจัยที่ตอบโจทย์ไลฟ์สไตล์ของผู้บริโภคในปัจจุบันที่ต้องการความสะดวกสบายในการดำเนินชีวิตประจำวัน ซึ่งสอดคล้องกับ ณัฐกฤษ์ เชาวชาญกิจ (2562) ทำการศึกษารายการตัดสินใจเลือกใช้บริการแอปพลิเคชันสั่งอาหารออนไลน์ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล พบว่า การตัดสินใจเลือกใช้บริการแอปพลิเคชันสั่งอาหารออนไลน์ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการสั่งอาหารเดลิเวอรี่ ผ่านแอปพลิเคชันของผู้บริโภค ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ด้านการส่งเสริมทางการตลาด ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านลักษณะทางกายภาพ ด้านกระบวนการ ด้านราคา และด้านบุคคล มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการสั่งอาหารเดลิเวอรี่ผ่านแอปพลิเคชันของผู้บริโภค ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ด้านการส่งเสริมทางการตลาด อาจเป็นเพราะการมี โปรโมชั่นพิเศษ ส่วนลด หรือ ข้อเสนอพิเศษ ค่าส่งฟรี ส่วนลดตามยอดสั่ง หรือคูปองส่วนลด เป็นสิ่งกระตุ้นให้ผู้บริโภคตัดสินใจใช้บริการสั่งอาหารเดลิเวอรี่ ผ่านแอปพลิเคชันของผู้บริโภค ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ สอดคล้องกับแนวคิดปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด เป็นเครื่องมือทางการตลาดเพื่อตอบสนองความต้องการของลูกค้า (Kotler and Keller, 2012) และสอดคล้องกับ วลัย ช่อนกลิ่น และคณะ (2566) ทำการศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการสั่งอาหารเดลิเวอรี่ผ่านแอปพลิเคชันของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ด้านการส่งเสริมทางการตลาด มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการสั่งอาหารเดลิเวอรี่

ผ่านแอปพลิเคชันของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และยังสอดคล้องกับ ชัชดาภรณ์ จอมโคกรวด (2564) ทำการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการจัดส่งอาหารในเขตพื้นที่อำเภอ เมือง จังหวัดนครราชสีมา พบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการจัดส่งอาหารในเขตพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ อีกทั้งยังสอดคล้องกับ รัตนาศันตะพานิชกุล (2563) ทำการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกสั่งอาหารผ่านแอปพลิเคชันของผู้บริโภคในช่วงเกิดโรคเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ในจังหวัดระยอง พบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ด้านลักษณะทางกายภาพ มีผลต่อการตัดสินใจสั่งอาหารผ่านแอปพลิเคชันของผู้บริโภคในช่วงเกิดโรคเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ในจังหวัดระยอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ อีกทั้งยังสอดคล้องกับ ญัณฐนันท์ จีรังวานิชชัย และมานะ ลักษณะิอรุณทัย (2566) ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการสั่งอาหารออนไลน์ผ่านช่องทางแอปพลิเคชันของผู้บริโภคกลุ่มมิลเลนเนียล ในกรุงเทพมหานคร พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการสั่งอาหารออนไลน์ผ่านช่องทางแอปพลิเคชันของผู้บริโภคกลุ่มมิลเลนเนียลในกรุงเทพมหานคร อย่างมีนัยสำคัญ ได้แก่ ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ ประกอบด้วย เพศ และอาชีพ ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในมุมมองของผู้บริโภค ได้แก่ คุณค่าที่ลูกค้าจะได้รับ (Customer Value) ต้นทุน (Cost to Customer) ความสบาย (Comfort) การดูแลเอาใจใส่ (Caring) และความสำเร็จในการตอบสนองความต้องการ (Completion) และปัจจัยด้านการยอมรับเทคโนโลยี ประกอบด้วย การรับรู้ถึงประโยชน์ (Perceived Usefulness) ความง่ายในการใช้งาน (Perceived Ease of Use) ทศนคติที่มีต่อการใช้ (Attitude toward Using) และการนำมาใช้งานจริง (Actual Use) ที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเลือกใช้บริการสั่งอาหารออนไลน์ผ่านช่องทางแอปพลิเคชันของผู้บริโภคกลุ่มมิลเลนเนียลในกรุงเทพมหานคร

องค์ความรู้ใหม่

ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการสั่งอาหารเดลิเวอรี่ผ่านแอปพลิเคชันของผู้บริโภค ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ โดยพบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด 6 ด้าน ได้แก่ การส่งเสริมทางการตลาด ช่องทางการจัดจำหน่าย ลักษณะทางกายภาพ กระบวนการ ราคา และบุคคล มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยเฉพาะการส่งเสริมทางการตลาดเป็นด้านที่มีผลสูงสุดต่อการตัดสินใจใช้บริการสั่งอาหารเดลิเวอรี่ ผ่านแอปพลิเคชัน ในขณะที่ ปัจจัยด้านสินค้าไม่ส่งผลต่อการตัดสินใจอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งทำให้เห็นว่า ผู้บริโภคให้ความสำคัญกับประสบการณ์การใช้งานและความสะดวกสบายมากกว่าตัวสินค้า

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้รับแสดงปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ด้านการส่งเสริมทางการตลาด มีการประชาสัมพันธ์ตามสื่อออนไลน์ต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอ รวมถึงมีส่วนลดเมื่อสั่งซื้อครั้งต่อไป การจัดกิจกรรมการส่งเสริมทางการตลาด กับผู้ประกอบการเข้าร่วมอยู่เสมอ และแอปพลิเคชันที่ใช้บริการมีระบบสะสมคะแนนของสมาชิก ในส่วนด้านช่องทางการจัดจำหน่าย การใช้ผ่านแอปพลิเคชันเข้าถึงช่องทางการสั่งอาหารได้ง่าย มีช่องทางการติดตามอาหารและสินค้า แอปพลิเคชันมีความหลากหลายและครอบคลุมทุกพื้นที่ และสามารถกำหนดเวลาจัดส่งไวล่วงหน้าได้ ด้านลักษณะทางกายภาพ แอปพลิเคชันมีการจัดแยกประเภทหมวดหมู่ของอาหาร มีการปรับเปลี่ยนรูปแบบที่มีความทันสมัยอยู่เสมอ และมีรูปภาพของอาหารที่ตกแต่งสวยงามที่ดึงดูดให้อยากใช้งาน มีการบอกสภาพร้านอาหารสะอาด ปลอดภัย ด้านกระบวนการมีระบบชำระค่าอาหาร ที่หลากหลายวิธี มีรายละเอียดของร้านที่ชัดเจน และมีขั้นตอนการสั่งอาหารง่ายต่อการใช้งานและไม่ยุ่งยาก สามารถติดต่อผู้ให้บริการได้ในกรณีที่เกิดปัญหาเรื่องเรียน ด้านราคา ราคาอาหารหรือสินค้าประเภทเดียวกันมีหลากหลายให้เลือก ค่าบริการมีความเหมาะสมต่อปริมาณ ค่าบริการขั้นต่ำในการสั่งซื้อแต่ละครั้งมีความเหมาะสม ค่าบริการที่สั่งผ่านแอปพลิเคชันหากเปรียบเทียบกับ การไปซื้อที่หน้าร้านด้วยตนเองมีความเหมาะสม และยอมรับได้ และด้านบุคคล พนักงานบริการสั่งอาหารมีความรับผิดชอบหากเกิดข้อผิดพลาด และสามารถสื่อสารกับลูกค้าได้อย่างชัดเจน เข้าใจ สามารถตอบคำถามได้ เมื่อลูกค้ามีข้อสงสัย และตรงต่อเวลาในการจัดส่งอาหาร

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้ ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดและการตัดสินใจใช้บริการสั่งอาหารเดลิเวอรี่ ผ่านแอปพลิเคชันของผู้บริโภค ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ในภาพรวม อยู่ในระดับความสำคัญมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับความสำคัญมากที่สุด ด้านที่มีความสำคัญสูงสุด คือ ด้านสินค้า รองลงมา คือ ด้านกระบวนการ ด้านลักษณะทางกายภาพ ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านการส่งเสริมทางการตลาด ด้านราคา และด้านบุคคล ตามลำดับ

การตัดสินใจใช้บริการสั่งอาหารเดลิเวอรี่ ผ่านแอปพลิเคชัน ผลการศึกษา พบว่า การตัดสินใจใช้บริการสั่งอาหารเดลิเวอรี่ ผ่านแอปพลิเคชัน ในภาพรวมอยู่ในระดับความสำคัญมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับความสำคัญมากที่สุด ด้านที่มีความสำคัญสูงสุด คือ ด้านการตัดสินใจใช้บริการ รองลงมา คือ ด้านการประเมินผลทางเลือก ด้านการรับรู้ถึงความต้องการ ด้านพฤติกรรมหลังใช้บริการ และด้านการค้นหาข้อมูล ตามลำดับ

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการสั่งอาหารเดลิเวอรี่ ผ่านแอปพลิเคชันของผู้บริโภค ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษา พบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการสั่งอาหารเดลิเวอรี่ ผ่านแอปพลิเคชันของผู้บริโภค ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 มี 6 ด้าน ได้แก่ ด้านการส่งเสริมทางการตลาด ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านลักษณะทางกายภาพ ด้านกระบวนการ ด้านราคา และด้านบุคคล ส่วนด้านสินค้านั้นมีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการสั่งอาหารเดลิเวอรี่ ผ่านแอปพลิเคชันของผู้บริโภค ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัยที่ชี้ให้เห็นว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ได้แก่ ด้านการส่งเสริมทางการตลาด ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านลักษณะทางกายภาพ ด้านกระบวนการ ด้านราคา และด้านบุคคล มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการสั่งอาหารเดลิเวอรี่ ผ่านแอปพลิเคชันของผู้บริโภค ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ จากผลการวิจัยนี้มีความสำคัญในเชิงปฏิบัติ โดยเป็นแนวทางสำหรับผู้ประกอบการ และบริษัทผู้พัฒนาแอปพลิเคชันสามารถนำข้อมูลที่ได้จากการวิจัยนำไปใช้ในการวางแผนกลยุทธ์ทางการตลาด สามารถนำไปพัฒนาเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของลูกค้าทางผู้ประกอบการควรให้ความสำคัญ ด้านบุคคล เกี่ยวกับกระบวนการปฏิบัติงานของพนักงานส่งอาหารเดลิเวอรี่ให้กับลูกค้าตรงต่อเวลาในการจัดส่งอาหาร และสามารถตอบคำถามได้ เมื่อลูกค้ามีข้อสงสัย ในด้านราคาควรมีการปรับปรุงราคาอาหารและค่าบริการที่ส่งผ่านแอปพลิเคชันให้มีความเหมาะสม และยอมรับได้ หากเปรียบเทียบกับ การไปซื้อที่หน้าร้านด้วยตนเอง กระบวนการ ควรมีการพัฒนาช่องทางการติดต่อเพื่อให้ผู้ใช้บริการสามารถติดต่อได้อย่างสะดวก ในกรณีที่เกิดปัญหา ร้องเรียน และมีขั้นตอนการสั่งอาหารง่ายต่อการใช้งาน และไม่ยุ่งยาก ด้านลักษณะทางกายภาพ ควรมีการพัฒนาแอปพลิเคชันส่งอาหารเดลิเวอรี่ ให้มีการบ่งบอกสภาพร้านอาหารสะอาด ปลอดภัย มีภาพที่ดึงดูดให้อยากใช้งาน และมีรูปภาพของอาหารที่ตกแต่งสวยงาม น่ารับประทาน ในส่วนด้านการส่งเสริมทางการตลาด ควรมีการจัดกิจกรรมการส่งเสริมทางการตลาดกับผู้ประกอบการธุรกิจเข้าร่วมอยู่เสมอ เช่น ร้านสะดวกซื้อ ร้านอาหาร ร้านซูเปอร์มาร์เก็ต ร้านความงาม และสุขภาพ อีกทั้งมีระบบสะสมคะแนนของสมาชิก เพื่อเป็นการจูงใจให้กลับมาใช้บริการซ้ำ นอกจากนี้ในด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ควรมีการพัฒนาแอปพลิเคชันสั่งอาหารเดลิเวอรี่ให้สามารถกำหนดเวลาการจัดส่งอาหารไวล่วงหน้าได้ มีหลากหลายให้เลือกใช้บริการและครอบคลุมทุกพื้นที่

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการขยายขอบเขตของประชากร เพื่อศึกษากลุ่มประชากรที่หลากหลาย เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของแต่ละกลุ่มประชากรในการตัดสินใจใช้บริการสั่งอาหารเดลิเวอรี่ ผ่านแอปพลิเคชัน เพื่อทำให้เกิดผลลัพธ์ในการศึกษาที่ชัดเจนมากขึ้น

2.2 ควรเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลในการตัดสินใจใช้บริการสั่งอาหารเดลิเวอรี่ ผ่านแอปพลิเคชันผู้บริโภค ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพการสมรส อาชีพ รายได้ เพื่อนำผลการศึกษาที่ได้มาวางแผนสำหรับพัฒนาด้านอื่น ๆ ให้ดียิ่งขึ้นครบทุกด้านต่อไป

2.3 ควรวิเคราะห์พฤติกรรมผู้บริโภคในการตัดสินใจใช้บริการสั่งอาหารเดลิเวอรี่ ผ่านแอปพลิเคชัน ในการซื้อหรือประสบการณ์ที่ทำให้ผู้บริโภคพึงพอใจ เพื่อนำผลการศึกษาที่ได้มาเปรียบเทียบ และวางแผนให้เกิดการตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคได้ในครั้งถัดไป

เอกสารอ้างอิง

- กรมควบคุมมลพิษ. (2567). *ปัญหาฝุ่นควัน หรือ PM 2.5*. สืบค้นจาก <https://www.pcd.go.th/>.
- กระทรวงพาณิชย์. (2567). *ธุรกิจสำคัญที่ขับเคลื่อนเศรษฐกิจ*. สืบค้นจาก <https://www.moc.go.th/>.
- ชัชดาภรณ์ จอมโคกกรวด. (2564). ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการจัดส่งอาหารในเขตพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา. (วิทยาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา).
- ณัฐนันท์ จีรังวานิชชัย และ มานะ ลักษณะมีอรุณทัย. (2566). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการสั่งอาหารออนไลน์ผ่านช่องทางแอปพลิเคชันของผู้บริโภคกลุ่มมิลเลนเนียลในกรุงเทพมหานคร. *วารสารสังคมศาสตร์ปัญญาพัฒน์*, 5(3), 201-216.
- ณัฐกฤษ เชาว์ชาญกิจ. (2562). *การตัดสินใจเลือกใช้บริการแอปพลิเคชันสั่งอาหารออนไลน์ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล*. (บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยกรุงเทพ).
- ปณชัย อารีเพิ่มพร. (2563). *ผ่าสังเวียนศึก 'ฟู้ดเดลิเวอรี่ไทย' เมื่อโจทย์ใหญ่ในงานอร่อยคือต้อง 'ทำเงิน' ด้วย*. สืบค้นจาก <https://thestandard.co/thai-food-delivery-business/>.
- รัตนา ตันตะพานิชกุล. (2563). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกสั่งอาหารเดลิเวอรี่ผ่านแอปพลิเคชันของผู้บริโภคในช่วงเกิดโรคเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ในจังหวัดระยอง. (บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช).
- วลัย ช่อนกลิ่น, ไชยรัตน์ กิมสวัสดิ์ และ นัทธ์หทัย อัครธนเดชสิทธิ์. (2566). ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการสั่งอาหารเดลิเวอรี่ผ่านแอปพลิเคชันของผู้บริโภค ในเขตกรุงเทพมหานคร. *วารสารวิจัยวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์*, 7(2), 70-84.
- ศูนย์วิจัยกสิกรไทย. (2565). *ทิศทาง Food Delivery ปี 66 หลังผู้บริโภคกลับมาใช้ชีวิตปกติ*. สืบค้นจาก <https://www.kasikornresearch.com/th/analysis/k-social-media/Pages/FoodDelivery-FB-05-01-2023.aspx>.
- _____. (2567). *ตลาด Food Delivery ปี 2567 ยังมีเทรนด์ที่ลดลงต่อเนื่อง*. สืบค้นจาก <https://www.kasikornresearch.com/th/analysis/k-social-media/Pages/Food-Delivery-cis3452-FB-2023-02-02.aspx>.
- สภาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งประเทศไทย. (2567). *การพัฒนาเศรษฐกิจที่แข็งแกร่ง*. สืบค้นจาก <https://www.dct.or.th/th>.
- สภาองค์กรของผู้บริโภค. (2564). *ปัญหาของผู้บริโภคจากการสั่งอาหารแบบ Food Delivery*. สืบค้นจาก <https://www.tcc.or.th/appeal/ปัญหาของผู้บริโภคจากกา/>.
- สำนักงานคณะกรรมการดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม. (2561). *การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลมาขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศ*. สืบค้นจาก <https://onde.go.th>.
- Cochran, W. G., Mosteller, F., & Tukey, J. W. (1953). Statistical problems of the Kinsey report. *Journal of the American Statistical Association*, 48(264), 673-716.

- Hair, J., Black, W., Babin, B., Anderson, R., & Tatham, R. (2006). *Multivariate data analysis*. (6th ed.). New Jersey: Pearson Prentice Hall.
- Kline, R. B. (2011). *Principles and practice of structural equation modeling*. (3rd ed.). New York: Guilford Press.
- Kotler, P. (1997). *Marketing management*. New York: Prentice-Hall.
- Kotler, P., & Keller, K. L. (2012). *Marketing Management*. (14th ed.) New Jersey: Pearson Education.
- Techsauce Team. (2021). เปิดตัวเทรนด์และ Insight ตลาด Food Delivery ไทย ส่องโอกาส-ความท้าทายที่ธุรกิจ Food Delivery ต้องเผชิญจาก SCBEIC. สืบค้นจาก <https://techsauce.co/pr-news/thai-food-delivery-insights-2021>.

Factors influencing the improvement of service efficiency in project cargo transportation: A case study of ABC Co., Ltd.

Chalida Suwanpratheap¹ Metharawich Ritkla¹ Sirisak Thorrarit¹ Premthat Mapralub¹
Thakdanai Khayim¹ Piyaporn Rattanopat² and Primprapa Namtasang²

¹ Student Program in Logistics and Cross-Border Trade, Faculty of Science and Art, Burapha University, Chanthaburi Campus, Thailand

² Advisor, Faculty of Science and Art, Burapha University, Chanthaburi Campus, Thailand

* Corresponding author. E-mail: primprapa.na@go.buu.ac.th

ABSTRACT

This study aims to (1) examine the factors influencing decision-making in enhancing the efficiency of large-scale freight transportation services, using ABC Co., Ltd. as a case study, and (2) propose strategies to improve service efficiency based on these factors. A purposive sampling method was applied, involving 11 participants comprising clients, employees of ABC Co., Ltd., and suppliers, all of whom held supervisory, managerial, or expert roles with at least 5-7 years of experience in the freight transportation industry. The Analytic Hierarchy Process (AHP) was employed to analyze and compare decision-making criteria. The findings revealed that operations was the most critical factor, followed by time, cost, and reliability. Based on these results, the study recommends implementing transportation management technologies such as ETA/ETD systems, GPS tracking, IoT-based real-time vessel monitoring, and automatic route optimization software to reduce operational costs, minimize empty trips, and enhance overall service efficiency and user satisfaction.

Keywords: Decision Making, Efficiency, The Analytic Hierarchy Process Methodology

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเพิ่มประสิทธิภาพการให้บริการการขนส่งสินค้าขนาดใหญ่: กรณีศึกษา บริษัท ABC จำกัด

ชลิตา สุวรรณประทีป¹ เมธารวิชัย ฤทธิกล้า¹ ศิริศักดิ์ ธรฤทธิ์¹ เปรมทัต มาพระลับ¹ ทักษ์ดนัย ขยิม¹
ปิยาภรณ์ รัตนภาส² และ ปริมประภา นามตาแสง^{2*}

¹ นิสิตสาขาวิชาการจัดการโลจิสติกส์และการค้าชายแดน คณะวิทยาศาสตร์และศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา วิทยาเขตจันทบุรี ประเทศไทย

² อาจารย์ที่ปรึกษา คณะวิทยาศาสตร์และศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา วิทยาเขตจันทบุรี ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: primprapa.no@go.buu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเพิ่มประสิทธิภาพการให้บริการการขนส่งสินค้าขนาดใหญ่ กรณีศึกษาบริษัท ABC จำกัด (2) เสนอแนะแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการให้บริการการขนส่งสินค้าขนาดใหญ่ตามผลการวิเคราะห์ปัจจัย กรณีศึกษาบริษัท ABC จำกัด การวิจัยครั้งนี้ใช้กลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ในลูกค้าบริษัทขนส่งสินค้าขนาดใหญ่ พนักงานบริษัท ABC จำกัด และบริษัทซัพพลายเออร์ รวมจำนวน 11 คน โดยกลุ่มตัวอย่างมีเงื่อนไขที่มีตำแหน่งงานระดับ หัวหน้างาน ผู้จัดการ และผู้เชี่ยวชาญการขนส่งสินค้าขนาดใหญ่อายุงานไม่น้อยกว่า 5-7 ปี เครื่องมือที่ใช้คือการวิเคราะห์ตามลำดับขั้น (Analytic Hierarchy Process) มาประยุกต์ใช้ในการวิเคราะห์ผลการศึกษาในการเปรียบเทียบเกณฑ์ในการตัดสินใจต่างๆ ผลการศึกษาพบว่า 1) ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการให้บริการการขนส่งสินค้าขนาดใหญ่ พบว่า ปัจจัยที่มีความสำคัญมากที่สุดในการตัดสินใจ คือ ด้านการดำเนินงาน รองลงมา คือ ด้านเวลา ด้านต้นทุน และปัจจัยที่มีผลน้อยที่สุดในการตัดสินใจ คือด้านความน่าเชื่อถือ 2) แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการให้บริการการขนส่งสินค้าขนาดใหญ่ตามผลการวิเคราะห์ปัจจัย ของ บริษัท ABC จำกัด โดยการนำเทคโนโลยี ซอฟต์แวร์ที่ใช้ในการจัดการขนส่งในการลดต้นทุนการดำเนินงาน เช่น ระบบ ETA/ETD มาใช้ (Estimated Time of Arrival/Departure) ใช้ระบบ GPS Tracking หรือ IoT ติดตามเรือแบบเรียลไทม์ และ ใช้ระบบจัดเส้นทางอัตโนมัติ (Route Optimization Software) คำนวณเวลาและลดระยะทาง เพื่อลดจำนวนรอบวิ่งเปล่า ที่พัฒนาขึ้นสามารถเพิ่มประสิทธิภาพการขนส่ง ลดต้นทุน และสร้างความพึงพอใจให้กับผู้ใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: การตัดสินใจ, ประสิทธิภาพ, กระบวนการคิดเชิงลำดับขั้น

© 2025 JSDP: Journal of Spatial Development and Policy

บทนำ

อุตสาหกรรมโลจิสติกส์ถือเป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจทั้งในระดับประเทศและระหว่างประเทศ โดยเฉพาะในยุคที่การค้าเสรี และโครงการพัฒนาขนาดใหญ่เติบโตอย่างต่อเนื่อง โลจิสติกส์ที่มีประสิทธิภาพสามารถลดต้นทุน เพิ่มความเร็วในการกระจายสินค้า และสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันได้อย่างยั่งยืน การบริหารจัดการโลจิสติกส์ที่มีความแม่นยำจึงกลายเป็นปัจจัยสำคัญที่องค์กรทั้งภาครัฐและเอกชนให้ความสนใจ การขนส่งสินค้าขนาดใหญ่ (Project Cargo) เป็นหนึ่งในภาคส่วนที่มีความซับซ้อนและท้าทายมากที่สุดของโลจิสติกส์ เนื่องจากเกี่ยวข้องกับการขนส่งสินค้าที่มีขนาดใหญ่ น้ำหนัก หรือมิติที่เกินกว่ามาตรฐานทั่วไป เช่น เครื่องจักรกลหนัก โครงสร้างทางวิศวกรรม หรืออุปกรณ์โรงงานขนาดใหญ่ ความท้าทายเหล่านี้รวมถึงการประสานงานหลายฝ่าย การเลือกยานพาหนะเฉพาะ การจัดเส้นทางที่ปลอดภัย และการจัดการภายในท่าเรือ ซึ่งหากไม่มีการบริหารจัดการที่ดี อาจก่อให้เกิดต้นทุนแฝง ความล่าช้า หรือความเสียหายแก่สินค้าได้

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องก่อนหน้านี้ส่วนใหญ่เน้นการศึกษาคุณภาพบริการโดยรวม (Service Quality) (Meng, Y., 2024) โดยศึกษาเกี่ยวกับการเพิ่มประสิทธิภาพทางการขนส่ง โดยการวางแผนเส้นทางขนส่งสินค้าที่มีระยะเวลาที่เร็วมากขึ้นเพื่อลด

ต้นทุน การใช้ระบบสารสนเทศในโลจิสติกส์หรือการบริหารความสัมพันธ์กับลูกค้าในธุรกิจโลจิสติกส์ที่ขนส่งสินค้าทั่วไป (Heinbach, C., Meier, P., & Thomas, O., 2022) ได้นำเสนอเทคโนโลยีอัจฉริยะเพื่อลดปัญหาการขนส่ง และบรรเทาความเสี่ยง อย่างไรก็ตาม ยังขาดการวิจัยที่เจาะลึกในประเด็น การขนส่งสินค้าขนาดใหญ่ซึ่งมีความซับซ้อนมากกว่าขนส่งสินค้าทั่วไป ทั้งในเชิงโครงสร้างสินค้า อุปกรณ์เฉพาะทาง และความเสี่ยงของการขนถ่าย แม้จะมีการศึกษาหลายฉบับเกี่ยวกับการเพิ่มประสิทธิภาพการขนส่ง (Tang, W., et al., 2024) ได้นำเสนอแบบจำลองทางคณิตศาสตร์ (Mixed-Integer Nonlinear Programming: MINLP) โดยศึกษาการเลือกสรรรถบรรทุกให้เหมาะสมกับสินค้า ซึ่งทดลองผ่านซอฟต์แวร์ แต่ยังไม่มีการนำเทคนิคการวิเคราะห์เชิงลำดับชั้น (Analytic Hierarchy Process: AHP) มาใช้ประเมินและจัดลำดับปัจจัยในการตัดสินใจเฉพาะสำหรับสินค้าขนาดใหญ่โดยตรง การวิจัยครั้งนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการตัดสินใจของผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานในการเพิ่มประสิทธิภาพการขนส่งสินค้าขนาดใหญ่ โดยใช้ข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญที่มีประสบการณ์ตรง พร้อมเสนอแนะแนวทางการบริหารจัดการที่สามารถนำไปใช้ได้จริงกับบริษัท ABC จำกัด และองค์กรอื่นที่มีลักษณะคล้ายกัน ซึ่งถือเป็นการเติมเต็มช่องว่างขององค์ความรู้ในเชิงปฏิบัติที่ยังขาดแคลนในปัจจุบัน

จากหลักการและเหตุผลข้างต้น การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเพิ่มประสิทธิภาพการให้บริการการขนส่งสินค้าขนาดใหญ่ โดยใช้บริษัท ABC จำกัด ซึ่งตั้งอยู่บริเวณท่าเรือแหลมฉบัง จังหวัดชลบุรี ซึ่งเป็นท่าเรือหลักของประเทศไทยในฝั่งตะวันออก (พิทักษ์ ศิลป์ประสิทธิ์, 2560) เป็นกรณีศึกษา บริษัทดังกล่าวมีความเชี่ยวชาญด้านการขนส่งสินค้าขนาดใหญ่พิเศษทุกประเภท ให้บริการขนส่งไปยังโครงการก่อสร้างและโรงงานอุตสาหกรรมทั่วประเทศ โดยใช้เทคโนโลยีการขนถ่ายควบคู่กับการดำเนินงานร่วมกับสายเรือ ท่าเรือ และซัพพลายเออร์หลายราย ทำให้มีจุดแข็งด้านการขนส่งแบบครบวงจรเมื่อเทียบกับผู้ให้บริการรายอื่น จากการฝึกงานภาคสนามของทีมผู้วิจัยในบริษัท ABC จำกัด พบปัญหาหลักในด้านการดำเนินงานที่ยังขาดระบบการวางแผนและประเมินประสิทธิภาพอย่างเป็นระบบ โดยเฉพาะด้านเวลา ความคุ้มค่าของต้นทุน และการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งประเด็นหลักของงานวิจัยจะเกี่ยวข้องกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเพิ่มประสิทธิภาพการให้บริการการขนส่งสินค้าขนาดใหญ่ เพื่อเสนอแนะแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการให้บริการการขนส่งสินค้าขนาดใหญ่ ตามผลการวิเคราะห์ปัจจัยของบริษัท ABC จำกัดนั้น สามารถนำข้อมูลไปเป็นแนวทางปรับใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของบริษัททั้งในปัจจุบันและอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเพิ่มประสิทธิภาพการให้บริการการขนส่งสินค้าขนาดใหญ่ กรณีศึกษาบริษัท ABC จำกัด
2. เพื่อเสนอแนะแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการให้บริการการขนส่งสินค้าขนาดใหญ่ตามผลการวิเคราะห์ปัจจัยของ บริษัท ABC จำกัด

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธีระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพ และการวิจัยเชิงปริมาณ โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ลูกค้าบริษัทขนส่งสินค้าขนาดใหญ่ จำนวน 2 บริษัท พนักงานบริษัท ABC จำกัด จำนวน 20 คน และบริษัทซัพพลายเออร์ จำนวน 5 บริษัท โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ที่มีการคัดเลือกเลือกผู้เชี่ยวชาญและผู้มีประสบการณ์ในการให้บริการการขนส่งสินค้าขนาดใหญ่ที่มีลักษณะเฉพาะเจาะจงรวมทั้งสิ้น 11 คน ซึ่งมีเงื่อนไขพนักงานที่มีตำแหน่งงานระดับ หัวหน้างาน ผู้จัดการ และผู้เชี่ยวชาญการขนส่งสินค้าขนาดใหญ่ อายุการปฏิบัติงานไม่น้อยกว่า 5-7 ปี โดยพบลูกค้าบริษัทขนส่งสินค้าขนาดใหญ่ จำนวน 2 คน พนักงานบริษัท ABC จำกัด จำนวน 7 คน และบริษัทซัพพลายเออร์ รวมจำนวน 2 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การสัมภาษณ์เชิงลึก และแบบสอบถาม Analytic Hierarchy Process: AHP ได้นำกระบวนการวิเคราะห์ตามลำดับขั้นในการเปรียบเทียบเกณฑ์ในการตัดสินใจ เพื่อหาปัจจัยและค่าน้ำหนักของปัจจัยการตัดสินใจเพิ่มประสิทธิภาพการให้บริการขนส่งสินค้าขนาดใหญ่ กรณีศึกษาบริษัท ABC จำกัด โดยการสร้างการสัมภาษณ์เชิงลึก และแบบสอบถามกระบวนการคิดเชิงลำดับขั้น AHP ได้ให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ตรวจสอบแบบสอบถามเพื่อความสอดคล้องของวัตถุประสงค์ของงานวิจัยตามแบบ Cronbach's Alpha (Cronbach, L.J., 1951)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูล ทฤษฎี จากบทความวิชาการ และการค้นคว้าข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต เพื่อนำมาทบทวนปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเพิ่มประสิทธิภาพการให้บริการขนส่งสินค้าขนาดใหญ่

ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) เป็นการเก็บรวบรวมโดยการลงพื้นที่บริษัท ABC จำกัด เพื่อสัมภาษณ์เชิงลึกในผู้จัดการฝ่ายขนส่งสินค้าขนาดใหญ่ และผู้จัดการฝ่ายบริหารจัดการการดำเนินงาน และแจกแบบสอบถาม จากจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้วิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ตามหลักการของเหตุผลที่มีความสอดคล้องกับปัญหาการวิจัย โดยเป็นคนละกลุ่มกับผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึก

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่ ปัจจัยหลัก ปัจจัยย่อย ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเพิ่มประสิทธิภาพ และข้อเสนอแนะแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการให้บริการขนส่งสินค้าขนาดใหญ่ จากการทบทวนวรรณกรรม และการสัมภาษณ์เชิงลึก และการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยเชิงปริมาณด้วยเทคนิค AHP จากแบบสอบถาม โดย AHP เป็นกระบวนการช่วยตัดสินใจ ตามหลักการของการตัดสินใจแบบพหุเกณฑ์โดยการนำไปศึกษาหาปัจจัยต่างๆ จุดที่สำคัญของงานวิจัยนี้ได้มีการเปรียบเทียบรายคู่ของแต่ละหัวข้อปัจจัย ระดับน้ำหนักของความสำคัญตามตารางที่ 1 ที่ได้จากแบบประเมินคุณภาพของผู้เชี่ยวชาญแต่ละท่านมาทำการหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ในแต่ละด้าน นำมาวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยหลัก และปัจจัยย่อย

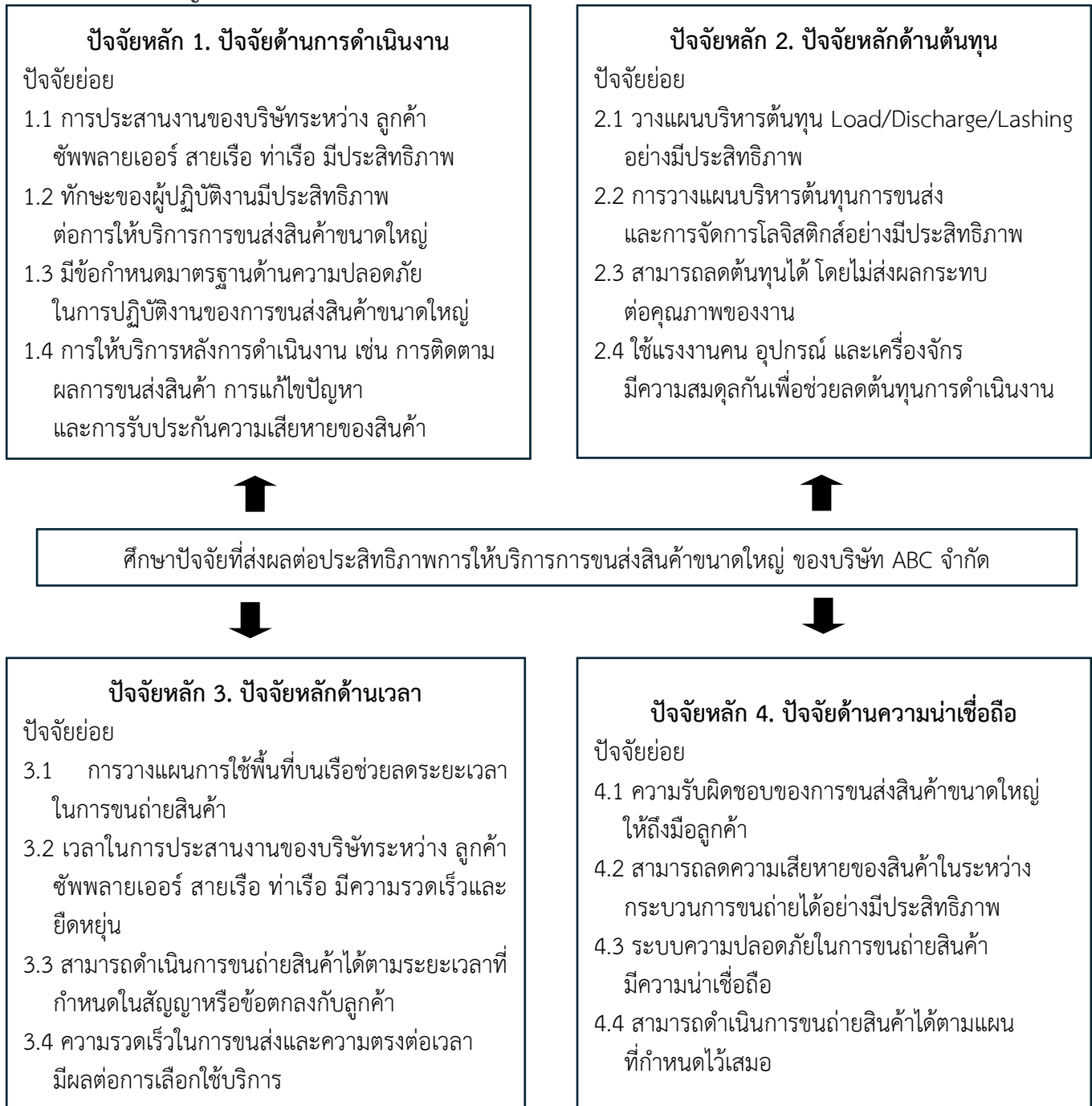
ตารางที่ 1 ความหมายของการเปรียบเทียบเป็นรายคู่

ระดับน้ำหนักของ ความสำคัญ	ความหมาย	คำอธิบาย
1	ความสำคัญเท่ากัน	กิจกรรมทั้งสองมีส่วนช่วยให้บรรลุวัตถุประสงค์เท่าเทียมกัน
3	ความสำคัญปานกลาง	ประสบการณ์และการตัดสินใจเอนเอียงไปทางกิจกรรมหนึ่งเล็กน้อย
5	ความสำคัญมาก	ประสบการณ์และการตัดสินใจเอนเอียงไปทางกิจกรรมกิจกรรมหนึ่งอย่างชัดเจน
7	สำคัญมากหรือมีความโดดเด่น	กิจกรรมหนึ่งมีความสำคัญเหนือกว่าอีกกิจกรรมอย่างชัดเจน และสามารถพิสูจน์ได้จากการปฏิบัติจริง
9	ความสำคัญสูงสุด	มีหลักฐานที่แน่ชัดสนับสนุนว่ากิจกรรมหนึ่งมีความสำคัญเหนือกว่าอีกกิจกรรมในระดับสูงสุด
2,4,6,8	ค่ากลางระหว่างระดับความเข้มข้น	

ที่มา: Erkan, T. E., & Elsharida, W. M. (2020)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

กรอบการวิจัยได้นำแนวคิดเกี่ยวกับการเพิ่มประสิทธิภาพการให้บริการการขนส่งสินค้าขนาดใหญ่จาก (Voronina, E., 2023) และ (Gao, S., et al., 2022) รวมถึงการทบทวนวรรณกรรมและการสัมภาษณ์เชิงลึกของผู้จัดการในบริษัท ABC จำกัดออกมาเป็นปัจจัยหลัก 4 ปัจจัย และปัจจัยย่อย 16 ปัจจัย และนำกระบวนการวิเคราะห์ตามลำดับชั้น AHP มาวิเคราะห์เพื่อตัดสินใจเลือกทางเลือกที่เหมาะสมที่สุดจาก (Kriswardhana, W., et al., 2025) ได้ทบทวนกระบวนการลำดับชั้นเชิงวิเคราะห์เพื่อระบุปัจจัยด้านความปลอดภัยของรูปแบบการขนส่ง และ (Celik, 2010) แนวคิดการศึกษากระบวนการตัดสินใจที่บูรณาการสำหรับการคัดเลือกผู้จัดหาสินค้าทางทะเลในการปฏิบัติงานเรือพาณิชย์ เพื่อกำหนดเป็นแนวทางการวิจัยปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการให้บริการการขนส่งสินค้าขนาดใหญ่ และเสนอแนะแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการขนส่งสินค้าขนาดใหญ่ ในบริษัท ABC จำกัด รายละเอียดดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากผลการศึกษาวิจัย พบว่า

1. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเพิ่มประสิทธิภาพการให้บริการการขนส่งสินค้าขนาดใหญ่ กรณีศึกษาบริษัท ABC จำกัด

ผลจากการศึกษาวรรณกรรม พบปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเพิ่มประสิทธิภาพการให้บริการการขนส่งสินค้าขนาดใหญ่มี 6 ปัจจัย คือ ด้านความยืดหยุ่นโครงสร้างพื้นฐานและการบริการลูกค้า ด้านระเบียบสิ่งแวดล้อม ด้านการดำเนินงาน ด้านต้นทุน ด้านเวลา และด้านความน่าเชื่อถือ และผลการสัมภาษณ์เชิงลึกในผู้จัดการบริษัท ABC จำกัด ที่เป็นผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับการปฏิบัติงานการขนส่งสินค้าขนาดใหญ่ จำนวน 2 ท่าน พบปัจจัยหลัก 4 ปัจจัย คือ ด้านการดำเนินงาน ด้านต้นทุน ด้านเวลา และด้านความน่าเชื่อถือ และปัจจัยย่อย 16 ปัจจัย

ผลจากแบบสอบถามในผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องของปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการให้บริการการขนส่งสินค้าขนาดใหญ่ คือ บริษัทลูกค้า บริษัท ABC จำกัด บริษัทซัพพลายเออร์ และมีตำแหน่งงานระดับ หัวหน้างาน ผู้จัดการ และผู้เชี่ยวชาญการขนส่งสินค้าขนาดใหญ่อายุการปฏิบัติงานไม่น้อยกว่า 5-7 ปี จำนวน 11 ท่าน พิจารณาให้คะแนนระดับความสำคัญของปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งใช้กระบวนการตามเทคนิค AHP ประเมินปัจจัยประกอบไปด้วย ประเมินลำดับความสำคัญของปัจจัยหลัก ลำดับความสำคัญของปัจจัยย่อยในแต่ละปัจจัยหลัก ลำดับความสำคัญของปัจจัยย่อยทั้งหมด และมีขั้นตอนกระบวนการ AHP คือ ให้คะแนนความสำคัญของปัจจัยแต่ละปัจจัยด้วยการเปรียบเทียบเป็นคู่ และเปรียบเทียบเกณฑ์แต่ละคู่ ในรูปแบบของตารางเมทริกซ์ ทั้งแนวตั้งและแนวนอน

ตารางที่ 2 แสดงสรุปผลค่าเฉลี่ยปัจจัยย่อยด้านการดำเนินการ

เกณฑ์	A1	A2	A3	A4	ผลค่าเฉลี่ย	ผลรวม	ปัจจัยย่อย	4
A1	0.627	0.694	0.437	0.586	0.5866	4.1792	ค่าเฉลี่ยรวม	4.085
A2	0.125	0.138	0.312	0.192	0.1923	4.0074	C.I.	0.0283
A3	0.089	0.027	0.062	0.059	0.06	3.9333	R.I.	0.9
A4	0.156	0.138	0.187	0.161	0.1611	4.2209	CR	0.0315
รวม	1	1	1	1	1	1		

ผลจากการวิเคราะห์ลำดับชั้นเชิงวิเคราะห์ AHP ได้ทำการเปรียบเทียบค่าความสำคัญของปัจจัยในด้านการดำเนินการตามตารางที่ 2 ซึ่งประกอบด้วย การประสานงานของบริษัทระหว่าง ลูกค้า ซัพพลายเออร์ สายเรือ ท่าเรือ มีประสิทธิภาพ (A1) ทักษะของผู้ปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพต่อการให้บริการการขนส่งสินค้าขนาดใหญ่ (A2) มีข้อกำหนดมาตรฐานด้านความปลอดภัยในการปฏิบัติงานของการขนส่งสินค้าขนาดใหญ่ (A3) และการให้บริการหลังการดำเนินงาน เช่น การติดตามผลการขนส่งสินค้า การแก้ไขปัญหา และการรับประกันความเสียหายของสินค้า (A4) โดยใช้ Pairwise Comparison Matrix และคำนวณค่าน้ำหนักสัมพัทธ์ของแต่ละปัจจัย เพื่อให้แน่ใจว่าการเปรียบเทียบมีความสอดคล้องกัน ได้ทำการคำนวณค่าดัชนีความไม่สอดคล้อง (Consistency Index: CI) และอัตราความไม่สอดคล้อง (Consistency Ratio: CR) โดยมีผลการคำนวณแสดงดังนี้

ค่าเฉลี่ยของ

$$\lambda_{\max} = 1.03624$$

$$C.I. = (1.03624 - 4) / (4 - 1) = 0.02839$$

$$R.I. = 0.90 \text{ (ค่ามาตรฐานของ Random Index สำหรับเมทริกซ์ขนาด 4x4)}$$

$$CR = 0.02839 / 0.9 = 0.0315$$

เนื่องจากค่าความไม่สอดคล้อง $CR = 0.0315 < 0.1$ แสดงว่าการเปรียบเทียบมีความสอดคล้องที่ดี สามารถใช้ผลลัพธ์นี้ในการตัดสินใจได้อย่างน่าเชื่อถือ

ตารางที่ 3 แสดงสรุปผลค่าเฉลี่ยปัจจัยย่อยด้านต้นทุน

เกณฑ์	B1	B2	B3	B4	ผลค่าเฉลี่ย	ปัจจัยย่อย	4
B1	0.5357	0.3571	0.6617	0.5182	0.51821	ค่าเฉลี่ยรวม	4.2351
B2	0.1071	0.0714	0.0441	0.0742	0.07423	C.I.	0.0783
B3	0.1785	0.3571	0.2205	0.2521	0.2521	R.I.	0.9
B4	0.1785	0.2142	0.0735	0.1554	0.15546	CR	0.0871
รวม	1	1	1	1	1		

ในการวิเคราะห์ลำดับชั้นเชิงวิเคราะห์ AHP ได้ทำการเปรียบเทียบค่าความสำคัญของปัจจัยในด้านต้นทุนตามตารางที่ 3 ซึ่งประกอบด้วย วางแผนบริหารต้นทุน Load/Discharge/Lashing อย่างมีประสิทธิภาพ (B1) การวางแผนบริหารต้นทุนการขนส่ง และการจัดการโลจิสติกส์อย่างมีประสิทธิภาพ (B2) สามารถลดต้นทุนได้ โดยไม่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพของงาน (B3) และใช้แรงงานคน อุปกรณ์ และเครื่องจักรมีความสมดุลกันเพื่อช่วยลดต้นทุนการดำเนินงาน (B4) โดยใช้ Pairwise Comparison Matrix และคำนวณค่าน้ำหนักสัมพัทธ์ของแต่ละปัจจัย เพื่อให้แน่ใจว่าการเปรียบเทียบมีความสอดคล้องกัน ได้ทำการคำนวณค่าดัชนีความไม่สอดคล้อง (Consistency Index: CI) และอัตราความไม่สอดคล้อง (Consistency Ratio: CR) โดยมีผลการคำนวณดังนี้

ค่าเฉลี่ยของ

$$\lambda_{\max} = 1.07236$$

$$C.I. = (1.07236-4)/(4-1) = 0.0783$$

$$R.I. = 0.90 \text{ (ค่ามาตรฐานของ Random Index สำหรับเมทริกซ์ขนาด 4x4)}$$

$$CR = 0.0783/0.9 = 0.0871$$

เนื่องจากค่าความไม่สอดคล้อง CR = 0.0871 < 0.1 แสดงว่าการเปรียบเทียบมีความสอดคล้องที่ดี สามารถใช้ผลลัพธ์นี้ในการตัดสินใจได้อย่างน่าเชื่อถือ

ตารางที่ 4 แสดงสรุปผลค่าเฉลี่ยปัจจัยรองด้านเวลา

เกณฑ์	C1	C2	C3	C4	ผลค่าเฉลี่ย	ปัจจัยย่อย	4
C1	0.687	0.681	0.736	0.6	0.6766	ค่าเฉลี่ยรวม	4.1579
C2	0.137	0.136	0.105	0.2	0.1448	C.I.	0.0526
C3	0.098	0.136	0.105	0.133	0.1183	R.I.	0.9
C4	0.076	0.045	0.052	0.066	0.0603	CR	0.0584
รวม	1	1	1	1	1		

ในการวิเคราะห์ลำดับชั้นเชิงวิเคราะห์ (Analytic Hierarchy Process: AHP) ได้ทำการเปรียบเทียบค่าความสำคัญของปัจจัยในการดำเนินการ ซึ่งประกอบด้วย การวางแผนการใช้พื้นที่บนเรือช่วยลดระยะเวลาในการขนถ่ายสินค้า (C1), เวลาในการประสานงานของบริษัทระหว่าง ลูกค้า ซัพพลายเออร์ สายเรือ ท่าเรือ มีความรวดเร็วและยืดหยุ่น (C2), สามารถดำเนินการขนถ่ายสินค้าได้ตามระยะเวลาที่กำหนดในสัญญาหรือข้อตกลงกับลูกค้า (C3) และความรวดเร็วในการขนส่งและความตรงต่อเวลาเมื่อผลต่อการเลือกใช้บริการ (C4) โดยใช้ Pairwise Comparison Matrix และคำนวณค่าน้ำหนักสัมพัทธ์ของแต่ละปัจจัย เพื่อให้แน่ใจว่าการเปรียบเทียบมีความสอดคล้องกัน ได้ทำการคำนวณ ค่าดัชนีความไม่สอดคล้อง (Consistency Index: CI) และอัตราความไม่สอดคล้อง (Consistency Ratio: CR) โดยมีผลการคำนวณดังนี้

ค่าเฉลี่ยของ

$$\lambda_{\max} = 1.12619$$

$$C.I. = (1.12619-4)/(4-1) = 0.0526$$

R.I. = 0.90 (ค่ามาตรฐานของ Random Index สำหรับเมทริกซ์ขนาด 4×4)

CR = -0.9579/0.9 = 0.0584

เนื่องจากค่าความไม่สอดคล้อง CR = 0.0584 < 0.1 แสดงว่าการเปรียบเทียบมีความสอดคล้องที่ดี สามารถใช้ผลลัพธ์นี้ในการตัดสินใจได้อย่างน่าเชื่อถือ

ตารางที่ 5 แสดงสรุปผลค่าเฉลี่ยปัจจัยรองด้านความน่าเชื่อถือ

เกณฑ์	D1	D2	D3	D4	ผลค่าเฉลี่ย	ปัจจัยย่อย	4
D1	0.3947	0.4736	0.3636	0.3846	0.4042	ค่าเฉลี่ยรวม	4.1430
D2	0.1315	0.1578	0.1818	0.2307	0.17552	C.I.	0.0476
D3	0.3947	0.3157	0.3636	0.3076	0.3455	R.I.	0.9
D4	0.0789	0.0526	0.0909	0.0769	0.07485	CR	0.0529
รวม	1	1	1	1	1		

ในการวิเคราะห์ลำดับชั้นเชิงวิเคราะห์ (Analytic Hierarchy Process: AHP) ได้ทำการเปรียบเทียบค่าความสำคัญของปัจจัยในด้านการดำเนินการ ซึ่งประกอบด้วย ความรับผิดชอบของการขนส่งสินค้าขนาดใหญ่ให้ถึงมือลูกค้า (D1), สามารถลดความเสียหายของสินค้าในระหว่างกระบวนการขนถ่ายได้อย่างมีประสิทธิภาพ (D2), ระบบความปลอดภัยในการขนถ่ายสินค้ามีความน่าเชื่อถือ (D3) และสามารถดำเนินการขนถ่ายสินค้าได้ตามแผนที่กำหนดไว้เสมอ (D4) โดยใช้ Pairwise Comparison Matrix และคำนวณค่าน้ำหนักสัมพัทธ์ของแต่ละปัจจัย เพื่อให้แน่ใจว่าการเปรียบเทียบมีความสอดคล้องกัน ได้ทำการคำนวณค่าดัชนีความไม่สอดคล้อง (Consistency Index: CI) และอัตราความไม่สอดคล้อง (Consistency Ratio: CR) โดยมีผลการคำนวณดังนี้

ค่าเฉลี่ยของ

$\lambda_{\max} = 1.07051$

C.I. = (1.07051-4)/(4-1) = 0.0476

R.I. = 0.90 (ค่ามาตรฐานของ Random Index สำหรับเมทริกซ์ขนาด 4×4)

CR = -0.9765/0.9 = 0.0529

เนื่องจากค่าความไม่สอดคล้อง CR = 0.0529 < 0.1 แสดงว่าการเปรียบเทียบมีความสอดคล้องที่ดี สามารถใช้ผลลัพธ์นี้ในการตัดสินใจได้อย่างน่าเชื่อถือ

ตารางที่ 6 แสดงสรุปผลค่าเฉลี่ยปัจจัยหลัก 4 ปัจจัย

เกณฑ์	A1	B2	C3	D4	ผลค่าเฉลี่ย	ปัจจัยย่อย	4
A1	0.2068	0.3076	0.2727	0.1785	0.24147	ค่าเฉลี่ยรวม	4.2222
B2	0.1034	0.1538	0.1818	0.1785	0.15442	C.I.	0.0740
C3	0.0689	0.0769	0.0909	0.1071	0.08599	R.I.	0.9
D4	0.6206	0.4615	0.4545	0.5357	0.51812	CR	0.0823
รวม	1	1	1	1	1		

ในการวิเคราะห์ลำดับชั้นเชิงวิเคราะห์ AHP ได้ทำการเปรียบเทียบค่าความสำคัญของปัจจัยหลัก 4 ปัจจัยตามตารางที่ 6 ซึ่งประกอบด้วย การดำเนินงาน ต้นทุน เวลา และความน่าเชื่อถือ โดยใช้ Pairwise Comparison Matrix และคำนวณค่าน้ำหนักสัมพัทธ์ของแต่ละปัจจัย เพื่อให้แน่ใจว่าการเปรียบเทียบมีความสอดคล้องกัน ได้ทำการคำนวณค่าดัชนีความไม่สอดคล้อง (Consistency Index: CI) และอัตราความไม่สอดคล้อง (Consistency Ratio: CR) โดยมีผลการคำนวณแสดงดังนี้

ค่าเฉลี่ยของ

$\lambda_{\max} = 1.05060$
 $C.I. = (1.05060-4)/(4-1) = 0.0740$
 $R.I. = 0.90$ (ค่ามาตรฐานของ Random Index สำหรับเมทริกซ์ขนาด 4×4)
 $CR = -0.9831/0.9 = 0.0823$

เนื่องจากค่าความไม่สอดคล้อง $CR = 0.0823 < 0.1$ แสดงว่าการเปรียบเทียบมีความสอดคล้องที่ดี สามารถใช้ผลลัพธ์นี้ในการตัดสินใจได้อย่างน่าเชื่อถือ

ตารางที่ 6 แสดงผลสรุปจากปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจมากที่สุด

ทางเลือก	ผลรวม
ด้านการดำเนินงาน (A)	0.489
ด้านต้นทุน (B)	0.161
ด้านเวลา (C)	0.243
ด้านความน่าเชื่อถือ (D)	0.107

ผลการวิเคราะห์จากตารางที่ 6 คะแนนรวมของแต่ละทางเลือก จากการคำนวณค่าน้ำหนักของแต่ละทางเลือกพบว่าปัจจัย ด้านการดำเนินงาน ได้ค่าน้ำหนักสูงสุดที่ 0.489 แสดงให้เห็นว่าเป็นทางเลือกที่เหมาะสมที่สุดในการตัดสินใจ ด้านเวลา ได้ค่าน้ำหนัก 0.243 เป็นตัวเลือกที่รองลงมา ด้านต้นทุน ได้ค่าน้ำหนัก 0.161 ซึ่งมีความสำคัญน้อยกว่าด้านการดำเนินงาน และด้านเวลา ส่วนด้านความน่าเชื่อถือ ได้ค่าน้ำหนักต่ำสุดที่ 0.107 โดยสรุปปัจจัยด้านการดำเนินงานเป็นตัวเลือกที่ดีที่สุด ตามเกณฑ์การพิจารณาทั้งหมด ขณะที่ด้านความน่าเชื่อถือมีความเหมาะสมต่ำสุด

ผลจากการวิเคราะห์คะแนนแต่ละด้านของปัจจัยหลักและปัจจัยย่อยทำให้ทราบว่าในปัจจัยแต่ละจะมีปัจจัยย่อยที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดในแต่ละปัจจัย เช่น 1) ปัจจัยหลักด้านการดำเนินงาน ปัจจัยย่อยมีข้อกำหนดมาตรฐานด้านความปลอดภัยในการปฏิบัติงานของการขนส่งสินค้าขนาดใหญ่ มีค่าเฉลี่ย 0.694 2) ปัจจัยหลักด้านต้นทุน ปัจจัยย่อยความสามารถลดต้นทุนได้โดยไม่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพของงาน มีค่าเฉลี่ย 0.6617 3) ปัจจัยหลักด้านเวลา ปัจจัยย่อยการวางแผนการใช้พื้นที่บนเรือช่วยลดระยะเวลาในการขนถ่ายสินค้า มีค่าเฉลี่ย 0.687 และ 4) ปัจจัยด้านความน่าเชื่อถือ ปัจจัยย่อยสามารถลดความเสียหายของสินค้าในระหว่างกระบวนการขนถ่ายได้อย่างมีประสิทธิภาพมีค่าเฉลี่ย 0.4736 เมื่อนำปัจจัยย่อยทั้งหมดที่คำนวณแล้วมาหาผลลัพธ์สามารถสรุปได้ว่า ปัจจัยด้านการดำเนินงานมีผลต่อการตัดสินใจมากที่สุด รองลงมาเป็นด้านเวลา ด้านต้นทุน และด้านความน่าเชื่อถือ เป็นลำดับ

2. แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการให้บริการการขนส่งสินค้าขนาดใหญ่ตามผลการวิเคราะห์ปัจจัย ของบริษัท ABC จำกัด

ผลการวิเคราะห์แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการให้บริการการขนส่งสินค้าขนาดใหญ่ตามผลการวิเคราะห์ปัจจัย ของ บริษัท ABC จำกัด พบว่า ผลการหาปัจจัยการเพิ่มประสิทธิภาพการบริการการขนส่งสินค้าขนาดใหญ่ โดยใช้ AHP ในการวิเคราะห์หาปัจจัย พบปัจจัยที่สำคัญมากที่สุดไปหาน้อยที่สุด คือ ปัจจัย 1) ด้านการดำเนินงาน 2) ด้านเวลา 3) ด้านต้นทุน 4) ด้านความน่าเชื่อถือ ตามลำดับ ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการบริการการขนส่งสินค้าขนาดใหญ่โดยพิจารณาร่วมกับผู้จัดการฝ่ายขนส่งสินค้าขนาดใหญ่ และผู้จัดการฝ่ายบริหารจัดการการดำเนินงานของบริษัท ABC จำกัด ผลการวิเคราะห์ของแต่ละปัจจัยแสดงดังนี้

2.1 ปัจจัยด้านการดำเนินงาน มีข้อเสนอแนะแนวทางคือ การวางแผนเส้นทางและเวลาขนส่ง (Routing & Scheduling) ใช้ระบบซอฟต์แวร์ช่วยวางแผนเส้นทางเดินเรือที่มีประสิทธิภาพ เพื่อหลีกเลี่ยงการชนกับเรืออื่น หรือช่วงเวลาน้ำลงที่อาจทำให้เรือเข้า-ออกท่าเรือยาก หรือใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการคำนวณเส้นทาง และ การประสานงานระหว่างหน่วยงาน (Coordination) จัดทำ SOP (Standard Operating Procedures) ที่ชัดเจนระหว่างผู้ให้บริการเรือ ท่าเรือ

และลูกค้า เพื่อให้การส่งมอบเป็นไปตามกำหนดและลดความล่าช้าในการดำเนินงาน เพิ่มความพึงพอใจของลูกค้า ทั้งนี้มีความสอดคล้องกับการวิจัยเชิงคุณภาพ และสอดคล้องกับแนวคิดของ สุนทร ผจญ รัชฎา พงธนกิจ และสมเกียรติ กอบัวแก้ว (2562) และ สโลชินี สุขตระกูล (2565) ที่กล่าวว่าการขนส่งและการรับส่งสินค้าที่มีประสิทธิภาพจะต้องดำเนินการให้มีความปลอดภัย มีความรวดเร็ว ตรงต่อเวลา ประหยัดต้นทุน และจะต้องสร้างความพึงพอใจให้กับบริการอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นการเพิ่มประสิทธิภาพการให้บริการการขนส่งสินค้าขนาดใหญ่จำเป็นต้องพิจารณาในประเด็นดังกล่าวแล้วดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพ

2.2 ปัจจัยด้านเวลา มีข้อเสนอแนะแนวทางคือ นำระบบ ETA/ETD มาใช้ (Estimated Time of Arrival/Departure) ใช้ระบบ GPS Tracking หรือ IoT ติดตามยานพาหนะแบบเรียลไทม์ จัดทำ Time Slot Booking System สำหรับทำให้ผู้ประกอบการจองเวลาล่วงหน้าในการขนถ่ายสินค้า ลดปัญหาแออัดและการรอคิวของเรือในช่วงเวลาที่มีความต้องการสูง ทั้งนี้มีความสอดคล้องกับการวิจัยเชิงคุณภาพ และสอดคล้องกับแนวคิดของ ธารเพชร เนื่องนุช และธีทัต ตรีศิริโช (2567) การนำเทคโนโลยีมาใช้อย่างชาญฉลาดเป็นกุญแจสำคัญในการยกระดับคุณภาพบริการและสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันการนำระบบ IoT และ AI มาใช้ในการติดตามและจัดการสินค้า พัฒนาระบบติดตามสถานะสินค้าแบบเรียลไทม์ที่ใช้เซ็นเซอร์ IoT และ AI ในการวิเคราะห์และคาดการณ์เวลาส่งมอบ รวมถึงการแจ้งเตือนในกรณีที่เกิดความล่าช้า (Toorajipour et al., 2021) พบว่า การใช้ IoT และ AI ในการจัดการห่วงโซ่อุปทานช่วยเพิ่มประสิทธิภาพและความพึงพอใจของลูกค้าได้อย่างมีนัยสำคัญ ดังนั้นการเพิ่มประสิทธิภาพการให้บริการการขนส่งสินค้าขนาดใหญ่จำเป็นต้องพิจารณาในประเด็นดังกล่าวแล้วดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพ

2.3 ปัจจัยด้านต้นทุน มีข้อเสนอแนะแนวทางคือ 1) การวางแผนเส้นทางและตารางการขนส่ง (Route & Schedule Optimization) และใช้ระบบจัดเส้นทางอัตโนมัติ (Route Optimization Software) คำนวณเส้นทางที่ประหยัดเชื้อเพลิงและเวลาและลดระยะทาง ลดจำนวนรอบวิ่งเปล่า (Empty Trip) ลดการใช้เชื้อเพลิง 2) พิจารณาการจัดกลุ่มสินค้าที่ไปในทิศทางเดียวกัน (Shipment Consolidation) เพื่อลดต้นทุนต่อหน่วย เมื่อรวมสินค้าไว้ในเรือลำเดียว ต้นทุนเชื้อเพลิง ค่าแรงงาน และค่าท่าเรือจะถูกเฉลี่ยลงต่อหน่วยสินค้า ผู้ประกอบการหลายรายสามารถแชร์ต้นทุนได้และช่วยลดภาระต้นทุนรายเดียว การเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการเรือและโหลดสินค้า (Fleet & Load Management) ติดตั้ง Load Sensor เพื่อควบคุมน้ำหนักบรรทุกทุกอย่างปลอดภัยและคุ้มค่าต่อเวลาในการโหลดสินค้า ทั้งนี้มีความสอดคล้องกับการวิจัยเชิงคุณภาพ และสอดคล้องกับแนวคิดของ สุนทร ผจญ รัชฎา พงธนกิจ และสมเกียรติ กอบัวแก้ว (2562) และ สโลชินี สุขตระกูล (2565) ที่กล่าวว่าการขนส่งและการรับส่งสินค้าที่มีประสิทธิภาพจะต้องดำเนินการให้มีความปลอดภัย มีความรวดเร็ว ตรงต่อเวลา ประหยัดต้นทุน และจะต้องสร้างความพึงพอใจให้กับบริการอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นการเพิ่มประสิทธิภาพการให้บริการการขนส่งสินค้าขนาดใหญ่จำเป็นต้องพิจารณาในประเด็นดังกล่าวแล้วดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพ

2.4 ปัจจัยด้านความน่าเชื่อถือ มีข้อเสนอแนะแนวทางคือ 1) การใช้เทคโนโลยีเพื่อติดตามสถานะสินค้า (Real-time Tracking & Visibility) เพื่อสร้างความมั่นใจให้กับลูกค้า โดยการให้ข้อมูลที่แม่นยำเกี่ยวกับตำแหน่งและสถานะของสินค้า หรือใช้ GPS และ IoT Sensor ในการติดตามตำแหน่งเรือและสถานะสินค้าตลอดเส้นทาง 2) การบริหารจัดการเวลา (Time Management & Punctuality) ใช้ Big Data Analytics ในการทำนายความล่าช้า เช่น การวิเคราะห์สภาพอากาศ สภาพการจราจรทางทะเล เพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาความล่าช้าทั้งนี้มีความสอดคล้องกับการวิจัยเชิงคุณภาพ และสอดคล้องกับแนวคิดของ (ธารเพชร เนื่องนุช และธีทัต ตรีศิริโช, 2567) การนำเทคโนโลยีมาใช้อย่างชาญฉลาดเป็นกุญแจสำคัญในการยกระดับคุณภาพบริการและสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันการนำระบบ IoT และ AI มาใช้ในการติดตามและจัดการสินค้า พัฒนาระบบติดตามสถานะสินค้าแบบเรียลไทม์ที่ใช้เซ็นเซอร์ IoT และ AI ในการวิเคราะห์และคาดการณ์เวลาส่งมอบ รวมถึงการแจ้งเตือนในกรณีที่เกิดความล่าช้า (Toorajipour et al., 2021) พบว่าการใช้ IoT และ AI ในการจัดการห่วงโซ่อุปทานช่วยเพิ่มประสิทธิภาพและความพึงพอใจของลูกค้าได้อย่างมีนัยสำคัญ ดังนั้นการเพิ่มประสิทธิภาพการให้บริการการขนส่งสินค้าขนาดใหญ่จำเป็นต้องพิจารณาในประเด็นดังกล่าวแล้วดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพ

อภิปรายผล

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจการเพิ่มประสิทธิภาพการให้บริการการขนส่งสินค้าขนาดใหญ่ กรณีศึกษา บริษัท ABC จำกัด ปรากฏว่าทางเลือกในการตัดสินใจจากการคำนวณน้ำหนักแต่ละทางเลือก ปัจจัยด้านการดำเนินงานเป็นปัจจัยที่เหมาะสมที่สุดในการตัดสินใจ รองลงมาคือ ปัจจัยด้านเวลา ปัจจัยด้านต้นทุน และปัจจัยด้านความน่าเชื่อถือเป็นลำดับสุดท้ายทั้งนี้ซึ่งไม่สอดคล้องกับ ชิตพงษ์ อัยสานนท์ (2567) ที่มุ่งศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพของบริษัทตัวแทนรับขนส่งสินค้าระหว่างประเทศ พบว่า ปัจจัยที่สำคัญได้แก่ ระบบสารสนเทศ เครือข่ายการให้บริการ และการบริหารลูกค้าสัมพันธ์ และ โสรยา สุภาพผล และคณะ (2562) ศึกษาปัจจัยคุณภาพการบริการขนส่งสินค้าที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของลูกค้า ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจลูกค้า คือ ด้านความเป็นรูปธรรมของการบริการ ด้านความน่าเชื่อถือไว้วางใจ และด้านรู้จักและเข้าใจลูกค้า ในปัจจัยย่อยของปัจจัยหลักด้านการดำเนินงาน พบว่า ปัจจัยย่อยที่มีการตัดสินใจเลือกสูงสุด คือ มีข้อกำหนดมาตรฐานด้านความปลอดภัยในการปฏิบัติงานของการขนส่งสินค้าขนาดใหญ่ ปัจจัยหลักด้านต้นทุน พบว่าปัจจัยย่อยที่มีการตัดสินใจเลือกสูงสุดคือ สามารถลดต้นทุนได้ โดยไม่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพของงาน ปัจจัยหลักด้านเวลา พบว่าปัจจัยย่อยที่มีการตัดสินใจเลือกสูงสุดคือ เวลาในการประสานงานของบริษัทระหว่าง ลูกค้า ช่างพลาเยอร์ สายเรือ ท่าเรือ มีความรวดเร็วและยืดหยุ่น ปัจจัยด้านความน่าเชื่อถือ พบว่าปัจจัยย่อยที่มีการตัดสินใจเลือกสูงสุดคือ สามารถลดความเสียหายของสินค้าในระหว่างกระบวนการขนส่งได้อย่างมีประสิทธิภาพ ไม่สอดคล้องกับ Deryugin (2022)

แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการให้บริการการขนส่งสินค้าขนาดใหญ่ตามผลการวิเคราะห์ปัจจัย ของ บริษัท ABC จำกัด พบว่า ปัจจัยด้านการดำเนินงาน มีข้อเสนอแนะแนวทางคือ ใช้ระบบซอฟต์แวร์ช่วยวางแผนเส้นทางการเดินทางขนส่งสินค้าขนาดใหญ่ที่มีประสิทธิภาพ เพื่อการลดต้นทุนในการขนส่ง การวางแผนการดำเนินการขนส่ง หรือช่วงเวลาการจราจรในการขนส่งสินค้าขนาดใหญ่ ซึ่งสอดคล้องกับ สุนทร ผจญ (2567) พบว่า การขนส่งและการรับส่งตู้สินค้าที่มีประสิทธิภาพจะต้องดำเนินการให้มีความปลอดภัย มีความรวดเร็ว ตรงต่อเวลา ประหยัดต้นทุน และจะต้องสร้างความพึงพอใจให้กับบริการอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นการเพิ่มประสิทธิภาพการให้บริการการขนส่งสินค้าขนาดใหญ่จำเป็นต้องพิจารณาในประเด็นดังกล่าวแล้วดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพ ปัจจัยด้านเวลา นำระบบ ETA/ETD มาใช้ (Estimated Time of Arrival / Departure) ใช้ระบบ GPS Tracking หรือ IoT ติดตามเรือแบบเรียลไทม์ ลดปัญหาแออัดและการรอคิวของเรือขนส่งสินค้าขนาดใหญ่ในช่วงเวลาที่มีความต้องการสูง ทั้งนี้มีสอดคล้องกับแนวคิดของ ธารเพชร เนื่องนุช และอิทธิตริศิริโช (2567) ซึ่งงานวิจัยนี้ การนำเทคโนโลยีมาใช้อย่างชาญฉลาดในการยกระดับคุณภาพบริการและสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขัน ด้วยพัฒนาระบบติดตามสถานะสินค้าแบบเรียลไทม์ที่ใช้เซ็นเซอร์ IoT และ AI ในการวิเคราะห์และคาดการณ์เวลาส่งมอบ รวมถึงการแจ้งเตือนในกรณีที่อาจเกิดความล่าช้า ปัจจัยด้านต้นทุน การวางแผนเส้นทางและตารางการขนส่ง (Route & Schedule Optimization) และใช้ระบบจัดเส้นทางอัตโนมัติ (Route Optimization Software) คำนวณเส้นทางที่ประหยัดเชื้อเพลิงและเวลาและลดระยะทาง ลดจำนวนรอบวิ่งเปล่า (Empty Trip) และพิจารณาการจัดกลุ่มสินค้าที่ไปในทิศทางเดียวกัน (Shipment Consolidation) เพื่อลดต้นทุนต่อหน่วย เมื่อรวมสินค้าไว้ในเรือลำเดียว ต้นทุนเชื้อเพลิง ค่าแรงงาน และค่าทำเรือจะถูกเฉลี่ยลงต่อหน่วยสินค้า ผู้ประกอบการหลายรายสามารถแบ่งต้นทุนได้และช่วยลดภาระต้นทุนรายเดียว การเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการการขนส่งทางถนน การโหลดสินค้า (Fleet & Load Management) ติดตั้ง Load Sensor เพื่อควบคุมน้ำหนักบรรทุกทุกอย่างปลอดภัยและคุ้มค่าต่อเวลาในการโหลดสินค้า ทั้งนี้มีความสอดคล้องกับการวิจัยเชิงคุณภาพ สุนทร ผจญ (2567) กล่าวว่า การขนส่งและการรับส่งตู้สินค้าที่มีประสิทธิภาพจะต้องดำเนินการให้มีความปลอดภัย มีความรวดเร็ว ตรงต่อเวลา ประหยัดต้นทุน และจะต้องสร้างความพึงพอใจให้กับบริการอย่างต่อเนื่อง ปัจจัยด้านความน่าเชื่อถือ การใช้เทคโนโลยีเพื่อติดตามสถานะสินค้า (Real-time Tracking & Visibility) โดยการให้ข้อมูลที่แม่นยำเกี่ยวกับตำแหน่งและสถานะของสินค้า หรือ ใช้ GPS และ IoT Sensor ในการติดตามตำแหน่งเรือและสถานะสินค้าตลอดเส้นทาง อีกทั้งการบริหารจัดการเวลา (Time Management & Punctuality) ใช้ Big Data Analytics ในการทำนายความล่าช้า เช่น การวิเคราะห์สภาพอากาศ สภาพการจราจรทางทะเล เพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาความล่าช้าทั้งนี้มีความสอดคล้องกับแนวคิดของ oorajipour, R., et al. (2021) พบว่าการใช้ IoT และ AI ในการจัดการห่วงโซ่อุปทานช่วยเพิ่ม

ประสิทธิภาพและความพึงพอใจของลูกค้าได้อย่างมีนัยสำคัญ ดังนั้น การเพิ่มประสิทธิภาพการให้บริการการขนส่งสินค้าขนาดใหญ่จำเป็นต้องพิจารณาในประเด็นดังกล่าวแล้วดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพ

องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษาวิจัย ผู้วิจัยได้ค้นพบองค์ความรู้ใหม่จำแนกออกเป็น 2 ด้านดังนี้

1. ด้านปัจจัยที่ประยุกต์ใช้การวิเคราะห์ลำดับชั้นเชิงวิเคราะห์ AHP ใช้ในการตัดสินใจการให้บริการขนส่งสินค้าขนาดใหญ่ในประเทศไทย ซึ่งพบยังไม่เคยมีการนำเสนอในเชิงลึกมาก่อน โดยเฉพาะปัจจัยด้านการดำเนินงานและเวลา เป็นลำดับแรก นอกจากนี้ยังเสนอการใช้เทคโนโลยีในการบริหารจัดการปัจจัยด้านเวลา ด้านต้นทุน และด้านความน่าเชื่อถือ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการขนส่งขนาดใหญ่ องค์ความรู้ใหม่นี้สามารถนำไปต่อยอดการวิจัยในอุตสาหกรรมขนส่งและโลจิสติกส์เพื่อช่วยสนับสนุนการตัดสินใจเชิงกลยุทธ์ของผู้ประกอบการได้อย่างเป็นระบบ

2. ด้านการเพิ่มประสิทธิภาพการให้บริการขนส่งสินค้าขนาดใหญ่ตามข้อเสนอแนะ การประยุกต์ใช้ระบบซอฟต์แวร์และเทคโนโลยีมาช่วยในการบริหารจัดการ เช่น ระบบ ETA/ETD ระบบ GPS Tracking หรือ IoT และระบบจัดเส้นทางอัตโนมัติ จะช่วยให้การดำเนินงานภาพรวมมีประสิทธิภาพทำให้เกิดความปลอดภัย ความรวดเร็ว ตรงต่อเวลา ลดต้นทุน และส่งผลต่อความน่าเชื่อถือของบริษัทตลอดจนการสร้าง ความพึงพอใจกับลูกค้าที่ใช้บริการการขนส่งสินค้าขนาดใหญ่

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยสะท้อนให้เห็นว่าปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเพิ่มประสิทธิภาพการให้บริการการขนส่งสินค้าขนาดใหญ่ โดยเรียงลำดับความสำคัญจากมากไปน้อย ในปัจจัยหลัก คือ ด้านการดำเนินงาน เวลา ต้นทุน และความน่าเชื่อถือ โดยปัจจัยหลักด้านการดำเนินงานมีค่าน้ำหนักสูงสุด การดำเนินงานปัจจัยย่อยที่พบสูงสุด คือ การประสานงานของบริษัท ระหว่าง ลูกค้า ชัฟฟลายเออร์ สายเรือ ท่าเรือ มีประสิทธิภาพ ปัจจัยหลักรองลงมา คือ ด้านเวลา มีปัจจัยย่อยที่พบสูงสุด การวางแผนการใช้พื้นที่บนเรือช่วยลดระยะเวลาในการขนถ่ายสินค้า ขณะที่ปัจจัยหลักด้านต้นทุน มีน้ำหนักน้อยกว่าด้านเวลา แต่ยังคงเป็นปัจจัยที่องค์กรต้องพิจารณาอย่างรอบคอบเพื่อให้การใช้ทรัพยากรเกิดประสิทธิภาพสูงสุด มีปัจจัยย่อยที่พบสูงสุด วางแผนบริหารต้นทุน Load/Discharge/Lashing อย่างมีประสิทธิภาพ และปัจจัยหลักด้านความน่าเชื่อถือมีค่าน้ำหนักต่ำสุด มีปัจจัยย่อยที่พบสูงสุดความรับผิดชอบของการขนส่งสินค้าขนาดใหญ่ให้ถึงมือลูกค้า ทั้งนี้การนำระบบซอฟต์แวร์และเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องมาใช้ในการบริหารจัดการ เช่น ระบบวางแผนเส้นทาง ETA/ETD ระบบติดตาม GPS การจัดเส้นทางอัตโนมัติ และจองเวลาเข้าท่า จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงาน ลดต้นทุน และสร้างความพึงพอใจให้กับผู้ใช้บริการได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผลการศึกษานี้สามารถใช้เป็นแนวทางในการพัฒนากลยุทธ์การจัดการขนส่งสินค้าขนาดใหญ่ในอนาคต

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเชิงนโยบายที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในภาคธุรกิจและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อยกระดับคุณภาพการให้บริการขนส่งสินค้าขนาดใหญ่ในภาพรวม โดยเฉพาะปัจจัยในด้านการดำเนินงาน ควรมีการกำหนดแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจนระหว่างผู้ให้บริการขนส่ง สายเรือ ท่าเรือ และลูกค้า ด้วยการจัดทำคู่มือมาตรฐานการปฏิบัติงานที่สอดคล้องกับลักษณะของบริการขนส่งสินค้าขนาดใหญ่ ปัจจัยด้านเวลาด้วยการประสานงานแบบบูรณาการระหว่างหน่วยงานจากประเทศต้นทางถึงปลายทาง จากการวางแผนจัดวางสินค้าจากประเทศต้นทาง ตารางเวลาการเดินทาง การขนถ่ายสินค้าประเทศปลายทาง เพื่อเพิ่มรับทราบข้อมูลที่ถูกต้องแบบเรียลไทม์ และลดความล่าช้าในการขนส่งสินค้า อีกทั้งควรส่งเสริมการนำเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องมาใช้ในการบริหารจัดการ เช่น ระบบ ETA/ETD ระบบ GPS Tracking ระบบจัดเส้นทางอัตโนมัติ และระบบจองเวลาเข้าท่า ซึ่งจะช่วยลดปัจจัยด้านต้นทุน ลดจำนวนรอบวิ่งเปล่า และเพิ่มปัจจัยความน่าเชื่อถือจากการรับผิดชอบต่อขนส่งสินค้าถึงมือลูกค้าให้กับธุรกิจได้อย่างชัดเจน ขณะเดียวกัน ภาครัฐควรมีบทบาทในการ

กำหนดมาตรฐานด้านความปลอดภัยในการขนส่งสินค้าขนาดใหญ่ และให้การสนับสนุนด้านการพัฒนาบุคลากร เช่น การอบรมเชิงเทคนิค การพัฒนาทักษะการใช้งานเทคโนโลยี จะช่วยผลักดันให้ทั้งภาครัฐและเอกชนสามารถพัฒนาอย่างยั่งยืนในยุคที่การแข่งขันและความคาดหวังของผู้ใช้บริการมีแนวโน้มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

ผู้วิจัยเห็นว่าควรมีการขยายขอบเขตของการศึกษาให้ครอบคลุมมิติปัจจัยด้านความปลอดภัยอย่างเป็นระบบมากยิ่งขึ้น เนื่องจากความปลอดภัยถือเป็นองค์ประกอบสำคัญที่มีผลโดยตรงต่อประสิทธิภาพและความน่าเชื่อถือในการให้บริการ การขนส่งสินค้าขนาดใหญ่ ทั้งในแง่ของการขนถ่ายสินค้า การควบคุมอุปกรณ์ ไปจนถึงการจัดการความเสี่ยงระหว่างกระบวนการขนส่ง นอกจากนี้ ควรพิจารณาการใช้เทคนิคเดลฟาย (Delphi Technique) ในการเก็บข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทาง เพื่อให้สามารถถ่วงรอกความคิดเห็นเชิงลึกได้อย่างรอบด้าน และเพิ่มความแม่นยำในการกำหนดค่าน้ำหนักของแต่ละปัจจัยอย่างมีหลักเกณฑ์ อีกทั้งยังแนะนำให้ขยายกลุ่มตัวอย่างให้หลากหลายยิ่งขึ้น เช่น ท่าเทียบเรือ ลูกค้าประเทศต้นทาง ประกอบกับเงื่อนไขด้านตำแหน่งงาน และองค์กรต้นสังกัด เพื่อเพิ่มความหลากหลายและความน่าเชื่อถือของข้อมูลที่จะนำไปใช้ในการวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบ และยังเป็นโอกาสให้เห็นมุมมองใหม่ ๆ ที่อาจส่งผลกระทบต่อตัดสินใจของผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมขนส่งและโลจิสติกส์อย่างแท้จริง

เอกสารอ้างอิง

- ชิตพงษ์ อัยสานนท์, ชุตติเดช มั่นคงธรรม และ ชลิตา ตรียาวนิช. (2567). ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการให้บริการของบริษัทตัวแทนรับขนส่งสินค้าระหว่างประเทศ. *วารสารสหวิทยาการวิจัยและวิชาการ*, 4(2), 645-662.
- ธารเพชร เนื่องนุช และ ธิทัต ตรีศิริโช. (2567). การยกระดับคุณภาพบริการในธุรกิจขนส่งสินค้าไทย กลยุทธ์บูรณาการด้านบริการราคา เทคโนโลยีและความยืดหยุ่น. *วารสารศิลปศาสตร์และอุตสาหกรรมบริการ*, 7(2), 93-107.
- พิทักษ์ ศิลป์ประสิทธิ์. (2560). การพัฒนาคุณภาพการให้บริการด้านระบบตู้สินค้าของสำนักงานศุลกากรที่ทำเรือแหลมฉบัง การท่าเรือแห่งประเทศไทย. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเชีย*, 10(1), 69-79.
- สุนทร ผจญ, รัชฎา พงษ์ธนกิจ และ สมเกียรติ กอบัวแก้ว. (2562). ประสิทธิภาพการบริหารการรับส่งตู้คอนเทนเนอร์เปล่า ณ ลานตู้คอนเทนเนอร์. *วารสารสมาคมวิจัย*, 24(2), 123-134.
- สุนทร ผจญ. (2567). แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการขนส่งตู้สินค้าในท่าเรือแหลมฉบัง. *วารสารการวิจัยการบริหารการพัฒนา*, 14(2), 458-474.
- โสธยา สุภาพล, ลัดดาวัลย์ สำราญ, อมรรัตน์ ทัดจันทิก, ธนกร นกสกุล และ สุรัชย์ เอ็มอักษร. (2562). คุณภาพการบริการขนส่งสินค้าที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของลูกค้า: กรณีศึกษา บริษัทเอกชัยสาส์นสุพรรณ จำกัด. *วารสารสหวิทยาการวิจัย*, 8(1), 107-115.
- Celik, M. (2010). A key decision-making process on logistic support to merchant ships based on operational requirements: Marine supplier selection. *Naval Engineers Journal*, 122(1), 125-135.
- Cronbach, L.J. (1951). Coefficient Alpha and the Internal Structure of Tests. *Psychometrika*, 16, 297-334.
- Erkan, T. E., & Elsharida, W. M. (2020). Combining AHP and ROC with GIS for airport site selection: a case study in Libya. *ISPRS International Journal of Geo-Information*, 9(5), 312.
- Gao, S., Zhang, F., Ning, W., & Wu, D. (2022). Optimization of Cargo Shipping Adaptability Modeling Evaluation Based on Bayesian Network Algorithm. *Sustainability*, 14(19), 12856.
- Heinbach, C., Meier, P., & Thomas, O. (2022). Designing a shared freight service intelligence platform for transport stakeholders using mobile telematics. *Information Systems and e-Business Management*, 20(4), 847-888.

- Kriswardhana, W., Toaza, B., Esztergár-Kiss, D., & Duleba, S. (2025). Analytic hierarchy process in transportation decision-making: a two-staged review on the themes and trends of two decades. *Expert Systems with Applications*, 261, 125491.
- Meng, Y. (2024). Logistics Transportation Route Optimization Algorithm Based on Big Data Analysis. *Journal of Electrical Systems*, 20(9S), 575-581.
- Tang, W., Chen, X., Lang, M., Li, S., Liu, Y., & Li, W. (2024). Optimization of truck–cargo online matching for the less-than-truck-load logistics hub under real-time demand. *Mathematics*, 12(5), 755.
- Toorajipour, R., Sohrabpour, V., Nazarpour, A., Oghazi, P., & Fischl, M. (2021). Artificial intelligence in supply chain management: A systematic literature review. *Journal of Business Research*, 122, 502-517.
- Voronina, E. (2023). Optimization of maritime transportation based on marketing technologies. In *E3S Web of Conferences* (Vol. 402, p. 01022). Les Ulis, France: EDP Sciences.

Factors Affecting Operational Efficiency in The Electronic Local Administrative Accounting System (E-LAAS) of The Local Administrative Organizations in Phitsanulok Province

Thitinun Sukomut^{1*} Suntaree Tungsriwong² and Kanogporn Suranatthakul²

¹ Master of Accounting, Faculty of Business, Economics and Communications, Naresuan University, Thailand

² Lecturer in Accounting, Faculty of Business, Economics and Communications, Naresuan University, Thailand

* Corresponding author. E-mail: thitinuns66@nu.ac.th

ABSTRACT

This research aimed to study the factors influencing the operational efficiency of the computerized accounting system (E-LAAS) of local administrative organizations in Phitsanulok Province. It was quantitative research. The research instrument was a questionnaire. The population and sample used in this study were finance and accounting personnel in the computerized accounting system (E-LAAS) of local administrative organizations in Phitsanulok Province, classified into financial and accounting and finance and accounting total 172 people, collected from the entire population. The statistics used for data analysis were frequency, percentage, standard deviation, correlation coefficient analysis to test the relationship between independent and dependent variables, and multiple regression equation analysis. The results of the research found that the E-LAAS system operation factors in terms of knowledge and ability to operate the E-LAAS system and the work environment had a significant effect on the efficiency of the computerized accounting system (E-LAAS) at a statistical level of 0.05. The knowledge and ability to use information and the readiness of equipment did not affect the efficiency of the computerized accounting system (E-LAAS).

Keywords: Information Technology (IT), E-LAAS System, Operational Efficiency, Local Administrative Organization

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานในระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ (E-LAAS) ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก

วิรัตน์ สุโคมุต^{1*} สุนทรีย์ ตั้งศรีวงศ์² และ กนกพร สุธนัฐกุล²

¹ นิสิตปริญญาโทสาขาการบัญชี คณะบริหารธุรกิจเศรษฐศาสตร์ และการสื่อสาร มหาวิทยาลัยนเรศวร ประเทศไทย

² อาจารย์ประจำสาขาการบัญชี คณะบริหารธุรกิจเศรษฐศาสตร์ และการสื่อสาร มหาวิทยาลัยนเรศวร ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: thitinuns66@nu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานในระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ (E-LAAS) ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม โดยประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ ผู้ปฏิบัติงานในด้านการเงินและการบัญชีในระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ (E-LAAS) ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก โดยจำแนกเป็น นักวิชาการเงินและบัญชี และเจ้าพนักงานการเงินและบัญชี รวม 172 คน เก็บตัวอย่างจากประชากรทั้งหมด สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม และการวิเคราะห์สมการถดถอยเชิงพหุ ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยการปฏิบัติงานระบบ E-LAAS ด้านความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานด้วยระบบ E-LAAS และด้านสภาพแวดล้อมการทำงาน ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานในระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ (E-LAAS) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนด้านความรู้ความสามารถในการใช้สารสนเทศและด้านความพร้อมของอุปกรณ์ไม่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานในระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ (E-LAAS)

คำสำคัญ เทคโนโลยีสารสนเทศ, ระบบ E-LAAS, ประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน, องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

© 2025 JSDP: Journal of Spatial Development and Policy

บทนำ

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นในฐานะส่วนราชการสังกัดกระทรวงมหาดไทย มีหน้าที่และภารกิจหลักในการส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในหลากหลายด้าน เพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีศักยภาพในการให้บริการสาธารณะแก่ประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ อันเป็นกลไกสำคัญในการบริหารจัดการทรัพยากรของประเทศให้สอดคล้องกับนโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศในภาพรวม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการให้คำแนะนำและพัฒนาเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น การบริหารการเงินและการคลัง การบริหารงานบุคคล และการบริหารจัดการทั่วไป เพื่อให้การบริหารจัดการด้านการเงินการคลังขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความคล่องตัว รวดเร็ว โปร่งใส และสามารถเชื่อมโยงข้อมูลทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับประเทศให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน สอดรับกับนโยบายการปฏิรูประบบบัญชีภาครัฐ กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจึงได้ดำเนินการโครงการปฏิรูประบบการบริการเงินการคลัง โดยนำ ระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (The Electronic Local Administrative Accounting System) หรือ E-LAAS ซึ่งเป็นโปรแกรมสำเร็จรูปมาใช้ (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2562) ระบบ E-LAAS ประกอบด้วยระบบย่อยที่สำคัญ ได้แก่ ระบบงบประมาณ ระบบรายรับ ระบบรายจ่ายและระบบบัญชีและรายงานการเงิน (สุผาวรรณ ศรีมงคล, 2562) การนำระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ (E-LAAS) มาใช้ถือเป็นก้าวสำคัญในการรองรับระบบ e-Government ของภาครัฐ ทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั่วประเทศสามารถบริหารงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านงบประมาณ ได้อย่างสะดวกและรวดเร็วมากยิ่งขึ้น

จากการดำเนินงานจริง พบว่า สำนักงานส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพิษณุโลก ซึ่งมีหน้าที่ความรับผิดชอบในการให้ความช่วยเหลือสนับสนุนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตจังหวัด ส่งเสริม สนับสนุน และประสานการดำเนินงานด้านการเงิน การคลัง การงบประมาณ การพัสดุ การจัดเก็บรายได้ และการประกอบกิจการพาณิชย์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งวางระบบตรวจสอบระบบการเงิน การบัญชี และการพัสดุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้สามารถดำเนินการให้เป็นไปตามกฎหมาย นโยบายของรัฐบาล และระเบียบหลักเกณฑ์ที่กำหนด (สำนักงานส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพิษณุโลก, 2566) จึงได้มีแผนการตรวจสอบการคลัง การเงิน บัญชี และการพัสดุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประจำปี และตรวจพบข้อผิดพลาดที่เกิดขึ้นกับรายการทางบัญชีที่เรียกจากระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ (E-LAAS) ซึ่งแสดงข้อมูลที่ไม่ถูกต้องและไม่ครบถ้วน (สำนักงานส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพิษณุโลก, 2566) ปัญหาดังกล่าวส่งผลให้เกิดอุปสรรคในการปรับตัวของผู้ปฏิบัติงาน รวมถึงผู้บริหารของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นบางแห่งที่ไม่สามารถใช้ข้อมูลจากระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ (E-LAAS) ในการวัดผลการดำเนินงานและตรวจสอบข้อมูลในภาพรวมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั่วประเทศได้อย่างถูกต้องและทันต่อสถานการณ์ นอกจากนี้ ผู้ใช้งานบางส่วนยังขาดความรู้ความเข้าใจในระบบบัญชีของรัฐเท่าที่ควร แม้จะมีการศึกษาจากคู่มือการใช้งาน ทำให้ไม่สามารถวางแผนการใช้งานระบบได้อย่างเต็มศักยภาพ และยังถูกจำกัดการใช้งานเฉพาะส่วนที่จำเป็นเท่านั้น ซึ่งส่งผลกระทบต่ออย่างมีนัยสำคัญในหลายด้าน ได้แก่ ด้านการปฏิบัติงาน ซึ่งอาจทำให้ข้อมูลทางการเงินในระดับหน่วยงาน กรม และกระทรวง มีความเสี่ยงที่จะเกิดความผิดพลาดด้านการบริหารงาน การวางแผน และการตัดสินใจของผู้บริหารในการอนุมัติรายการต่าง ๆ เนื่องจากข้อมูลที่น่ามาวิเคราะห์อาจไม่ถูกต้องและครบถ้วน และด้านความโปร่งใสและการควบคุมการทำงาน ซึ่งอาจมีความเสี่ยงต่อการทุจริตหรือการบริหารจัดการที่ไม่เป็นธรรม เนื่องจากการตรวจสอบและติดตามการใช้งบประมาณทำได้ยากลำบากจากปัญหาและความสำคัญดังกล่าวข้างต้น

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานในระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ (E-LAAS) ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลกว่ามีปัจจัยใดบ้างที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานในระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ (E-LAAS) ประกอบกับยังมีเพียงการศึกษาในหน่วยงานอื่น โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการทบทวนวรรณกรรม ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในการศึกษา เพื่อนำผลการศึกษามาใช้เป็นข้อมูลและแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขวิธีการปฏิบัติงานในระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ (E-LAAS) ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น ๆ ที่ใช้งานระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (E-LAAS) ทั่วประเทศในการดำเนินงานต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานในระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ (E-LAAS) ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ คือ ผู้ปฏิบัติงานในด้านการเงินและการบัญชีในระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ (E-LAAS) ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก จำนวน 172 คน โดยจำแนกเป็น นักวิชาการเงินและบัญชีปฏิบัติการ/ชำนาญการ จำนวน 90 คน และเจ้าพนักงานการเงินและบัญชีปฏิบัติงาน/ชำนาญงาน จำนวน 82 คน (ข้อมูลจากแผนอัตรากำลัง 3 ปี ปีงบประมาณ 2566-2569, สำนักงานส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพิษณุโลก, 2568) โดยผู้วิจัยได้ใช้ประชากรทั้งหมดเป็นกลุ่มตัวอย่าง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานในระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ (E-LAAS) ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใน จังหวัดพิษณุโลก ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม มีทั้งหมด 5 ข้อ มีลักษณะคำถามแบบปลายปิดเลือกคำตอบได้เพียงคำตอบเดียว (Check List) ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง และประสบการณ์ในการทำงาน

ส่วนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการปฏิบัติงานในระบบ E-LAAS จำนวน 4 ด้าน ประกอบด้วย

- ด้านความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานด้วยระบบ E-LAAS จำนวน 5 ข้อ
- ด้านความรู้ความสามารถในการใช้สารสนเทศ จำนวน 5 ข้อ
- ด้านความพร้อมของอุปกรณ์ จำนวน 5 ข้อ
- ด้านสภาพแวดล้อมการทำงาน จำนวน 5 ข้อ

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานในระบบ E-LAAS จำนวน 3 ด้าน ประกอบด้วย

- ด้านความถูกต้องครบถ้วน จำนวน 5 ข้อ
- ด้านความทันเวลา จำนวน 5 ข้อ
- ด้านความโปร่งใส จำนวน 4 ข้อ

โดยการให้คะแนนส่วนที่ 2 และส่วนที่ 3 วัดเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับตามรูปแบบของ Likert's Scale โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

ระดับความคิดเห็นมากที่สุด	กำหนดให้	5	คะแนน
ระดับความคิดเห็นมาก	กำหนดให้	4	คะแนน
ระดับความคิดเห็นปานกลาง	กำหนดให้	3	คะแนน
ระดับความคิดเห็นน้อย	กำหนดให้	2	คะแนน
ระดับความคิดเห็นน้อยที่สุด	กำหนดให้	1	คะแนน

คะแนนเฉลี่ยที่ได้มาจัดระดับความสำคัญเป็น 5 ระดับดังนี้ คือ (สัพพัญญู ประสพพงศ์สกุล และ พรทิวา แสงเขียว, 2566)

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 4.21 – 5.00 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 3.41 – 4.20 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 2.61 – 3.40 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.81 – 2.60 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.00 – 1.80 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อยที่สุด

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือนี้ จากการให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความครบถ้วนและความสอดคล้องของเนื้อหา (Content Validity) เพื่อคัดเลือกและปรับปรุงข้อคำถามให้มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ (IOC) ได้ค่าเฉลี่ยร้อยละ 0.941

3. สมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานที่ 1 ปัจจัยด้านความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานด้วยระบบ E-LAAS ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานในระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ (E-LAAS) ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก

สมมติฐานที่ 2 ปัจจัยด้านความรู้ความสามารถในการใช้สารสนเทศ ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานในระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ (E-LAAS) ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก

สมมติฐานที่ 3 ปัจจัยด้านความพร้อมของอุปกรณ์ ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานในระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ (E-LAAS) ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก

สมมติฐานที่ 4 ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมการทำงาน ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานในระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ (E-LAAS) ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ข้อมูลและแหล่งข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาประกอบด้วย 2 ส่วน ได้แก่

4.1 ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) โดยศึกษาค้นคว้าจากเอกสารที่เกี่ยวข้องจากแหล่งต่าง ๆ เช่น วารสาร รายงานการวิจัย แหล่งข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต วิทยานิพนธ์ การค้นคว้าอิสระ

4.2 ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ใช้การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการเก็บแบบสอบถาม ผู้ปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก โดยผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามผ่านทาง e-mail และติดตามทางโทรศัพท์ให้กับกลุ่มตัวอย่าง โดยตอบแบบสอบถามออนไลน์ทาง Google Form

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับการวิจัยครั้งนี้ แบ่งการวิเคราะห์ออกเป็น 2 ส่วน คือ การวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น และการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตอบคำถามวิจัย ซึ่งมีวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลและวิธีการทางสถิติ ดังนี้

5.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา สำหรับการวิเคราะห์ในส่วนนี้เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลตัวแปร การวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคล เพื่ออธิบายลักษณะทั่วไปของข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา วิเคราะห์ระดับปัจจัยด้านการปฏิบัติงานด้วยระบบ E-LAAS และประสิทธิภาพในการ ปฏิบัติงาน โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ใช้สถิติการหาค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentages) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

5.2 การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Pearson's Correlation Coefficient) เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม คือ ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานในระบบ E-LAAS พิจารณาโดยกำหนดค่าความสัมพันธ์ไว้ว่า ถ้าหากมีค่ามากกว่า 0.80 แสดงว่าจะเกิดปัญหาจากการที่ตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์กันในระดับสูงมาก (Multicollinearity) (ศราวุธ สร้อยทอง, 2562) ที่จะส่งผลกระทบต่อผลการทดสอบสมการถดถอยพหุคูณ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลจากแหล่งในพื้นที่ศึกษาและเก็บรวบรวมเอกสารทางวิชาการ บทความวิจัย วิทยานิพนธ์ รายงานการวิจัย หนังสือ วารสาร สิ่งพิมพ์ การสืบค้นจากสารสนเทศและข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต รวมถึงศึกษาการทบทวนวรรณกรรม แนวคิด ทฤษฎี และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นปฏิบัติงานด้านการเงินการคลัง ประกอบด้วยระบบงบประมาณ ระบบรายรับ ระบบรายจ่าย และระบบบัญชี ประกอบกับ กระทรวงมหาดไทยได้กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดทำบัญชีโดยระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (E-LAAS) และให้ทุกแห่งยกเลิกการจัดทำบัญชีด้วยมือ โดยจัดทำบัญชีในระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (E-LAAS) เพียงระบบเดียว ตั้งแต่ ปีงบประมาณ 2563 เป็นต้นไป และได้กำหนดแนวทางการบันทึกบัญชีในระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (E-LAAS) เพื่อให้สอดคล้องตามมาตรฐานการบัญชีภาครัฐและนโยบายการบัญชีภาครัฐสำหรับปีงบประมาณ 2564 เพื่อให้เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีหน้าที่เกี่ยวกับการจัดทำบัญชีและรายงานการเงิน มีความพร้อม ในการปรับปรุงบัญชี ปิดบัญชี จัดทำรายงานการเงินประจำปีและหมายเหตุประกอบงบการเงินในระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (e-LAAS) ได้อย่างต่อเนื่อง ถูกต้อง ครบถ้วน เป็นปัจจุบัน ประกอบกับสามารถบันทึกบัญชีและปฏิบัติงานในระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (E-LAAS) เพื่อให้สอดคล้องตามมาตรฐานการบัญชีภาครัฐและนโยบายการบัญชีภาครัฐ (กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น, 2563)

2. ความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานด้วยระบบ E-LAAS

ประวีณา เงินทิพย์ (2563) กล่าวว่า ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานการเงินและบัญชีของกรมทรัพยากรน้ำบาดาล ได้แก่ ความรู้ทางด้านวิชาการด้านการเงินและบัญชี ความสามารถความเข้าใจในการใช้โปรแกรมบัญชี

และความสามารถในการวิเคราะห์และเข้าใจในงบการเงิน มีผลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานการเงินและบัญชีของกรมทรัพยากรน้ำบาดาล

3. ความรู้ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศรวมถึงความพร้อมของระบบและอุปกรณ์

จิรพัตร นพรัตน์ (2560) ได้สรุปความหมายของ เทคโนโลยีสารสนเทศ หมายถึง กระบวนการต่าง ๆ ที่ประยุกต์ใช้ด้วยเทคโนโลยีทางคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีทางโทรคมนาคมเพื่อให้ได้มาซึ่งสารสนเทศที่ต้องการสามารถนำใช้ประโยชน์ได้ หรืออาจกล่าวได้ว่า เมื่อนำ “เทคโนโลยีสารสนเทศ” กับ “ระบบสารสนเทศ” มากล่าวรวมกัน จะหมายถึงระบบข้อมูลต่าง ๆ ที่ผ่านการประมวลผลโดยใช้ระบบคอมพิวเตอร์ เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่มีคุณค่าทันการและมีประสิทธิภาพ

ชนัญญา ศรีทอง (2556) กล่าวว่า ด้านวัสดุ อุปกรณ์ ประสิทธิภาพของอุปกรณ์คอมพิวเตอร์และอุปกรณ์อื่น ๆ ที่ใช้ในการปฏิบัติงาน รวมถึง อาคารสถานที่ปฏิบัติงาน ที่เป็นสัดส่วนเพียงพอและเหมาะสมต่อการจัดแบ่งส่วนงาน จัดเก็บเอกสาร และสะดวกต่อการสืบค้น มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของนักบัญชีในโรงพยาบาล

อรพรรณ อินทรแหยม (2556) พบว่า ปัจจัยด้านประสบการณ์และความรู้ความเข้าใจในระบบ มีผลต่อการปฏิบัติงานการคลังด้วยระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ (e-LAAS) ในด้านความถูกต้องตามระเบียบและด้านความรวดเร็วและทันต่อการตัดสินใจ

4. สภาพแวดล้อมในการทำงาน

พิมพ์กัศ เล็กใจเชื้อ (2564) กล่าวว่า ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมในการทำงานที่หน่วยงานมีการกำหนดนโยบายในการปฏิบัติงานอย่างเหมาะสม มีการจัดสรรหน้าที่รับผิดชอบงานอย่างชัดเจน และมีการแบ่งส่วนสถานที่ปฏิบัติงานกับการจัดเก็บเอกสารเพื่อสะดวกต่อการค้นหาจะมีอิทธิพลทางบวกต่อประสิทธิภาพการจัดทำบัญชี ด้านการเบิกจ่ายในระบบ GFMS ของกรมการเงินทหารบก

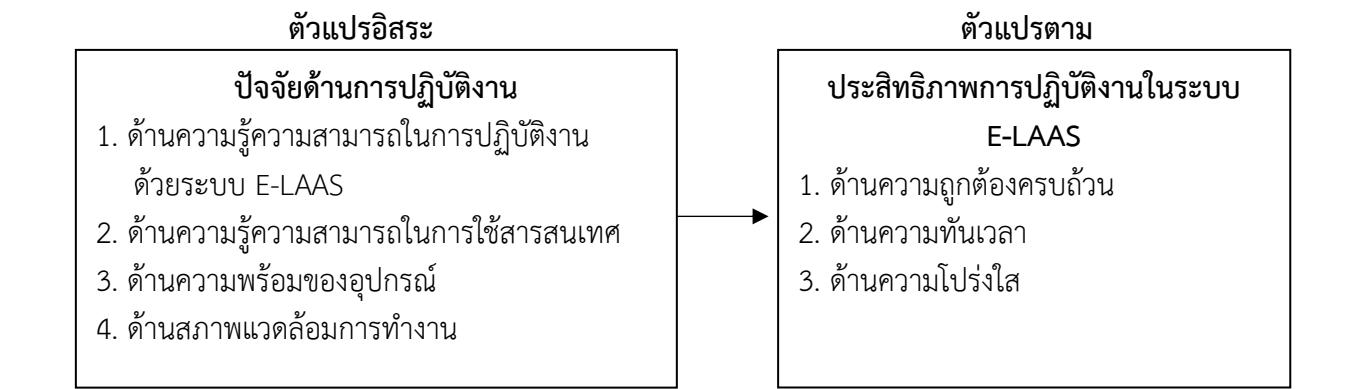
ธนภรณ์ พรณราย (2565) กล่าวว่า ปัจจัยแรงจูงใจในการปฏิบัติงานด้านการได้รับการยอมรับนับถือ ด้านความรับผิดชอบในการทำงาน และด้านความก้าวหน้าในอาชีพส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลา

5. ประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน

ณัฐวัตร เป็งวันปลูก (2560) ได้ให้ความหมายของประสิทธิภาพการปฏิบัติงานไว้ว่า การกระทำของแต่ละบุคคลที่มีความสามารถ และความพร้อม ความพยายามทุ่มเทอย่างเต็มที่ในการปฏิบัติงานของตนอย่างคล่องแคล่ว ด้วยความมีระเบียบ มีกฎเกณฑ์ปฏิบัติงานให้เสร็จทันเวลา รวดเร็ว ถูกต้อง มีคุณภาพและมาตรฐาน จึงสรุปได้ว่า บุคคลจะมีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ต้องเกิด จากความขยันหมั่นเพียร มีความรับผิดชอบและเอาใจใส่ในงาน พร้อมด้วยจิตใจที่ซื่อสัตย์และรักดีต่อองค์กร งานที่ทำจะประสบความสำเร็จตามเป้าหมายขององค์กรที่กำหนดไว้หรือดียิ่งขึ้น

สัพพัญญู ประสพวงศ์สกุล และ พรทิwa แสงเขียว (2566) กล่าวว่าไว้ว่า ประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน หมายถึง สิ่งที่เกิดจากการมีความรู้ ความสามารถ ความถนัดของแต่ละบุคคล ซึ่งเป็นสิ่งที่จะสนับสนุนจนก่อให้เกิดผลของการปฏิบัติจนเป็นที่พึงพอใจแก่ผู้ปฏิบัติงาน องค์กร หรือหน่วยงานที่ได้ปฏิบัติงานอย่างเต็มกำลังความสามารถที่มี โดยสามารถประเมินได้จากตัวชี้วัด 3 ด้านคือ ด้านความถูกต้องแม่นยำ ด้านความโปร่งใส และด้านความสะดวกรวดเร็วทันต่อการตัดสินใจ

จากแนวคิดและงานวิจัยข้างต้น จึงได้สรุปปัจจัยด้านการปฏิบัติงานที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานในระบบ E-LAAS โดยผู้วิจัยได้กำหนดเป็นกรอบแนวคิดดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานในระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ (E-LAAS) ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก พบว่า

1. ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม

กลุ่มตัวอย่างเป็นบุคลากรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพิษณุโลก จำนวน 172 คน มีลักษณะดังนี้ ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 88.37) อายุ 30-39 ปีมีสัดส่วนสูงสุด (ร้อยละ 44.77) การศึกษาส่วนใหญ่จบปริญญาตรี (ร้อยละ 68.60) ตำแหน่งงานที่พบมากที่สุดคือ นักวิชาการเงินและบัญชีชำนาญการ (ร้อยละ 34.30) และส่วนใหญ่มีประสบการณ์ทำงานมากกว่า 10 ปี (ร้อยละ 33.72)

2. ข้อมูลปัจจัยด้านการปฏิบัติงานด้วยระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ (E-LAAS)

ตารางที่ 1 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยด้านการปฏิบัติงานด้วยระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ (E-LAAS) โดยภาพรวม

ปัจจัยด้านการปฏิบัติงานด้วยระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ (E-LAAS)	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
ด้านความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานด้วยระบบ E-LAAS	4.609	0.467	มากที่สุด
ด้านความรู้ความสามารถในการใช้สารสนเทศ	4.612	0.471	มากที่สุด
ด้านความพร้อมของอุปกรณ์	4.616	0.462	มากที่สุด
ด้านสภาพแวดล้อมการทำงาน	4.672	0.455	มากที่สุด
ภาพรวม	4.627	0.464	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความคิดเห็นต่อปัจจัยด้านการปฏิบัติงานด้วยระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ (E-LAAS) โดยรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.627) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นสูงสุด ได้แก่ ด้านสภาพแวดล้อมการทำงาน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.672) รองลงมา คือ ด้านความพร้อมของอุปกรณ์ ($\bar{X}$ = 4.616) อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านความรู้ความสามารถในการใช้สารสนเทศ ($\bar{X}$ = 4.612) อยู่ในระดับมากที่สุด และน้อยที่สุด คือ ด้านความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานด้วยระบบ E-LAAS ($\bar{X}$ = 4.609) อยู่ในระดับมากที่สุด ตามลำดับ

3. ผลการประเมินประสิทธิภาพการปฏิบัติงานในระบบ E-LAAS

ตารางที่ 2 แสดงผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานในระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ (E-LAAS) ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพิษณุโลก โดยภาพรวมแสดง

ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานในระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ (E-LAAS) ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพิษณุโลก	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
ด้านความถูกต้องครบถ้วน	4.908	0.244	มากที่สุด
ด้านความทันเวลา	4.962	0.188	มากที่สุด
ด้านโปร่งใส	4.740	0.392	มากที่สุด
ภาพรวม	4.870	0.275	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานในระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ (E-LAAS) โดยรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.870) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นสูงสุด ได้แก่ ด้านความทันเวลา อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.962) ด้านความถูกต้องครบถ้วน ($\bar{X}$ = 4.908) อยู่ในระดับมากที่สุด และน้อยที่สุด ด้านโปร่งใส ($\bar{X}$ = 4.740) อยู่ในระดับมากที่สุด ตามลำดับ

4. ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Pearson's Correlation Coefficient)

ตารางที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านการปฏิบัติงานด้วยระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ (E-LAAS) ด้านความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานด้วยระบบ E-LAAS ด้านความรู้ความสามารถในการใช้สารสนเทศ ด้านความพร้อมของอุปกรณ์ และด้านสภาพแวดล้อมการทำงานที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานในระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ (E-LAAS) ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพิษณุโลก

ตัวแปร	X_1	X_2	X_3	X_4	Y
X_1	1				
X_2	.188*	1			
X_3	.807**	.873	1		
X_4	.447**	.228**	.387**	1	
Y	.594**	.239**	.467**	.590**	1

หมายเหตุ: * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านการปฏิบัติงานด้วยระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ (E-LAAS) ด้วยการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Pearson's Correlation Coefficient) พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านการปฏิบัติงานด้วยระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ (E-LAAS) ในแต่ละด้าน มีค่าอยู่ระหว่าง 0.188 ถึง 0.873 ส่วนค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านการปฏิบัติงานที่ส่งผลกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานด้วยระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ (E-LAAS) มีค่าอยู่ระหว่าง 0.239 ถึง 0.594 โดยตัวแปรแต่ละตัวมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

5. การทดสอบสมมติฐาน

ตารางที่ 4 การทดสอบปัจจัยด้านการปฏิบัติงานด้วยระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ (E-LAAS) ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานในระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ (E-LAAS) ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก โดยวิธี Enter Multiple Regression

ตัวแปร	Standardized coefficients			tolerance	VIF
	β	t	Sig		
ค่าคงที่		15.202	<.001*		
ด้านความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานด้วยระบบ E-LAAS (X_1)	0.435	4.355	<.001*	.306	3.265
ด้านความรู้ความสามารถในการใช้สารสนเทศ (X_2)	0.068	1.154	0.250	.879	1.137
ด้านความพร้อมของอุปกรณ์ (X_3)	-0.038	-0.392	0.695	.326	3.065
ด้านสภาพแวดล้อมการทำงาน (X_4)	0.395	6.272	<.001*	.772	1.295

Adjusted $R^2 = .477$ F = 40.050 Std. Error = .09114 n = 172

หมายเหตุ: * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4 พบว่า มีค่าความทนทาน (Tolerance) ต่ำสุดที่ 0.306 สูงสุดที่ 0.879 และมีค่า VIF ของตัวแปรสูงสุดที่ 3.265 และต่ำสุดที่ 1.137 ตัวแปรอิสระมีค่า Tolerance มากกว่า 0.1 และค่า VIF ไม่เกิน 10 (Hair et al., 2010) ดังนั้นจึงสรุปได้ว่าตัวแปรอิสระทุกตัวที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ไม่มีความสัมพันธ์ร่วมเส้นตรงพหุ (Multicollinearity) จึงสามารถนำตัวแปรอิสระทั้งหมดนี้ เข้าสมการถดถอยเพื่อพยากรณ์ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานในระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ (E-LAAS) ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก และจากการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยพบว่า ปัจจัยปัจจัยด้านการปฏิบัติงานด้วยระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ (E-LAAS) มีผลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานในระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ (E-LAAS) ซึ่งความสัมพันธ์ของปัจจัยทั้ง 4 ด้าน รวมกันสามารถอธิบายการเปลี่ยนแปลงประสิทธิภาพการปฏิบัติงานในระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ (E-LAAS) ร้อยละ 47.70 (Adjusted $R^2 = 0.477$) โดยปัจจัยที่มีอิทธิพลมากที่สุดที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานในระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ (E-LAAS) คือ ด้านความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานด้วยระบบ E-LAAS มีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยคะแนนมาตรฐาน เท่ากับ 0.435 และรองลงมา ด้านสภาพแวดล้อมการทำงาน มีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยคะแนนมาตรฐาน เท่ากับ 0.395 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีผลการทดสอบสมมติฐาน ดังนี้

สมมติฐานที่ 1 ปัจจัยด้านความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานด้วยระบบ E-LAAS ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานในระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ (E-LAAS) ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยคะแนนมาตรฐาน (β) เท่ากับ 0.435 และค่าสถิติทดสอบ t เท่ากับ 4.355 ที่ระดับนัยสำคัญของสถิติทดสอบค่า (P-Value) เท่ากับ 0.001 (Sig.= 0.001< 0.05) แสดงให้เห็นว่าปัจจัยด้านความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานด้วยระบบ E-LAAS (X_1) ส่งผลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานในระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ (E-LAAS) ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก

สมมติฐานที่ 2 ปัจจัยด้านความรู้ความสามารถในการใช้สารสนเทศ ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานในระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ (E-LAAS) ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยคะแนนมาตรฐาน (β) เท่ากับ 0.068 และค่าสถิติทดสอบ t เท่ากับ 1.154 ที่ระดับนัยสำคัญของสถิติทดสอบค่า (P-Value) เท่ากับ 0.250 (Sig.= 0.250>0.05) แสดงให้เห็นว่าปัจจัยด้านความรู้ความสามารถในการใช้สารสนเทศ (X_2) ไม่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานในระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ (E-LAAS) ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก

สมมติฐานที่ 3 ปัจจัยด้านความพร้อมของอุปกรณ์ ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานในระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ (E-LAAS) ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยคะแนนมาตรฐาน (β) เท่ากับ -0.038 และค่าสถิติทดสอบ t เท่ากับ -0.394 ที่ระดับนัยสำคัญของสถิติทดสอบค่า (P-Value) เท่ากับ 0.695 (Sig. = 0.695 > 0.05) แสดงให้เห็นว่าปัจจัยด้านความพร้อมของอุปกรณ์ (X_3) ไม่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานในระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ (E-LAAS) ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก

สมมติฐานที่ 4 ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมการทำงาน ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานในระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ (E-LAAS) ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยคะแนนมาตรฐาน (β) เท่ากับ 0.395 และค่าสถิติทดสอบ t เท่ากับ 6.272 ที่ระดับนัยสำคัญของสถิติทดสอบค่า (P-Value) เท่ากับ 0.001 (Sig. = 0.001 < 0.05) แสดงให้เห็นว่าปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมการทำงาน (X_4) ส่งผลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานในระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ (E-LAAS) ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก

ตารางที่ 5 สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐาน	ผลการวิเคราะห์	ผลการทดสอบสมมติฐาน
สมมติฐานที่ 1 ปัจจัยด้านความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานด้วยระบบ E-LAAS ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานในระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ (E-LAAS) ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก	ส่งผลเชิงบวก	สนับสนุนสมมติฐาน
สมมติฐานที่ 2 ปัจจัยด้านความรู้ความสามารถในการใช้สารสนเทศ ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานในระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ (E-LAAS) ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก	ไม่ส่งผล	ไม่สนับสนุนสมมติฐาน
สมมติฐานที่ 3 ปัจจัยด้านความพร้อมของอุปกรณ์ ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานในระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ (E-LAAS) ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก	ไม่ส่งผล	ไม่สนับสนุนสมมติฐาน
สมมติฐานที่ 4 ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมการทำงาน ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานในระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ (E-LAAS) ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก	ส่งผลเชิงบวก	สนับสนุนสมมติฐาน

อภิปรายผล

ผลจากการวิจัยสมมติฐานที่ 1 พบว่า ปัจจัยด้านความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานด้วยระบบ E-LAAS มีผลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้ปฏิบัติงานที่มีความรู้ ความชำนาญ และทักษะในการวิเคราะห์ปัญหาจากระบบสามารถทำงานได้อย่างถูกต้อง รวดเร็ว และลดข้อผิดพลาด ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อประสิทธิภาพของระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยที่ระบุว่าความรู้ด้านการเงินและบัญชี รวมถึงทักษะการใช้โปรแกรมบัญชี มีผลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพการทำงาน (ประวีณา เงินทิพย์, 2563) สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุภาวดี ลอยศรี (2559) พบว่า ปัจจัยด้านการใช้ระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ (e-LAAS) มีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานด้วยระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ (e-LAAS) ของหัวหน้างานบัญชีและการเงินของเทศบาลตำบลในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในระดับปานกลาง โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเป็น .566 และ .609 ตามลำดับ

ผลจากการวิจัยสมมติฐานที่ 2 พบว่า ปัจจัยด้านความรู้ความสามารถในการใช้สารสนเทศไม่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานในระบบ E-LAAS ทั้งนี้อาจเป็นเพราะระบบ E-LAAS ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีแนวทางการใช้งานที่ชัดเจนและเข้มงวด ทำให้ผู้ปฏิบัติงานไม่จำเป็นต้องมีความเชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีสารสนเทศในระดับสูง แต่สามารถ

ทำงานได้ตามมาตรฐานเดียวกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยส่วนใหญ่ที่พบว่าผู้ปฏิบัติงานที่มีความสามารถทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ เช่น ด้านอุปกรณ์ฮาร์ดแวร์ ด้านซอฟต์แวร์ ด้านข้อมูล สารสนเทศ ด้านกระบวนการทำงาน หรือด้านการสื่อสารและเครือข่าย จะมีอิทธิพลเชิงบวกต่อการปฏิบัติงานการเบิกจ่ายเงินในระบบ GFMS ของกองทัพภาคที่ 3 อย่างมีประสิทธิภาพในด้านความ ถูกต้องแม่นยำ ด้านความโปร่งใส ด้านความรวดเร็วทันเวลา (จิรพัตร นพรัตน์, 2560) และไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ Mebane, D. D. (1981) อ้างใน สุภาวดี ลอยศรี (2559) พบว่า มหาวิทยาลัยในสหรัฐอเมริกาการนาเทคโนโลยีสารสนเทศ (Information Technology) เพื่อการวางแผนโปรแกรมต่าง ๆ ใช้คอมพิวเตอร์เพื่อวางแผนยุทธศาสตร์ในการจัดสร้างและเตรียมเอกสารต่าง ๆ ตลอดจนแพร่กระจายข่าวใช้คอมพิวเตอร์กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ทำให้การบริหารงานเป็นไปด้วยความรวดเร็วและถูกต้องแม่นยำการบริหารงานมีประสิทธิภาพสูงขึ้นเป็นประโยชน์ต่อมหาวิทยาลัยเป็นอย่างมาก

ผลจากการวิจัยสมมติฐานที่ 3 พบว่า ปัจจัยด้านความพร้อมของอุปกรณ์ไม่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานในระบบ E-LAAS ทั้งนี้อาจเป็นเพราะหน่วยงานมีการจัดเตรียมอุปกรณ์คอมพิวเตอร์และระบบอินเทอร์เน็ตที่เพียงพอและมีประสิทธิภาพอยู่แล้ว ทำให้ปัญหาด้านอุปกรณ์ไม่ส่งผลกระทบต่อการทำงาน แต่การนำระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ E-LAAS มาใช้ในการปฏิบัติงาน ต้องให้ความสำคัญกับคุณภาพของสารสนเทศที่ได้จากระบบมาเป็นอันดับแรก โดยหากสารสนเทศที่ได้จากระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ e-LAAS มีคุณภาพเพียงพอ ความเป็นปัจจุบันและทันเวลา มีความถูกต้องครบถ้วน มีความเข้าใจได้ รวมทั้งมีความสมบูรณ์ เพียงพอ สามารถตรวจสอบได้และเป็นไปตาม ระเบียบ กฎหมาย ข้อบังคับ และหนังสือสั่งการต่าง ๆ ย่อมทำให้การนำระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ e-LAAS มาใช้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น ซึ่งไม่สอดคล้องกับอรรถพรณ อินทรแหยม (2556) พบว่า ปัจจัยด้านการนำเข้าข้อมูล ด้านบุคลากร ด้านอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ ด้านความเหมาะสมของระบบ และด้านความช่วยเหลือจากกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นที่แตกต่างกัน มีผลต่อการปฏิบัติงานการคลัง ด้วยระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ E-LAAS มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันในด้านความถูกต้องตามระเบียบและด้านความรวดเร็วและทันต่อการตัดสินใจ และงานวิจัยของ ชณัญญา ศรีทอง (2556) พบว่า ด้านวัสดุอุปกรณ์ ประสิทธิภาพของอุปกรณ์คอมพิวเตอร์และอุปกรณ์อื่น ๆ ที่ใช้ในการปฏิบัติงาน รวมถึง อาคารสถานที่ปฏิบัติงานที่เป็นสัดส่วนเพียงพอและเหมาะสมต่อการจัดแบ่งส่วนงาน จัดเก็บ เอกสาร และสะดวกต่อการสืบค้น มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของนักบัญชีในโรงพยาบาล ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลในระดับมาก

ผลจากการวิจัยสมมติฐานที่ 4 พบว่า ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมการทำงานมีผลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานในระบบ E-LAAS ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสภาพแวดล้อมที่ดี เช่น ความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนร่วมงาน การสนับสนุนจากผู้บังคับบัญชา และการจัดระบบงานที่ชัดเจน สร้างแรงจูงใจและความคล่องตัวในการทำงาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พิมพ์ศักดิ์ เล็กใจชื่อ (2564) พบว่า ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมในการทำงานที่หน่วยงานมีการกำหนดนโยบายในการปฏิบัติงาน อย่างเหมาะสม มีการจัดสรรหน้าที่รับผิดชอบงานอย่างชัดเจน และมีการแบ่งส่วนสถานที่ปฏิบัติงานกับการจัดเก็บเอกสารเพื่อสะดวกต่อการค้นหาจะมีอิทธิพลทางบวกต่อประสิทธิภาพการจัดทำบัญชี ด้านการเบิกจ่ายในระบบ GFMS ของกรมการเงินทหารบกด้านความทันเวลา และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธนภรณ์ พรหมราย (2565) ที่พบว่า ปัจจัยแรงจูงใจในการปฏิบัติงานด้านการได้รับการยอมรับนับถือ ด้านความรับผิดชอบในการทำงาน และด้านความก้าวหน้าในอาชีพส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลาอย่างมีนัยสำคัญ

องค์ความรู้ใหม่

จากการวิเคราะห์และสังเคราะห์ผลการวิจัยเรื่องปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานในระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ (E-LAAS) ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก สามารถระบุองค์ความรู้ใหม่ที่สำคัญได้ ดังนี้

ด้านความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานด้วยระบบ E-LAAS การมีบุคลากรที่มีความรู้ความเข้าใจในระเบียบการบัญชี สามารถบันทึก ตรวจสอบ วิเคราะห์ข้อผิดพลาด และจำแนกเอกสารตามผังบัญชีได้อย่างถูกต้องแม่นยำ เป็นปัจจัยสำคัญอย่างยิ่งต่อการเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานในระบบ E-LAAS ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก

ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยอื่น ๆ ที่ศึกษาในบริบทที่แตกต่างกัน ซึ่งเน้นย้ำถึงความสำคัญของความรู้ความสามารถในการใช้ระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน หน่วยงานควรจัดทำแผนพัฒนาศักยภาพบุคลากรรายบุคคล เพื่อส่งเสริมให้ผู้ปฏิบัติงานมีความรู้และทักษะเฉพาะด้านการใช้งานระบบ E-LAAS ที่สอดคล้องกับบทบาทหน้าที่

ด้านความรู้ความสามารถในการใช้สารสนเทศและความพร้อมของอุปกรณ์ เนื่องจากระบบ E-LAAS ถูกออกแบบมาให้มีแนวทางการใช้งานที่ชัดเจนและเป็นมาตรฐาน ทำให้ทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศในระดับสูงไม่ได้เป็นปัจจัยสำคัญต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน นอกจากนี้ หน่วยงานส่วนใหญ่จัดให้มีอุปกรณ์และระบบอินเทอร์เน็ตที่เพียงพอและมีประสิทธิภาพอยู่แล้ว ทำให้ปัญหาด้านอุปกรณ์ไม่ส่งผลกระทบต่อการทำงานอย่างมีนัยสำคัญ ผลการวิจัยนี้จึงแตกต่างจากบางงานวิจัยที่ศึกษาในบริบทอื่น เช่น ระบบ GFMS ของหน่วยงานภาครัฐส่วนกลาง หรือการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในมหาวิทยาลัย ซึ่งอาจมีลักษณะการใช้งานที่ซับซ้อนกว่าหรือยังประสบปัญหาด้านความพร้อมของอุปกรณ์อยู่

ด้านสภาพแวดล้อมการทำงานที่ดี การที่มีสภาพแวดล้อมการทำงานที่เอื้อต่อการปฏิบัติงาน เช่น ความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเพื่อนร่วมงาน การสนับสนุนจากผู้บังคับบัญชา การวางแผนงานที่เป็นระบบ และความเหมาะสมของสถานที่ทำงาน มีส่วนสำคัญในการสร้างแรงจูงใจและความคล่องตัวในการปฏิบัติงาน ซึ่งส่งผลดีต่อประสิทธิภาพการใช้ระบบ E-LAAS ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยอื่น ๆ ที่ชี้ให้เห็นว่าสภาพแวดล้อมการทำงานเป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานในหลากหลายบริบท หน่วยงานควรมีการปรับปรุงสภาพแวดล้อมในที่ทำงาน เช่น พื้นที่ทำงานที่เหมาะสม การจัดแบ่งส่วนงานและพื้นที่จัดเก็บเอกสาร การส่งเสริมวัฒนธรรมองค์กรที่เอื้อต่อการทำงานเป็นทีม และส่งเสริมแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานให้ดียิ่งขึ้น

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานในระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ (E-LAAS) ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยการปฏิบัติงานระบบ E-LAAS ด้านความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานด้วยระบบ E-LAAS และด้านสภาพแวดล้อมการทำงาน ความสัมพันธ์ในระดับค่อนข้างสูงกับประสิทธิภาพในภาพรวม ส่วนด้านความรู้ความสามารถในการใช้สารสนเทศ และด้านความพร้อมของอุปกรณ์ พบความสัมพันธ์ในระดับค่อนข้างต่ำกับประสิทธิภาพในภาพรวม และยังพบว่าปัจจัยด้านความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานด้วยระบบ E-LAAS ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานในระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ (E-LAAS) มากที่สุด รองลงมา คือ ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมการทำงาน ส่วนด้านความรู้ความสามารถในการใช้สารสนเทศ และด้านความพร้อมของอุปกรณ์ไม่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานในระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ (E-LAAS)

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลกควรมีการจัดการฝึกอบรมเพื่อส่งเสริมความรู้การใช้งานระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ (E-LAAS) เนื่องจากระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ (E-LAAS) มีการพัฒนาปรับปรุงอยู่เสมอ เช่น การฝึกอบรมการเรียนรู้ร่วมกัน และการถ่ายทอดประสบการณ์ระหว่างผู้ปฏิบัติงาน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงานและการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าอย่างถูกต้อง

1.2 ควรมีการทบทวนและประเมินแนวทางการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในบริบทการปฏิบัติงานจริง เพื่อให้แน่ใจว่าบุคลากรมีความพร้อมในกรณีที่ระบบ E-LAAS มีการพัฒนาไปสู่การเชื่อมโยงข้อมูลกับระบบสารสนเทศอื่น ๆ ในอนาคต

1.3 ควรมีการบำรุงรักษาและตรวจสอบอุปกรณ์เทคโนโลยีสารสนเทศอย่างสม่ำเสมอ และจัดให้มีช่องทางการแจ้งปัญหาและซ่อมบำรุงที่รวดเร็ว เพื่อให้มั่นใจว่าระบบสามารถรองรับการใช้งานได้อย่างต่อเนื่อง

1.4 ควรจัดสภาพแวดล้อมการทำงานให้เหมาะสมเอื้อต่อการทำงาน โดยให้มีการถ่ายทอดข้อมูลความรู้และประสบการณ์ปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับนโยบายของผู้บริหาร เพื่อให้มีการปฏิบัติงานและการแก้ไขปัญหาที่อาจเกิดขึ้นเป็นไปอย่างถูกต้องในทิศทางเดียวกัน

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยถึงประสิทธิภาพการปฏิบัติงานในระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ (E-LAAS) ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลกเท่านั้น ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะให้ทำการวิจัยเกี่ยวกับปัญหา และอุปสรรคในการปฏิบัติงานด้วยระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ (E-LAAS) ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2.2 ควรมีการศึกษาปัจจัยที่อิทธิต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานในระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ (E-LAAS) ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก ในรูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) หรือการวิจัยแบบผสม (Mixed Methods Research) เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความชัดเจนมากขึ้น

2.3 ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบประสิทธิภาพการปฏิบัติงานในระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ (E-LAAS) ระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น ๆ เพื่อให้ทราบถึงความแตกต่างและปัญหาที่เกิดขึ้นในแต่ละหน่วยงาน เพื่อที่จะสามารถนำข้อมูลที่ได้รับมาแก้ไขปัญหาให้ตรงจุดได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด

เอกสารอ้างอิง

- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2562). คู่มือการใช้งานระบบ E-LAAS. กรุงเทพฯ: กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น.
- จิรพัตร นพรัตน์. (2560). อิทธิพลที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานการเบิกจ่ายเงินในระบบ GFMS ของกองทัพอากาศ ที่ 3. (บัญชีมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีปทุม).
- ชญัญญา ศรีทอง (2556). ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานในระบบ GFMS กรณีศึกษากระทรวงสาธารณสุข. (บัญชีมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์).
- ณัฐวัตร เป็งวันปลูก. (2560). ปัจจัยเชิงจิตที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการทำงานของข้าราชการทหารประจำ สังกัดกองพันทหารราบที่ 1 กรมทหารราบที่ 7. (บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่).
- ธนภรณ์ พรณราย. (2565). ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากร องค์การบริหาร ส่วนจังหวัดสงขลา. (รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์).
- ประวีณา เงินทิพย์. (2563). ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานการเงินและบัญชี ของกรมทรัพยากรน้ำบาดาล. (บัญชีมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีปทุม).
- พิมปภัค เล็กใจเชื้อ. (2564). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการจัดทำบัญชีด้านการเบิกจ่ายในระบบการบริหารการเงินการคลังภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์ (GFMS) ของกรมการเงินทหารบก. (บัญชีมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีปทุม).
- ศราวุธ สร้อยทอง. (2562). ความสัมพันธ์ระหว่างผลการดำเนินงานกับการประเมินมูลค่าหุ้นของบริษัท กลุ่มอสังหาริมทรัพย์ และก่อสร้างที่จดทะเบียน ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. (บัญชีมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีปทุม).
- สัพพัญญู ประสพพงศ์สกุล และ พรทิพา แสงเขียว. (2566). ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานด้านการเบิกจ่ายงบประมาณในระบบบริหารการเงินการคลังภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์รูปแบบใหม่ (New GFMS Thai) ของบุคลากรสังกัดกรมทางหลวง. วารสารรัฐประศาสนศาสตร์, 6(2), 404-421.
- สำนักงานส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพิษณุโลก. (2566ก). บทบาทหน้าที่ สถ. จ.. พิษณุโลก: สำนักงานส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพิษณุโลก. สืบค้นจาก <https://www.pitloklocal.org>.
- _____. (2566ข). ผลการตรวจสอบการเงิน บัญชีและการพัสดุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566. สืบค้นจาก <https://www.pitloklocal.org>.
- _____. (2568). ข้อมูลจากแผนอัตรากำลัง 3 ปีประจำปีงบประมาณ 2566 - 2569. สืบค้นจาก <https://www.pitloklocal.org>.
- สุผาวรรณ ศรีมงคล. (2562). ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการใช้ระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ E-LAAS ของเจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 14 จังหวัดภาคใต้. (บัญชีมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีปทุม).

- อรพรรณ อินทรแหยม. (2556). ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานการคลังขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ e-LAAS ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา. (บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี).
- Hair, J.F., Black, W.C., Babin, B.J. & Anderson, R.E. (2010). *Multivariate Data Analysis*. (7th ed.). New York: Pearson.
- Mebane, D. D. (1981). *Solving College and University Problems Through Technology*. Princeton, NJ: EDUCOM.

Social Support Factors Affecting the Quality of Life for Elderly in The Area of Krainai Subdistrict Administrative Organization, Kongkrailat District, Sukhothai Province

Wilairat Banchonglert^{1*} Sunitda Tesniyom² Theerapol Karnchanakas² and Somkid Duangchak³

¹ Master of Public Administration Program, Faculty of Social Sciences and Education, Thongsook College, Thailand

² Faculty of Social Sciences and Education, Thongsook College, Thailand

³ Faculty of Humanities and Social Sciences, Muban Chombueng Rajabhat University, Thailand

* Corresponding author. E-mail: wilairat9213@gmail.com

ABSTRACT

This research aimed to study (1) the level of social support factors of the elderly in Krainai Subdistrict Administrative Organization, (2) the level of quality of life of the elderly in Krainai Subdistrict Administrative Organization, and (3) the influence of social support factors on the quality of life of the elderly in Krainai Subdistrict Administrative Organization, Kongkrailat District, Sukhothai Province. This study was survey research. The research instrument is questionnaire, the population used in study elderly people aged 60 years and over in the area of Krainai Subdistrict Administrative Organization, using a simple random sampling method, totaling 320 people, the statistics used for data analysis with descriptive statistics, correlation coefficient analysis, multiple regression analysis and hypothesis testing, the research results found that 1) level of social support factors of the elderly aged 60 years and over in the area of Krainai Subdistrict Administrative Organization is at a high level overall; 2) The level of quality of life of the elderly in the area of Krainai Subdistrict Administrative Organization is at a high level overall. 3) The influence of social support factors on the quality of life of the elderly in the Krainai Subdistrict Administrative Organization found that overall, the influence was at a very high level ($r_{xy}=.941$). The results of the multiple regression analysis of the quality of life of the elderly in the Krai Nai Subdistrict Administrative Organization area have a predictive power of 88.50 percent and the results of the hypothesis testing of the social support factor found that it has an influence on the quality of life of the elderly in the Krainai Subdistrict Administrative Organization area with Statistically significant.

Keywords: Social Support Factors, Quality of Life, Elderly

ปัจจัยสนับสนุนทางสังคมที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลไกรใน อำเภอกงไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย

วิไลรัตน์ บรรจงเลิศ^{1*} สุนิตดา เทศนิยม² อีรพล กาญจนากาศ² และ สมคิด ดวงจักร์³

¹ รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์และศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยทองสุข ประเทศไทย

² คณะสังคมศาสตร์และศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยทองสุข ประเทศไทย

³ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: wilairat9213@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) ระดับปัจจัยการสนับสนุนทางสังคมของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลไกรใน (2) ระดับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลไกรใน และ (3) อิทธิพลของปัจจัยการสนับสนุนทางสังคมที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลไกรใน อำเภอกงไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้สูงอายุที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไปในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลไกรใน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย ด้วยวิธีบังเอิญ จำนวน 320 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ด้วยสถิติพรรณนา การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ และการทดสอบสมมติฐาน ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับปัจจัยการสนับสนุนทางสังคมของผู้สูงอายุที่อยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลไกรใน โดยรวมอยู่ในระดับมาก 2) ระดับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลไกรใน โดยรวมอยู่ในระดับมาก 3) ปัจจัยการสนับสนุนทางสังคมที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลไกรใน โดยรวมมีอิทธิพลอยู่ในระดับสูงมาก ($r_{xy}=.941$) ผลการวิเคราะห์หาค่าการถดถอยพหุคูณคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลไกรใน มีอำนาจพยากรณ์ร้อยละ 88.50 และผลการทดสอบสมมติฐานปัจจัยการสนับสนุนทางสังคม พบว่า มีอิทธิพลต่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลไกรใน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

คำสำคัญ: ปัจจัยสนับสนุนทางสังคม, คุณภาพชีวิต, ผู้สูงอายุ

© 2025 JSDP: Journal of Spatial Development and Policy

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยีส่งผลต่อระบบสุขภาพ โดยประชากรมีความตระหนักและปฏิบัติดูแลสุขภาพที่เปลี่ยนไป ขณะนี้ประเทศไทยมีประชากร 64.5 ล้านคน ซึ่งมีผู้สูงอายุอายุ 60 ปีขึ้นไป จำนวน 9.4 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 14.5 และคาดว่าจะเพิ่มเป็น 14.4 ล้านคน หรือร้อยละ 20 ภายในปี 2568 (Aged Society) โดยมีแนวโน้มผู้สูงอายุอยู่ลำพังเพิ่มขึ้น (ณรงค์ สหเมธาพัฒน์, 2567) การจัดการแผนการรักษาพยาบาลหลังเกษียณจึงเป็นสิ่งสำคัญ ควรจัดทำแผนสวัสดิการสุขภาพตลอดชีวิต (Long Term Health Plan) เพื่อให้ครอบคลุมค่าใช้จ่ายในอนาคต รวมถึงการอบรมฟื้นฟูศักยภาพและทักษะของผู้จัดการการดูแลผู้สูงอายุ (Care Manager) เพื่อให้สามารถดูแลผู้ที่มีภาวะพึ่งพิงได้อย่างมีประสิทธิภาพและคุณภาพชีวิตที่ดี โดยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และทบทวนกระบวนการปฏิบัติงานในแต่ละพื้นที่ (สำนักอนามัยผู้สูงอายุ กรมอนามัย, 2567)

สืบเนื่องจากพระราชบัญญัติแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2542 ที่กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีภารกิจด้านการสังคมสงเคราะห์ และการพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็ก สตรี คนชรา และผู้ด้อยโอกาส และได้ดำเนินการถ่ายโอนภารกิจดังกล่าวให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยเล็งเห็นว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยงานที่ใกล้ชิดประชาชน สามารถดูแลคุณภาพชีวิตของประชาชนได้ดียิ่งขึ้น เช่น การดูแลผู้สูงอายุให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี โดยเฉพาะด้านสุขภาพด้านร่างกายและจิตใจ จึงเป็นหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่จะต้องให้

ความสนใจผู้สูงอายุมากขึ้นและควรตระหนักถึงปัญหาสุขภาพของผู้สูงอายุเป็นสำคัญ (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2550)

องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 มีหน้าที่พัฒนาตำบลในด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม โดยมีสถานะเป็นนิติบุคคลและมีอำนาจในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อบริการสาธารณะ อบต. เป็นหน่วยปกครองที่ใกล้ชิดกับประชาชนและทรัพยากรในท้องถิ่น จึงสามารถเข้าใจปัญหาและความต้องการของชุมชนได้ดี ส่งผลต่อความสำเร็จในการพัฒนา ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้ อบต. ยังมีแผนงานในการส่งเสริมการอยู่ร่วมกันและการดูแลผู้สูงอายุ รวมถึงการจัดบริการและสวัสดิการที่ครอบคลุมสิทธิของผู้สูงอายุ เช่น สิทธิการมีอายุยืน การคุ้มครอง และการมีส่วนร่วม เพื่อสนับสนุนการเก็บข้อมูลและความชัดเจนในเรื่องนี้ (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2562)

องค์การบริหารส่วนตำบลไกรใน อำเภอกงไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้วางแผนทางการจัดทำมาตรฐานการจัดบริการเพื่อส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุมาจากการประมวลและสังเคราะห์กรอบแนวคิดในการจัดสวัสดิการสังคมและการบริการสาธารณะแก่ผู้สูงอายุและข้อกำหนด ตลอดจนกฎหมายที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อสรุปเป็นพื้นฐานแนวทางการจัดทำมาตรฐานการจัดบริการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ โดยวางมาตรการต่าง ๆ จำนวน 6 ด้าน ได้แก่ 1) มาตรฐานด้านสุขภาพและการรักษาพยาบาล 2) มาตรฐานด้านรายได้ 3) มาตรฐานด้านที่พักอาศัย 4) มาตรฐานด้านนันทนาการ 5) มาตรฐานด้านความมั่นคงทางสังคม ครอบครัว ผู้ดูแลและการคุ้มครอง และ 6) มาตรฐานด้านการสร้างบริการและเครือข่ายการเกื้อหนุน ซึ่งในเบื้องต้นการดูแลผู้สูงอายุได้ถูกกำหนดเป็นเป้าหมายและนโยบายขององค์การบริหารส่วนตำบลได้ดูแลผู้สูงอายุ โดยการจัดสวัสดิการให้กับผู้สูงอายุในตำบล ผ่านโครงการจ่ายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุเพื่อจัดสวัสดิการสนับสนุนกิจกรรมให้ได้รับอย่างต่อเนื่องตามความจำเป็น แต่ทั้งนี้เพื่อให้การแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นมีประสิทธิภาพ และนำไปสู่ความยั่งยืน (องค์การบริหารส่วนตำบลไกรใน, 2567)

จากความสำคัญที่กล่าวมาข้างต้น พบว่า การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุเกี่ยวข้องกับปัจจัยดังที่กล่าวมาจึงทำให้ผู้ศึกษาสนใจที่จะศึกษา ปัจจัยสนับสนุนทางสังคมที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลไกรใน อำเภอกงไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย เพื่อศึกษาว่าผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตเป็นอย่างไร และการสนับสนุนจากทางสังคม มีอิทธิพลหรือส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุอย่างไร โดยดำเนินการศึกษาตามองค์ประกอบของคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ในด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม ด้านสภาพแวดล้อม และด้านการรักษาพยาบาล ภายใต้กรอบแนวคิดขององค์การอนามัยโลก (The WHOQOL, 1995) ได้จัดให้มีองค์ประกอบของคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม และด้านสภาพแวดล้อม เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมการดำเนินงานพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่เหมาะสมในระยะยาว อีกทั้ง ได้นำผลการศึกษาไปนำเสนอต่อผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลไกรใน เป็นลำดับต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับปัจจัยการสนับสนุนทางสังคมของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลไกรใน อำเภอกงไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย
2. เพื่อศึกษาระดับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลไกรใน อำเภอกงไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย
3. เพื่อศึกษาอิทธิพลของปัจจัยการสนับสนุนทางสังคมที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลไกรใน อำเภอกงไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยนี้เป็นวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ประชาชนที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไปในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลไกรใน อำเภองกงไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย จำนวน 1,802 คน (องค์การบริหารส่วนตำบลไกรใน, 2567)

กลุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีสุ่มตัวอย่างด้วยวิธีบังเอิญ ทั้งนี้ผู้วิจัยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 โดยใช้ตารางการกำหนดกลุ่มตัวอย่างของ Krejcie & Morgan, (1970) ได้กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา จำนวน 320 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งมีกระบวนการสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือวิจัย และศึกษาวิธีการสร้างแบบสอบถาม ดังนี้

2.1 ศึกษาข้อมูลจากแหล่งในพื้นที่ศึกษา และเก็บรวบรวมเอกสารทางวิชาการ การทบทวนวรรณกรรม แนวคิด ทฤษฎี และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างและพัฒนาเครื่องมือ และนำไปเสนออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อขอคำแนะนำเพิ่มเติม

2.2 สร้างแบบสอบถาม และตรวจสอบความถูกต้อง พร้อมทั้งแก้ไขให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น หลังจากนั้น ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความตรงประเด็นเชิงเนื้อหา (Content Validity) และนำไปหาค่าดัชนีความสอดคล้องตามวัตถุประสงค์การวิจัย (Index of item Objective Congruence: IOC) โดยทุกข้อคำถาม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.0

2.4 นำไปแบบสอบถามทดลองใช้ (Try-out) กับประชาชนที่เป็นผู้สูงอายุในพื้นที่ใกล้เคียงที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง เพื่อทำการทดสอบแบบสอบถาม จำนวน 30 คน และนำไปวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ

2.5 นำไปวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือวิจัย ด้วยวิธีสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -Coefficient) ครอนบาค (Cronbach, 1990) ซึ่งมีผลความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ เท่ากับ .978

2.6 จากนั้น ผู้วิจัยนำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ ไปเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจริง ต่อไป

3. สมมติฐานการวิจัย

ปัจจัยการสนับสนุนทางสังคมมีอิทธิพลต่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลไกรใน อำเภองกงไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 แจกแบบสอบถามและชี้แจงให้ทราบวัตถุประสงค์ของการวิจัย และทำความเข้าใจให้ผู้ตอบแบบสอบถามได้รับทราบ

4.2 ผู้วิจัยลงพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูลและแจกแบบสอบถามด้วยตนเองทั้งหมด เพื่อให้ได้แบบสอบถามกลับมาจำนวน 320 ชุด ซึ่งเก็บข้อมูลได้ครบถ้วนตามวันเวลาที่กำหนด

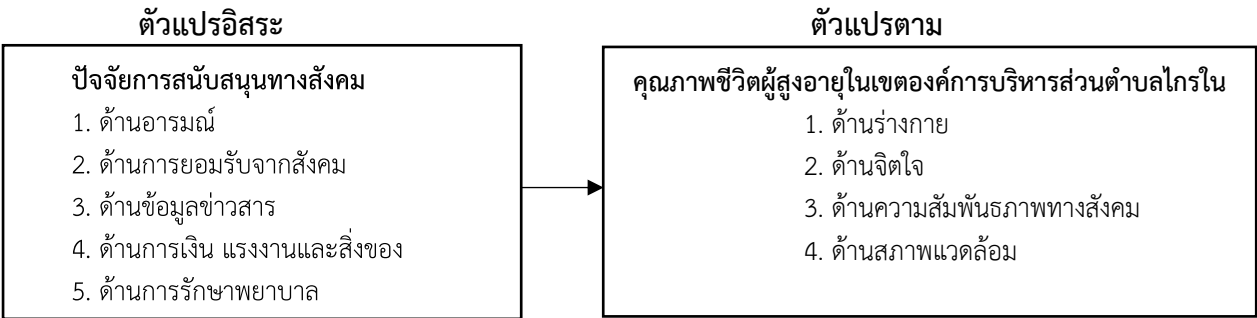
4.3 นำแบบสอบถามมาตรวจสอบความสมบูรณ์ทุกฉบับ และนำแบบสอบถามไปจัดทำรหัสและนำเข้าข้อมูลทำการวิเคราะห์สถิติทางคอมพิวเตอร์ตามลำดับถัดไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ และการทดสอบสมมติฐาน

กรอบแนวคิดการวิจัย

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี ตลอดจนศึกษาข้อมูลจากแหล่งในพื้นที่ศึกษาและเก็บรวบรวมเอกสารทางวิชาการ การทบทวนวรรณกรรม และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จึงนำแนวคิดเกี่ยวกับประเภทของพฤติกรรมในการให้การสนับสนุนทางสังคมของ เฮ้าส์ (House, 1981) และแนวคิดของทีมพัฒนาคุณภาพชีวิตขององค์การอนามัยโลก (World Health Organization of Life Group) (The WHOQOL, 1995) นำมาสนับสนุนงานในการสร้างกรอบแนวคิดในการวิจัย โดยมีรายละเอียดดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. ระดับปัจจัยการสนับสนุนทางสังคมของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลไกรใน อำเภอองไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย

ผลการวิเคราะห์ระดับปัจจัยการสนับสนุนทางสังคมของผู้สูงอายุที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไปในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลไกรใน อำเภอองไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.79$, S.D. = .693) ประกอบด้วย ด้านข้อมูลข่าวสาร ($\bar{X} = 3.99$, S.D.=.692) รองลงมา คือ ด้านการรักษาพยาบาล ($\bar{X} = 3.86$, S.D. = .645) ด้านการยอมรับจากสังคม ($\bar{X} = 3.74$, S.D.=.831) ด้านการเงิน แรงงานและสิ่งของ ($\bar{X} = 3.70$, S.D. = .764) และอันดับสุดท้าย คือ ด้านอารมณ์ ($\bar{X} = 3.67$, S.D. = .716) ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับปัจจัยการสนับสนุนทางสังคมของผู้สูงอายุที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลไกรใน อำเภอองไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย

ระดับปัจจัยการสนับสนุนทางสังคม	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น	อันดับ
1. ด้านอารมณ์	3.67	.716	มาก	5
2. ด้านการยอมรับจากสังคม	3.74	.831	มาก	3
3. ด้านข้อมูลข่าวสาร	3.99	.692	มาก	1
4. ด้านการเงิน แรงงานและสิ่งของ	3.70	.764	มาก	4
5. ด้านการรักษาพยาบาล	3.86	.645	มาก	2
รวม	3.79	.693	มาก	

2. ระดับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลไกรใน อำเภอองไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย

ผลการวิเคราะห์ระดับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลไกรใน อำเภอองไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.87$, S.D. = .542) ประกอบด้วย ด้านร่างกาย ($\bar{X} = 3.99$, S.D. = .608) รองลงมา คือ ด้านสัมพันธ์ทางสังคม ($\bar{X} = 3.91$, S.D. = .498) ด้านจิตใจ ($\bar{X} = 3.88$, S.D. = .557) และอันดับสุดท้าย คือ ด้านสภาพแวดล้อม ($\bar{X} = 3.72$, S.D. = .861) ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลไกรใน อำเภอกงไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย

ระดับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลไกรใน อำเภอกงไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น	อันดับ
1. ด้านร่างกาย	3.99	.608	มาก	1
2. ด้านจิตใจ	3.88	.557	มาก	3
3. ด้านสัมพันธภาพทางสังคม	3.91	.498	มาก	2
4. ด้านสภาพแวดล้อม	3.72	.861	มาก	4
รวม	3.87	.542	มาก	

3. อิทธิพลของปัจจัยการสนับสนุนทางสังคมที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลไกรใน อำเภอกงไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย

ผลการวิเคราะห์อิทธิพลของปัจจัยการสนับสนุนทางสังคม พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับสูงมาก ($r_{xy}=.941$) เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรเป็นรายด้าน พบว่า ปัจจัยการสนับสนุนทางสังคมด้านการยอมรับจากสังคม ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุด้านสภาพแวดล้อม ($X_2: Y_4 = .971$) รองลงมา คือ ปัจจัยการสนับสนุนทางสังคมด้านอารมณ์ ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุด้านสภาพแวดล้อม ($X_1: Y_4 = .959$) และอันดับต่ำสุด คือ ปัจจัยการสนับสนุนทางสังคมด้านการรักษาพยาบาล ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุด้านจิตใจ ($X_5: Y_2 = .518$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อิทธิพลของปัจจัยการสนับสนุนทางสังคมที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลไกรใน อำเภอกงไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย

ตัวแปร	X_1	X_2	X_3	X_4	X_5	Y_1	Y_2	Y_3	Y_4	To_X	To_Y
X_1	1										
X_2	.954**	1									
X_3	.921**	.926**	1								
X_4	.897**	.922**	.819**	1							
X_5	.808**	.848**	.758**	.886**	1						
Y_1	.819**	.856**	.786**	.889**	.915**	1					
Y_2	.631**	.691**	.714**	.560**	.518**	.558**	1				
Y_3	.520**	.541**	.608**	.508**	.649**	.635**	.606**	1			
Y_4	.959**	.975**	.906**	.908**	.823**	.845**	.664**	.473**	1		
To_X	.967**	.983**	.933**	.955**	.903**	.897**	.658**	.591**	.966**	1	
To_Y	.892**	.930**	.904**	.871**	.866**	.906**	.817**	.752**	.914**	.941**	1

หมายเหตุ: ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบปกติ (Enter Multiple Regression Analysis) โดยใช้ตัวแปรทุกตัว ร่วมกันพยากรณ์อิทธิพลของปัจจัยการสนับสนุนทางสังคม ประกอบด้วยตัวแปร ด้านการยอมรับจากสังคม (X_2) ด้านข้อมูลข่าวสาร (X_3) ด้านอารมณ์ (X_1) ด้านการรักษาพยาบาล (X_5) และด้านการเงิน แรงงาน และสิ่งของ (X_4) สามารถร่วมกัน พยากรณ์คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลไกรใน อำเภอกงไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย ได้ร้อยละ 88.50 ($R^2=.885$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีอำนาจพยากรณ์ร้อยละ 88.50 ($R^2=.885$)

สมการพยากรณ์คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลไกรใน อำเภอกงไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย ในรูปคะแนนดิบและคะแนนมาตรฐาน มีดังนี้

$$\hat{Y} = .193 + .380_{x_2} + .323_{x_3} + .320_{x_1} + .268_{x_5} + .186_{x_4}$$

$$\hat{Z} = .240Z_{x_2} + .200Z_{x_3} + .207Z_{x_1} + .186Z_{x_5} + .220Z_{x_4}$$

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบปกติ (Enter Multiple Regression Analysis) โดยใช้ตัวแปรทุกตัว ร่วมกันพยากรณ์อิทธิพลของปัจจัยการสนับสนุนทางสังคมที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหาร ส่วนตำบลไกรโน อำเภอกงไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย โดยจำแนกเป็นรายด้าน

ตัวแปรพยากรณ์	b	SE _b	β	t	Sig.
1. ด้านการยอมรับจากสังคม (X ₂)	.380	.031	.240	7.032	.000**
2. ด้านข้อมูลข่าวสาร (X ₃)	.323	.080	.200	10.568	.000**
3. ด้านอารมณ์ (X ₁)	.320	.015	.207	27.176	.000**
4. ด้านการรักษาพยาบาล (X ₅)	.268	.012	.186	25.193	.000**
5. ด้านการเงิน แรงงาน และสิ่งของ (X ₄)	.191	.023	.220	20.325	.000**

$$a=.193, R=.941, R^2=.885, \text{Adj } R^2=.884, \text{SEE}=.184, F=2425.804, \text{Sig}=0.000$$

หมายเหตุ: ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis) อิทธิพลของปัจจัย การสนับสนุนทางสังคมที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลไกรโน อำเภอกงไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย โดยจำแนกเป็นรายด้าน

ตัวแปรพยากรณ์	R	R ²	Adj R ²	SEE	F	Sig.
1. ด้านอารมณ์ (X ₁)	.983	.966	.965	.12879	89.878	.000**
2. ด้านการยอมรับจากสังคม (X ₂)	.991	.983	.983	.09120	906.156	.000**
3. ด้านข้อมูลข่าวสาร (X ₃)	.996	.993	.992	.06013	140.251	.000**
4. ด้านการเงิน แรงงาน และสิ่งของ (X ₄)	.998	.995	.995	.04737	170.508	.000**
5. ด้านการรักษาพยาบาล (X ₅)	.941	.982	.944	.65220	65.411	.000**

หมายเหตุ: ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis) เพื่อค้นหาตัวแปรพยากรณ์ที่ดีที่สุด จากทั้งหมด 5 ด้าน มีอิทธิพลของปัจจัยด้านทักษะดิจิทัลที่ทดสอบแล้วพบว่า ตัวแปรที่ดีที่สุด ทั้ง 5 ด้าน มีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สามารถอธิบายความหมายได้ดังนี้

ด้านอารมณ์ (X₁) สามารถพยากรณ์ได้ว่า เป็นตัวแปรที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วน ตำบลไกรโน อำเภอกงไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีอำนาจพยากรณ์เท่ากับ 0.983 ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลไกรโน อำเภอกงไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย ร้อยละ 98.30

ด้านการยอมรับจากสังคม (X₂) สามารถพยากรณ์ได้ว่า เป็นตัวแปรที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเขตองค์การ บริหารส่วนตำบลไกรโน อำเภอกงไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีอำนาจพยากรณ์เท่ากับ 0.991 ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลไกรโน อำเภอกงไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย ร้อยละ 99.10

ด้านข้อมูลข่าวสาร (X₃) สามารถพยากรณ์ได้ว่า เป็นตัวแปรที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหาร ส่วนตำบลไกรโน อำเภอกงไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีอำนาจพยากรณ์เท่ากับ 0.996 ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลไกรโน อำเภอกงไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย ร้อยละ 99.60

ด้านการเงิน แรงงาน และสิ่งของ (X₄) สามารถพยากรณ์ได้ว่า เป็นตัวแปรที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเขต องค์การบริหารส่วนตำบลไกรโน อำเภอกงไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีอำนาจพยากรณ์

เท่ากับ 0.998 ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลไกรใน อำเภอกงไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย ร้อยละ 99.80

ด้านการรักษาพยาบาล (X_5) สามารถพยากรณ์ได้ว่า เป็นตัวแปรที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลไกรใน อำเภอกงไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีอำนาจพยากรณ์เท่ากับ 0.941 ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลไกรใน อำเภอกงไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย ร้อยละ 94.10

ผลการทดสอบสมมติฐาน ปัจจัยการสนับสนุนทางสังคม มีองค์ประกอบ 5 ด้าน ได้แก่ ด้านอารมณ์ ด้านการยอมรับจากสังคม ด้านข้อมูลข่าวสาร ด้านการเงิน แรงงานและสิ่งของ และด้านการรักษาพยาบาล พบว่า มีอิทธิพลต่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลไกรใน อำเภอกงไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .01

อภิปรายผล

ระดับปัจจัยการสนับสนุนทางสังคมของผู้สูงอายุที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไปในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลไกรใน อำเภอกงไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย โดยรวมอยู่ในระดับมาก ส่วนหนึ่งเป็นผลมาจาก ผู้สูงอายุมีครอบครัวให้คำปรึกษาหารือและให้คำแนะนำเมื่อมีปัญหา พร้อมให้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับผู้สูงอายุ ข้อมูลข่าวสารทางด้านการแพทย์และการดูแลสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุจากสื่อต่าง ๆ และคำบอกเล่าจากเพื่อนเมื่อมีเหตุการณ์สำคัญหรือข่าวสารที่เป็นประโยชน์ โดยมีแพทย์หรือพยาบาลให้คำปรึกษาแนะนำด้านสุขภาพอย่างสม่ำเสมอ ผู้สูงอายุได้รับสวัสดิการเบิกจ่ายค่ารักษาพยาบาลเมื่อเวลาไม่สบาย มีตารางได้เข้าไปพบแพทย์หรือพยาบาลเพื่อตรวจร่างกายเป็นประจำ และมีการบริการอุปกรณ์เสริมในการดูแลรักษาหรือการออกกำลังกาย ซึ่งสอดคล้องกับ กัลยารัตน์ อีระธนชัยกุล (2562) ศึกษาอิทธิพลของแรงสนับสนุนทางสังคมและคุณภาพชีวิตที่มีต่อต่อความสุขของผู้สูงอายุเขต กรุงเทพมหานคร ปทุมธานี นนทบุรี และสมุทรปราการ พบว่า ปัจจัยด้านแรงสนับสนุนทางสังคมของผู้สูงอายุ ตามความคิดเห็นของผู้สูงอายุ เขตกรุงเทพมหานคร ปทุมธานี นนทบุรี และสมุทรปราการในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และ ฤติมาศ พุทธมาตย์ (2562) ศึกษาการสนับสนุนทางสังคมและความผาสุกทางใจของผู้สูงอายุในสถานสงเคราะห์คนชรา ที่พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการสนับสนุนทางสังคม โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง

ระดับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลไกรใน อำเภอกงไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากผู้สูงอายุมีทัศนคติที่ไว้วางใจแสดงความหวังและสามารถพูดคุยปรึกษาหารือในเรื่องต่าง ๆ และมีการส่งเสริมให้ศูนย์บริการสาธารณสุขมีบริการแพทย์แผนไทย/แพทย์ทางเลือก ซึ่งได้รับข้อมูลข่าวสารทางด้านการแพทย์และการดูแลสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุจากสื่อต่าง ๆ จากผู้นำชุมชน อีกทั้งผู้สูงอายุมีความพึงพอใจจากการช่วยเหลือจากองค์การบริหารส่วนตำบลไกรใน ในเรื่องต่าง ๆ ในภาพรวม ซึ่งได้รับการดูแลจากคนในครอบครัว มีสัมพันธภาพที่ดีกับบุคคลอื่นในสังคม และการดำเนินชีวิตอยู่ด้วยความสมดุลอย่างสุขสบาย ไม่ขัดกับสภาพความเป็นจริงในสังคม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กัลยารัตน์ อีระธนชัยกุล (2562) ศึกษาอิทธิพลของแรงสนับสนุนทางสังคมและคุณภาพชีวิตที่มีต่อต่อความสุขของผู้สูงอายุเขต กรุงเทพมหานคร ปทุมธานี นนทบุรี และสมุทรปราการ พบว่า คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ตามความคิดเห็นของผู้สูงอายุ เขตกรุงเทพมหานคร ปทุมธานี นนทบุรี และสมุทรปราการในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับ พัชรลีตา กัมพลบรรณวัฒน์ และพรพรรณ เหมะพันธุ์ (2567) การศึกษาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลเสาธงหิน จังหวัดนนทบุรี พบว่า ระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน ประกอบด้วย ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม และด้านสิ่งแวดล้อม และยังสอดคล้องกับ ชูจิต ชัยทวีป และคณะ (2566) ศึกษาปัจจัยที่ส่งเสริมต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม พบว่า ระดับในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม โดยรวมอยู่ในระดับมาก

อิทธิพลของปัจจัยการสนับสนุนทางสังคมที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลไกรใน อำเภอกงไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย พบว่า โดยรวมมีอิทธิพลอยู่ในระดับสูงมาก ($r_{xy}=0.941$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากการได้รับการช่วยเหลือทางด้านการเงินจากหน่วยงานของรัฐ เมื่อมีความเดือดร้อน ตามความ

เหมาะสม ได้รับความช่วยเหลือ สนับสนุน เกี่ยวกับการประกอบอาชีพ ได้รับความช่วยเหลือ ในด้านการงานและการดำเนินชีวิตประจำวัน และได้รับการสนับสนุนช่วยเหลือในการจัดหาเครื่องมือ/วัสดุอุปกรณ์สำหรับผู้สูงอายุจะมีผลต่อชุมชนที่ท่านอาศัยมีสถานที่เอื้อต่อการออกกำลังกายที่สะดวกและปลอดภัย สภาพแวดล้อมรอบ ๆ บ้านในปัจจุบันนี้ เช่นอากาศ เสียง กลิ่น ดีต่อสุขภาพ และสภาพแวดล้อม ซึ่งสอดคล้องกับ สุภาภรณ์ ทันธธัต และคณะ (2562) ได้ทำการศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่ประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ในจังหวัดจันทบุรี ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลและทำนายคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุให้มีความเชื่อมั่นในตนเอง ได้แก่ แรงสนับสนุนทางสังคม ภาวะสุขภาพกาย ความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง และการเข้าถึงบริการสุขภาพ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

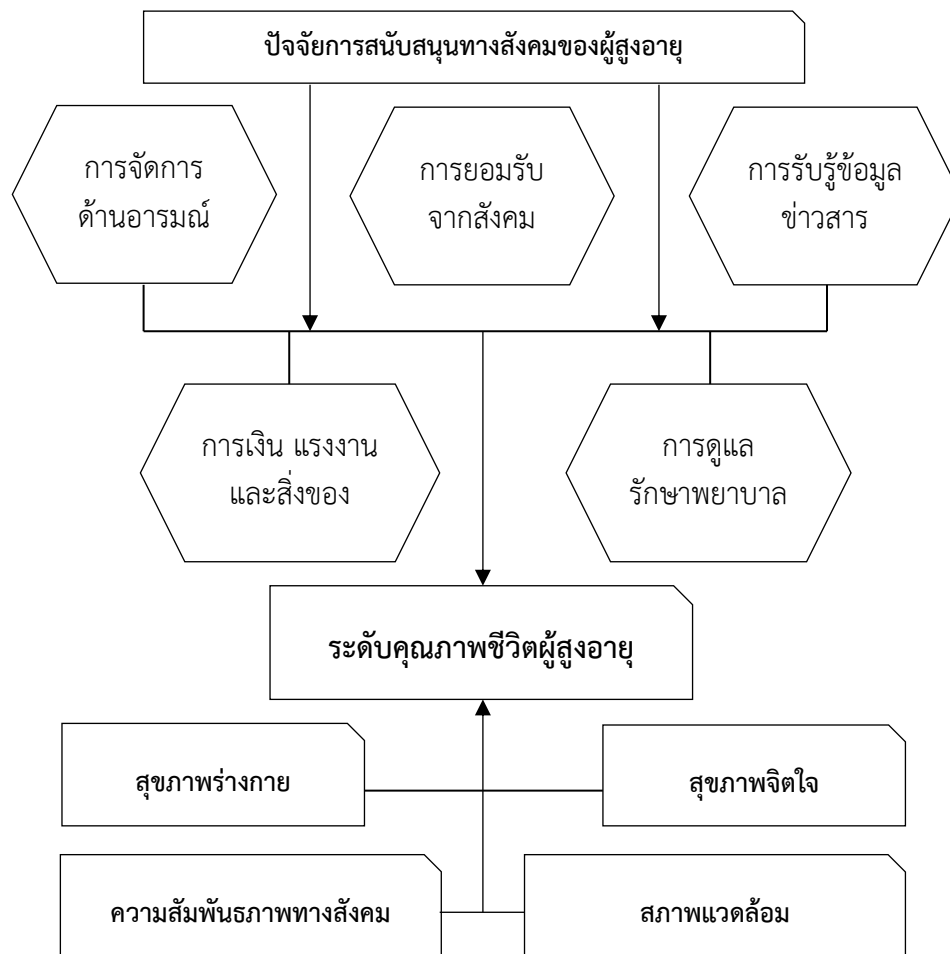
จากผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ โดยใช้ตัวแปรทุกตัวร่วมกันพยากรณ์อิทธิพลของปัจจัยการสนับสนุนทางสังคม แสดงว่าตัวแปร ด้านการยอมรับจากสังคม ด้านข้อมูลข่าวสาร ด้านอารมณ์ ด้านการรักษาพยาบาล และด้านการเงิน แรงงาน และสิ่งของ สามารถร่วมกันพยากรณ์คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลไกรใน อำเภอกงไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย ได้ร้อยละ 88.50 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากเมื่อผู้สูงอายุได้รับการยกย่องจากบุคคลและสังคมรอบข้าง เช่น การได้รับคำชมเชยจากบุคคลรอบข้าง เมื่อประสบความสำเร็จในเรื่องต่าง ๆ และได้รับการยอมรับจากบุคคลรอบข้าง จะมีความรู้สึกที่สามารถอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข สอดคล้องกับ กุเกียรติ์ ก้อนแก้ว (2561) ที่พบว่า ผู้สูงอายุที่มีภาวะติดบ้านมีคุณภาพชีวิตอยู่ในระดับปานกลาง และปัจจัยพยากรณ์คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุที่มีภาวะติดบ้าน มี 6 ปัจจัย ได้แก่ การเห็นคุณค่าในตนเอง สิ่งแวดล้อม การทำกิจกรรมทางศาสนา อายุ การมีส่วนร่วมทางสังคม และลักษณะครอบครัว ปัจจัยทั้งหมดสามารถร่วมกันพยากรณ์คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุที่มีภาวะติดบ้านได้ร้อยละ 59.4 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากผลการทดสอบสมมติฐาน ปัจจัยการสนับสนุนทางสังคม ด้านอารมณ์ ด้านการยอมรับจากสังคม ด้านข้อมูลข่าวสาร ด้านการเงิน แรงงาน และสิ่งของ และด้านการรักษาพยาบาล พบว่า มีอิทธิพลต่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลไกรใน อำเภอกงไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนหนึ่งเป็นผลมาจาก เมื่อมีคนรอบข้างไว้วางใจพูดคุย ซึ่งได้รับความช่วยเหลือจากคนรอบข้างโดยไม่หวังผลตอบแทน ได้พูดคุยพบปะหารือ แลกเปลี่ยนประสบการณ์กับบุคคลภายนอก และมีคนรอบข้างคอยรับฟังปัญหาต่าง ๆ ทำให้ผู้สูงอายุรู้สึกอบอุ่นใจมีอารมณ์ดี ซึ่งสอดคล้องกับ ฤทธิชัย ชาแสน (2564) ศึกษาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตพื้นที่ อำเภอพรหมานิคม จังหวัดสกลนคร พบว่า ปัจจัยแรงสนับสนุนทางสังคมมีอิทธิพลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตพื้นที่อำเภอพรหมานิคม จังหวัดสกลนคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยผลการสนับสนุนด้านข้อมูลข่าวสาร มีอิทธิพลสูงสุด ($B = .279$) รองลงมา คือ การสนับสนุนด้านอารมณ์ ($B = -188$) และน้อยที่สุด คือ การสนับสนุนด้านแรงงาน สิ่งของเงินทอง และบริการ ($B = 172$) มีค่าสัมประสิทธิ์พยากรณ์ = .696 อธิบายได้ว่า ปัจจัยแรงสนับสนุนทางสังคมทำนายคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตพื้นที่อำเภอพรหมานิคม จังหวัดสกลนคร ได้ร้อยละ 69.60

องค์ความรู้ใหม่

จากผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยสนับสนุนทางสังคมสามารถนำไปใช้ในการดำเนินชีวิตของผู้สูงวัย ได้แก่ การจัดการเกี่ยวกับอารมณ์ การยอมรับจากสังคม การเปิดโอกาสให้รับรู้ข้อมูลข่าวสาร ส่งเสริมสวัสดิการทางการเงิน แรงงาน และสิ่งของ และการดูแลรักษาพยาบาล นอกจากนี้ การจัดหาอาหาร การทำความสะอาดเสื้อผ้า และที่พักอาศัยตามความเหมาะสม เนื่องจากวัยสูงอายุเป็นวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ จิตวิญญาณ และสังคม โดยการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกายในผู้สูงอายุ จะเกิดในทางเสื่อมมากกว่าการเจริญเติบโตทำให้ประสิทธิภาพการทำงานของระบบต่าง ๆ ในร่างกายลดลง จึงเกิดปัญหาสุขภาพได้มากกว่าวัยอื่น แต่หากผู้สูงอายุได้รับการจัดศูนย์การเรียนรู้ในชุมชน และให้มีหลักสูตรการศึกษาเกี่ยวกับผู้สูงอายุ และตามอัธยาศัย รวมถึงผู้สูงอายุได้รับการส่งเสริมและสนับสนุน หรือมีชมรมผู้สูงอายุให้มีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคมภายในชุมชน และระหว่างชุมชน และส่งเสริมการใช้ศักยภาพผู้สูงอายุ โดยเพิ่มการจัดกิจกรรมทางกีฬา นันทนาการ การถ่ายทอดภูมิปัญญา และการตัดสินใจที่เหมาะสม การจัดการสุขภาพตนเองและการเข้าถึง

สื่อได้หลากหลาย ทำให้ผู้สูงอายุมีโอกาสเลือกทำกิจกรรมและสามารถพัฒนาตนเองให้มีคุณภาพและพึ่งตนเองได้ดียิ่งขึ้น ซึ่งผู้วิจัยสามารถเขียนเป็นภาพที่ 2 ดังนี้

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ใหม่

สรุปผลการวิจัย

จากผลการวิจัยระดับปัจจัยการสนับสนุนทางสังคมของผู้สูงอายุ พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านข้อมูลข่าวสาร ทั้งนี้เนื่องจาก ผู้สูงอายุมีคณคอยให้คำปรึกษาและให้คำแนะนำเมื่อมีปัญหา โดยได้รับข่าวสารเกี่ยวกับผู้สูงอายุจากผู้นำชุมชน และได้รับข้อมูลข่าวสารทางด้านการแพทย์และการดูแลสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุจากสื่อต่าง ๆ ได้แก่ มีแพทย์หรือพยาบาลให้คำปรึกษาแนะนำด้านสุขภาพอย่างสม่ำเสมอ ได้รับสวัสดิการเบิกจ่ายค่ารักษาพยาบาลเมื่อเวลาไม่สบาย และได้เข้าไปพบแพทย์หรือพยาบาลเพื่อตรวจร่างกายเป็นประจำ

จากผลการวิจัยระดับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านร่างกาย ทั้งนี้เนื่องจากในชุมชนมีการส่งเสริมให้ศูนย์บริการสาธารณสุขมีบริการแพทย์แผนไทย/แพทย์ทางเลือก และมีกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ ป้องกันการเจ็บป่วย และดูแลตนเองเบื้องต้น ส่งผลให้ผู้สูงอายุมีความพึงพอใจจากการช่วยเหลือจากองค์การบริหารส่วนตำบลไกรโนในเรื่องต่าง ๆ ในภาพรวม อันส่งผลให้ร่างกายแข็งแรง มีสุขภาพอนามัยสมบูรณ์ปราศจากการรบกวน และจากอาการเจ็บป่วยให้มีพละกำลัง สามารถในการเคลื่อนไหว และความเป็นอิสระไม่ต้องพึ่งพาผู้อื่น

จากผลการศึกษาอิทธิพลของปัจจัยการสนับสนุนทางสังคมที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลไกรโน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ พบว่า อิทธิพลของปัจจัยการสนับสนุนทางสังคมด้านการยอมรับจากสังคม ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุด้านสภาพแวดล้อม ($X_2 : Y_4 = .971$) ทั้งนี้เนื่องจาก ผู้สูงอายุมีสัมพันธภาพที่ดีกับบุคคลอื่นในสังคม โดยได้รับการดูแลเป็นอย่างดีจากคนในครอบครัว การดำเนินชีวิตอยู่ด้วยความสมดุลอย่างสุขสบาย ไม่ขัดกับสภาพความเป็นจริงในสังคม ซึ่งชุมชนที่ผู้สูงอายุอาศัยมีสถานที่เอื้อต่อการออกกำลังกายที่สะดวกและปลอดภัย

มีความพึงพอใจกับสภาพแวดล้อมหรือบรรยากาศในชุมชนที่อาศัย มีสถานบริการสุขภาพที่ดีในชุมชนที่อาศัยอยู่ และรู้สึกมีความปลอดภัยและมั่นคงในการใช้ชีวิต

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1.1 องค์การบริหารส่วนตำบลไกรโน ควรส่งเสริมด้านอารมณ์ของผู้สูงอายุ ควรมีคนที่ไว้ใจใจแสดงความห่วงใย และสามารถพูดคุยปรึกษาหารือในเรื่องต่าง ๆ และควรส่งเสริมการเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการเพื่อส่งเสริมความรู้สึกสนุกสนาน ด้วยการทำกิจกรรมที่ก่อให้เกิดอารมณ์เป็นสุข จิตใจสดชื่นแจ่มใส เช่น การเล่นเกม ดนตรี ศิลปะ หรืองานอดิเรกที่ชอบ เช่น เปตอง รำวง เต้นแอโรบิก เป็นต้น ซึ่งจะช่วยผ่อนคลายและลดความเครียดได้เป็นอย่างดี

1.2 ภาครัฐควรให้ความช่วยเหลือด้านการเงิน แรงงานและสิ่งของ เช่น การได้รับการสนับสนุนช่วยเหลือในการจัดหาเครื่องมือ/วัสดุอุปกรณ์สำหรับผู้สูงอายุ การช่วยเหลือทางการเงินจากหน่วยงานของรัฐ เมื่อมีความเดือดร้อนตามความเหมาะสมและควรได้รับความช่วยเหลือเกี่ยวกับสวัสดิการทางด้านการแพทย์ตามความเหมาะสม ได้แก่ การได้รับบริการด้านสาธารณสุขจากรัฐ ซึ่งควรจะเป็นสิทธิของผู้สูงอายุที่เป็นสิทธิตามธรรมชาติเป็นสิทธิที่กำเนิดมาพร้อมกับมนุษย์ และสิทธิในสุขภาพเป็นสิทธิตามธรรมชาติที่จำเป็นที่รัฐต้องจัดหาให้ได้รับบริการด้านสาธารณสุขที่มีคุณภาพได้มาตรฐานบนพื้นฐานความเท่าเทียมและทั่วถึง

1.3 องค์การบริหารส่วนตำบลไกรโน ควรให้ความสำคัญต่อสภาพแวดล้อมของผู้สูงอายุ ให้มีความรู้สึกมีความปลอดภัยและมั่นคงในการใช้ชีวิต พร้อมทั้งมีสถานบริการสุขภาพที่ดีในชุมชนที่อาศัยอยู่ เช่น การจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม ควรเริ่มตั้งแต่ที่บ้าน ซึ่งถือว่าเป็นศูนย์รวมที่สำคัญของทุกคนในครอบครัว และผู้สูงอายุใช้ชีวิตส่วนใหญ่อยู่ที่บ้าน ทั้งนี้การปรับปรุงบ้านนั้นไม่จำเป็นต้องทำการปรับเปลี่ยนทั้งหลัง เนื่องจากพฤติกรรมการปฏิบัติกิจวัตรประจำวันของผู้สูงอายุจะใช้พื้นที่ซ้ำ ๆ เช่น ห้องนอน ห้องครัวห้องน้ำ ห้องส้วม ขานหน้าบ้าน เป็นต้น ดังนั้นอาจปรับเปลี่ยนเฉพาะพื้นที่บริเวณดังกล่าวให้ง่ายและสะดวกต่อการใช้งานของผู้สูงอายุที่สำคัญควรปรับปรุงพื้นที่ที่มักเกิดอุบัติเหตุลื่นหกล้มของผู้สูงอายุเป็นประจำ คือ ห้องน้ำและบันได

1.4 หน่วยงานที่รับผิดชอบควรคำนึงถึงสุขภาพจิตใจของผู้สูงอายุ ได้แก่ มีกิจกรรมการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุได้พัฒนาด้านจิตใจอย่างต่อเนื่อง เช่น โครงการเข้าวัดฟังธรรมแก่ผู้สูงอายุ และควรหากิจกรรมให้ผู้สูงอายุทำ เป็นสิ่งที่ทำแล้วเพลิดเพลิน สิ่งที่คุณสูงอายุชอบและสนใจที่จะทำ ได้แก่ หมั่นทำกิจกรรมร่วมกัน เพื่อส่งเสริมความสัมพันธ์ในครอบครัว กระตุ้นให้ผู้สูงอายุรู้สึกว่าเป็นที่ปรึกษาของบุคคลในครอบครัวได้

1.5 องค์การบริหารส่วนตำบลไกรโน อำเภอองไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรเสริมสร้างและพัฒนาปัจจัยการสนับสนุนทางสังคมด้านอารมณ์ ด้านการยอมรับจากสังคม ด้านข้อมูลข่าวสาร ด้านการเงิน แรงงาน และสิ่งของ และด้านการรักษาพยาบาล เนื่องจากพบว่า ปัจจัยทั้ง 5 ด้าน มีอิทธิพลต่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลไกรโน อำเภอองไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย ให้สูงขึ้นตามลำดับ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรทำการศึกษาเพิ่มเติมในเรื่องปัญหาและอุปสรรคในการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลไกรโน อำเภอองไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย เพื่อหาแนวทางในการลดปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ในการดำเนินงานให้ผู้พิการมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

2.2 ควรศึกษาในเชิงลึกที่เกี่ยวกับการจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ การดูแลช่วยเหลือจากเจ้าหน้าที่ การบริการที่สะดวก รวดเร็ว ปลอดภัย การจัดพาหนะอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุ เพื่อบริการบริการในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2550). พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2549. สืบค้นจาก <https://url.in.th/QqYvx>.
- กัลยารัตน์ อีระธนชัยกุล. (2562). อิทธิพลของแรงสนับสนุนทางสังคมและคุณภาพชีวิตที่มีต่อต่อความสุขของผู้สูงอายุเขตกรุงเทพมหานคร ปทุมธานี นนทบุรี และสมุทรปราการ (รายงานการวิจัย). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- กัญเกียรติ ก้อนแก้ว. (2561). ปัจจัยพยากรณ์คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุที่มีภาวะติดบ้าน อำเภอคลองขลุง จังหวัดกำแพงเพชร (รายงานการวิจัย). กำแพงเพชร: มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม.
- ชูจิต ชายทวีป, พัทธนันท์ กิตติศรีวรพันธุ์, ณภัทร ศิลปะมา, อรปภัตร จันทรสาขา และ ธนิษฐา สมัย. (2566). การศึกษาปัจจัยที่ส่งเสริมต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม. วารสารรัฐศาสตร์สาส์น มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, 2(2), 85-93.
- ณรงค์ สหเมธาพัฒน์. (2567). ไทยจ่อเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุเต็มตัว ปี 2568. สืบค้นจาก <https://www.thaihealth.or.th/>.
- พัชรลิตา กัมพลบวรวัฒน์ และ พรพรรณ เหมาะะพันธ์. (2567). การศึกษาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลเสาชิงหิน จังหวัดนนทบุรี. วารสารสังคมศาสตร์ปัญญาพัฒนา, 6(3), 397-412.
- ฤดีมาศ พุทธมาตย์. (2562). การสนับสนุนทางสังคมและความผาสุกทางใจของผู้สูงอายุในสถานสงเคราะห์คนชรา. (พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่).
- ฤทธิชัย ชาแสน. (2564). คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตพื้นที่ อำเภอพรหมานิคม จังหวัดสกลนคร. (รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร).
- สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (2562). พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.2537 แก้ไขเพิ่มเติมถึง (ฉบับที่ 7) พ.ศ.2562. สืบค้นจาก <https://url.in.th/BbwzT>.
- สำนักงานแม่ผู้สูงอายุ กรมอนามัย. (2567). รายงานการวิเคราะห์ข้อมูลสถานการณ์เพื่อการขับเคลื่อนการดำเนินงานตัวชี้วัดที่ 3.22 ร้อยละของผู้ที่มีภาวะพึ่งพิงเข้าถึงระบบบริการและได้รับการเยี่ยมบ้านตามชุดสิทธิประโยชน์. สืบค้นจาก <https://eh.anamai.moph.go.th/th/322-2568/download?id>.
- สุภาภรณ์ พันธธัตต์, สุธรรม นันทมงคลชัย, โชคชัย หมั่นแสงทรัพย์, พิมพ์สุรางค์ เตชะบุญเสริมศักดิ์ และ ศุภชัย ปิติกุลตั้ง. (2562). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่ประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ในจังหวัดจันทบุรี. วารสารวิชาการสาธารณสุข, 28(1), S5-S13.
- องค์การบริหารส่วนตำบลไกรโน. (2567). แผนยุทธศาสตร์การพัฒนางานองค์การบริหารส่วนตำบลไกรโน. สุโขทัย: งานวิเคราะห์นโยบายและแผนฝ่ายแผนงานและประเมินผลกองวิชาการและแผนงาน องค์การบริหารส่วนตำบลไกรโน.
- Cronbach, L. J. (1990). *Essentials of psychological testing*. (5th ed.). New York: Harper Collins Publishers.
- House, J.S. (1981). *Work Stress and Social Support*. Reading, MA: Addison-Westey.
- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607-610.
- The WHOQOL GROUP. (1995). The World Health Organization Quality of Life Assessment (WHOQOL): position paper from the World Health Organization. *Social Sciences Medicine*, 41(10), 1403-409.

Muay Thai Soft Power: Driving Government Policy by Used Cultural Influence

Chinnaphat Athichaiwaranon^{1*} Theerapol Karnchanakas² Natthanon Thavisin²
 and Kiattiyos Ravanavik²

¹ Master of Public Administration Program, Faculty of Social Sciences and Education, Thongsook College, Thailand

² Faculty of Social Sciences and Education, Thongsook College, Thailand

* Corresponding author. E-mail: petchtanong1@gmail.com

ABSTRACT

This research article aims to study (1) perspectives, opinions, and the demand for soft power and the driving of public policy using the cultural influence of Muay Thai, and (2) guidelines and policy recommendations for utilizing the cultural influence of Muay Thai towards sustainable soft power. This study is qualitative research. The tools used in the research include interviews, and key informants include executives from Group ONE, heads of boxing camps, boxing camp managers, boxing promoters, Thai boxers, foreign boxers, representatives from the Ministry of Culture, and representatives from the Ministry of Tourism and Sports, totaling 11 people. Data analysis was conducted using content analysis methods, triangulation for data verification, and presented as an essay. The results of the study found that: 1) Muay Thai is a soft power that utilizes Thai cultural influence, well-known among foreign tourists. It is valued as a martial art that enhances physical fitness, serves as a relaxing and enjoyable activity, and fosters sportsmanship. Muay Thai is also recognized as Thailand's national sport. 2) The guidelines and policy recommendations for using the cultural influence of Muay Thai towards sustainable soft power suggest that the government should support budgets for small boxing camps in remote areas, provide opportunities for Thai boxers to develop their potential in coaching and management, organize world-class events that showcase Muay Thai culture, and invite tourists to come and observe and learn about Muay Thai, generating income for the country, which will lead to sustainable Muay Thai soft power.

Keywords: Soft Power, Government Policy, Cultural Influence, Muay Thai

ซอฟต์แวร์มวยไทย : การขับเคลื่อนนโยบายภาครัฐโดยใช้อิทธิพลทางวัฒนธรรม

ชินพรรณ อธิชัยวานนท์^{1*} อีรพล กาญจนากาศ² ณฐนนท ทวีสิน² และ เกียรติยศ ระวะนาวิก²

¹ รัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์และศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยทองสุข ประเทศไทย

² คณะสังคมศาสตร์และศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยทองสุข ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: petchtanong1@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) มุมมอง ข้อคิดเห็น และความต้องการซอฟต์แวร์มวยไทยและการขับเคลื่อนนโยบายภาครัฐโดยใช้อิทธิพลทางวัฒนธรรมมวยไทย และ (2) แนวทางและจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการใช้อิทธิพลทางวัฒนธรรมของมวยไทยสู่ความเป็นซอฟต์แวร์มวยไทยที่ยั่งยืน การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้บริหาร Group ONE หัวหน้าค่ายมวย ผู้จัดการค่ายมวย ผู้จัดการรายการชกมวย นักมวยไทย นักมวยชาวต่างชาติ ตัวแทนกระทรวงวัฒนธรรม และตัวแทน กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา รวมจำนวน 11 คน การวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา ข้อสรุป ตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า และนำเสนอเป็นความเรียง ผลการศึกษาพบว่า 1) มวยไทยเป็นซอฟต์แวร์มวยไทยที่ใช้อิทธิพลทางวัฒนธรรมไทย เป็นที่รู้จักกันดีในหมู่นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ ทรงคุณค่าในฐานะที่เป็นศิลปะป้องกัน เสริมสร้างความสมบูรณ์ทางสมรรถภาพร่างกาย เป็นกิจกรรมที่ผ่อนคลาย สนุกสนาน ตลอดจนปลูกฝังความมีน้ำใจนักกีฬา และมวยไทยเป็นกีฬาประจำชาติไทย 2) แนวทางและจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการใช้อิทธิพลทางวัฒนธรรมของมวยไทยสู่ความเป็นซอฟต์แวร์มวยไทยที่ยั่งยืน นั้น ภาครัฐควรให้สนับสนุนงบประมาณสำหรับค่ายมวยขนาดเล็กในพื้นที่ห่างไกล ให้นักกีฬามวยไทยมีโอกาสพัฒนาศักยภาพ ในด้านการฝึกสอนและการจัดการบริหาร การจัดงานระดับโลกที่เน้นโชว์วัฒนธรรมมวยไทย พร้อมทั้งเชิญชวนนักท่องเที่ยวให้มาชมและศึกษามวยไทย สร้างรายได้ให้ประเทศ อันจะนำไปสู่ความเป็นซอฟต์แวร์มวยไทยที่ยั่งยืน

คำสำคัญ: ซอฟต์แวร์มวยไทย, นโยบายภาครัฐ, อิทธิพลทางวัฒนธรรม, มวยไทย

© 2025 JSDP: Journal of Spatial Development and Policy

บทนำ

ซอฟต์แวร์มวยไทย (Soft Power) หรือ “อำนาจละมุน” หมายถึง ความสามารถในการชักจูงและทำให้ผู้อื่นพึงพอใจหรือเต็มใจเปลี่ยนพฤติกรรมโดยไม่ใช้การคุกคามหรือการแลกเปลี่ยน ซึ่งแตกต่างจากอำนาจเชิงบังคับหรือ Hard Power เช่น การใช้อำนาจทางการทหารและเศรษฐกิจ (สุภาพิษฐ์ ธีระวัฒน์, 2565) ประเทศไทยใช้หลัก 5F เพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจวัฒนธรรม และภาพลักษณ์ ได้แก่ อาหารไทย ผ้าไทยและแฟชั่น ภาพยนตร์ มวยไทย และประเพณี (โสพิษา เกิงเกียรติ และชยาพล ชมชัยยา, 2566) ลักษณะเด่นของซอฟต์แวร์มวยไทยคือเอกลักษณ์วัฒนธรรมที่มีประวัติศาสตร์ยาวนาน สะท้อนผ่านอาหาร ศิลปะ วัฒนธรรม บันเทิง และสถานที่ท่องเที่ยว ทำให้ประเทศไทยเป็นที่รู้จักทั่วโลก (นิตินาถกุล บุญโย, 2565) การใช้ซอฟต์แวร์มวยไทยจะช่วยเพิ่มมูลค่าเศรษฐกิจและยกระดับการท่องเที่ยวตามแนวคิด BCG Model โดยกระจายการท่องเที่ยวไปยัง 5 ภูมิภาค ได้แก่ ภาคเหนือ ตะวันออก ตะวันตก กลาง และใต้ ทั้งยังมีการสร้างคอนเทนต์ที่เข้าถึงผู้คนทั้งชาวไทยและต่างชาติ รวมถึงการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี และนวัตกรรมการต่าง ๆ เช่น มวยไทย นวดแผนไทย และการปรับผ้าไทยให้ทันสมัย (ณดา จันทรสม, 2567)

มวยไทยเป็นทุนทางวัฒนธรรมที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว ซึ่งรวมกีฬา ศิลปะ วัฒนธรรม และมิติทางเศรษฐกิจเข้าด้วยกัน จึงมีศักยภาพในการยกระดับเป็นซอฟต์แวร์มวยไทยหลักของประเทศ เพื่อให้เกิดการพัฒนาและธรรมาภิบาลอย่างมีประสิทธิภาพ จำเป็นต้องมีการจัดตั้งสถาบันมวยไทยแห่งชาติเป็นหน่วยงานในการขับเคลื่อน โดยมวยไทยไม่เพียงแต่เป็นกีฬาที่มีชื่อเสียงในระดับนานาชาติ แต่ยังเป็นศิลปวัฒนธรรมที่สามารถยกระดับเศรษฐกิจและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมประเพณีที่ดี (สุรเชษฐ์ ชัยวงศ์ และต่อศักดิ์ แก้วจรัสวิไล, 2566) การสนับสนุนมวยไทยอย่างเป็นระบบ รวมถึงการพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนและการส่งเสริมมวยไทยท้องถิ่น จะช่วยให้มวยไทยเป็นศาสตร์และศิลป์ที่มีส่วนสำคัญต่อการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน นอกจากนี้ มวยไทยยังเป็นเครื่องจักรใหม่ในการกระตุ้นเศรษฐกิจไทยภายใต้แนวทางนโยบาย 5F ของรัฐบาล ซึ่งประกอบด้วย อาหาร (Food) ภาพยนตร์และวีดิทัศน์ (Film) การออกแบบแฟชั่นไทย (Fashion) เทศกาลประเพณีไทย (Festival) และศิลปะการป้องกันตัวแบบไทย (Fighting) โดยมีการประเมินว่ามวยไทยสามารถสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจในหลากหลายด้าน รวมถึงอุตสาหกรรมสินค้า บริการ และการท่องเที่ยว และมีเป้าหมายในการผลักดันให้มวยไทยได้รับการบรรจุเข้าร่วมแข่งขันในโอลิมปิกเกมส์ ฤดูร้อน ค.ศ. 2028 ที่นครลอสแอนเจลิส สหรัฐอเมริกา (การกีฬาแห่งประเทศไทย, 2567)

การนำมวยไทยมาเป็นซอฟต์แวร์เพื่อสนับสนุนเศรษฐกิจสร้างสรรค์และการพัฒนาที่ยั่งยืนนั้นได้รับการสนับสนุนจากหลายหน่วยงาน เช่น กระทรวงวัฒนธรรมและกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา โดยมุ่งหวังในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์อย่างต่อเนื่อง ผ่านการใช้ทุนวัฒนธรรมเพื่อเพิ่มมูลค่าเศรษฐกิจและพัฒนาประเทศ การประยุกต์ใช้แนวคิดนี้ช่วยกำหนดแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาและเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในการจัดการภูมิปัญญาในเชิงสร้างสรรค์ นอกจากนี้ การใช้พลังของซอฟต์แวร์จากมรดกวัฒนธรรมในการสร้างสรรค์สินค้า สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวจากทั่วโลก ส่งผลให้เกิดการจ้างงานและเพิ่มรายได้จากอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ซึ่งเป็นการขับเคลื่อนสู่ซอฟต์แวร์ที่ยั่งยืน (ธรรตพงศ์ วงษ์สวัสดิ์, 2567)

จากที่กล่าวมา ผู้วิจัยในฐานะนักมวยไทยอาชีพมีความสนใจศึกษาเกี่ยวกับซอฟต์แวร์ของมวยไทย โดยมุ่งเน้นการขับเคลื่อนนโยบายภาครัฐผ่านอิทธิพลทางวัฒนธรรม เพื่อสำรวจมุมมอง ข้อคิดเห็น ความต้องการ และข้อเสนอแนะในการพัฒนานโยบายที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นความท้าทายในการส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ การสร้างงานและรายได้ รวมถึงการรักษาเอกลักษณ์ วัฒนธรรม และภูมิปัญญา การยกระดับคุณภาพทางวัฒนธรรมเป็นซอฟต์แวร์จะนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายที่ยั่งยืนทางเศรษฐกิจและสังคม ความร่วมมือจากทุกภาคส่วนมีความสำคัญในการวิเคราะห์และจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเกี่ยวกับการใช้อิทธิพลทางวัฒนธรรมของมวยไทย เพื่อพัฒนาและยกระดับอิทธิพลนี้ให้เกิดขึ้น เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันในระดับชาติบนพื้นฐานของซอฟต์แวร์อย่างมั่นคงยั่งยืน นอกจากนี้ยังมีเป้าหมายในการอนุรักษ์ สืบสาน ส่งเสริม และต่อยอดกีฬามวยไทย เพื่อประโยชน์ด้านเศรษฐกิจ สังคม และความมั่นคงของชาติ โดยเฉพาะในการทำให้ประชาชนและเยาวชนเห็นคุณค่าของกีฬามวยไทยและพัฒนาอุตสาหกรรมกีฬามวยให้ส่งผลดีต่อการพัฒนาประเทศในด้านต่าง ๆ ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษามุมมอง ข้อคิดเห็น และความต้องการซอฟต์แวร์มวยไทยและการขับเคลื่อนนโยบายภาครัฐโดยใช้อิทธิพลทางวัฒนธรรม
2. เพื่อศึกษาแนวทางและจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการใช้อิทธิพลทางวัฒนธรรมของมวยไทยสู่ความเป็นซอฟต์แวร์ที่ยั่งยืน

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยเรื่อง ซอฟต์แวร์มวยไทย : การขับเคลื่อนนโยบายภาครัฐโดยใช้อิทธิพลทางวัฒนธรรม เป็นวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้องกับซอฟต์แวร์และการขับเคลื่อนนโยบายภาครัฐและวัฒนธรรมมวยไทย ผู้วิจัยใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ที่มีลักษณะหรือคุณสมบัติที่เฉพาะเจาะจงสอดคล้องกับคำถามการวิจัย จำนวน 11 คน ประกอบด้วย 1) ผู้บริหาร Group ONE จำนวน 1 คน 2) หัวหน้าค่ายมวย จำนวน 1 คน 3) ผู้จัดการค่ายมวย จำนวน 1 คน 4) ผู้จัดการรายการชกมวย เช่น เวทีราชดำเนิน และเวทีลุมพินี จำนวน 2 คน 5) นักมวยไทยอาชีพ

เป็นชาวไทย จำนวน 1 คน 6) นักมวยไทยอาชีพเป็นชาวต่างชาติ จำนวน 1 คน 7) ตัวแทน กระทรวงวัฒนธรรม จำนวน 1 คน และ 8) ตัวแทน กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา จำนวน 1 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) ลักษณะของการสัมภาษณ์ เป็นการสัมภาษณ์ที่มีคำถามและข้อกำหนดแน่นอน เป็นเนื้อหาเกี่ยวกับซอฟต์แวร์และการขับเคลื่อนนโยบายภาครัฐและวัฒนธรรมมวยไทย ได้แก่ ด้านศิลปวัฒนธรรม ด้านการป้องกันตัว ด้านการสร้างอาชีพ ด้านการท่องเที่ยว และด้านเครือข่ายมวยไทย ซึ่งมีกระบวนการสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือวิจัย และศึกษาวิธีการสร้างแบบสัมภาษณ์ ดังนี้

2.1 ศึกษาแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับซอฟต์แวร์มวยไทย: การขับเคลื่อนนโยบายภาครัฐโดยใช้สิทธิพลทางวัฒนธรรม ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลจากแหล่งในพื้นที่ศึกษาและเก็บรวบรวมเอกสารทางวิชาการ บทความวิจัย วิทยานิพนธ์ รายงานการวิจัย หนังสือ วารสาร สิ่งพิมพ์ การสืบค้นจากสารสนเทศและข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต รวมถึงศึกษาการทบทวนวรรณกรรม แนวคิด ทฤษฎี และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

2.2 ผู้วิจัยมีกระบวนการเพื่อตรวจสอบหาคุณภาพของเครื่องมือการวิจัย โดยการตรวจสอบคุณภาพของประเด็นคำถามในแบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) โดยการกำหนดข้อคำถามในแบบสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้วิจัยได้ดำเนินการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ตามลำดับขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 จำแนกคำถามให้ครอบคลุมตามแนวคิดหรือวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ให้ชัดเจน

ขั้นตอนที่ 2 พัฒนาเครื่องมือให้มีความครอบคลุมตัวแปรและวัตถุประสงค์ และสามารถตรวจสอบ ได้โดยเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) เพื่อวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Item Objective Congruence Index = IOC) ตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ โดยคัดเลือกเฉพาะข้อคำถามที่มีค่า IOC = 0.50 ขึ้นไป ผลการทดสอบค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 0.85

ขั้นตอนที่ 3 นำแบบสัมภาษณ์ไปทดลองใช้ (Try Out) กับประชากรกลุ่มตัวอย่างที่มีบริบทลักษณะใกล้เคียงกัน จำนวน 4 ชุด แบ่งเป็นกลุ่มละ 1 ชุด ตามจำนวนกลุ่มตัวอย่าง 4 กลุ่ม ได้แก่ 1) สมาคมมวยไทยอาชีพ 2) สมาคมมวยไทยนานาชาติ 3) สมาคมมวยสมัครเล่นแห่งประเทศไทย และ 4) เจ้าของค่ายมวย ส.พุ่มพุ่มม่วง

ขั้นตอนที่ 4 หลังจากนำแบบสัมภาษณ์ไปทดลองใช้กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์มาปรับปรุงและแก้ไข เพื่อให้ได้เครื่องมือการวิจัยที่มีความสมบูรณ์และสามารถเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพได้ตรงตามวัตถุประสงค์ และนำแบบสัมภาษณ์ไปเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจริง

ขั้นตอนที่ 5 ผู้วิจัยนำผลการสัมภาษณ์มาตรวจสอบความถูกต้องเพียงพอและความเชื่อถือได้ของข้อมูลว่าจะสามารถตอบปัญหาของการศึกษาได้อย่างครบถ้วน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงใช้วิธีการตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (Data Triangulation) ซึ่งจะทำให้การพิสูจน์ว่า ข้อมูลที่ผู้วิจัยได้นั้นถูกต้อง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่แท้จริงและตอบปัญหาการวิจัย โดยการตรวจสอบแหล่งข้อมูลพิจารณาในแหล่งบุคคล หมายถึง ถ้าบุคคลผู้ให้ข้อมูลเปลี่ยนไปข้อมูลจะเหมือนเดิมหรือไม่ ในการศึกษาในครั้งนี้ได้ใช้การตรวจสอบจากแหล่งบุคคลมากที่สุด โดยการสอบถามข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างหลายกลุ่ม ในคำถามเดียวกัน และจากกลุ่มตัวอย่างคนเดียวกันจากแหล่งบุคคลหลาย ๆ คน เพื่อเป็นการยืนยันในข้อมูลที่ได้รับว่ามีความถูกต้องตรงกันหรือไม่ (สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ, 2562)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ ดำเนินการด้วยวิธีการสัมภาษณ์อย่างเป็นทางการเป็นการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างคำถามตามแนวทางแบบสัมภาษณ์เพื่อหาคำตอบตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

3.1 ศึกษาค้นคว้าและเก็บรวบรวม ข้อมูล ตำรา หนังสือ วารสาร การสืบค้นจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์ รายงานการวิจัย วิทยานิพนธ์ รายงานการประชุม เก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งปฐมภูมิ หรือทุติยภูมิที่เป็นข้อมูลที่มีการบันทึกไว้อยู่แล้วโดยบุคคลอื่น ซึ่งจะเป็นข้อมูลที่เกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อศึกษาแนวทางและจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการใช้สิทธิพลทางวัฒนธรรมของมวยไทยสู่ความเป็นซอฟต์แวร์ที่ยั่งยืน

3.2 การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth interview) ซึ่งมีวิธีดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอนดังนี้

3.2.1 การเตรียมความพร้อมในการสัมภาษณ์ โดยผู้วิจัยจะต้องทำความเข้าใจเกี่ยวกับข้อมูลที่จะสัมภาษณ์ไว้ล่วงหน้า พร้อมติดต่อกลุ่มตัวอย่าง ผู้ให้สัมภาษณ์ โดยผู้วิจัยทำการนัดหมายวันและเวลาในการสัมภาษณ์นอกจากนั้นยังจะต้องแจ้งผู้ให้สัมภาษณ์ได้เข้าใจและทราบถึงวัตถุประสงค์ในการสัมภาษณ์และการเก็บข้อมูลสำหรับการวิจัย

3.2.2 การเตรียมแบบสอบถามการสัมภาษณ์ที่จะใช้สำหรับในการเก็บข้อมูลโดยผู้วิจัยจะต้องทำการศึกษาค้นคว้าเบื้องต้นของผู้ให้สัมภาษณ์ เพื่อใช้สำหรับการปรับตัว ทั้งนี้ยังรวมถึงการใช้ถ้อยคำ วาจา ในการสัมภาษณ์ให้มีความเหมาะสม

3.2.3 การสัมภาษณ์ ตามแบบการสัมภาษณ์ที่ได้เตรียมไว้ เพื่อให้ได้ข้อมูลตรงตามความต้องการกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยจะนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งในการสัมภาษณ์นี้อาจมีทั้งการกรอกข้อมูลลงในแบบสัมภาษณ์ ให้อยู่ในรูปแบบเอกสาร และขออนุญาตให้มีการใช้เครื่องบันทึกเสียงระหว่างการสัมภาษณ์อีกด้วย

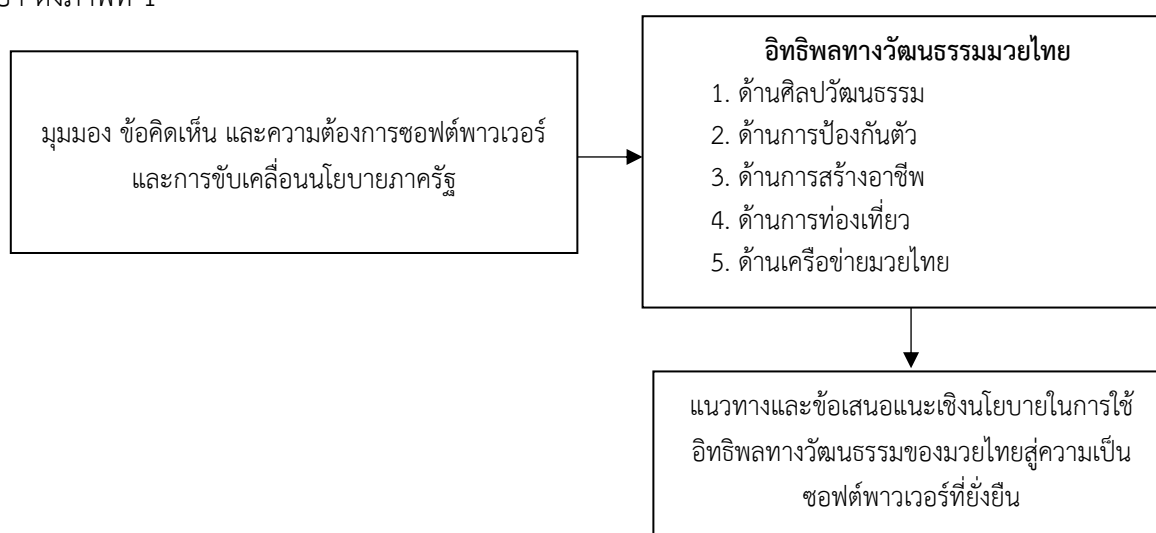
3.2.4 การตรวจสอบข้อมูลแบบสอบถามการสัมภาษณ์ ว่ามีความครบถ้วนสมบูรณ์ของข้อมูลการสัมภาษณ์ โดยผู้วิจัยจะต้องตรวจสอบว่าได้ทำการสัมภาษณ์ตรงตามประเด็นที่ต้องการศึกษาตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยครบทุกข้อหรือไม่

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ แล้วนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) โดยจัดกลุ่มข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ และเชื่อมโยงเนื้อหาแต่ละส่วนเข้าด้วยกันเพื่อหาข้อสรุป จากนั้นทำการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation technique) และนำเสนอข้อมูลในรูปแบบความเรียง

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษานี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี ตลอดจนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และได้้นำแนวคิดเกี่ยวกับซอฟต์แวร์ แนวคิดเกี่ยวกับนโยบายซอฟต์แวร์และการดำเนินการขับเคลื่อนนโยบายและแนวคิดเกี่ยวกับอิทธิพลทางวัฒนธรรมมวยไทย จากแนวคิดของ วัชรวิชัย กิริตสุตโรจน์ (2567) มาประยุกต์ใช้ เพื่อกำหนดเป็นกรอบแนวคิดของการศึกษา ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. มุมมอง ข้อคิดเห็น และความต้องการซอฟต์แวร์และการขับเคลื่อนนโยบายภาครัฐโดยใช้สิทธิพลทางวัฒนธรรมมวยไทย

ผลการศึกษามุมมอง ข้อคิดเห็น และความต้องการซอฟต์แวร์และการขับเคลื่อนนโยบายภาครัฐ โดยใช้สิทธิพลทางวัฒนธรรมมวยไทย พบว่า

1) ซอฟต์แวร์ คือ ผลการส่งเสริมการขายมีอิทธิพลต่อความรู้สึก ความเชื่อ และพฤติกรรม การซื้อ ได้แก่ พฤติกรรมผู้บริโภคและส่วนประสมทางการตลาด โดยผสมผสานกับทฤษฎีการออกแบบสื่อปฏิสัมพันธ์สื่อสารเข้าใจง่ายจดจำง่ายมีประสิทธิภาพ สามารถสนองความต้องการการรับรู้ด้านกีฬามวยไทย ด้วยการออกแบบผลอย่างมีประสิทธิภาพในแง่ของการสื่อสารอัตลักษณ์ของตัวสินค้าและรูปแบบกิจกรรมเพื่อให้เกิดผลลัพธ์ที่สูงสุด

2) ซอฟต์แวร์มวยไทย เป็นศิลปวัฒนธรรมของไทยด้านภูมิปัญญามวย มีการพัฒนาปรับเปลี่ยนและนำจุดเด่นขององค์ประกอบในศาสตร์มาผสมผสานกันอย่างในลักษณะกิจกรรมการท่องเที่ยวของประเทศไทย

3) มวยไทย เป็นตัวอย่างที่ดีของประเทศไทย เพราะไม่ได้มีแค่การต่อสู้แต่สอนความมีวินัย การเคารพคู่ต่อสู้ และยังแสดงถึงศิลปะการป้องกันตัวที่เป็นเอกลักษณ์ของเรา คิดว่าประเทศไทยควรมุ่งเน้นและดึงเอาจุดเด่นตรงนี้มาประชาสัมพันธ์ในระดับโลก

4) รัฐบาลต้องสนับสนุนค่ายมวยและนักมวยไทย ทั้งการจัดกิจกรรม การสร้างสนามแข่งขันที่ทันสมัย และช่วยประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อทั้งในประเทศและต่างประเทศ เช่น การจัดทัวร์มวยไทย เพื่อโชว์ศิลปะในต่างแดน เพราะประเทศไทยมีโอกาที่จะยกระดับซอฟต์แวร์ได้ เนื่องจากประเทศไทยมีทรัพยากรที่หลากหลายและมีทุนทางวัฒนธรรมที่มีศักยภาพจำนวนมาก โดยเฉพาะความโดดเด่นในเรื่องของมวยไทย

5) ความงดงามของมวยไทย เช่น ท่ารำมวย เพลงประกอบ หรือแม้แต่เครื่องแต่งกายอย่างมงคลหรือภาพประเจียด เชื่อว่าสิ่งเหล่านี้ นักท่องเที่ยวจะให้ความสนใจเรียนรู้และอยากสัมผัสประสบการณ์มากขึ้น เพราะกีฬามวยไทยมีการพัฒนาจนก่อตั้งเป็นสมาคมมวยไทยสมัครเล่นแห่งประเทศไทย

6) มุมมองในแง่ของศิลปะการป้องกันตัว เห็นว่าควรมีคลาสสอนมวยไทยในโรงเรียนหรือสถาบันต่าง ๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ นอกจากจะป้องกันตัวได้จริง ๆ ยังช่วยให้ร่างกายแข็งแรงและเสริมสร้างความมั่นใจ และเชื่อมั่นว่ามวยไทยจะเป็นสินค้าทางการท่องเที่ยวที่มีประสิทธิภาพสูง

7) การสร้างมาตรฐานการสอน สอนวิชาชีพแก่เทรนเนอร์และนักมวยและส่งออกเทรนเนอร์ไปเป็นครูมวยต่างประเทศ ให้ความรู้ ความเข้าใจ และมีใบประกาศ และต้องฝึกซ้อมมวยตามโปรแกรม เมื่อเข้ามาเป็นนักมวยของค่ายมวยที่สนใจได้แล้ว ต้องได้รับการฝึกฝนมวยไทยตามที่ได้มีการกำหนดไว้ให้เป็นอย่างดี

8) การจัดการการตลาดการท่องเที่ยวของมวยไทย จึงเป็นสิ่งสำคัญในการทำธุรกิจท่องเที่ยวเป็นอย่างมาก โดยผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมจะต้องทำการตลาดที่สามารถดึงดูด แสดงความเป็นเอกลักษณ์ให้เหนือกว่าคู่แข่ง เนื่องจากประเทศไทยมีการท่องเที่ยวที่หลากหลาย ประกอบกับความแตกต่างของพื้นที่ ประเพณี และยังมีวัฒนธรรมที่ไม่เหมือนกัน

2. แนวทางและจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการใช้สิทธิพลทางวัฒนธรรมของมวยไทยสู่ความเป็นซอฟต์แวร์ที่ยั่งยืน

ผลการศึกษาแนวทางและจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการใช้สิทธิพลทางวัฒนธรรมของมวยไทยสู่ความเป็นซอฟต์แวร์ที่ยั่งยืน พบว่า

1) ข้อเสนอให้ภาครัฐมีการสนับสนุนงบประมาณสำหรับค่ายมวยเล็ก ๆ ในพื้นที่ห่างไกล ให้เด็กไทยได้มีโอกาสพัฒนาศักยภาพ ทั้งในด้านการฝึกสอนและจัดการบริหาร รวมถึงควรมีการจัดงานระดับโลกที่เน้นการแสดงวัฒนธรรมมวยไทยร่วมกับศิลปะอื่น ๆ ของไทย

2) การจัดการการท่องเที่ยวที่ดีในการใช้สิทธิพลทางวัฒนธรรมของมวยไทย เพื่อให้ประสบความสำเร็จ และสร้างความประทับใจให้กับนักท่องเที่ยว จำเป็นต้องมีองค์ประกอบทางการท่องเที่ยวที่ครบถ้วน ได้แก่ การอำนวยความสะดวก

ที่พัก ร้านอาหาร ร้านของที่ระลึก การดูแลรักษาความปลอดภัย การเข้าถึงไปยังสถานที่นั้น ๆ รวมไปถึงบุคลากรทางด้านการท่องเที่ยว เช่น บริษัทนำเที่ยว มัคคุเทศก์ เป็นต้น เพื่อให้นักท่องเที่ยวเกิดความประทับใจ และอยากกลับมาท่องเที่ยวอีกครั้ง

3) แนวทางและวิธีการพัฒนาเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงกีฬา ได้แก่ (1) แยกกีฬากับวัฒนธรรมออกจากกัน (2) เชิญแต่ละประเทศเพื่อปรึกษาหารือกันแบบมีส่วนร่วมและไม่เอาเปรียบกัน (3) สร้างองค์กรเครือข่ายมวยสุวรรณภูมิ (4) จัดทำกติการ่วมกันในการปฏิบัติ (5) วางแผนการทำงานร่วมกัน (6) จัดหางบประมาณสนับสนุน (7) จัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อพัฒนาเครือข่ายมวยสุวรรณภูมิส่งเสริมการท่องเที่ยวซึ่งประกอบไปด้วยการจัดกิจกรรมการแข่งขัน (Event) สร้างแบรนด์จัดกิจกรรมเผยแพร่ความรู้มวยสุวรรณภูมิ จัดกิจกรรมเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวที่โดดเด่น ส่งเสริมการตลาดและประชาสัมพันธ์มวยไทยและร่วมผลักดันกีฬามวยไทยสู่โอลิมปิก

4) การฝึกอบรมครูมวยไทยนักมวยไทยสำหรับผมถือว่าเป็นเรื่องจำเป็น ให้ครูมวยไทยและนักมวยไทยมีความรู้เกี่ยวกับมวยไทยอย่างแท้จริงมีวิธีฝึกที่ถูกต้อง มีการสื่อสารภาษาอังกฤษ ได้ในระดับหนึ่ง หากบุคลากรทางมวยไทยมีคุณภาพก็จะทำให้ซอฟต์แวร์มวยไทยยั่งยืนได้ และ 5) อยากเด็กไทยให้ทุกคนสามารถเข้าถึงกีฬามวยไทยได้แบบง่ายตายที่สุดเพื่อที่จะสามารถส่งต่อความรู้เกี่ยวกับมวยไทยไปยังสาธารณะได้ โดยมีมวยหลัก หรือมวยแข็ง คือ นักมวยที่มีวิธีการต่อสู้แบบปักหลักรัดกุม สุขุมรอบคอบ ไม่ว่าจะเป็นการจัดท่ามวย การเคลื่อนไหว จะระมัดระวังไม่ผลิผลาม และจะใช้ทุกส่วนในร่างกายอย่างละเอียด เช่น สายตา การเข้าหาคู่ต่อสู้

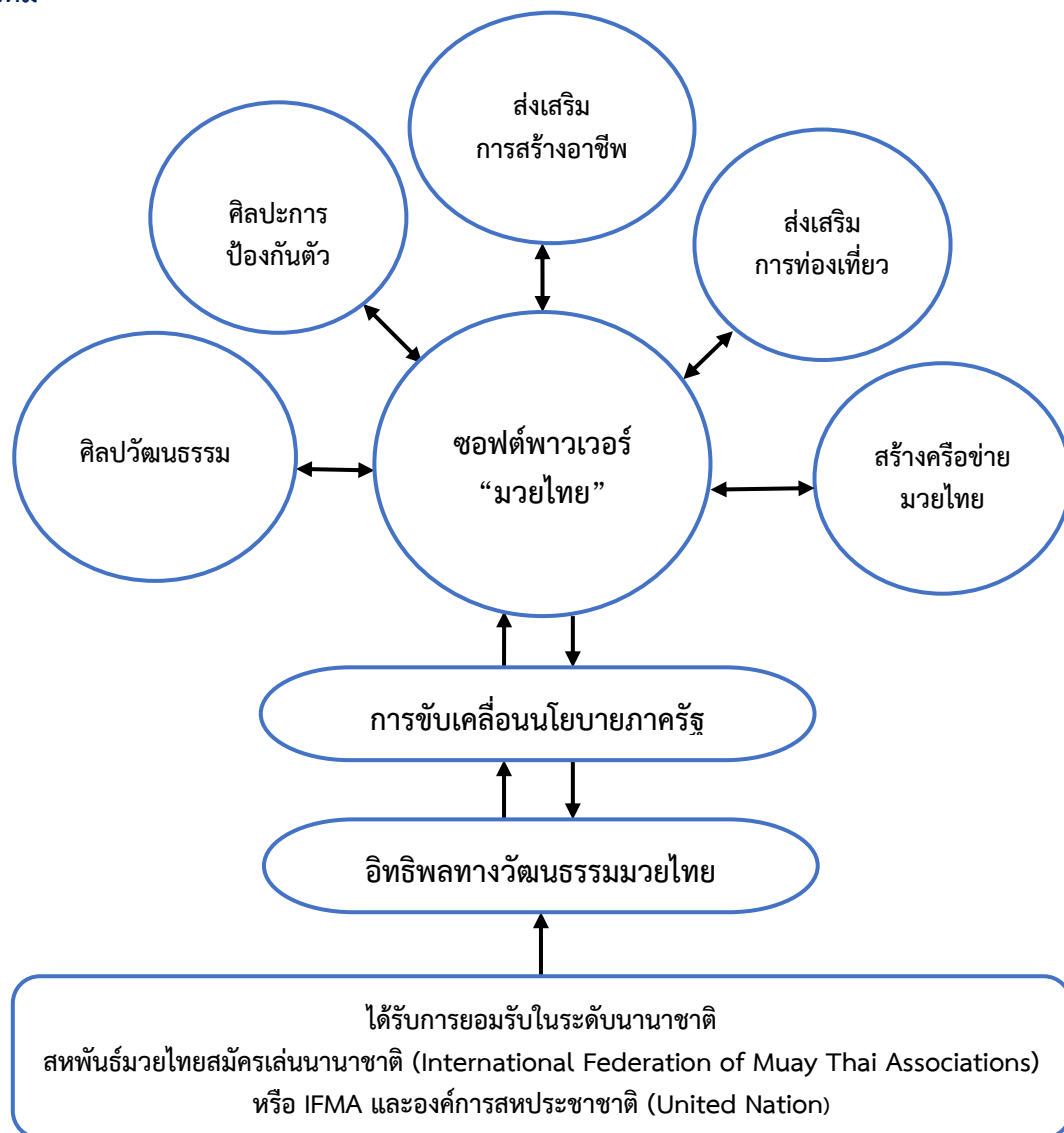
อภิปรายผล

ผลการศึกษาหม่อมมอง ข้อคิดเห็น และความต้องการซอฟต์แวร์และการขับเคลื่อนนโยบายภาครัฐโดยใช้สิทธิพลทางวัฒนธรรมมวยไทย พบว่า ซอฟต์แวร์มวยไทย คือ การใช้สิทธิพลทางวัฒนธรรม ที่มีมุมมองไม่ใช่แค่การต่อสู้ แต่ยังรวมถึงศิลปวัฒนธรรมและเอกลักษณ์ที่ทำให้คนทั่วโลกได้รู้จักและหลงใหล ซอฟต์แวร์มวยไทย เป็นกีฬาเพียงชนิดเดียวในโลกที่มีชื่อประเทศไทยอยู่ในชื่อกีฬา รัฐบาลต้องสนับสนุนค่ายมวยและนักมวยไทย ทั้งการจัดกิจกรรม การสร้างสนามแข่งขันที่ทันสมัย และช่วยประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อทั้งในประเทศและต่างประเทศ เช่น การจัดทัวร์มวยไทย ความงดงามของมวยไทย เช่น ท่ารำมวย เพลงประกอบ หรือแม้แต่เครื่องแต่งกายอย่างมงคลหรือภาพประเจียด เชื่อว่าสิ่งเหล่านี้ นักท่องเที่ยวจะให้ความสนใจเรียนรู้และอยากสัมผัสประสบการณ์มากขึ้น การจัดการการตลาดทางการท่องเที่ยวของมวยไทย จึงเป็นสิ่งสำคัญในการทำธุรกิจท่องเที่ยวเป็นอย่างมากโดยผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมจะต้องทำการตลาดที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยว มวยไทยเป็นกีฬาและศิลปวัฒนธรรม เป็นพลังที่ทรงอิทธิพลในการยกระดับเศรษฐกิจ พัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณธรรมจริยธรรม ปลุกฝังค่านิยมขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงาม สร้างชื่อเสียงให้กับประเทศชาติ เพราะมวยไทยเป็นอำนาจอ่อนทางวัฒนธรรมหรือเป็นอำนาจละมุนที่สำคัญที่สร้างอัตลักษณ์ชาติไทย รวมถึงของที่ระลึกจากการแข่งขันมวยไทย ซึ่งสอดคล้องกับ วรกมล วงษ์สถาปนาเลิศ และคณะ (2567) ศึกษาอำนาจละมุนกับจุดขายทางวัฒนธรรมไทย พบว่า สิ่งสำคัญที่จะช่วยผลักดันให้ Soft Power เป็นจุดขายทางวัฒนธรรมไทยและเพิ่มมูลค่าให้เศรษฐกิจนั้น จะต้องสร้างกลไกพัฒนายุทธศาสตร์ Soft Power ทั้งระบบ พัฒนาทั้งอุตสาหกรรมและตัวคน ต้องมีนโยบายต่างประเทศเชิงรุกและทำอย่างต่อเนื่อง ผสมผสานระหว่าง Hard Power และ Soft Power เพื่อให้เกิด Smart Powerซึ่งต้องอาศัยความร่วมมือกันทั้งภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน และภาคประชาชนที่เห็นพ้องไปในทิศทางเดียวกัน เพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจไทยให้เติบโตอย่างยั่งยืนยังสอดคล้องกับ มณีวรรณ พูลสวัสดิ์ (2566) ศึกษาศิลปะมวยไทย: รูปแบบการเรียนรู้และการสร้างเครือข่ายทางสังคมเชิงสร้างสรรค์ พบว่า 1) ด้านศิลปวัฒนธรรม เป็นการสืบสานและเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมไทย ได้แก่ การไหว้ครู ให้ง่ายอยู่กับมวยไทยตลอดมา 2) ด้านการป้องกันตัว มวยไทย เป็นศิลปะป้องกันตัวเองที่น่ากลัวมากที่สุด สามารถทำอันตรายให้กับศัตรูเจ็บได้ 3) ด้านการสร้างอาชีพสามารถสร้างรายได้ให้กับนักมวยได้มาก นักมวยที่มีชื่อเสียงจะมีค่าตัวในการชกแต่ละครั้งค่อนข้างสูง 4) ด้านการท่องเที่ยวชาวต่างชาติจำนวนมากเดินทางมาประเทศไทย โดยมีกีฬามวยเป็นเป้าหมายหลักทำให้การท่องเที่ยวเปิดกว้าง และ 5) ด้านเครือข่ายมวยไทยได้มีการจัดทำโครงการพัฒนาเครือข่ายมวยไทยขึ้น

แนวทางและจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการใช้สิทธิพลทางวัฒนธรรมของมวยไทยสู่ความเป็นซอฟต์แวร์ที่ยั่งยืน พบว่า 1) ภาครัฐควรให้สนับสนุนงบประมาณสำหรับค่ายมวยขนาดเล็กในพื้นที่ห่างไกลให้นักกีฬามวยไทยมีโอกาส

พัฒนาศักยภาพ ในด้านการฝึกสอนและจัดการบริหาร การจัดงานระดับโลกที่เน้นแสดงวัฒนธรรมมวยไทย 2) การจัดการ การท่องเที่ยวที่ดีในการใช้อิทธิพลทางวัฒนธรรมของมวยไทย เพื่อให้ประสบความสำเร็จ 3) ควรนำวิธีการพัฒนาเครือข่าย การท่องเที่ยวเชิงกีฬาโดยใช้มวยไทยเป็นตัวนำของวัฒนธรรมมวยไทย 4) เทรนเนอร์มวยไทยและนักมวยไทยมีความรู้ เกี่ยวกับมวยไทยอย่างแท้จริงมีวิธีฝึกที่ถูกต้อง มีการสื่อสารภาษาอังกฤษ เนื่องจาก การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของมวยไทย เป็นการท่องเที่ยวที่สามารถดึงดูดใจนักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี และประเทศไทยมีศิลปะวัฒนธรรมเป็นของตัวเอง มีความ เป็นเอกลักษณ์และสวยงาม นักท่องเที่ยวส่วนมากจึงนิยมเลือกเดินทางมาเพื่อชมศิลปะวัฒนธรรมไทย เพื่อศึกษาหรือชมวิถี ชีวิตและภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่สืบทอดมาช้านานของท้องถิ่น ซึ่งสอดคล้องกับ ญักรูวิชฌ์ ราชแก้ว และเสาวลักษณ์ โกศล กิตติอัมพร (2567) ศึกษาเศรษฐกิจสร้างสรรค์อำนาจละมุน: การกระตุ้นเศรษฐกิจไทยในอนาคต พบว่า 1) ควรส่งเสริมให้ ผู้ประกอบการเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้ตรงจุด 2) เพิ่มโครงการเพื่อรองรับความคิดของผู้ประกอบการ 3) บูรณาการความ ร่วมมือในการผลักดันอำนาจละมุน ของหน่วยงานภาครัฐ ตามหาทรัพยากรที่เป็นอัตลักษณ์ในท้องถิ่น 4) การสนับสนุน การศึกษาและการฝึกอบรม 5) การให้โอกาสในการมีส่วนร่วม และ 6) การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ใหม่

จากภาพที่ 2 จากการศึกษาซอฟต์แวร์มวยไทย : การขับเคลื่อนนโยบายภาครัฐโดยใช้อิทธิพลทางวัฒนธรรมพบว่า เส้นทางวิถีมวยไทยที่ไม่ใช่แค่การต่อสู้ด้วยพลังกำลังเท่านั้น แต่ยังวัดถึงความสามารถด้านกระบวนการความคิด การตัดสินใจในสถานการณ์เฉพาะหน้าเพียงเสี้ยววินาทีในการแลกหมัดต่อสู้ ก็สามมวยไทยเป็นการสร้างอาชีพโดยสิ้นเชิง มีสนามเวทีในกรุงเทพมหานคร ที่มีการแข่งขันมวยไทย ได้แก่ เวทีมวยราชดำเนิน เวทีมวยลุมพินี และจังหวัดที่ติดกับกรุงเทพมหานคร สำหรับนักมวยไทยที่ทำการขึ้นทะเบียนเป็นนักมวยไทยอาชีพของการกีฬาแห่งประเทศไทยหรือค่ายมวยแต่ละค่ายจะขึ้นทะเบียนไว้จะครอบคลุม ขึ้นอยู่กับกฎกติกา และข้อบังคับของกระทรวงมหาดไทย สำนักงานคณะกรรมการกีฬามวยไทยและสำนักงานการกีฬาอาชีพมวยไทย

ซอฟต์แวร์มวยไทย เป็นศิลปะการต่อสู้ชั้นสูงเป็นมรดก ภูมิปัญญาของชาติ เป็นศิลปวัฒนธรรมการต่อสู้ด้วยอาวุธธรรมชาติของชาติไทย เป็นกีฬาที่เกิดจากภูมิปัญญาของบรรพบุรุษที่ได้สั่งสมมา สามารถพัฒนาร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สติปัญญา สังคม ที่มีองค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ ศิลปวัฒนธรรม ศิลปะการป้องกันตัว ส่งเสริมการสร้างอาชีพ ส่งเสริมการท่องเที่ยว และสร้างเครือข่ายมวยไทย

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยเกี่ยวกับความต้องการซอฟต์แวร์มวยและการขับเคลื่อนนโยบายภาครัฐผ่านอิทธิพลทางวัฒนธรรมมวยไทยชี้ให้เห็นว่านโยบายซอฟต์แวร์มวยถือเป็นนโยบายหลักของรัฐบาล ซึ่งควรมีมาตรการส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาประสิทธิภาพมวยไทย โดยมุ่งเน้นที่เครือข่ายที่มีบทบาทสำคัญทางเศรษฐกิจและศักยภาพในการสร้างมูลค่าเพิ่มอย่างต่อเนื่อง มวยไทยมีความสามารถในการสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจทั้งในด้านกีฬาอาชีพ กีฬาเพื่อสุขภาพ และสินค้าสนับสนุน หากภาครัฐและองค์กรที่เกี่ยวข้องสามารถปรับรูปแบบการนำเสนอให้สอดคล้องกับหลักการทางการตลาด จะสามารถเพิ่มรายได้ให้กับประเทศได้อีกช่องทางหนึ่ง นอกจากนี้ เครือข่ายมวยไทยยังสามารถพัฒนาเป็นเครือข่ายการออกกำลังกายที่ส่งเสริมสุขภาพร่างกายของประชาชนได้อีกด้วย

ผลการวิจัยเสนอแนวทางเชิงนโยบายในการใช้มวยไทยเป็นซอฟต์แวร์มวยที่ยั่งยืน โดยระบุว่ามวยไทยมีเสน่ห์และคุณค่าหลายมิติ สื่อถึงความประณีต ประโยชน์ต่อสุขภาพ และสะท้อนจิตวิญญาณของไทย ภาครัฐควรสนับสนุนการสอดแทรกประวัติศาสตร์และมิติทางจิตวิญญาณในกีฬาและศิลปะการต่อสู้ เพื่อสร้างความยั่งยืน การสนับสนุนอย่างต่อเนื่องและมีงบประมาณเพียงพอในการส่งเสริมการแข่งขันระดับสมัครเล่นและพัฒนามวยไทยอาชีพจะช่วยดึงดูดชาวต่างชาติให้เข้ามาฝึกฝน ซึ่งมีผลดีต่อการท่องเที่ยวและการอนุรักษ์มวยไทยให้ยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 รัฐบาลควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการประชาสัมพันธ์และสืบสานวัฒนธรรมมวยไทย เพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างชุมชนและสถาบันสอนมวยไทย โดยให้ชุมชนมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจผ่านการประชาสัมพันธ์และการมีตัวแทนจากผู้เชี่ยวชาญเข้าร่วมวางแผนกิจกรรมกีฬาในพื้นที่

1.2 ภาครัฐควรกำหนดมาตรฐานและหลักสูตรการสอนมวยไทยที่มีคุณค่า โดยเน้นคุณภาพของอาคารและพื้นที่ฝึกซ้อม รวมถึงการใช้วัสดุที่ปลอดภัยและเหมาะสม สิ่งอำนวยความสะดวกต้องรองรับความต้องการของนักกีฬาและผู้ใช้บริการ เพื่อสร้างรายได้และความพึงพอใจให้กับผู้ใช้งาน พร้อมคำนึงถึงการบำรุงรักษาในอนาคต

1.3 สถาบันสอนมวยไทยควรพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ศิลปะมวยไทยที่เน้นประโยชน์ที่จับต้องได้ เช่น การป้องกันตัวและการส่งเสริมสุขภาพ รวมถึงการส่งเสริมการไหว้ครูที่เป็นศิลปะและช่วยอบอุ่นร่างกาย

1.4 ภาครัฐควรจัดสรรเงินทุนสนับสนุนผู้ประกอบการในการพัฒนากีฬามวยไทยเพื่อเพิ่มโอกาสในการแข่งขันในระดับนานาชาติ โดยภาคเอกชนควรมีตัวแทนในการเจรจาธุรกิจและขอความช่วยเหลือจากภาครัฐในทุกขั้นตอน ตั้งแต่การประชาสัมพันธ์นักมวยไทยจนถึงการจัดการแข่งขัน เพื่อสร้างจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับศิลปะมวยไทยในประเทศไทย

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การวิจัยครั้งต่อไปสามารถนำงานวิจัยฉบับนี้ที่นำเสนอกลยุทธ์ซอฟต์แวร์เชิงกีฬามวยไทย เพื่อส่งเสริมจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวในประเทศไทย มาอ้างอิงเพื่อหากลยุทธ์การส่งเสริมซอฟต์แวร์ของประเทศไทยด้านอื่นๆ ที่สำนักสถานนโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์และนวัตกรรมแห่งชาติ (อววน) ได้กำหนดไว้ 5 แนวทาง (5F) คือ ภาพยนตร์ (Film) อาหาร (Food) มวยไทย (Flight) เครื่องแต่งกาย (Fashion) และเทศกาลงานประเพณี (Festival) เพื่อให้เกิดรูปธรรมของซอฟต์แวร์ในประเทศไทยอย่างแท้จริงให้ครบทุกด้าน โดยมีเป้าหมายในการสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจ สร้างงาน สร้างรายได้ในประเทศไทยต่อไป

2.2 ควรนำผลการวิจัยครั้งนี้ไปต่อยอดสร้างองค์ความรู้ใหม่ สำหรับงานวิจัยในครั้งต่อไปเพื่อหาทฤษฎีหรือแนวคิด ตัวแปรอื่น เพื่อส่งเสริมซอฟต์แวร์ในการท่องเที่ยวเชิงกีฬามวยไทยในประเทศไทยให้ยั่งยืนต่อไป เช่น การวิจัยเชิงคุณภาพปรากฏการณ์วิทยาด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกของผู้ให้ข้อมูลหลัก หลังจากการสร้างซอฟต์แวร์มวยไทยค่ายมวยไทยที่ประสบความสำเร็จ เพื่อค้นหามือถือประกอบใดเพิ่มเติมจากงานวิจัยที่ทำให้เกิดความสำเร็จนั้น หรือมือถือประกอบหรือปัจจัยอื่นใดบ้างที่ทำให้ซอฟต์แวร์มวยไทยมีความยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

- การกีฬาแห่งประเทศไทย. (2567). *แผนกลยุทธ์ซอฟต์แวร์แห่งชาติ เพื่อประโยชน์ด้านเศรษฐกิจ สังคม และความมั่นคงแห่งชาติด้านกีฬามวยไทย*. กรุงเทพฯ: คณะอนุกรรมการพิจารณาการศึกษาแผนกลยุทธ์ซอฟต์แวร์ ด้านกีฬา ศิลปะการต่อสู้ การท่องเที่ยว สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา.
- ณดา จันทรสม. (2567). *ขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์เป็นซอฟต์แวร์เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน*. สืบค้นจาก <https://nida.ac.th/economy-into-soft-power-for-sustainable-development/>.
- ณัฐวิชัย ราชแก้ว และ เสาวลักษณ์ โกศลกิตติอัมพร. (2567). *เรื่องเศรษฐกิจสร้างสรรค์อำนาจละมุน: การกระตุ้นเศรษฐกิจไทยในอนาคต*. *วารสารรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย*, 4(1), 128-144.
- ธรรมพงศ์ วงษ์สวัสดิ์. (2567). *ซอฟต์แวร์ มติทางวัฒนธรรมเมืองมรดกโลกเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของจังหวัดสุโขทัย*. สุโขทัย: มูลนิธิพลายชุมพล.
- นิติราษฎร์ บุญโย. (2565). *soft power ของไทย? ความหมาย ความจริงและความฝัน กรุงเทพฯธุรกิจ*. สืบค้นจาก <https://www.bangkokbiznews.com/blogs/columnist/999871>.
- มณีวรรณ พูลสวัสดิ์. (2566). *ศิลปะมวยไทย : รูปแบบการเรียนรู้และการสร้างเครือข่ายทางสังคมเชิงสร้างสรรค์*. *วารสาร มจร การพัฒนาลังคม*, 8(1), 57-69.
- วรกมล วงษ์สถาปนาเลิศ, สุดสวาท จันทรดำ และ สุดารัตน์ เทพพิมล. (2567). *อำนาจละมุน (Soft Power) กับจุดหมายทางวัฒนธรรมไทย*. *วารสารศิลปการจัดการ*, 8(1), 382-400.
- วัชรวิญญู กิรติดุสิตโรจน์. (2567). *การยกระดับมวยไทยสู่วัฒนธรรมสร้างสรรค์เชิงเศรษฐกิจ*. สืบค้นจาก <https://harvardasia.co.th/wp-content/uploads/2024/10การยกระดับมวยไทยสู่วัฒนธรรมสร้างสรรค์เชิงเศรษฐกิจ.pdf>.
- สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ. (2562). *การตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า*. สืบค้นจาก <https://infocenter.nationalhealth.or.th/node/27871>.
- สุภาพิษฐ์ ธีระวัฒน์. (2565). *Soft Power อำนาจละมุน ร้อยเรื่องเมืองไทย*. สืบค้นจาก <https://library.parliament.go.th/th/radioscript/rr2565-may7>.
- สุรเชษฐ์ ชัยวงศ์ และ ต่อศักดิ์ แก้วจรัสวิไล. (2566). *มวยไทย: อำนาจอ่อนที่ทรงอิทธิพล*. *วารสารกองทุนพัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์*, 2(1), 1-13.
- โสพิษา เกกิงเกียรติ และ ชยาพล ชมชัยยา. (2566). *ช่องทางการรับรู้ของคนไทยต่อการจัดแสดง Soft Power ของรัฐบาล ในการประชุม APEC 2022*. *วารสารกองทุนพัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์*, 2(1), 15-42.

The Promotion of Cultural Tourism of Ethnic Groups in Phetchabun Province

Panya Kanphai^{1*} and Phramaha Thanakorn Kittipanyo¹

¹ Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Phokhunphamuang Phetchabun Buddhist College, Thailand

* Corresponding author. E-mail: Panya.kan@mcu.ac.th

ABSTRACT

This research article aims to (1) analyze the cultural capital of ethnic groups, (2) develop tourism products and activities based on the cultural capital of ethnic groups, (3) enhance cultural capital in relation to the improvement of the quality of life of ethnic groups, and (4) propose guidelines for promoting cultural tourism of ethnic groups. This study employs qualitative research methods, with key informants including 60 stakeholders involved in tourism related to ethnic groups, and survey respondents representing ethnic groups who are heads of families from three communities, with 20 people from each community, totaling 60 participants. The data collection tools include questionnaires and in-depth interviews. Data analysis utilized descriptive statistics and content analysis. The study's findings reveal that: 1) The cultural capital of ethnic groups consists of two types: (1) tangible cultural capital, which includes art forms associated with housing, clothing, food, household items, and occupational tools, clearly seen in handicrafts and clothing; (2) intangible cultural capital, which includes values, beliefs, language, customs, and local wisdom. 2) The development of tourism products and activities based on the cultural capital of ethnic groups presents products transformed through local wisdom and tourism activities that inspire tourists, incorporating traditional forms to create new patterns that are then transformed into clothing, enhancing aesthetic appeal. 3) The enhancement of cultural capital in relation to the quality of life of ethnic groups focuses on improved living conditions, increased income, and employment through activities such as (1) providing knowledge about tourism, (2) brainstorming ideas for managing tourism sites, and (3) allowing ethnic groups to define tourism routes. 4) Guidelines for promoting cultural tourism of ethnic groups include: (1) promoting management aspects, (2) revitalizing tourism sites and activities, (3) developing the potential of tourism personnel, (4) proactive public relations and marketing, (5) creating tourism networks, and (6) introducing tribal products to tourist destinations.

Keywords: Cultural Tourism, Cultural Capital, Ethnic Groups

การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดเพชรบูรณ์

ปัญญา กัณภัย^{1*} และ พระมหานกร กิตติปัญญา¹

¹ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์พยุหะคีรีเมือง เพชรบูรณ์ ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: Panya.kan@mcu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) วิเคราะห์ทุนวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ (2) พัฒนาผลิตภัณฑ์และกิจกรรมการท่องเที่ยวบนฐานทุนวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ (3) ยกระดับทุนวัฒนธรรมกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ และ (4) เสนอแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้แก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวของกลุ่มชาติพันธุ์ จำนวน 60 คน และผู้ตอบแบบสอบถามเป็นตัวแทนชาติพันธุ์ซึ่งเป็นหัวหน้าครอบครัวจาก 3 ชุมชน ๆ ละ 20 คน รวมทั้งหมด 60 คน เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์เชิงลึก การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติเชิงพรรณนาและการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการศึกษาพบว่า 1) ทุนวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ มี 2 อย่าง ได้แก่ (1) ทุนวัฒนธรรมที่จับต้องได้ ประกอบด้วยศิลปกรรมที่ติดมากับที่อยู่อาศัย เครื่องแต่งกาย อาหาร สิ่งของเครื่องใช้ และเครื่องมือประกอบอาชีพ เห็นได้ชัดคืองานด้านหัตถกรรมและเครื่องแต่งกาย (2) ทุนวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ ประกอบด้วยค่านิยม ความเชื่อ ภาษา จารีตประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น 2) ผลการพัฒนาผลิตภัณฑ์และกิจกรรมการท่องเที่ยวบนฐานทุนวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ เป็นการนำเสนอผลิตภัณฑ์ที่แปรรูปโดยภูมิปัญญาท้องถิ่นและกิจกรรมการท่องเที่ยวที่สร้างแรงบันดาลใจแก่นักท่องเที่ยว มีการนำรูปแบบดั้งเดิมมาผสมผสานกันเกิดเป็นลวดลายใหม่ ๆ แล้วแปรรูปเป็นเสื้อผ้า ทำให้เกิดความสวยงามยิ่งขึ้น 3) ผลการยกระดับทุนวัฒนธรรมกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์มุ่งความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น มีรายได้เพิ่มขึ้นและมีอาชีพ ผ่านกิจกรรมดังนี้ (1) ให้ความรู้ด้านการท่องเที่ยว (2) ระดมความคิดเห็นด้านการจัดการแหล่งท่องเที่ยว (3) ให้กลุ่มชาติพันธุ์กำหนดเส้นทางการท่องเที่ยว (4) แนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ มีดังนี้ (1) ส่งเสริมด้านบริหารจัดการ (2) พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยว (3) พัฒนาศักยภาพบุคลากรด้านการท่องเที่ยว (4) การประชาสัมพันธ์เชิงรุกและการตลาด (5) สร้างเครือข่ายการท่องเที่ยว และ (6) นำผลิตภัณฑ์ชนเผ่าสู่แหล่งท่องเที่ยว

คำสำคัญ: การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม, ทุนวัฒนธรรม, กลุ่มชาติพันธุ์

© 2025 JSDP: Journal of Spatial Development and Policy

บทนำ

ประเทศไทย เป็นประเทศที่มีกลุ่มชาติพันธุ์จำนวนมาก แต่ละกลุ่มจะมีเอกลักษณ์และอัตลักษณ์เฉพาะกลุ่ม ทั้งภาษา ศาสนา ประเพณีวัฒนธรรม ความเชื่อ ค่านิยม และวิถีชีวิตการเป็นอยู่ แม้บางเรื่องจะสามารถผสมกลมกลืนเข้ากับประชากรส่วนใหญ่ของประเทศได้ จะเห็นได้จากประเพณีวัฒนธรรม จะมีทั้งส่วนที่เหมือนกันและแตกต่างกัน บางประเพณีวัฒนธรรมอาจแยกไม่ออกว่าเป็นของกลุ่มชาติพันธุ์ใดเพราะมีการประยุกต์หรือผสมผสานกันอย่างลงตัว แต่ประเพณีวัฒนธรรมบางอย่างกลุ่มชาติพันธุ์ก็ยังคงอัตลักษณ์ของตนไว้อย่างเหนียวแน่น กลุ่มชาติพันธุ์มีลักษณะเด่นตรงที่เป็นกลุ่มคนที่สืบทอดมาจากบรรพบุรุษเดียวกัน ซึ่งมีลักษณะทางชีวภาพและรูปร่างพรรณเหมือนกัน รวมทั้งบรรพบุรุษทางวัฒนธรรม (ดุจฤดี คงสุวรรณ และวรรณะ รัตนพงษ์, 2567) จากการรักษาเอกลักษณ์และอัตลักษณ์ของตน เมื่อจะต้องอยู่ร่วมกับประชากรส่วนใหญ่ของประเทศ บางครั้งก็ทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ขึ้น อาจเป็นเพราะความไม่เข้าใจระหว่างกัน ลุกกลามไปถึงการพัฒนาประเทศที่ให้ความสำคัญแก่กลุ่มชาติพันธุ์น้อยเกินไป การท่องเที่ยว เป็นกิจกรรมหนึ่งที่สร้างความสัมพันธ์ใหม่ ๆ ให้กับกลุ่มชาติพันธุ์ การเป็นอยู่หรือวิถีชีวิตจะมีความสลับซับซ้อนมากยิ่งขึ้น เพราะจะต้องมีการติดต่อสื่อสารหรือคบค้าสมาคมกับบุคคลภายนอกหลากหลายสาขาอาชีพที่มีความแตกต่างกัน ทั้งรูปร่าง ลักษณะและอุปนิสัยใจคอ จำต้องมีการปรับตัวให้เข้ากับบุคคลผู้มา

เยือนและมีการสร้างจุดเด่นให้แก่ชุมชนท้องถิ่นของตัวเองเพื่อสร้างแรงจูงใจให้บุคคลอื่นอยากมาเยี่ยมชม รวมถึงการปรับเปลี่ยนการดำเนินชีวิตจากการทำเกษตรตามไหล่เขาอย่างเดิมมาเป็นการทำของที่ระลึกออกจำหน่าย มีเครื่องประดับเงินและเสื้อผ้าลวดลายต่าง ๆ เป็นต้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง กลุ่มชาติพันธุ์ม้ง บ้านเขาน้อย บ้านเล้าลือ และบ้านเพชรดำ อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ ได้มีการสำรวจทุนทางวัฒนธรรมซึ่งเป็นการรวบรวมเกี่ยวกับทุนทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ว่ามีลักษณะเป็นอย่างไร พบว่า มีอยู่ 2 ประเภท ได้แก่ ทุนทางวัฒนธรรมที่จับต้องได้ และจับต้องไม่ได้ แล้วนำไปสู่การส่งเสริม พัฒนาหรือบริหารจัดการให้เป็นระบบ ดังที่ ญัฐชา ลิปัญญาพร (2563) ได้ศึกษาทุนทางวัฒนธรรมชาติพันธุ์ลาวครั้ง ในมิติการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเพื่อยกระดับเศรษฐกิจชุมชน บ้านทุ่งสีหลง อำเภอคอนตูม จังหวัดนครปฐม พบว่า ทุนทางวัฒนธรรมชาติพันธุ์ลาวครั้ง มีเอกลักษณ์และอัตลักษณ์ที่เด่นชัดและเป็นทุนของตัวเอง ซึ่งทุนทางวัฒนธรรมแบ่งออกเป็นทุนทางวัฒนธรรมที่จับต้องได้ มีองค์ประกอบของทุนทางวัฒนธรรมที่หลากหลาย การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมต้องอาศัยความร่วมมือร่วมแรงร่วมใจจากทุกส่วนที่เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นผู้นำชุมชน ปราชญ์ และประชาชนในชุมชน รวมทั้งต้องมีแรงสนับสนุนจากองค์กรภาครัฐ พร้อมทั้งมีการดำเนินการอย่างต่อเนื่องถึงจะยั่งยืน เพราะในชุมชนมีทั้งจุดเด่น จุดแข็ง ของทุนทางวัฒนธรรมของลาวครั้งที่สามารถพัฒนาและต่อยอด เป็นสินค้าสร้างสรรค์นำไปสู่เศรษฐกิจชุมชน พร้อมทั้งส่งเสริมและพัฒนากลุ่มอาชีพสามารถนำรายได้เข้าสู่ชุมชน

จากการสำรวจเบื้องต้น พบว่า ทุนทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์เผ่าม้งในจังหวัดเพชรบูรณ์ที่เด่นชัดจะเป็นงานหัตถกรรมงานปักผ้าและเครื่องแต่งกาย แม้ในปัจจุบันชนเผ่าม้งจะมีการแต่งกายที่เป็นเอกลักษณ์ของตนเองเฉพาะพิธีหรือเทศกาลที่สำคัญเท่านั้น เช่น พิธีแต่งงาน เทศกาลปีใหม่ม้ง เป็นต้น ก็ตาม แต่เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้มีโอกาสเลือกสรรผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ จึงมีการพัฒนาต่อยอดด้วยการนำเอาลวดลายผ้าดั้งเดิมมาผสมผสานกับลวดลายที่มีอยู่ปัจจุบัน กลายเป็นลวดลายใหม่ แล้วนำไปแปรรูปเป็นเสื้อผ้าออกจำหน่ายในงานต่าง ๆ รวมถึงเทศกาลปีใหม่ เป็นการสร้างมูลค่าแก่สินค้า ดังที่ อาชว์บาร์มี มณีตระกูลทอง และคณะ (2561) ได้ศึกษาการพัฒนาผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเชิงประเพณีและวิถีชีวิตเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มในเส้นทางอารยธรรมล้านนา พบว่า สถานการณ์การท่องเที่ยวเชิงประเพณีและวิถีชีวิตในล้านนาอยู่ในระดับดีเยี่ยม ซึ่งมีแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวด้านวัฒนธรรมเชิงประเพณีและวิถีชีวิตในพื้นที่อารยธรรมล้านนา เช่น การสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับแหล่งท่องเที่ยวและผลิตภัณฑ์ท่องเที่ยวของประเพณีและวิถีชีวิต หรือการเพิ่มมูลค่าทางการท่องเที่ยวในระยะยาวโดยการสร้างจิตสำนึกที่ดีในการจัดการการท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดความยั่งยืน กิจกรรมการท่องเที่ยวที่อิงอาศัยทุนทางวัฒนธรรม ทั้งที่จับต้องได้และจับต้องไม่ได้ของกลุ่มชาติพันธุ์ จึงเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคุณภาพชีวิตโดยแท้ เนื่องจากสามารถสร้างรายได้ให้เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม

จากความเป็นมาและความสำคัญดังกล่าวมาข้างต้น คณะผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดเพชรบูรณ์ เพื่อวิเคราะห์ทุนทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ชนเผ่า 3 ชุมชน ได้แก่ ชุมชนบ้านเขาน้อย ชุมชนบ้านเล้าลือ และชุมชนบ้านเพชรดำ นำมาเป็นข้อมูลในการร่วมกันพัฒนาผลิตภัณฑ์และกิจกรรมการท่องเที่ยวให้มีเสื้อผ้าลวดลายใหม่สู่ท้องตลาด นักท่องเที่ยวมีความสนใจและตัดสินใจเลือกซื้อผลิตภัณฑ์มากยิ่งขึ้น เป็นโอกาสให้กลุ่มชาติพันธุ์สร้างรายได้เพิ่มขึ้น ความเป็นอยู่ก็ดีขึ้นตามมาด้วย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์ทุนวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดเพชรบูรณ์
2. เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์และกิจกรรมการท่องเที่ยวบนฐานทุนทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดเพชรบูรณ์
3. เพื่อยกระดับทุนวัฒนธรรมกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดเพชรบูรณ์
4. เพื่อเสนอแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดเพชรบูรณ์

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดเพชรบูรณ์ เพื่อเสนอแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวแก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยมีวิธีการวิจัยดังนี้

1. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยโดยการแจกแบบสอบถาม ได้แก่ กลุ่มชาติพันธุ์หัวหน้าครอบครัวในอำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์จาก 3 ชุมชน โดยใช้วิธีเจาะจงหัวหน้าครอบครัว ประกอบด้วย 1) บ้านเข็กน้อย จำนวน 20 คน 2) บ้านเล้า ลือ จำนวน 20 คน และ 3) บ้านเพชรดำ จำนวน 20 คน รวมทั้งหมด 60 คน เลือกแบบเจาะจง

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก จำนวน 20 คน เลือกแบบเจาะจง ประกอบด้วย

1) ผู้นำด้านวัฒนธรรม จำนวน 5 คน โดยมีเกณฑ์ในการคัดเลือกได้แก่ผู้ที่ได้รับแต่งตั้งเป็นกรรมการวัฒนธรรม ตำบลหรืออำเภอ หรือเป็นผู้นำทางจิตวิญญาณของกลุ่มชาติพันธุ์

2) ผู้นำชุมชนของกลุ่มชาติพันธุ์ จำนวน 5 คน โดยมีเกณฑ์ในการคัดเลือกได้แก่ ผู้ที่เป็นกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน หรือกรรมการชุมชน

3) ตัวแทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 5 คน โดยมีเกณฑ์ในการคัดเลือกได้แก่ ผู้เป็นนายกองค์การบริหารส่วนตำบล หรือสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล

4) ตัวแทนนักปราชญ์กลุ่มชาติพันธุ์ จำนวน 5 คน โดยมีเกณฑ์ในการคัดเลือกได้แก่ผู้มีความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยเฉพาะลวดลายการปักผ้า

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัย แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ ได้แก่

2.1 แบบสัมภาษณ์เชิงลึก เป็นการเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง จำนวน 20 คน โดยมีแบบสัมภาษณ์ จำนวน 3 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 ด้านทุนทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดเพชรบูรณ์ มีทั้งหมด 5 ข้อ

ตอนที่ 2 ด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์และกิจกรรมการท่องเที่ยวบนฐานทุนทางวัฒนธรรม ของกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดเพชรบูรณ์ มีทั้งหมด 5 ข้อ

ตอนที่ 3 ด้านการยกระดับทุนทางวัฒนธรรมกับการพัฒนาความเป็นอยู่ของกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดเพชรบูรณ์ มีทั้งหมด 5 ข้อ

2.2 แบบสอบถาม เป็นเครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มชาติพันธุ์หัวหน้าครอบครัวในอำเภอเขาค้อ เป็นแบบสอบถามแบบเลือกตอบ จำนวน 3 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 ทุนทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดเพชรบูรณ์

ตอนที่ 2 ด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์และกิจกรรมการท่องเที่ยวบนฐานทุนทางวัฒนธรรม ของกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดเพชรบูรณ์

ตอนที่ 3 ด้านการยกระดับทุนทางวัฒนธรรมกับการพัฒนาความเป็นอยู่ของกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดเพชรบูรณ์

การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

1) ทำการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์จากหนังสือ ตำรา รายงานการวิจัย และเอกสารอื่น ๆ

2) รวบรวมข้อมูลที่ได้มาสร้างเป็นเครื่องมือการวิจัย

3) ดำเนินการออกแบบเครื่องมือการวิจัยที่ครอบคลุมและสอดคล้องกับประชากร/กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

4) ตรวจสอบความเที่ยงตรง เนื้อหาของเครื่องมือ และความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยคณะผู้วิจัย ได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.93

- 5) ดำเนินการตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน
- 6) แก้ไขเครื่องมือการวิจัยตามผู้ทรงคุณวุฒิแนะนำก่อนนำไปใช้ในการวิจัย
- 7) นำเครื่องมือไปเก็บข้อมูลที่กลุ่มเป้าหมายที่กำหนด

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ มีขั้นตอนดำเนินการดังนี้

1) การศึกษาข้อมูลจากหนังสือ ตำรา เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทุนทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ การพัฒนาผลิตภัณฑ์และกิจกรรมการท่องเที่ยวบนฐานทุนวัฒนธรรม และการยกระดับทุนวัฒนธรรมกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์

2) จัดทำหนังสือจากหน่วยงานเพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลภายในพื้นที่

3) การวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลเป็นชุดความรู้ทุนทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดเพชรบูรณ์ ชุดความรู้การพัฒนาผลิตภัณฑ์และกิจกรรมการท่องเที่ยวบนฐานทุนวัฒนธรรม ชุดแนวทางการยกระดับทุนวัฒนธรรมกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ และแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดเพชรบูรณ์

4) การสัมภาษณ์ (Interview) ในการวิจัยครั้งนี้ใช้การสัมภาษณ์ทั้งแบบกึ่งทางการ (Semi-formal interview) และการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ (Informal interview) เป็นการสร้างความเป็นกันเองกับกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 20 คน ซึ่งทำการสัมภาษณ์จำนวน 4 วัน ได้แก่ (1) วันที่ 16 ธันวาคม 2567 ทำการสัมภาษณ์ ณ ศาลาประชาคมบ้านเล้าลือ (2) วันที่ 19 ธันวาคม 2567 ทำการสัมภาษณ์ ณ ศาลาประชาคมบ้านเพชรดำ (3) วันที่ 20 ธันวาคม 2567 ทำการสัมภาษณ์ ณ บ้านของกลุ่มเป้าหมาย (4) วันที่ 29 ธันวาคม 2567 ทำการสัมภาษณ์ ณ ศูนย์ธรรมจาริก บ้านเข็กน้อย

5) การแจกแบบสอบถาม กลุ่มชาติพันธุ์ผู้เป็นหัวหน้าครอบครัว จำนวน 60 คน ทำการแจกแบบสอบถามจำนวน 60 ชุดโดยคณะผู้วิจัย ได้รับกลับมาทั้งหมด ซึ่งทำการแจกแบบสอบถาม 3 วัน ได้แก่ (1) วันที่ 16 ธันวาคม 2567 ณ ศาลาประชาคมบ้านเล้าลือ จำนวน 20 ชุด (2) วันที่ 19 ธันวาคม 2567 ทำการสัมภาษณ์ ณ ศาลาประชาคมบ้านเพชรดำ จำนวน 20 ชุด (3) วันที่ 29 ธันวาคม 2567 ทำการสัมภาษณ์ ณ ศูนย์ธรรมจาริก บ้านเข็กน้อย จำนวน 20 ชุด

6) ร่วมพัฒนาและประเมินการเรียนรู้ทุนทางวัฒนธรรม ร่วมจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมกับกลุ่มชาติพันธุ์ เพื่อมุ่งวิเคราะห์การพัฒนาผลิตภัณฑ์และกิจกรรมการท่องเที่ยว

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

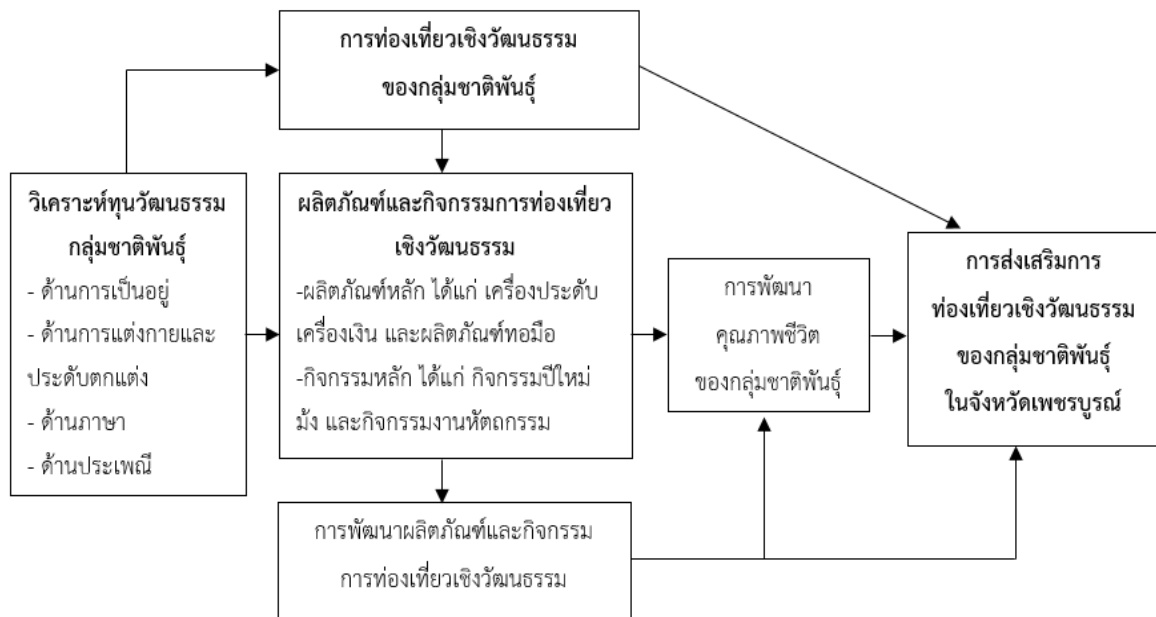
4.1 วิเคราะห์แนวคิด ความหมาย การจำแนกและจัดหมวดหมู่ทุนทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ การพัฒนาผลิตภัณฑ์และกิจกรรมการท่องเที่ยวบนฐานทุนวัฒนธรรม และการยกระดับทุนวัฒนธรรมกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ เป็นการวิเคราะห์แนวคิดและองค์ความรู้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ จำนวน 20 คน และวิเคราะห์ข้อมูลกลุ่มชาติพันธุ์ผู้เป็นหัวหน้าครอบครัวที่ตอบแบบสอบถาม จำนวน 60 คน โดยอธิบายเป็นเชิงพรรณนา

4.3 การวิเคราะห์ข้อมูลจากการร่วมสังเกตการพัฒนาผลิตภัณฑ์และกิจกรรมการท่องเที่ยว เป็นการวิเคราะห์ภายหลังจากการร่วมดำเนินการพัฒนาผลิตภัณฑ์และกิจกรรมการท่องเที่ยวบนฐานทุนทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ โดยใช้วิธีการพรรณนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษานี้ คณะผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นลักษณะและรูปแบบ การท่องเที่ยว หรือทฤษฎีการท่องเที่ยว รวมถึงงานวิจัยที่ส่งผลให้เกิดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยนำมาเป็นกรอบแนวคิด การวิจัย (Conceptual Framework) ดังภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาพบว่า

1. ผลการวิเคราะห์ทุนทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดเพชรบูรณ์

ผลการวิเคราะห์ทุนทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดเพชรบูรณ์ ผลการวิจัยพบว่า ทุนทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์เป็นกลุ่มเป้าหมาย สามารถแบ่งออกเป็น 2 ประเภทได้แก่

1.1 ทุนทางวัฒนธรรมที่จับต้องได้ ประกอบด้วยศิลปกรรมต่าง ๆ ที่ติดมากับที่อยู่อาศัย เครื่องแต่งกาย อาหาร สิ่งของเครื่องใช้ และเครื่องมือประกอบอาชีพ ซึ่งเป็นสิ่งที่เป็รูปรธรรมชัดเจน สิ่งที่เป็นทุนทางวัฒนธรรมที่จับต้องได้ของกลุ่มตัวอย่างได้แก่งานด้านหัตถกรรมและเครื่องแต่งกายที่สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับวัสดุท้องถิ่นที่มีอยู่ในชุมชน ที่ประจักษ์ชัดคือ (1) งานหัตถกรรมผ้าปัก อันเป็นฝีมือของสตรีชาวม้ง เป็นภูมิปัญญาของชุมชนอย่างแท้จริง เพราะสตรีชาวม้งทุกคนจะเป็นผู้ที่มีทักษะในการปักผ้าและนำมาเป็นเสื้อผ้าเพื่อให้คนในครอบครัวได้สวมใส่ การปักผ้าเป็นสิ่งที่ทุกครัวเรือนได้ทำตามความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ของคนในครอบครัว โดยส่วนมากงานผ้าปักทำไว้ใช้ในครัวเรือนและซื้อขายกันเองในชุมชน แต่ระยะหลังเริ่มเป็นที่นิยมสวมใส่ในหมู่คนทั่วไป บ้างก็นำไปดัดแปลงเป็นเสื้อผารวมสมัย ทำให้มีการผลิตเพิ่มมากขึ้น และกลายเป็นอุตสาหกรรมในครัวเรือน หมู่บ้านในตำบลเข็กน้อยจึงร่วมกันตั้งเนกลุ่มผ้าปักขึ้น ทำให้มีรายได้เข้าสู่ชุมชนเป็นประจำ (2) เครื่องแต่งกาย การแต่งกายของชนเผ่าจะมีความเป็นเอกลักษณ์และอัตลักษณ์เฉพาะตัวกลุ่มเป้าหมายในการศึกษาจะแยกเป็นชนเผ่าม้งขาวและม้งดำซึ่งมีลักษณะการแต่งกายแตกต่างกันเล็กน้อย กล่าวคือผู้ชายม้งดำจะแต่งกายด้วยเสื้อแขนยาว ชายเสื้อระดับเอว เป้ากางเกงหย่อนต่ำลงมา มีผ้าสีแดงปักลายที่ชายผ้าพันทับกางเกงแล้วคาดเข็มขัดทับผู้หญิงม้งดำมักนุ่งกระโปรงไยก์ญซงจีบรอบตัวสีดำหรือย้อมคราม มีลวดลายปักและเขียนเทียน มีผ้าเหลื่อมผืนยางปักลวดลายปิดทับรอยผ่าของกระโปรง ส่วนผู้ชายม้งขาวสวมเสื้อกำมะหยี่แขนยาว กางเกงขาก๊วยหรือกางเกงจีนเป้าตื้น มีลวดลายน้อย ผู้หญิงม้งขาวนิยมสวมเสื้อกำมะหยี่สีดำแขนยาว มีลายปักละเอียดซ่อนอยู่ใต้ปกเสื้อด้านหลัง เดิมจะสวมกระโปรงผ้าไยก์ญซงสีขาวล้วน แต่เพราะเป็นอง่ายจึงหันมาใส่กางเกงทรงจีนแทน (กระทรวงวัฒนธรรม, 2564)

1.2 ทนทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ ประกอบด้วยค่านิยม ความเชื่อ ภาษา จารีตประเพณี พิธีกรรมและ ภูมิปัญญาท้องถิ่น กลุ่มชาติพันธุ์จะมีทนทางวัฒนธรรมลักษณะนี้คล้ายคลึงกัน จากการศึกษาพบว่า ทนทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ ได้แก่ (1) ภาษา ภาษาม้งไม่มีภาษาที่แน่นอน ส่วนใหญ่มักจะรับภาษาอื่นมาใช้พูดกัน เช่น ภาษาจีนยูนนาน ภาษาลาว ภาษาไทยภาคเหนือ เป็นต้น ภาษาม้งไม่มีภาษาเขียนหรือตัวหนังสือ ได้เขียนและอ่านหนังสือภาษาม้ง โดยการใช้ตัวอักษรหนังสือละติน (2) ระบบความเชื่อ เนื่องจากกลุ่มชาติพันธุ์บ้านเข็กน้อย บ้านเล้าลือ หรือบ้านเพชรดำ ล้วนแต่มีอาชีพที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อมจึงมีความเชื่อว่า ในธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อมนั้นมีสิ่งศักดิ์สิทธิ์ บางครั้งอาจเรียกว่า “ผี” สามารถดลบันดาลให้มนุษย์ได้อยู่เย็นเป็นสุข ได้รับสิ่งที่เป็นมงคล จึงจำเป็นต้องร่วมแรงร่วมใจกันในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมให้คงอยู่โดยใช้กิจกรรมต่าง ๆ เช่น การบวชป่า การปลูกไม้ทดแทน การป้องกันไฟป่า เป็นต้น ภูมิหลังของกลุ่มชาติพันธุ์จะมีความเชื่อวิญญานบรรพบุรุษโดยเชื่อว่า วิญญานบรรพบุรุษ จะคอยดูแล ปกป้อง คุ่มครองลูกหลาน ให้มีการเป็นอยู่ที่ดี มีความเจริญรุ่งเรือง ในปัจจุบันอาจมีความเชื่อเรื่องศาสนาเข้ามามีบทบาทบ้างแต่ก็เป็นส่วนน้อย (3) ประเพณี วัฒนธรรม สืบเนื่องจากความเชื่อต่าง ๆ ทำให้เกิดประเพณีวัฒนธรรมที่ชุมชนจำต้องสืบทอดที่เห็นเด่นชัด ได้แก่ ประเพณีการกินข้าวใหม่และประเพณีปีใหม่ม้ง

จากทนทางวัฒนธรรมทั้ง 2 ประเภทจะพบว่า วัฒนธรรมจังหวัดเพชรบูรณ์ได้มีการจัดหมวดหมู่ไว้แล้ว ได้แก่ (1) หมวดโบราณสถานและวัตถุ (2) หมวดประเพณีท้องถิ่น (3) หมวดสินค้าทางวัฒนธรรม (4) หมวดมรดกทางวัฒนธรรม (5) หมวดอาหารพื้นเมือง และ (6) หมวดศิลปะการแสดง แต่ยังคงขาดหมวดภาษา กลุ่มเป้าหมายได้กำหนดให้เพิ่มหมวดภาษาเข้าไปด้วย

2. ผลการพัฒนาผลิตภัณฑ์และกิจกรรมการท่องเที่ยวบนฐานทนทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดเพชรบูรณ์

การพัฒนาผลิตภัณฑ์และกิจกรรมการท่องเที่ยวบนฐานทนทางวัฒนธรรม ผลการวิจัยพบว่า ผลิตภัณฑ์และกิจกรรมการท่องเที่ยวของกลุ่มชาติพันธุ์ที่กำหนดพัฒนามาร่วมกับตัวแทนกลุ่มชาติพันธุ์ได้แก่ ผลิตภัณฑ์ผ้าปัก โดยการนำลวดลายดั้งเดิมคือลายกันหอยมาผสมผสานกันเกิดเป็นลวดลายใหม่ แล้วนำมาแปรรูปเป็นเสื้อผ้า ส่วนกิจกรรมการท่องเที่ยวที่มีการพัฒนาได้แก่ กิจกรรมปีใหม่ม้ง โดยกำหนดให้นักท่องเที่ยวได้มีโอกาสเข้าทำกิจกรรมในงานด้วย เว้นแต่กิจกรรมนั้นจะเป็นเรื่องของกลุ่มชาติพันธุ์โดยเฉพาะ ไม่ว่าจะเป็นการเลือกคู่ของหนุ่มสาวด้วยการโยนลูกช่วง หรือการไหว้บรรพบุรุษ เดิมทีการจัดกิจกรรมในเทศกาลปีใหม่ม้งจะมีเฉพาะชนเผ่าม้งเท่านั้นที่ต้องเข้าร่วมกิจกรรม เช่น การแข่งขันล้อเลื่อนไม้ การแข่งขันยิงหน้าไม้ การแข่งขันปักผ้า เป็นต้น แต่เมื่อต้องการให้เกิดเป็นการท่องเที่ยวที่สร้างบรรยากาศหรือสร้างประสบการณ์ใหม่ ๆ แก่นักท่องเที่ยวจึงพัฒนาหรือปรับปรุงกิจกรรมให้นักท่องเที่ยวเข้าร่วมด้วย

3. ผลการยกระดับทนทางวัฒนธรรมกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดเพชรบูรณ์

การยกระดับทนทางวัฒนธรรมกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาคุณภาพชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ที่อิงอาศัยทนทางวัฒนธรรมนั้น เป็นกระบวนการที่ทำให้กลุ่มชาติพันธุ์มีการเป็นอยู่ที่ดีขึ้นและมีอาชีพที่ก่อให้เกิดรายได้ กล่าวคือ การสร้างโอกาส สร้างอาชีพ และรายได้ นอกจากการประกอบอาชีพดั้งเดิมแล้ว นั่นคือการท่องเที่ยว เนื่องจากพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นเชิงเขา มีการปลูกไม้ดอก ไม้ประดับนานาพันธุ์ ทำให้นักท่องเที่ยวได้เข้าแวะเยี่ยมชมตลอดทั้งปี จึงเป็นโอกาสที่ทำให้ชุมชนมีรายได้เพิ่มขึ้น อาจกล่าวได้ว่า การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือประการหนึ่งในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ ทำให้ความอยู่ดีมีสุขเกิดขึ้น โดยการนำเอาทนทางวัฒนธรรม ทั้งที่จับต้องได้และจับต้องไม่ได้มาเป็นฐานในการจัดการท่องเที่ยว เช่น ในเทศกาลปีใหม่ม้ง มีการเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวเข้าทำกิจกรรมด้วยตนเอง โดยมีการแข่งขันทักษะต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการยิงหน้าไม้ หรือการปักผ้า เป็นต้น ในแต่ละกิจกรรมอาจกำหนดอัตราในการเข้าร่วมกิจกรรมไว้เป็นค่าดำเนินการ อันจะทำให้เกิดมีรายได้เข้าชุมชน

4. แนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดเพชรบูรณ์

แนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดเพชรบูรณ์ ผลการวิจัยพบว่า การท่องเที่ยวของกลุ่มชาติพันธุ์มีหลากหลายลักษณะ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม กลุ่มชาติพันธุ์ชนเผ่าม้งมีความเป็นเอกลักษณ์โดดเด่นหลายประการ ทั้งการแต่งกาย ภาษาพูด ผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ หรือประเพณีวัฒนธรรม

ซึ่งสามารถนำมาเป็นจุดขายแก่นักท่องเที่ยวได้ จากการสังเกตพบว่า การท่องเที่ยวประเภทนี้มักจะเป็นการนำเสนอผลิตภัณฑ์เพื่อจำหน่ายเป็นของที่ระลึกตามร้านตลาด ทั้งที่เป็นศูนย์จำหน่ายหรือร้านค้าทั่วไป ซึ่งมีปรากฏให้เห็นอยู่ทุกฤดูกาล นอกจากนี้ยังมีประเพณีวัฒนธรรมที่เป็นจุดเด่นได้แก่ ประเพณีปีใหม่ม้งที่ยังคงเอกลักษณ์ความเป็นชนเผ่าไว้ให้นักท่องเที่ยวได้ชม ทั้งการแต่งกาย การพูด และการละเล่น ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการสนับสนุนและส่งเสริมอย่างสม่ำเสมอ ในที่นี้คณะผู้วิจัยได้เสนอแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมไว้ดังนี้ 1) ส่งเสริมและพัฒนากระบวนการบริหารจัดการและปัจจัยพื้นฐานด้านการท่องเที่ยว ไม่ว่าจะเป็นด้านการคมนาคม หรือด้านแหล่งท่องเที่ยว 2) ส่งเสริมให้มีการฟื้นฟูและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและหลากหลายทางวัฒนธรรม ทั้งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติและมนุษย์สร้างขึ้น 3) ส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพบุคลากรด้านการท่องเที่ยว ไม่ว่าจะเป็นด้านความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ 4) การประชาสัมพันธ์และการตลาดเชิงรุก 5) กำหนดให้มีการสร้างเครือข่ายความร่วมมือด้านการท่องเที่ยว และ 6) ส่งเสริมและยกระดับผลิตภัณฑ์ให้เชื่อมโยงการท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มมูลค่าผลผลิต

อภิปรายผล

ผลวิเคราะห์ทุนวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดเพชรบูรณ์ พบว่า ทุนทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์กลุ่มเป้าหมาย มีทั้งที่จับต้องได้และจับต้องไม่ได้ เป็นทั้งภูมิปัญญาที่ตกทอดจากบรรพบุรุษ เช่น ภาษา ความเชื่อ ขนบธรรมเนียม ประเพณี และพิธีกรรมต่าง ๆ เป็นต้น และเป็นสิ่งที่มิรู้ปลักษณ์ เช่น งานปักผ้า เครื่องแต่งกาย และผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ เป็นต้น ทำให้สามารถนำมาจำแนกและจัดหมวดหมู่ให้สามารถสืบค้นได้ง่ายขึ้น ส่วนใหญ่สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบูรณ์ได้มีการจัดหมวดหมู่ไว้แล้ว และควรเพิ่มเติมคือ หมวดภาษาและหมวดการแต่งกาย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะกลุ่มชาติพันธุ์มองว่า จากการสำรวจทุนทางวัฒนธรรมนั้น ภาษาและการแต่งกายเป็นทุนทางวัฒนธรรมที่มีความโดดเด่น แสดงความเป็นตัวตนได้อย่างชัดเจน ควรจัดเป็นหมวดหมู่ไว้ต่างหากเพื่อจะได้ดำเนินการส่งเสริมและอนุรักษ์อย่างเหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับ ญัฐชา ลีปัญญาพร (2563) ศึกษาทุนทางวัฒนธรรมชาติพันธุ์ลาวครั้ง ในมิติการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเพื่อยกระดับเศรษฐกิจชุมชน บ้านทุ่งสีหลง อำเภอคอนตูม จังหวัดนครปฐม พบว่า ทุนทางวัฒนธรรมชาติพันธุ์ลาวครั้ง มีเอกลักษณ์และอัตลักษณ์ที่เด่นชัดและเป็นทุนของตัวเอง แบ่งออกเป็นทุนทางวัฒนธรรมที่จับต้องได้ที่เป็นมรดกตกทอด เกิดเป็นภูมิปัญญาของมนุษย์ เป็นการกระทำของมนุษย์ที่เป็นวิถีชีวิตที่มีความแตกต่างจากพื้นที่อื่น เช่น อุปกรณ์จากงานจักสาน ลายผ้าที่เกิดจากการทอผ้า เป็นต้น และทุนทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ ประกอบไปด้วย ภาษา ความเชื่อ ขนบธรรมเนียมประเพณี และพิธีกรรม เมื่อได้ทุนทางวัฒนธรรมดังกล่าวแล้วนำไปสู่การเรียนรู้ร่วมกันของกลุ่มชาติพันธุ์ทำให้เกิดความรู้ เข้าใจ และสามารถนำมาสร้างมูลค่าให้เกิดขึ้นได้

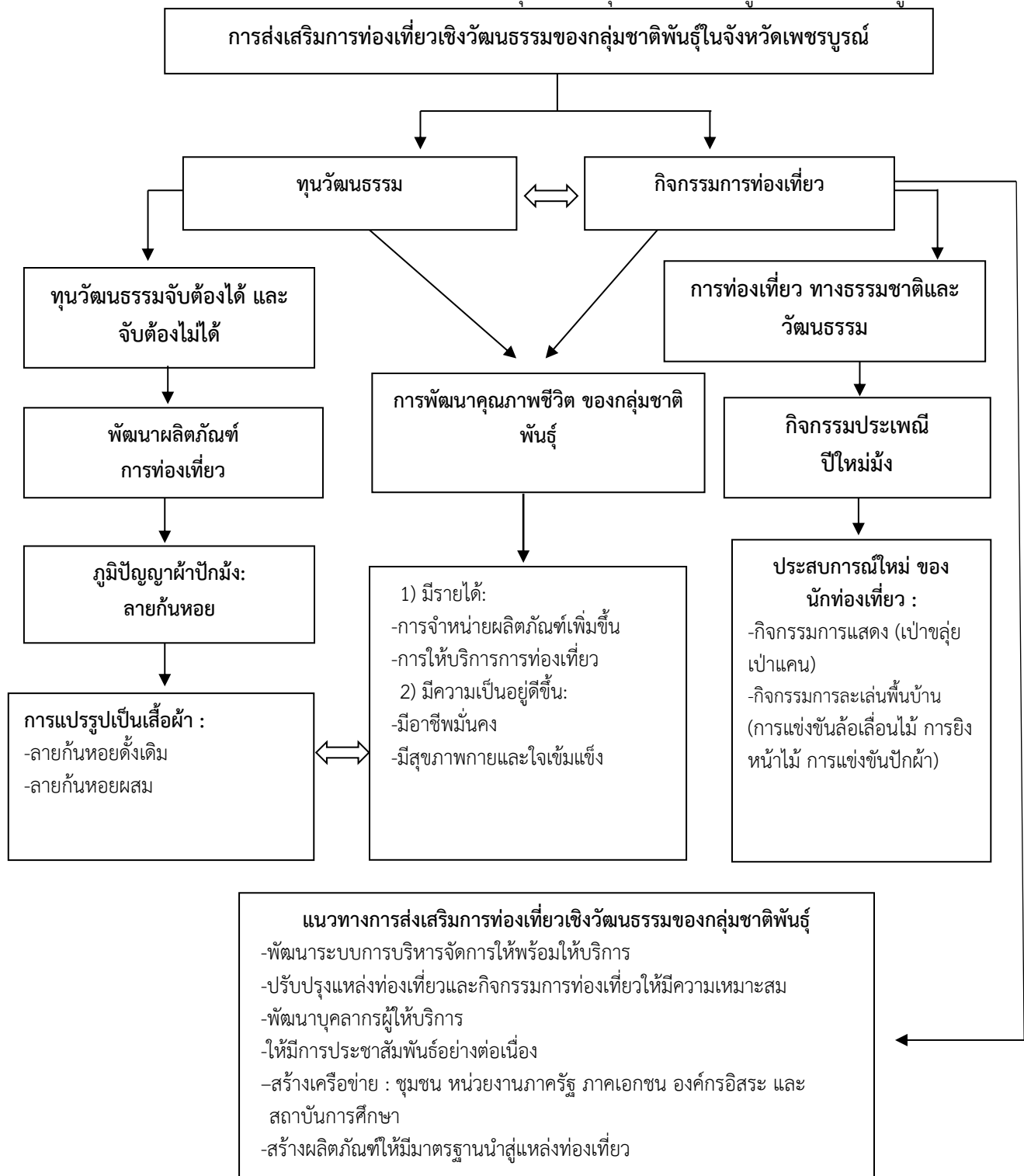
ผลการพัฒนาผลิตภัณฑ์และกิจกรรมการท่องเที่ยวบนฐานทุนทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดเพชรบูรณ์ พบว่า ผลิตภัณฑ์และกิจกรรมการท่องเที่ยวบนฐานทุนทางวัฒนธรรมที่ได้รับการพัฒนาซึ่งมีการดำเนินการระหว่างคณะผู้วิจัยและตัวแทนกลุ่มชาติพันธุ์ได้แก่ ผลิตภัณฑ์ผ้าปัก โดยการนำลวดลายดั้งเดิมมาผสมผสานกันให้เกิดเป็นลวดลายใหม่ ส่วนกิจกรรมที่มีการพัฒนาคือ กิจกรรมปีใหม่ม้ง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผลิตภัณฑ์ที่เกิดจากผ้าปักนั้นหากทำให้เกิดลวดลายใหม่แล้วนำไปแปรรูปเป็นเสื้อผ้าจะทำให้เพิ่มมูลค่า เนื่องจากเกิดความสวยงามและแปลกใหม่ และกิจกรรมปีใหม่ม้งเป็นกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่รู้จักกันดีหากได้รับการพัฒนาหรือปรับปรุงกิจกรรมจะทำให้นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจมากขึ้น ชุมชนก็จะมีรายได้เพิ่มมากขึ้นด้วย ซึ่งสอดคล้องกับ จิตพนธ์ ชุมเกตุ (2560) ศึกษาการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการชุมชนอย่างยั่งยืนของชุมชนไทยมุสลิม อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี พบว่า ผลิตภัณฑ์ที่มีอยู่ในชุมชนนั้น ได้แก่ ผลิตภัณฑ์แปรรูปจากหนังแพะ ซีสนมแพะแปรรูป ผลิตภัณฑ์นมแปรรูป งานศิลปหัตถกรรม เช่น หมอนหนุน ผลิตภัณฑ์จากเมล็ดกระถิน ผลิตภัณฑ์จากหญ้าแฝก ผลิตภัณฑ์จากกรบวบหอม ผลิตภัณฑ์จากใบตะโก เป็นต้น วัสดุส่วนใหญ่เป็นวัสดุที่มีอยู่ในท้องถิ่น ผลิตภัณฑ์ที่พัฒนาขึ้น ควรสื่อให้เห็นถึงผลิตภัณฑ์ที่เกิดมาจากภูมิปัญญาท้องถิ่น และสามารถเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์ได้ ทำให้ผลิตภัณฑ์นั้นดูมีค่า มีมาตรฐาน มีเอกลักษณ์ที่โดดเด่น เน้นเรื่องราว วิธีการดำเนินชีวิตของชาวบ้านไทยมุสลิม และอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ทำให้เศรษฐกิจของคนในชุมชนแข็งแรงขึ้น นำรายได้ให้กับชาวบ้านมากยิ่งขึ้น

ผลการยกระดับทุนวัฒนธรรมกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดเพชรบูรณ์ พบว่า การพัฒนาคุณภาพชีวิตบนฐานทุนทางวัฒนธรรม เป็นการนำทุนทางวัฒนธรรมที่เป็นภูมิปัญญาให้นักท่องเที่ยวได้ชมหรือเลือกซื้อเกิดเป็นรายได้ขึ้น ไม่ว่าจะเป็นทุนทางวัฒนธรรมที่เป็นผลิตภัณฑ์หรือการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมประเพณี ดังนั้นการพัฒนาคุณภาพชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์จึงมุ่งเน้นให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นนั่นคือมีรายได้เพิ่มขึ้น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะวิถีชีวิตการเป็นอยู่ของกลุ่มชาติพันธุ์นั้น มีรายได้ไม่เพียงพอต่อการดำรงชีพเนื่องจากภาวะเศรษฐกิจในยุคปัจจุบันมีการปรับขึ้นตลอดเวลา หากจะทำให้คุณภาพชีวิตดีขึ้นจะต้องมีรายได้เพียงพอ ซึ่งสอดคล้องกับ กรชนก สนิทวงศ์ (2565) ศึกษาการยกระดับคุณภาพชีวิตด้วยทุนทางวัฒนธรรม กรณี ชุมชนเมืองเก่าสบสม-หาดไคร้ อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย พบว่า ชุมชนเมืองเก่าสบสม-หาดไคร้ มีทุนทางวัฒนธรรม ทั้งในด้านทุนที่เป็นวิถีดั้งเดิมและทุนที่เกิดจากการสถาปนาขึ้นมาใหม่ ควรมีการส่งเสริมและสนับสนุนให้สมาชิกในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน เช่น การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว การพัฒนาผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น เพื่อกระตุ้นให้เกิดการท่องเที่ยวชุมชนซึ่งจะเป็นแนวทางการยกระดับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนด้วยการเรียนรู้ผ่านการเล่าเรื่องด้วยรูปแบบและวิธีการที่หลากหลาย ทำให้การยกระดับคุณภาพชีวิตด้วยทุนทางวัฒนธรรมเกิดแหล่งแลกเปลี่ยนเรียนรู้และศึกษาดูงานของบุคลากรทางการศึกษาและผู้สนใจทั่วไป เกิดการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน

แนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดเพชรบูรณ์ พบว่า การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคุณภาพชีวิต โดยเฉพาะอย่างยิ่ง กลุ่มชาติพันธุ์กลุ่มเป้าหมายที่มีการท่องเที่ยวอยู่หลากหลายลักษณะที่เห็นเด่นชัดได้แก่ การท่องเที่ยวตามประเพณีวัฒนธรรม เช่น เทศกาลปีใหม่ม้ง การท่องเที่ยวลักษณะนี้จะต้องมีแนวทางในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเพื่อเสริมสร้างศักยภาพในการบริการนักท่องเที่ยว เช่น การให้ความรู้ด้านการท่องเที่ยว แก่กลุ่มชาติพันธุ์ การให้ทักษะการบริหารจัดการด้านแหล่งท่องเที่ยว เป็นต้น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะในปัจจุบัน กลุ่มชาติพันธุ์มีความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ ด้านการท่องเที่ยวไม่เพียงพอ การบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวจะต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ดังนั้นจึงต้องมีแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวให้สามารถบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวได้อย่างยั่งยืน เช่น ส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพบุคลากรด้านการท่องเที่ยว ไม่ว่าจะเป็นด้านความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ หรือการสร้างเครือข่ายความร่วมมือด้านการท่องเที่ยว เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับ ญัฐชา ลิ้มปัญญาพร (2563) ศึกษาทุนทางวัฒนธรรมชาติพันธุ์ลาวครั้ง ในมิติการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเพื่อยกระดับเศรษฐกิจชุมชน บ้านทุ่งสีหลง อำเภอดอนตูม จังหวัดนครปฐม พบว่า การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมต้องอาศัยความร่วมมือร่วมแรงร่วมใจจากภาคส่วน ไม่ว่าจะเป็นผู้นำชุมชน ราษฎร และประชาชนในชุมชน รวมทั้งต้องมีแรงสนับสนุนจากองค์กรภาครัฐ พร้อมทั้งมีการดำเนินการอย่างต่อเนื่องถึงจะยั่งยืน เพราะในชุมชนมีทั้งจุดเด่นและจุดแข็งของทุนทางวัฒนธรรมของลาวครั้งที่สามารถพัฒนาและต่อยอดเป็นสินค้าสร้างสรรค์นำไปสู่เศรษฐกิจชุมชน

องค์ความรู้ใหม่

การวิจัยการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดเพชรบูรณ์ ได้องค์ความรู้ใหม่ดังนี้

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ใหม่

จากภาพที่ 2 แสดงให้เห็นว่าองค์ความรู้จากการวิจัยสามารถนำไปสู่การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดเพชรบูรณ์ โดยมุ่งเน้นการใช้ทุนวัฒนธรรมทั้งที่จับต้องได้และจับต้องไม่ได้เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม ซึ่งอาจเป็นภูมิปัญญาดั้งเดิมหรือภูมิปัญญาใหม่ที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคม การรักษาภูมิปัญญาดั้งเดิมโดยไม่ปรับเปลี่ยนอาจทำให้เกิดความล้าสมัย ในจังหวัดเพชรบูรณ์ที่มีนักท่องเที่ยวเยี่ยมชมตลอดทั้งปี การท่องเที่ยวจึงเป็นเครื่องมือสำคัญในการ

พัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชน กิจกรรมการท่องเที่ยวมีความหลากหลาย ทั้งการท่องเที่ยวทางธรรมชาติและเชิงวัฒนธรรม โดยทุนวัฒนธรรมที่สำรวจและพัฒนาต่อยอดทำให้เกิดผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยว เช่น “ผลิตภัณฑ์ผ้าปักม้ง” ซึ่งนำลายดั้งเดิม มาผสมผสานเป็นลวดลายใหม่ที่เรียกว่า “ลายกันหอยผสม” ก่อนนำไปแปรรูปเป็นเสื้อผ้าที่มีความสวยงามและสะดวกตามากยิ่งขึ้น

นอกจากการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากภูมิปัญญาของกลุ่มชาติพันธุ์แล้ว ยังมีการต่อยอดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เน้น วัฒนธรรมประเพณีเด่น เช่น “กิจกรรมปีไหมม้ง” ซึ่งจัดขึ้นในเดือนมกราคม ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2568 เพื่อให้สอดคล้องกับปีใหม่สากลและนโยบายการท่องเที่ยวของรัฐบาล กิจกรรมดั้งเดิมมีเฉพาะชนเผ่าที่เข้าร่วม ทำให้บรรยากาศการท่องเที่ยวไม่หลากหลาย จึงมีการเพิ่มเติมกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวสามารถเข้าร่วมได้ เช่น การเป่าแคน การแข่งขันยิงหน้าไม้ และการแข่งขันล่อเลื่อนไม้ เพื่อสร้างประสบการณ์ใหม่และความพึงพอใจแก่นักท่องเที่ยว การเข้าร่วมกิจกรรมเหล่านี้สร้างรายได้ให้กับกลุ่มชาติพันธุ์ เนื่องจากการกำหนดอัตราค่าเข้าร่วม ทำให้คุณภาพชีวิตดีขึ้นจากรายได้ที่เพิ่มขึ้นและการให้บริการที่มีคุณภาพ ส่งผลให้กลุ่มชาติพันธุ์มีอาชีพที่มั่นคงและสุขภาพกายและจิตใจที่เข้มแข็ง การพัฒนาผลิตภัณฑ์และกิจกรรมการท่องเที่ยวจึงเป็นแนวทางสำคัญในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดเพชรบูรณ์ โดยมี 6 ด้านหลัก ได้แก่ 1) พัฒนาระบบการบริหารจัดการ 2) ปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยว 3) พัฒนาบุคลากรผู้ให้บริการ 4) ประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง 5) สร้างเครือข่าย และ 6) สร้างผลิตภัณฑ์ที่มีมาตรฐานเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ทุนทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดเพชรบูรณ์ พบว่าชุมชนเป้าหมาย 3 แห่ง ได้แก่ บ้านเข็กน้อย บ้านเล้าลือ และบ้านเพชรดำ มีทุนทางวัฒนธรรมที่คล้ายคลึงกัน เนื่องจากเป็นกลุ่มชาติพันธุ์เผ่าม้ง ซึ่งประกอบด้วยภูมิปัญญาดั้งเดิม แม้บางส่วนจะเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ทุนทางวัฒนธรรมแบ่งเป็น 2 ประเภท ได้แก่ 1) ทุนทางวัฒนธรรมที่จับต้องได้ เช่น เครื่องแต่งกาย อาหาร และเครื่องใช้ 2) ทุนทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ เช่น ความเชื่อ ภาษา และจารีตประเพณีที่สืบทอดจากบรรพบุรุษ ทั้งสองประเภทยังถูกจัดหมวดหมู่เพื่อความชัดเจนในการค้นคว้า ได้แก่ วิถีชีวิต ภาษา การแต่งกาย ประเพณีท้องถิ่น สินค้าทางวัฒนธรรม มรดกทางวัฒนธรรม อาหารพื้นเมือง และศิลปะการแสดง

ผลการพัฒนาผลิตภัณฑ์และกิจกรรมการท่องเที่ยว พบว่า ข้อมูลทุนทางวัฒนธรรมถูกนำไปพัฒนาผลิตภัณฑ์และกิจกรรมการท่องเที่ยว โดยการระดมความคิดจากตัวแทนกลุ่มชาติพันธุ์และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ผลิตภัณฑ์ที่พัฒนา คือ “ผ้าปักม้ง” ซึ่งมีลวดลายกันหอยดั้งเดิมที่ถูกสร้างสรรค์เป็นลวดลายใหม่และแปรรูปเป็นเสื้อผ้า บางส่วนผลิตด้วยตนเองและบางส่วนส่งโรงงานเพื่อจำหน่ายตามแหล่งท่องเที่ยว นอกจากนี้ยังมีการพัฒนาการท่องเที่ยวจากประเพณีวัฒนธรรม เช่น “ประเพณีปีไหมม้ง” ที่เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ทำให้ได้รับความรู้และประสบการณ์ใหม่ ๆ โดยมีการกำหนดค่าเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อเพิ่มรายได้

ส่วนการยกระดับทุนทางวัฒนธรรมและคุณภาพชีวิต พบว่า จุดประสงค์ของการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวคือการสร้างรายได้ให้กับชุมชน เนื่องจากกลุ่มชาติพันธุ์มีรายได้จากอาชีพหลักไม่เพียงพอและมีค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้น การมีนักท่องเที่ยวเข้ามาในพื้นที่ตลอดทั้งปีจึงเป็นโอกาสในการเพิ่มรายได้จากการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ชนเผ่าและการเก็บค่าธรรมเนียมเข้าชมกิจกรรม การดำเนินงานนี้ช่วยยกระดับทุนวัฒนธรรมและพัฒนาคุณภาพชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ให้ดีขึ้น ด้วยเหตุนี้หน่วยงานภาครัฐและเอกชนควรบูรณาการร่วมกันเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ไม่ควรปล่อยให้กลุ่มชาติพันธุ์ดำเนินการเองเพียงอย่างเดียว เนื่องจากอาจขาดความยั่งยืน คณะผู้วิจัยจึงเสนอแนวทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่รวมถึงการพัฒนาพื้นที่การท่องเที่ยว การเสริมสร้างศักยภาพบุคลากรด้านการท่องเที่ยว การประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยว การสร้างเครือข่ายด้านการท่องเที่ยว และการสร้างมาตรฐานผลิตภัณฑ์สำหรับแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 การท่องเที่ยวจังหวัดเพชรบูรณ์ ควรมีการพัฒนาองค์ความรู้ด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแก่บุคลากร โดยเฉพาะชนเผ่าม้ง เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการให้บริการและการสื่อสารกับนักท่องเที่ยวอย่างมีประสิทธิภาพ

1.2 องค์การบริหารส่วนตำบลเข็กน้อยและตำบลทุ่งสมอ ควรวางแผนการท่องเที่ยวสำหรับกลุ่มชาติพันธุ์ ทั้งในรูปแบบการท่องเที่ยวระยะสั้นและระยะยาว พร้อมกำหนดกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวเข้าร่วม เพื่อสร้างความสนใจและเพิ่มการมีส่วนร่วมในแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ของจังหวัด

1.3 ในการท่องเที่ยวระยะยาว องค์การบริหารส่วนตำบลเข็กน้อยและองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งสมอ ควรมีการกำหนดแนวทางป้องกันอันตราย หรือระบุวิธีการสร้างความปลอดภัยให้แก่นักท่องเที่ยว เพื่อให้เกิดความไว้วางใจในแหล่งท่องเที่ยวขึ้น ๆ

1.4 การท่องเที่ยวจังหวัดเพชรบูรณ์ วัฒนธรรมจังหวัดเพชรบูรณ์ องค์การบริหารส่วนตำบลเข็กน้อย และองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งสมอ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้านการท่องเที่ยวและด้านวัฒนธรรมควรร่วมกันกำหนดแนวทางในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม อย่างน้อยประกอบด้วย (1) ด้านงบประมาณ (2) ด้านการบริหารจัดการ (3) ด้านบุคลากรการท่องเที่ยว และ (4) ด้านการมีส่วนร่วม

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรทำการศึกษากระบวนการสร้างความเข้มแข็งของกลุ่มชาติพันธุ์ผ่านกิจกรรมการท่องเที่ยวชุมชนอย่างสร้างสรรค์

2.2 ควรทำการศึกษาการประเมินและการเรียนรู้กระบวนการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวของชุมชนเข้มแข็ง ศึกษากรณีแต่ละชุมชนหรือแต่ละจังหวัด

2.3 ควรทำการศึกษาการประเมินศักยภาพด้านการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวชุมชนในจังหวัดเพชรบูรณ์ เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดและการจัดสรรงบประมาณดำเนินงานปรับปรุงและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

2.4 ควรทำการศึกษากระบวนการพัฒนาธุรกิจท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบสร้างสรรค์เพื่อเป็นแหล่งเศรษฐกิจชุมชน ศึกษากรณีแต่ละชุมชนหรือแต่ละจังหวัด

เอกสารอ้างอิง

- กรชนก สนิทวงศ์. (2565). การยกระดับคุณภาพชีวิตด้วยทุนทางวัฒนธรรม: กรณีชุมชนเมืองเก่าสบสม-หาดไคร้ อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย. *วารสารวิจัยสังคมและปริทัศน์*, 45(2), 96–116.
- กระทรวงวัฒนธรรม. (2564). *การแต่งกายชนเผ่าม้ง*. สืบค้นจาก <http://www.m-culture.in.th/album/view/194013/>.
- จิตพนธ์ ชุมเกตุ. (2560). *การพัฒนาผลิตภัณฑ์จากภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพทางการจัดการชุมชนอย่างยั่งยืนของชุมชนไทยมุสลิม อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี* (รายงานการวิจัย). กรุงเทพฯ: คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ณัฐชา ลีปัญญาพร. (2563). *ทุนทางวัฒนธรรมชาติพันธุ์ลาวครั้ง ในมิติการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเพื่อยกระดับเศรษฐกิจชุมชน บ้านทุ่งสีหลง อำเภอดอนตูม จังหวัดนครปฐม* (รายงานการวิจัย). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ดุจฤดี คงสุวรรณ และ วรรณะ รัตนพงษ์. (2560). *วัฒนธรรมและกลุ่มชาติพันธุ์*. สืบค้นจาก https://www.baanjomyut.com/library/global_community/02_1.html.
- อาชว์บาร์มี มณีตระกูล, ศันสนีย์ กระจำโนม, ดรุชา รัตนดำรงอักษร, อิตินัดดา จินาจันทร์ และ เกศกนก เดชมา. (2561). *การพัฒนาผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเชิงประเพณีและวิถีชีวิตเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มในเส้นทางอารยธรรมล้านนา* (รายงานการวิจัย). กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

Disrupting Inequality with Financial Technology: A New Pathway to Thailand's Economic Growth

Kobkan Panphong^{1*} Jinjutha Phasuk² Chintana Ainthachak² Nattakan Shusod²
Ploychompoo Sarnphoka² Rinrada Luadthainarong² and Saranchana Khoeiarsa²

¹ Department of Applied Economics, Faculty of Economics at Sriracha, Kasetsart University Sriracha Campus, Thailand

² Bachelor of Economics, Faculty of Economics at Sriracha, Kasetsart University Sriracha Campus, Thailand

* Corresponding author. E-mail: kobkan.pa@ku.th

ABSTRACT

This academic article aims to present the role of Financial Technology (FinTech) in fostering economic growth and reducing income inequality in Thailand. Drawing upon the frameworks of Endogenous Growth Theory and the Kuznets Curve, the study highlights how FinTech serves as a crucial mechanism to enhance financial inclusion, particularly for vulnerable populations such as low-income earners, rural communities, and informal workers. FinTech increases economic efficiency, lowers transaction costs, and promotes financial innovation. However, the expansion of FinTech also faces challenges including regulatory limitations, cybersecurity risks, and digital skill disparities. This article proposes policy recommendations for sustainable FinTech development to advance Thailand's economy toward equity and inclusivity.

Keywords: Financial Technology, Economic Growth, Inequality

พลิกสมการความเหลื่อมล้ำด้วยเทคโนโลยีทางการเงิน: เส้นทางใหม่สู่การเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศไทย

กอบกาญจน์ บัณฑิต^{1*} จินต์จุฑา ผาสุข² จินตนา อินทจักร² ณัฐกานต์ ชุสดี² พลอยชมพู สารโกศา²
 รินรดา เลือดไทยณรงค์² และ สรลชญา เคยอาษา²

¹ ภาควิชาเศรษฐศาสตร์ประยุกต์ คณะเศรษฐศาสตร์ ศรีราชา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตศรีราชา ประเทศไทย

² หลักสูตรเศรษฐศาสตร์บัณฑิต คณะเศรษฐศาสตร์ ศรีราชา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตศรีราชา ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: kobkan.pa@ku.th

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอบทบาทของเทคโนโลยีทางการเงินที่มีต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและการลดความเหลื่อมล้ำทางรายได้ในประเทศไทย โดยอธิบายผ่านกรอบแนวคิดของทฤษฎีการเจริญเติบโตจากภายในและเส้นโค้งคุชเนตส์ ซึ่งแสดงให้เห็นว่า เทคโนโลยีทางการเงินเป็นกลไกสำคัญในการส่งเสริมการเข้าถึงบริการทางการเงินของประชาชน โดยเฉพาะกลุ่มเปราะบาง เช่น ผู้มีรายได้น้อย ประชาชนในพื้นที่ห่างไกล และแรงงานนอกระบบ ทั้งนี้ เทคโนโลยีทางการเงินยังช่วยเพิ่มประสิทธิภาพทางเศรษฐกิจ ลดต้นทุนในการทำธุรกรรม และส่งเสริมนวัตกรรมในระบบการเงิน อย่างไรก็ตาม การขยายบทบาทของ เทคโนโลยีทางการเงินยังเผชิญความท้าทายหลายด้าน เช่น ข้อจำกัดด้านกฎระเบียบ ความมั่นคงทางไซเบอร์ และความเหลื่อมล้ำด้านทักษะดิจิทัล บทความนี้จึงเสนอข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเพื่อสนับสนุนการพัฒนาเทคโนโลยีทางการเงินอย่างยั่งยืน เพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจไทยไปสู่ความเสมอภาคและทั่วถึงมากยิ่งขึ้น

คำสำคัญ: เทคโนโลยีทางการเงิน, การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ, ความเหลื่อมล้ำ

© 2025 JSDP: Journal of Spatial Development and Policy

บทนำ

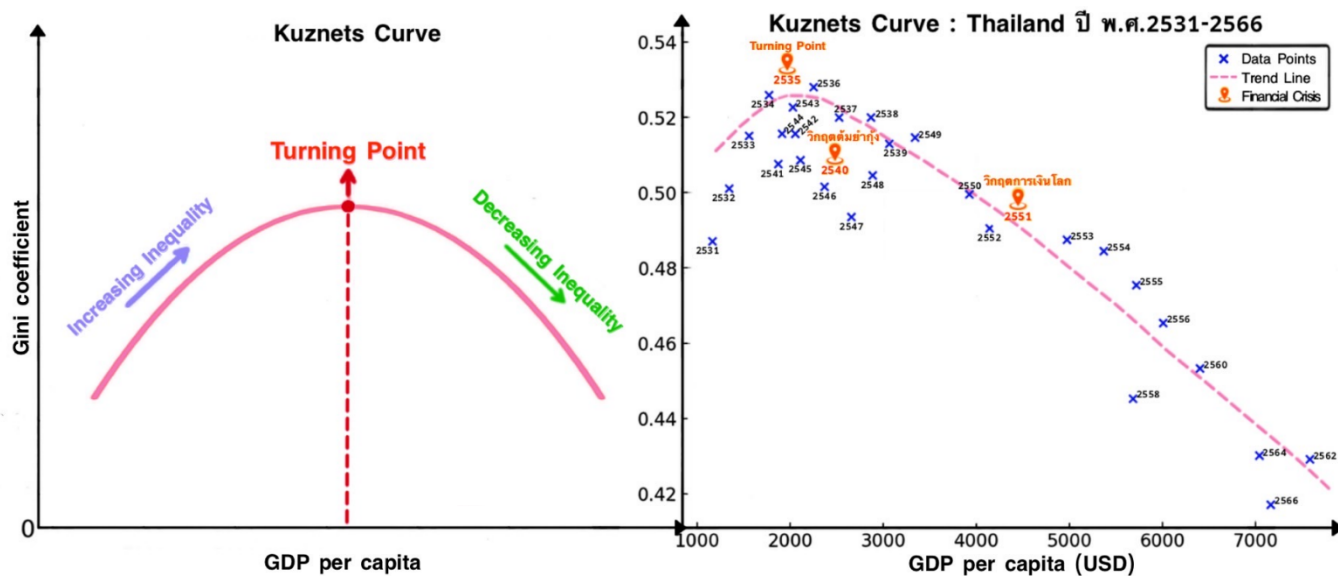
ก่อนที่เทคโนโลยีจะเข้ามามีบทบาทสำคัญต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ โครงสร้างระบบทางการเงินเป็นอีกหนึ่งภาคส่วนที่ได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลง เนื่องจากในหลายประเทศยังถูกครอบงำโดยสถาบันการเงินแบบดั้งเดิมที่มีข้อจำกัดด้านการเข้าถึงและความเหลื่อมล้ำทางการเงิน แสดงให้เห็นถึงความเปราะบางในยามเกิดวิกฤตทางเศรษฐกิจ โดยเฉพาะในช่วงวิกฤตการเงินโลกในปี พ.ศ. 2551 ที่มีจุดเริ่มต้นจากปัญหาสินเชื่อในประเทศสหรัฐอเมริกาจนลุกลามเข้าสู่ธนาคารและสถาบันการเงินทั่วโลก ทำให้ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจมหภาคอย่างรุนแรง (Roubini & Mihm, 2010)

เทคโนโลยีทางการเงิน (Financial Technology: FinTech) คือ การนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ในการทำธุรกรรมทางการเงิน เช่น จ่าย โอน และชำระค่าสินค้า รวมถึงการสร้างธุรกิจใหม่ที่ใช้เทคโนโลยีในการดำเนินการ (สิราภรณ์ จรุงศรีอภิสิทธิ์, 2561) เข้ามามีบทบาทสำคัญในการเปลี่ยนแปลงรูปแบบของการให้บริการทางการเงิน โดยมุ่งเน้นการลดข้อจำกัดเดิมและขยายโอกาสให้ประชาชนสามารถเข้าถึงบริการทางการเงินได้อย่างทั่วถึงมากยิ่งขึ้น ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดเจนได้แก่ M-Pesa ของประเทศเคนยา ซึ่งเปิดตัวในปี พ.ศ. 2550 โดยบริษัท Safaricom เพื่อให้ประชาชนสามารถทำธุรกรรมทางการเงินได้ผ่านโทรศัพท์มือถือโดยไม่ต้องใช้บัญชีธนาคาร (Jack & Suri, 2014) ระบบดังกล่าวได้รับการยอมรับว่าเป็นหนึ่งในกรณีศึกษาที่ประสบความสำเร็จในการใช้เทคโนโลยีทางการเงิน เพื่อแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำทางการเงิน ซึ่งระบบนี้มีส่วนช่วยให้ครัวเรือนจำนวนมากในเคนยาสามารถบริหารจัดการความเสี่ยงทางการเงินได้ดียิ่งขึ้น (Jack & Suri, 2016)

เทคโนโลยีทางการเงินถือเป็นทางเลือกหนึ่งที่น่าสนใจ ในการนำมาใช้กับบริบทของประเทศไทย เนื่องจากโครงสร้างทางเศรษฐกิจและสังคมไทยยังมีช่องว่างในการเข้าถึงบริการทางการเงินอย่างชัดเจน แม้ธนาคารพาณิชย์ไทยจะพัฒนามาอย่างต่อเนื่องในอดีต แต่บริการทางการเงินก็ยังไม่เปิดกว้างสำหรับทุกคน โดยเฉพาะกลุ่มคนที่อยู่นอกระบบหรืออยู่ในพื้นที่

ทางไกลซึ่งขาดโครงสร้างพื้นฐาน เช่น สาธารณูปโภค หรือระบบเครดิตที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งถูกมองข้ามจากระบบธนาคารแบบดั้งเดิม ทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำทางการเงินอย่างต่อเนื่อง เทคโนโลยีทางการเงินจึงเข้ามามีบทบาทในฐานะตัวกลางใหม่ที่ทำลายข้อจำกัดเดิม ด้วยการใช้เทคโนโลยีลดต้นทุนการให้บริการ เพิ่มความเร็ว และขยายการเข้าถึงสู่กลุ่มที่ไม่เคยเข้าถึงได้มาก่อน เสมือนเป็นเครื่องมือเชิงโครงสร้างที่เปิดโอกาสทางเศรษฐกิจให้กับผู้ที่เคยถูกกีดกันจากระบบเดิม ลดความเหลื่อมล้ำทางการเงิน และช่วยวางรากฐานของการพัฒนาเศรษฐกิจ (Ozili, 2018)

วิกฤตต้มยำกุ้งในปี พ.ศ. 2540 ซึ่งเป็นผลจากฟองสบู่ทรัพย์สินและภาระหนี้ต่างประเทศ ได้สะท้อนจุดเปราะบางของโครงสร้างระบบการเงินไทยในขณะนั้น (Radelet & Sachs, 1998) ซึ่งวิกฤตต้มยำกุ้งในปี พ.ศ. 2540 นำไปสู่การปฏิรูประบบการเงินครั้งใหญ่ เช่น การปรับโครงสร้างองค์กรกำกับดูแล การส่งเสริมความเข้มแข็งของสถาบันการเงิน และการเปิดเสรีทางการเงินมากขึ้น การปฏิรูปเหล่านี้สามารถวิเคราะห์และทำความเข้าใจได้ผ่านกรอบคิดเส้นโค้งคุซเน็ตส์ (Kuznets Curve) ซึ่งชี้ให้เห็นว่าในระยะเริ่มต้นของการเติบโตทางเศรษฐกิจ ความเหลื่อมล้ำมักเพิ่มขึ้นก่อนที่จะแปรกลับลดลงเมื่อระบบเศรษฐกิจและสถาบันต่าง ๆ มีพัฒนาการและเปิดกว้างมากขึ้น ในกรณีของไทยวิกฤตในปี พ.ศ. 2540 นี้ เปรียบเสมือนจุดเปลี่ยนสำคัญที่นำไปสู่การปฏิรูปเพื่อกระจายโอกาสทางเศรษฐกิจให้ครอบคลุมมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับเส้นโค้งคุซเน็ตส์ที่ชี้ให้เห็นว่า “ความเหลื่อมล้ำทางรายได้จะเพิ่มขึ้นในระยะเริ่มต้นของการเติบโต ก่อนจะค่อย ๆ ลดลงเมื่อโครงสร้างเศรษฐกิจมีความทั่วถึงและยั่งยืนมากขึ้น” (Kuznets, 1955) ภายใต้อิทธิพลของเทคโนโลยีทางการเงิน จึงกลายเป็นกลไกเร่งการเข้าถึงทางการเงิน เชื่อมโยงกับตัวชี้วัดสำคัญอย่าง GDP per Capita และ Gini Coefficient ซึ่งสะท้อนทั้งศักยภาพในการเติบโตและระดับความเหลื่อมล้ำอย่างเป็นรูปธรรม (Wang, 2024) การลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจและการเงินหลังวิกฤตจึงไม่เพียงช่วยพลิกฟื้นระบบ แต่ยังวางรากฐานให้การเติบโตที่ทั่วถึงและยั่งยืนของเศรษฐกิจไทย (Nabi & Shivakumar, 2001; Khera et al., 2021)

ภาพที่ 1 เส้นโค้งคุซเน็ตส์ (Kuznets Curve) ตามทฤษฎี เปรียบเทียบกับการพัฒนาของประเทศไทย

ที่มา: คณะผู้จัดทำ (2568) โดยใช้ข้อมูลจาก วริธฐา บุญทวนวงศ์ (2562); World Bank (2023)

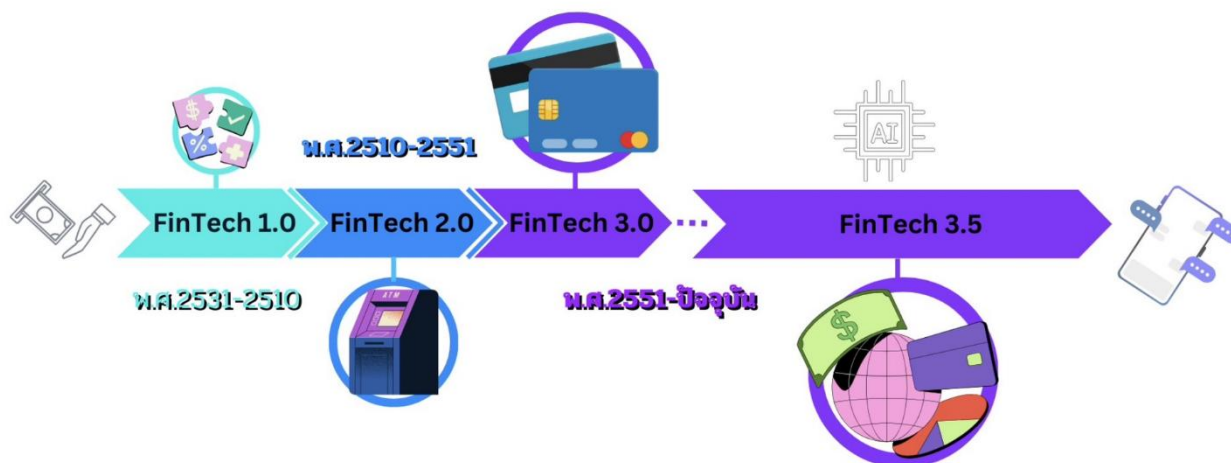
แนวโน้มของประเทศไทยในช่วงปี พ.ศ. 2531 ถึง พ.ศ. 2566 สะท้อนให้เห็นรูปแบบของเส้นโค้ง Kuznets อย่างชัดเจน โดยในช่วงแรกก่อนการพัฒนาทางเศรษฐกิจ (ก่อนปี พ.ศ. 2535) เมื่อ GDP per Capita เพิ่มขึ้น ความเหลื่อมล้ำก็เพิ่มขึ้นตามไปด้วย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดที่ว่า การเติบโตในระยะแรกการกระจุกตัวอยู่ในกลุ่มคนบางกลุ่มเท่านั้น ต่อมาเมื่อเศรษฐกิจเติบโตถึงจุดหนึ่ง (ปี พ.ศ. 2535) ประเทศไทยจึงเข้าสู่จุด Turning Point ระยะที่เป็นจุดวกกลับของเส้นโค้งคุซเน็ตส์ เนื่องจากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีทำให้ประสิทธิภาพการผลิตเพิ่มขึ้น การส่งเสริมการศึกษา และนโยบายภาครัฐที่สนับสนุนการกระจายรายได้ โดยประเทศไทยมีลักษณะของความเหลื่อมล้ำที่ลดลงอย่างต่อเนื่อง พร้อมกับ

การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ สะท้อนจากตัวเลข GDP per capita ที่เพิ่มขึ้น อย่างไรก็ตามผลกระทบจากวิกฤตเศรษฐกิจที่สำคัญ เช่น วิกฤตต้มยำกุ้งในปี พ.ศ. 2540 และวิกฤตการเงินโลกในปี พ.ศ. 2551 ที่ทำให้ระดับ GDP per Capita นั้นมีการเปลี่ยนแปลงลดลงแบบชั่วคราว คือเกิดขึ้นเพียงในช่วงวิกฤต ไม่ได้สะท้อนแนวโน้มในระยะยาว และเป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นโดยรวมทั้งประเทศ ไม่ได้จำกัดอยู่เฉพาะบางพื้นที่หรือกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง ซึ่งแนวโน้มในภาพรวมยังคงแสดงให้เห็นว่าประเทศกำลังเดินหน้าเข้าสู่ระยะของการพัฒนาเศรษฐกิจที่ความเหลื่อมล้ำลดลง สอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีของ Kuznets (1955) ที่คาดว่าเมื่อเศรษฐกิจเติบโตถึงระดับหนึ่ง ความเหลื่อมล้ำจะเริ่มลดลง

ปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่มีบทบาทต่อการเปลี่ยนแปลงของความเหลื่อมล้ำในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา คือ การพัฒนาและการเข้าถึงของเทคโนโลยีทางการเงิน ซึ่งเป็นเครื่องมือที่ช่วยลดข้อจำกัดทางการเงิน เพิ่มโอกาสในการเข้าถึงบริการทางการเงินให้กับประชาชนอย่างทั่วถึงมากยิ่งขึ้น และยังเป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งเสริมคุณภาพชีวิตทางเศรษฐกิจในระดับครัวเรือนและสังคมโดยรวม ทั้งยังมีแนวโน้มช่วยลดความเหลื่อมล้ำทางรายได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มผู้มีรายได้น้อยซึ่งได้รับประโยชน์จากการเข้าถึงแหล่งทุนทางเลือก บริการออมทรัพย์ และเครื่องมือทางการเงินที่ช่วยส่งเสริมการบริหารจัดการรายได้และค่าใช้จ่ายอย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

บทความวิชาการนี้จึงมุ่งอธิบายบทบาทของเทคโนโลยีทางการเงิน ที่ส่งผลต่อความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและการเข้าถึงบริการทางการเงินในประเทศไทย เพื่อสะท้อนให้เห็นว่า เทคโนโลยีทางการเงินไม่ใช่เพียงเครื่องมือที่ช่วยให้เกิดความสะดวกในการทำธุรกรรมเท่านั้น แต่ยังเป็นกลไกเชิงระบบ ที่ช่วยส่งเสริมความมั่นคงทางเศรษฐกิจของครัวเรือน สร้างความเสมอภาคในการเข้าถึงโอกาส และยกระดับคุณภาพชีวิตในระยะยาว อันเป็นพื้นฐานสำคัญของการพัฒนาที่ยั่งยืนในระดับชาติและระดับโลก โดยปรากฏให้เห็นความเชื่อมโยงกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนขององค์การสหประชาชาติ (United Nations, 2015) ในหลากหลายมิติ ได้แก่ เป้าหมายที่ 1 การขจัดความยากจน เป้าหมายที่ 8 การจ้างงานที่มีคุณค่า และการเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน เป้าหมายที่ 9 การส่งเสริมอุตสาหกรรม นวัตกรรม และโครงสร้างพื้นฐาน และเป้าหมายที่ 10 การลดความไม่เสมอภาค

พัฒนาการของเทคโนโลยีทางการเงิน

ภาพที่ 2 พัฒนาการของเทคโนโลยีทางการเงิน

คำว่า “เทคโนโลยีทางการเงิน” หรือ “FinTech” ถูกนำมาใช้ครั้งแรกในช่วงทศวรรษที่ 1990 โดยกลุ่มบริษัท Citigroup ในโครงการ Financial Services Technology Consortium ซึ่งจัดขึ้นเพื่อส่งเสริมความร่วมมือด้านเทคโนโลยีของธนาคารกับบุคคลภายนอก (Arner et al., 2015)

พัฒนาการของเทคโนโลยีทางการเงิน แบ่งออกเป็น 4 ยุคหลัก ยุคแรกเริ่มขึ้นในช่วงประมาณปี พ.ศ. 2409 ถึง พ.ศ. 2510 เป็นยุคเริ่มต้นของการใช้เทคโนโลยีมาสนับสนุนระบบการเงินแบบดั้งเดิม เทคโนโลยีที่ใช้ยังจำกัดอยู่เฉพาะในองค์กร

ขนาดใหญ่ เช่น ธนาคารกลางหรือธนาคารพาณิชย์ขนาดใหญ่ ช่วงนี้สามารถเรียกได้ว่าเป็นยุค FinTech 1.0 ยุคที่สองเริ่มต้นในปี พ.ศ. 2510 พัฒนาการของดิจิทัลเทคโนโลยีของการสื่อสารและการประมวลผลของธุรกรรม ได้เปลี่ยนแปลงการเงินจากรูปแบบของอุตสาหกรรมแอนะล็อกเป็นดิจิทัลเพิ่มสูงขึ้น เริ่มเห็นการใช้เทคโนโลยีในระดับผู้บริโภค เช่น การเปิดตัวเครื่องกดเงินสดอัตโนมัติ (ATM) บัตรเครดิต และระบบธนาคารออนไลน์ การบริการทางการเงินในประเทศพัฒนาแล้วได้ใช้ประโยชน์จากกระแสโลกาภิวัตน์เป็นอย่างสูง และเริ่มมีช่องทางบริการผ่านอินเทอร์เน็ต ในช่วงระยะเวลาดังกล่าวนิยามได้ว่าเป็นยุค FinTech 2.0 ช่วงเวลาต่อมานับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2551 ซึ่งนิยามได้ว่าเป็นยุค FinTech 3.0 การนำเทคโนโลยีทางการเงินมาใช้ได้ถูกจำกัดเฉพาะสถาบันการเงินแบบดั้งเดิม บริษัทสตาร์ทอัพที่เกิดขึ้นใหม่และบริษัทเทคโนโลยีที่มีชื่อเสียงได้เริ่มที่จะนำเสนอผลิตภัณฑ์ทางการเงินและบริการสู่ภาคธุรกิจและบุคคลทั่วไป มีการพัฒนา Mobile Payment และการใช้เทคโนโลยีบล็อกเชน (Blockchain) ส่วนในยุค FinTech 3.5 นับตั้งแต่ประมาณปี พ.ศ. 2557 ถึงปัจจุบัน เป็นช่วงที่เทคโนโลยีทางการเงินขยายตัวจากประเทศพัฒนาแล้วไปสู่ประเทศกำลังพัฒนา โดยให้ความสำคัญกับการเข้าถึงทางการเงิน (Financial Inclusion) และยังเกิดบริการทางการเงินรูปแบบใหม่ที่ไม่ต้องพึ่งธนาคาร ซึ่งนับเป็นการผสมผสานเทคโนโลยีทางการเงินขั้นสูงเข้ากับเป้าหมายด้านความเท่าเทียมและความยั่งยืน โดยเน้นการกระจายโอกาสทางการเงินสู่ประชาชนทุกระดับ โดยเฉพาะในประเทศกำลังพัฒนา ถือเป็นยุคที่เทคโนโลยีทางการเงินไม่ได้เป็นเพียงนวัตกรรมเพื่อความสะดวกเท่านั้น แต่ยังเป็นเครื่องมือเพื่อลดความเหลื่อมล้ำและสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจอย่างครอบคลุม (สฤณี อาชวานันทกุล, 2560)

โดยสรุป พัฒนาการของเทคโนโลยีทางการเงิน สามารถจำแนกออกเป็น 4 ยุคดังต่อไปนี้

FinTech 1.0 (ปี พ.ศ. 2409–2510) : จุดเริ่มต้นของการเปลี่ยนแปลงระบบการเงินจากระบบแอนะล็อกไปสู่ดิจิทัล โดยมีการนำเทคโนโลยีพื้นฐาน เช่น ระบบโทรเลข โทรศัพท์ และคอมพิวเตอร์รุ่นแรก มาใช้เพื่อสนับสนุนการเชื่อมโยงข้อมูลทางการเงินระหว่างประเทศ (Arner et al., 2015) ส่วนในประเทศไทย แม้ยังไม่ได้พัฒนาเทคโนโลยีการเงินของตนเองอย่างชัดเจนในยุคนี้ แต่ก็เริ่มมีการวางรากฐานของระบบการเงินสมัยใหม่ โดยเฉพาะในปี พ.ศ. 2449 ที่มีการก่อตั้งธนาคารพาณิชย์แห่งแรกของประเทศ คือ แบงก์สยามกัมมาจล (Siam Commercial Bank) ซึ่งถือเป็นก้าวแรกของการเข้าสู่ระบบธนาคารสมัยใหม่ (กรุงเทพธุรกิจออนไลน์, 2563)

FinTech 2.0 (ปี พ.ศ. 2510–2551) : พัฒนาการของบริการทางการเงินรูปแบบดิจิทัลดั้งเดิม เป็นช่วงที่เทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามาปฏิวัติระบบการเงินอย่างเต็มรูปแบบ เริ่มจากการเปิดตัวเครื่องกดเงินสดอัตโนมัติ ในปี พ.ศ. 2510 ตามมาด้วยการใช้งานบัตรเครดิตและบัตรเดบิตที่กลายเป็นช่องทางชำระเงินสำคัญในทศวรรษต่อมา รวมถึงการพัฒนาระบบโอนเงินระหว่างประเทศ SWIFT ในปี พ.ศ. 2516 ที่ช่วยให้การโอนเงินระหว่างประเทศมีความปลอดภัยและรวดเร็วมากขึ้น การเกิดขึ้นของอินเทอร์เน็ตในช่วงปี พ.ศ. 2523–2533 ทำให้ธนาคารอิเล็กทรอนิกส์ (Internet Banking) เริ่มแพร่หลาย และช่วยให้ผู้บริโภคสามารถเข้าถึงบริการทางการเงินได้สะดวกยิ่งขึ้น (Arner et al., 2015) ส่วนในประเทศไทย ธนาคารไทยพาณิชย์เป็นธนาคารแรกที่น่าเครื่องกดเงินสดอัตโนมัติ เข้ามาในปี พ.ศ. 2526 และเริ่มมีการใช้ธนาคารอิเล็กทรอนิกส์ในช่วงปลายทศวรรษที่ 2540 ช่วยให้ลูกค้าสามารถทำธุรกรรมการเงินได้โดยไม่ต้องเดินทางไปสาขา (สฤณี อาชวานันทกุล, 2560)

FinTech 3.0 (ปี พ.ศ. 2551–ปัจจุบัน) : ยุคที่ทุกคนจะเข้าถึงบริการทางการเงิน (Democratization of Financial Services) หลังจากวิกฤตการเงินโลกในปี พ.ศ. 2551 ความไว้วางใจในสถาบันการเงินแบบดั้งเดิมลดลง ส่งผลให้เทคโนโลยีทางการเงินเข้ามามีบทบาทมากขึ้น สามารถให้บริการทางการเงินอย่างสะดวก รวดเร็ว และมีต้นทุนต่ำ ตัวอย่างเทคโนโลยีสำคัญในยุคนี้ ได้แก่ บริการธนาคารผ่านมือถือ (Mobile Banking) บล็อกเชน ปัญญาประดิษฐ์ (AI) ข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) และระบบชำระเงินผ่านมือถือ ซึ่งช่วยเพิ่มการเข้าถึงและความโปร่งใสในระบบการเงิน (Lee & Shin, 2018) แนวคิดนี้สอดคล้องกับทฤษฎีการเติบโตจากปัจจัยภายใน (Endogenous Growth Theory) ของ Paul Romer ที่ให้ความสำคัญกับนวัตกรรมและองค์ความรู้ ในฐานะปัจจัยหลักของการเติบโตอย่างยั่งยืน (Romer, 1986; 1990) ส่วนในประเทศไทย มีการพัฒนาแอปพลิเคชันธนาคารบนมือถือ เช่น SCB EASY และ K PLUS รวมถึงการเปิดตัวระบบพร้อมเพย์ (PromptPay) ภายใต้การดูแลของธนาคารแห่งประเทศไทยในปี พ.ศ. 2559 ซึ่งช่วยให้ประชาชนสามารถโอนเงินได้อย่างสะดวกและไม่มีค่าธรรมเนียม (สฤณี อาชวานันทกุล, 2560)

FinTech 3.5 (ปี พ.ศ. 2557-ปัจจุบัน) : ยุคของการรวมตัวทางดิจิทัลและการขยายสู่ประเทศกำลังพัฒนา ตลาดเกิดใหม่ในเอเชียและแอฟริกากำลังอยู่ในช่วง FinTech 3.5 โดยใช้เทคโนโลยีทางการเงินเพื่อแก้ไขปัญหาการเข้าถึงบริการทางการเงินของประชากรที่ไม่สามารถใช้บริการธนาคารแบบดั้งเดิมได้ บริการธนาคารผ่านมือถือและ Digital Payment เช่น Alipay ในประเทศจีนได้เข้ามามีบทบาทอย่างมาก (Demirgüç-Kunt et al., 2018) ทำให้ประชาชนในพื้นที่ชนบทสามารถทำธุรกรรมได้โดยไม่ต้องพึ่งพาธนาคารสาขา ส่วนในประเทศไทยมุ่งเน้นการใช้เทคโนโลยีเพื่อขยายการเข้าถึงบริการทางการเงิน เช่น การใช้แอปพลิเคชันเป๋าตังเพื่อโอนเงินสนับสนุนจากภาครัฐ และการใช้ QR Payment ในการใช้จ่าย ทำให้ประชาชนสามารถทำธุรกรรมได้โดยไม่ต้องใช้เงินสดและไม่จำเป็นต้องมีบัญชีธนาคาร (สฤณี อาชวานันทกุล, 2560)

พัฒนาการของเทคโนโลยีทางการเงินในประเทศไทยเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องและสอดคล้องกับทิศทางของโลก จากการรับเอาเทคโนโลยีในยุคเริ่มต้นสู่การพัฒนากระบวนการเงินดิจิทัลในปัจจุบัน เทคโนโลยีทางการเงินยังเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจและลดความเหลื่อมล้ำทางการเงินในสังคมไทย ทั้งนี้ การส่งเสริมนวัตกรรมควบคู่กับการกำกับดูแลที่มีประสิทธิภาพจากภาครัฐ จะเป็นสิ่งที่ทำให้ประเทศไทยสามารถก้าวสู่นาคตทางการเงินที่ครอบคลุมและยั่งยืนได้

บทบาทของเทคโนโลยีทางการเงินที่มีต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ

ทฤษฎีการเจริญเติบโตจากภายใน (Endogenous Growth Theory) เป็นแนวคิดทางเศรษฐศาสตร์ที่ได้รับการพัฒนาขึ้นโดย Paul Romer เพื่ออธิบายกลไกการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจในระยะยาวจากปัจจัยภายในระบบเศรษฐกิจ โดยเฉพาะการเน้นบทบาทของความรู้ นวัตกรรม และการลงทุนในทุนมนุษย์ เป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อนการเพิ่มขึ้นของผลิตภาพรวม (Total Factor Productivity: TFP) ให้มีความสำคัญกับการสะสมความรู้และทักษะในระยะยาว และมองว่าความรู้เป็นสินค้าสาธารณะที่ไม่มีวันหมดไป (Non-Rivalrous) ซึ่งสามารถสร้างผลตอบแทนต่อขนาดที่เพิ่มขึ้น (Increasing Returns to Scale) (Romer, 1986)

นวัตกรรมและการลงทุนในทุนมนุษย์มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจในระยะยาว การลงทุนในการวิจัยและพัฒนา (Research and Development: R&D) การศึกษา และการฝึกอบรม ช่วยสร้างฐานความรู้และทักษะที่จำเป็นสำหรับการพัฒนานวัตกรรมใหม่ ๆ นำไปสู่การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ภายใต้กรอบของทฤษฎีการเจริญเติบโตจากภายในสามารถถ่ายทอดผ่านแนวคิดเรื่องผลิตภาพรวมของปัจจัยการผลิต หรือ A ในฟังก์ชันการผลิตแบบคobb-ดักลาส (Cobb-Douglas Production Function) ดังนี้

$$Y = A K^\alpha L^{1-\alpha}$$

โดยที่ Y คือ ผลิตทางเศรษฐกิจ หรือ รายได้ประชาชาติ (National Income)

A คือ ปัจจัยความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีทางการเงิน

K คือ ปัจจัยทุน (Capital)

L คือ ปัจจัยแรงงาน (Labor)

α คือ สัดส่วนผลิตผลของปัจจัยการผลิต

ภายใต้กรอบแนวคิดนี้ ค่า A เดิมเคยถูกมองว่าเป็นค่าคงที่จากปัจจัยภายนอก (Exogenous) ในทฤษฎีการเจริญเติบโตแบบดั้งเดิม (Neoclassical Growth Theory) ต่อมาได้ถูกแทนที่ด้วยแนวคิดทฤษฎีการเจริญเติบโตจากภายในที่ว่า ค่า A สามารถเติบโตได้จากปัจจัยภายใน (Endogenous) ผ่านการลงทุนในการวิจัยและพัฒนา การศึกษา และการฝึกอบรม ซึ่งเป็นการเพิ่มการลงทุนในทุนมนุษย์และเพิ่มองค์ความรู้ในระบบเศรษฐกิจ เมื่อพิจารณาบริบทในยุคเศรษฐกิจดิจิทัล เทคโนโลยีทางการเงินได้กลายมาเป็นหนึ่งในปัจจัยสำคัญที่มีศักยภาพในการเพิ่ม ค่า A อย่างมีนัยสำคัญ กล่าวคือ เทคโนโลยีทางการเงินเป็นผลผลิตจากการลงทุนในความรู้ เทคโนโลยี และการพัฒนากระบวนการทางการเงิน ทำให้สามารถแสดงค่า A ในสมการการผลิตเป็นฟังก์ชันการผลิตที่สะท้อนการส่งผ่านของเทคโนโลยีทางการเงินได้ ดังนี้

$$Y = (A: \text{FinTech}) K^\alpha L^{1-\alpha}$$

ภายใต้สมการข้างต้นเทคโนโลยีทางการเงิน ถูกมองว่าเป็นปัจจัยภายในในระบบเศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนผลิตภาพผ่านการลดต้นทุนทางธุรกรรม เพิ่มประสิทธิภาพในการจัดสรรทุน ขยายโอกาสในการเข้าถึงแหล่งเงินทุน และสนับสนุนการพัฒนาเครื่องมือทางการเงินใหม่ ๆ ที่ตอบสนองต่อความต้องการของผู้บริโภคและภาคธุรกิจ จากมุมมองของทฤษฎีการเจริญเติบโตจากภายใน ความสามารถของเทคโนโลยีทางการเงินในการยกระดับผลิตภาพถือเป็นกลไกภายในที่สามารถส่งเสริมการเติบโตทางเศรษฐกิจในระยะยาว โดยเฉพาะในประเทศกำลังพัฒนาที่เทคโนโลยีทางการเงิน มีบทบาทในการลดข้อจำกัดของระบบการเงินแบบดั้งเดิม และเปิดโอกาสให้ประชาชนกลุ่มเปราะบางสามารถเข้าถึงบริการทางการเงินได้ง่ายขึ้น อันจะนำไปสู่การเพิ่มศักยภาพในการผลิตของทั้งระบบเศรษฐกิจในภาพรวม ยกตัวอย่างเช่น M-Pesa (ระบบชำระเงินแบบไร้เงินสด) ในประเทศเคนยา ไม่เพียงช่วยให้เกิดการเข้าถึงทางการเงินในวงกว้าง แต่ยังมีส่วนช่วยลดระดับความยากจนในกลุ่มประชากร ที่ถือเป็นตัวอย่างของการที่เทคโนโลยีทางการเงินสนับสนุนการเพิ่มผลิตภาพผ่านการเข้าถึงเงินทุนและบริการทางการเงินอย่างทั่วถึง (Suri & Jack, 2016) และกรณีของประเทศไทย การเติบโตของบริการธนาคารบนมือถือ และกระเป๋าเงินอิเล็กทรอนิกส์ (e-Wallet) สะท้อนถึงบทบาทสำคัญของเทคโนโลยีทางการเงิน ในการเพิ่มประสิทธิภาพของระบบเศรษฐกิจไทย ซึ่งงานศึกษาของ Hossian (2021) ชี้ให้เห็นว่า การใช้กระเป๋าเงินอิเล็กทรอนิกส์มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมสังคมไร้เงินสดในประเทศไทย โดยมีการใช้งานที่แพร่หลายในทั้งภาคทางการและไม่เป็นทางการ ซึ่งช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการทำธุรกรรมทางการเงินและลดต้นทุนที่เกี่ยวข้อง

เพื่อแสดงการเชื่อมโยงบทบาทของเทคโนโลยีทางการเงินภายใต้ฟังก์ชันการผลิตของทฤษฎีการเจริญเติบโตจากภายใน ซึ่งค่า A ไม่ใช่ค่าคงที่ แต่สามารถเพิ่มขึ้นได้จากการลงทุนในปัจจัยภายใน เช่น ความรู้ เทคโนโลยี นวัตกรรม และการเข้าถึงบริการทางการเงินเทคโนโลยีทางการเงิน ถือเป็นหนึ่งในรูปแบบนวัตกรรมที่ทำให้ ค่า A เพิ่มขึ้นได้โดยตรง ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ตัวอย่างเทคโนโลยีทางการเงินที่ส่งผลให้ค่า A เพิ่มขึ้น ในทฤษฎีการเจริญเติบโตจากภายใน

เทคโนโลยีทางการเงิน	การส่งผ่านผลกระทบต่อค่า A
การใช้บริการธนาคารบนมือถือ (Mobile Banking) และกระเป๋าเงินอิเล็กทรอนิกส์ (e-Wallet)	ลดต้นทุนการทำธุรกรรม เพิ่มความสะดวกรวดเร็ว ทำให้ธุรกิจและแรงงานมีประสิทธิภาพมากขึ้น
แพลตฟอร์มสินเชื่อดิจิทัล	ขยายการเข้าถึงทุนไปยังกลุ่มที่เคยเข้าไม่ถึง หรือขยายกิจกรรมการผลิต
ระบบชำระเงินแบบไร้เงินสด	เพิ่มการมีส่วนร่วมในระบบเศรษฐกิจ ผลักดันกิจกรรมทางเศรษฐกิจของแรงงานนอกระบบ

ที่มา: คณะผู้จัดทำ (2568)

ด้วยเหตุนี้เทคโนโลยีทางการเงินถือเป็นปัจจัยภายใน จากการเพิ่มขึ้นของประสิทธิภาพทางเศรษฐกิจผ่านเทคโนโลยีทางการเงิน ไม่ได้เกิดจากเพิ่มของปัจจัยทุน (K) หรือปัจจัยแรงงาน (L) โดยตรง แต่เป็นการทำให้เศรษฐกิจผลิตได้มากขึ้นจากทุนและแรงงานที่มีอยู่เดิม ซึ่งตรงกับความหมายของการเพิ่ม A ในฟังก์ชันการผลิต ซึ่งหากมีการลงทุนในเทคโนโลยีทางการเงิน จะทำให้ A มีค่าสูงขึ้น และก็จะทำให้ผลผลิตทางเศรษฐกิจ หรือรายได้ประชาชาติ มีค่าสูงตามเช่นกัน โดยที่ไม่จำเป็นต้องเพิ่มปัจจัยทุน หรือปัจจัยแรงงาน ซึ่งแสดงให้เห็นว่าเทคโนโลยีทางการเงิน ผลักดันให้เกิดการพัฒนาทางเศรษฐกิจสามารถลดต้นทุนการทำธุรกรรม ส่งเสริมการเข้าถึงแหล่งเงินทุน สนับสนุนการสร้างสรรค์นวัตกรรมใหม่ ๆ และเพิ่มผลผลิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ

บทบาทของเทคโนโลยีทางการเงินที่มีต่อความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและการกระจายรายได้

ความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและปัญหาการกระจายรายได้อย่างไม่เท่าเทียมเป็นหนึ่งในความท้าทายสำคัญของการพัฒนาเศรษฐกิจในหลายประเทศรวมถึงประเทศไทย ซึ่งมีลักษณะของความเหลื่อมล้ำเชิงโครงสร้างที่สืบเนื่องจากความแตกต่างในการเข้าถึงทรัพยากร โอกาสทางเศรษฐกิจ และบริการภาครัฐ ปัจจัยเหล่านี้ส่งผลให้ประชาชนบางกลุ่ม โดยเฉพาะผู้มีรายได้น้อย แรงงานนอกระบบ เกษตรกร และผู้ประกอบการรายย่อย ไม่สามารถเข้าถึงกลไกทางเศรษฐกิจสมัยใหม่ได้อย่างเท่าเทียม ซึ่งสะท้อนผ่านระดับการกระจายรายได้ที่ไม่เป็นธรรม และการมีส่วนร่วมในระบบเศรษฐกิจที่จำกัด

จากการศึกษาของ ปิณวดี ศรีสุพรรณ และคณะ (2566) พบว่า สถานการณ์ความเหลื่อมล้ำในสังคมไทยสามารถเข้าใจได้ผ่านการวิเคราะห์โครงสร้างชนชั้น ซึ่งสะท้อนให้เห็นความแตกต่างในการเข้าถึงทุนในรูปแบบต่าง ๆ ได้แก่ ทุนเศรษฐกิจ ทุนทางสังคม และทุนวัฒนธรรม โดยชนชั้นที่อยู่ในสถานะทางเศรษฐกิจและสังคมที่สูงกว่าจะมีโอกาสในการเข้าถึงทรัพยากรและโอกาสในชีวิตที่มากกว่า ขณะที่ชนชั้นล่างมักเผชิญกับข้อจำกัดเชิงโครงสร้างที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต ซึ่งประเด็นนี้มีความเชื่อมโยงโดยตรงกับแนวคิดเรื่องการกระจายรายได้ที่ไม่ได้จำกัดอยู่เพียงการแบ่งสรรรายได้หรือเงินเท่านั้น แต่ยังหมายถึงการกระจายความมั่งคั่งในเชิงกว้าง เช่น ทรัพย์สิน บริการสาธารณะ และโอกาสในการพัฒนาศักยภาพของแต่ละบุคคล

ในมิตินี้ เทคโนโลยีทางการเงินได้เข้ามาเป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยลดช่องว่างทางเศรษฐกิจและสร้างระบบการกระจายโอกาสทางการเงินที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น (World Bank, 2016) โดยเฉพาะในยุคที่ FinTech 3.5 ได้ขยายตัวจากประเทศพัฒนาแล้วเข้าสู่ประเทศกำลังพัฒนาอย่างกว้างขวาง รวมถึงประเทศไทย เทคโนโลยีเหล่านี้ช่วยให้บริการทางการเงินมีความเข้าถึงง่าย ต้นทุนต่ำ และปรับตัวได้ตามกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งแตกต่างจากระบบธนาคารแบบดั้งเดิมที่มักมีข้อจำกัดด้านเอกสาร หลักทรัพย์ค้ำประกัน หรือภูมิประเทศที่ห่างไกล ตัวอย่างสำคัญของบทบาทนี้คือ การใช้บริการธนาคารบนมือถือและกระเป๋าเงินอิเล็กทรอนิกส์ ที่ช่วยให้ประชาชนสามารถทำธุรกรรมทางการเงินได้ทุกที่ทุกเวลา โดยไม่จำเป็นต้องเดินทางไปยังธนาคาร ซึ่งในหลายพื้นที่ของประเทศไทย การเดินทางเข้าถึงธนาคารอาจใช้เวลานานและมีต้นทุนสูง

อีกด้านหนึ่งที่เด่นชัดคือบทบาทของสินเชื่อดิจิทัล หรือ Digital Lending ซึ่งมีความสำคัญต่อกลุ่มประชากรที่ไม่สามารถเข้าถึงสินเชื่อในระบบได้ เช่น แรงงานนอกระบบ พ่อค้าแม่ค้าออนไลน์ หรือเกษตรกรรายย่อย ปัจจุบันมีหลายแพลตฟอร์มในประเทศไทยที่ได้รับใบอนุญาตจากธนาคารแห่งประเทศไทยในการปล่อยสินเชื่อดิจิทัลโดยอิงจากพฤติกรรม การใช้จ่ายออนไลน์หรือประวัติการชำระเงินผ่านแอปพลิเคชัน มากกว่าการใช้รายงานเครดิตแบบเดิม ซึ่งช่วยเปิดโอกาสให้กับผู้ที่เคยถูกปฏิเสธจากธนาคาร ส่งผลให้เกิดการหมุนเวียนทางรายได้ใหม่ ลดการพึ่งพาหนี้นอกระบบ และช่วยป้องกันความเปราะบางทางการเงิน

นอกจากนี้ ภาครัฐเองได้ใช้เทคโนโลยีทางการเงินเป็นกลไกสำคัญในการดำเนินนโยบายกระตุ้นเศรษฐกิจ เช่น โครงการคนละครึ่ง และบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ ที่ดำเนินผ่านแอปพลิเคชันเป๋าตัง ซึ่งสามารถลดต้นทุนการบริหารจัดการงบประมาณ เพิ่มความโปร่งใส และเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ ในขณะที่ภาคประชาชนสามารถเข้าถึงความช่วยเหลือได้อย่างรวดเร็ว ลดภาระค่าใช้จ่าย และสามารถนำเงินไปใช้เพื่อสนับสนุนเศรษฐกิจอย่างเป็นรูปธรรม (Bank of Thailand, 2021)

จึงกล่าวได้ว่า เทคโนโลยีทางการเงินมีบทบาทสำคัญในการสร้างความเสมอภาคทางเศรษฐกิจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มผู้ที่เคยถูกตัดออกจากระบบการเงินแบบดั้งเดิม การส่งเสริมและขยายแพลตฟอร์มการใช้งานของเทคโนโลยีทางการเงินจึงเป็นสิ่งที่รัฐบาลและภาคเอกชนควรร่วมมือกันอย่างเข้มข้น (Chuen & Teo, 2015) ทั้งในด้านการลงทุนพัฒนาระบบพื้นฐานและการวางนโยบาย เพื่อกระตุ้นความเชื่อมั่นของผู้บริโภคและผู้ให้บริการในระบบให้สามารถเติบโตไปสู่เศรษฐกิจที่ทั่วถึงและยั่งยืนได้ ดังนั้น หากมีการสนับสนุนเทคโนโลยีทางการเงินอย่างเป็นระบบ เทคโนโลยีนี้จะสามารถเป็นเครื่องมือที่มีศักยภาพในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจที่ทั่วถึง เป็นธรรม ช่วยลดช่องว่างทางเศรษฐกิจ และเพิ่มโอกาสในการเข้าถึงทรัพยากรทางการเงินอย่างเท่าเทียมให้แก่ประชาชนทุกกลุ่มในสังคมไทย

ความท้าทายและข้อจำกัดของเทคโนโลยีทางการเงิน

การพัฒนาเทคโนโลยีทางการเงินได้เข้ามามีบทบาทสำคัญในการเปลี่ยนแปลงระบบการเงินแบบดั้งเดิมให้เข้าสู่ระบบดิจิทัลที่มีความคล่องตัวมากขึ้น อย่างไรก็ตาม การเติบโตอย่างรวดเร็วของมาพร้อมกับความท้าทายและข้อจำกัดที่หลากหลาย แบ่งออกเป็น 6 ประการ ดังต่อไปนี้

ประการแรก ความท้าทายด้านกฎระเบียบและข้อกักกันดูแล เนื่องจากเทคโนโลยีทางการเงินต้องดำเนินงานภายใต้ข้อบังคับทางกฎหมายที่แตกต่างกันในแต่ละประเทศ ซึ่งอาจทำให้การขยายธุรกิจระหว่างประเทศต้องใช้ต้นทุนสูงและมีความซับซ้อนเพิ่มขึ้น (Arner et al., 2017) ในประเทศไทยแม้ว่าหน่วยงานกำกับดูแล เช่น ธนาคารแห่งประเทศไทย และสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ก.ล.ต.) จะพยายามส่งเสริมผ่านนโยบายสนับสนุนต่าง ๆ แต่ก็ยังต้องเผชิญกับความไม่ชัดเจนของกรอบกฎหมายบางประเภท เช่น การให้บริการสินเชื่อผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ (P2P Lending) การออกเหรียญดิจิทัล (ICO) หรือการใช้คริปโทเคอร์เรนซี ซึ่งยังอยู่ในระยะการกำกับดูแลที่พัฒนาอยู่ตลอดเวลา (Bank of Thailand, 2022)

ประการที่สอง ความมั่นคงด้านไซเบอร์และการจัดการข้อมูลส่วนบุคคล เนื่องจากการดำเนินงานของเทคโนโลยีทางการเงิน ต้องพึ่งพาระบบข้อมูลและการเชื่อมต่อออนไลน์เป็นหลัก ซึ่งเสี่ยงต่อการถูกโจมตีทางไซเบอร์ และละเมิดความเป็นส่วนตัวของผู้ใช้งาน (Lee & Shin, 2018) แม้ในประเทศไทยจะมีกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล (PDPA) ที่มีผลบังคับใช้ในปัจจุบัน แต่ในทางปฏิบัติยังคงมีความท้าทายในเรื่องการขาดทรัพยากรและความรู้ด้านความปลอดภัยทางไซเบอร์ (สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์, 2565) ดังนั้น การส่งเสริมให้ผู้ให้บริการเทคโนโลยีทางการเงินเข้าร่วมโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับความปลอดภัยไซเบอร์และการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล โดยความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชน จึงเป็นแนวทางสำคัญในการยกระดับความพร้อมของผู้ให้บริการในประเทศ (สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล, 2566)

ประการที่สาม ความเชื่อมั่นของผู้บริโภค แม้ว่าเทคโนโลยีทางการเงินจะช่วยให้การเข้าถึงบริการทางการเงินสะดวกและรวดเร็วขึ้น แต่ผู้ใช้งานบางกลุ่มยังลังเลที่จะใช้บริการ เนื่องจากความกังวลด้านความปลอดภัย การหลอกลวงทางออนไลน์ และความไม่เข้าใจในเทคโนโลยี โดยเฉพาะในกลุ่มผู้สูงอายุหรือผู้ที่มีความรู้ด้านดิจิทัลจำกัด (สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล, 2565) หน่วยงานรัฐและเอกชนควรส่งเสริมการยกระดับทักษะด้านดิจิทัลผ่านโครงการอบรมความรู้ทางการเงินและความปลอดภัยไซเบอร์สำหรับประชาชน เพื่อสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการใช้บริการและเสริมสร้างความมั่นใจให้แก่ผู้ใช้งานทุกกลุ่ม (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2566ก)

ประการที่สี่ ข้อจำกัดด้านโครงสร้างพื้นฐานทางเทคโนโลยี ในหลายพื้นที่ของประเทศไทย โดยเฉพาะในเขตชนบทหรือพื้นที่ห่างไกล ระบบอินเทอร์เน็ตยังไม่ครอบคลุมหรือมีความเสถียรต่ำ ส่งผลให้ประชาชนบางกลุ่มไม่สามารถเข้าถึงบริการเทคโนโลยีทางการเงินได้อย่างเต็มที่ (Demirgüç-Kunt et al., 2018) อย่างไรก็ตาม รัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้เริ่มดำเนินโครงการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัล เช่น โครงการเน็ตประชารัฐ ที่มีเป้าหมายในการขยายเครือข่ายอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงให้ครอบคลุมทุกหมู่บ้าน เพื่อสร้างระบบที่สามารถเชื่อมต่อและแลกเปลี่ยนข้อมูลได้อย่างปลอดภัยและมีประสิทธิภาพ (ศูนย์ขับเคลื่อนการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม, 2563) แนวทางเหล่านี้จะช่วยลดช่องว่างทางดิจิทัลและสนับสนุนให้เทคโนโลยีทางการเงินเข้าถึงประชาชนทุกกลุ่มได้อย่างเท่าเทียม

ประการที่ห้า การผสมผสานเทคโนโลยีใหม่เข้ากับระบบเดิม เช่น ปัญหาในการปรับใช้ปัญญาประดิษฐ์ หรือบล็อกเชน กับระบบงานขององค์กรที่ยังใช้โครงสร้างดั้งเดิม ซึ่งกระบวนการปรับปรุงระบบเหล่านี้ต้องใช้เวลา ทุน และบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน (Gomber et al., 2017) ส่วนในประเทศไทยปัญหานี้เห็นได้ชัดในกลุ่มผู้ให้บริการทางการเงินขนาดกลางและขนาดเล็ก รัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีนโยบายสนับสนุนการยกระดับเทคโนโลยีของภาคธุรกิจ เช่น โครงการส่งเสริมการประยุกต์ใช้ปัญญาประดิษฐ์ และการให้ทุนสนับสนุนพัฒนานวัตกรรม ทำให้ผู้ประกอบการไทยสามารถเข้าถึงทรัพยากร ความรู้ และเครื่องมือที่จำเป็นในการเปลี่ยนผ่านสู่ระบบดิจิทัลได้ดียิ่งขึ้น (สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล, 2566ก)

ประการสุดท้าย ข้อจำกัดในการลดความเหลื่อมล้ำทางการเงิน แม้ว่าเทคโนโลยีทางการเงินจะมีศักยภาพในการขยายการเข้าถึงบริการทางการเงินให้ครอบคลุมประชากรทุกกลุ่ม แต่ในประเทศไทยยังพบว่า กลุ่มประชาชนที่อยู่ในพื้นที่ห่างไกล แรงงานนอกระบบ หรือผู้สูงอายุ ยังคงประสบปัญหาในการเข้าถึงบริการเหล่านี้ เนื่องจากขาดทักษะดิจิทัล ความรู้ทางการเงิน และการเข้าถึงอุปกรณ์ที่จำเป็น ดังนั้น ควรเน้นการเสริมสร้างทักษะดิจิทัลและความรู้ทางการเงินผ่านการอบรมเชิงปฏิบัติการ การส่งเสริมการเข้าถึงอุปกรณ์และอินเทอร์เน็ตในราคาที่เหมาะสม ตลอดจนการออกแบบแอปพลิเคชันหรือบริการทางการเงินให้ใช้งานง่ายและเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายที่มีข้อจำกัดด้านเทคโนโลยี เพื่อให้เทคโนโลยีทางการเงินสามารถลดความเหลื่อมล้ำได้อย่างแท้จริง (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2566)

ดังนั้น แม้ว่าเทคโนโลยีทางการเงินจะมีศักยภาพในการขยายการเข้าถึงบริการทางการเงินอย่างกว้างขวางและลดช่องว่างทางการเงิน แต่หากไม่สามารถจัดการกับความท้าทายและข้อจำกัดได้อย่างมีประสิทธิภาพ เทคโนโลยีทางการเงินนี้ก็อาจไม่สามารถเติมเต็มบทบาทในด้านความเสมอภาคทางเศรษฐกิจได้อย่างแท้จริง

บทสรุป

บทความวิชาการนี้ได้สะท้อนให้เห็นถึงบทบาทของเทคโนโลยีทางการเงินในฐานะเครื่องมือเชิงโครงสร้างที่มีศักยภาพในการขับเคลื่อนการเติบโตทางเศรษฐกิจควบคู่ไปกับการลดความเหลื่อมล้ำทางรายได้ในประเทศไทย โดยอธิบายผ่านกรอบแนวคิดทางเศรษฐศาสตร์ ได้แก่ ทฤษฎีการเจริญเติบโตจากภายใน (Endogenous Growth Theory) ซึ่งมุ่งเน้นบทบาทของนวัตกรรม ความรู้ และทุนมนุษย์ในฐานะปัจจัยหลักที่ส่งเสริมผลิตภาพโดยรวม และแนวคิดเส้นโค้งคูเซนต์ส์ (Kuznets Curve) ซึ่งชี้ให้เห็นว่า ในช่วงต้นของการพัฒนาเศรษฐกิจ ความเหลื่อมล้ำมักเพิ่มขึ้น ก่อนที่จะลดลงเมื่อโครงสร้างทางเศรษฐกิจมีความทั่วถึงและมีเสถียรภาพมากขึ้น

ในบริบทของประเทศไทย การเปลี่ยนผ่านเข้าสู่ยุคเศรษฐกิจดิจิทัล ส่งผลให้เทคโนโลยีทางการเงินเข้ามามีบทบาทอย่างมากในการเปลี่ยนแปลงรูปแบบของการให้บริการทางการเงิน ทั้งในมิติของการลดต้นทุน เพิ่มประสิทธิภาพ และที่สำคัญคือการ ขยายโอกาสในการเข้าถึงบริการทางการเงิน โดยเฉพาะในกลุ่มประชากรเปราะบางที่เคยถูกกีดกันออกจากระบบการเงินแบบดั้งเดิม เช่น ผู้มีรายได้น้อย แรงงานนอกระบบ เกษตรกรรายย่อย และประชาชนในพื้นที่ห่างไกล

เครื่องมือที่เป็นรูปธรรมของระบบต่าง ๆ เช่น พรอมเพย์ (PromptPay) และแอปพลิเคชันเป่าตัง (Paotang) ภายใต้การดำเนินโครงการของภาครัฐ เช่น คนละครึ่ง และ บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ เป็นตัวอย่างเชิงประจักษ์ที่สะท้อนถึงบทบาทเชิงรูปธรรมของเทคโนโลยีทางการเงิน ในการเสริมสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจของครัวเรือน ลดต้นทุนการดำเนินนโยบายรัฐ และส่งเสริมการกระจายรายได้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ ยังส่งผลต่อการกระตุ้นเศรษฐกิจฐานรากและส่งเสริมการหมุนเวียนของรายได้ภายในชุมชนอีกด้วย

อย่างไรก็ตาม แม้เทคโนโลยีทางการเงินจะมีศักยภาพสูงในการเป็นเครื่องมือลดความเหลื่อมล้ำและส่งเสริมความเป็นธรรมทางเศรษฐกิจ แต่ก็ยังคงเผชิญกับความท้าทายและข้อจำกัด ที่ต้องจัดการอย่างรอบด้าน ไม่ว่าจะเป็นความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงเทคโนโลยี ทักษะดิจิทัลที่ไม่เท่ากัน ความเสี่ยงด้านความมั่นคงไซเบอร์ ข้อจำกัดทางกฎหมาย รวมถึงความไม่เชื่อมั่นของผู้บริโภคในบางกลุ่ม โดยเฉพาะผู้สูงอายุหรือผู้ที่อยู่ในพื้นที่ชนบทที่มีโครงสร้างพื้นฐานทางดิจิทัลต่ำ ดังนั้น การออกแบบนโยบายที่มุ่งสร้างระบบนิเวศของเทคโนโลยีทางการเงินให้เติบโต มีความยืดหยุ่น และคำนึงถึงความเท่าเทียมในการเข้าถึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง การบูรณาการระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน ภาควิชาการ และภาคประชาชนในการขับเคลื่อนอย่างเป็นระบบ จะสามารถนำไปสู่เศรษฐกิจที่เติบโตบนฐานของความทั่วถึง ไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง และสอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

- กรุงเทพธุรกิจออนไลน์. (2563). เปิดตำนาน 'ไทยพาณิชย์' จากสยามกัมมาจลถึง 'SCB' แบงก์แรกในไทย. สืบค้นจาก <https://www.bangkokbiznews.com/lifestyle/909578>.
- ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2566). รายงานความมั่นคงทางเศรษฐกิจการเงิน. สืบค้นจาก <https://www.bot.or.th/th/thai-economy/state-of-thai-economy.html>.
- _____. (2566ก). รายงานประจำปี 2566: เศรษฐกิจไทยบนเส้นทางฟื้นตัวอย่างยั่งยืน. สืบค้นจาก https://www.bot.or.th/content/dam/bot/documents/th/research-and-publications/reports/bot-report/annual-report/annualreport2566/AnnualReport_2566R3.pdf.
- ปิ่นวดี ศรีสุพรรณ, ฐานิดา บุญวรรณ และ สุรางค์รัตน์ จำเนียรพล. (2566). ว่าด้วยชนชั้นและความเหลื่อมล้ำในสังคมไทยร่วมสมัย. *วารสารศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี*, 19(2), 27-57.
- วรวิฐา บุญทวนวงศ์. (2562). ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อความเหลื่อมทางรายได้ของประเทศไทย. (เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์).
- ศูนย์ขับเคลื่อนการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม. (2563). รายงานการใช้อินเทอร์เน็ตของหมู่บ้านเน็ตประชารัฐ. สืบค้นจาก <https://npccadm.netpracharat.com//mediadetail/QeGTd7jQ9r.pdf>.
- สฤณี อาชวานันทกุล. (2560). การเติบโตของ Fintech กับโอกาสการสร้างเศรษฐกิจที่พัฒนาอย่างทั่วถึง. สืบค้นจาก <https://salforest.com/knowledge/fintech-financial-inclusion>.
- สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์. (2565). รายงานการประเมินผลกระทบจากพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562. กรุงเทพฯ: สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (ETDA).
- สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล. (2565). โครงการส่งเสริมทักษะความเข้าใจดิจิทัล (Digital Literacy) เพื่อการใช้เทคโนโลยีทางการเงินอย่างปลอดภัย. กรุงเทพฯ: กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม.
- _____. (2566). แนวทางส่งเสริมความมั่นคงปลอดภัยทางไซเบอร์ในกลุ่มผู้ประกอบการดิจิทัลรายย่อย. กรุงเทพฯ: กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม.
- _____. (2566ก). รายงานฉบับสมบูรณ์โครงการประเมินผลการดำเนินงานของสำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล. สืบค้นจาก <https://www.depa.or.th/th/service-statistics/survey-report>.
- สิราภรณ์ จรุงศรีอภิสิทธิ์. (2561). เทคโนโลยีทางการเงิน (FinTech) กับการพัฒนาเศรษฐกิจไทย. *วารสารเศรษฐศาสตร์และนโยบายสาธารณะ*, 8(1), 13-30.
- Arner, D. W., Barberis, J., & Buckley, R. P. (2015). The Evolution of Fintech: A New Post-Crisis Paradigm?. *Georgetown Journal of International Law*, 47(4), 1271-1319.
- _____. (2017). FinTech and RegTech: impact on regulators and banks. *Journal of Banking Regulation*, 20(1), 4-24.
- Bank of Thailand. (2021). *Financial landscape and FinTech development in Thailand*. Bangkok: Bank of Thailand.
- _____. (2022). *Thailand's Financial Landscape and FinTech Ecosystem Report*. Retrieved from <https://www.bot.or.th/en/financial-innovation/financial-landscape.html>.
- Chuen, D. L. K., & Teo, E. G. (2015). Emergence of FinTech and the LASIC principles. *The Journal of Financial Perspectives: Fintech*, 3(3), 24-37.
- Demirgüç-Kunt, A., Klapper, L., Singer, D., Ansar, S., & Hess, J. (2018). *The Global Findex Database 2017: Measuring Financial Inclusion and the Fintech Revolution*. Washington, D.C.: World Bank Group.
- Gomber, P., Koch, J. A., & Siering, M. (2017). Digital finance and FinTech: Current research and future research directions. *Journal of Business Economics*, 87(5), 537-580.

- Hossain, M. S. (2021). *Cashless Payment Acceptance among Consumers in Thailand: A Case Study on Digital Wallets*. Retrieved from https://conferences.icosiam.com/icebis/wp-content/uploads/2022/07/5.-Sabbir_Cashless-payment-acceptance-among-consumers-in-Thailand-ICEBIS-2022.pdf.
- Jack, W., & Suri, T. (2014). Risk sharing and transactions costs: Evidence from Kenya's mobile money revolution. *American Economic Review*, 104(1), 183–223.
- _____. (2016). The long-run poverty and gender impacts of mobile money. *Science*, 354(6317), 1288–1292.
- Khera, P., Ogawa, M. S., & Sahay, M. R. (2021). *Is digital financial inclusion unlocking growth?*. Washington, D.C.: International Monetary Fund.
- Kuznets, S. (1955). Economic growth and income inequality. *American Economic Review*, 45(1), 1–28.
- Lee, I., & Shin, Y. J. (2018). Fintech: Ecosystem, business models, investment decisions, and challenges. *Business Horizons*, 61(1), 35–46.
- Nabi, I., & Shivakumar, J. (2001). *Back from the brink: Thailand's response to the 1997 economic crisis*. Washington, D.C.: World Bank Publications.
- Ozili, P. K. (2018). Impact of digital finance on financial inclusion and stability. *Borsa istanbul review*, 18(4), 329–340.
- Radelet, S., & Sachs, J. D. (1998). *The onset of the East Asian financial crisis*. Retrieved from <https://www.nber.org/papers/w6680>.
- Romer, P. M. (1986). Increasing returns and long-run growth. *Journal of Political Economy*, 94(5), 1002–1037.
- _____. (1990). Endogenous technological change. *Journal of Political Economy*, 98(5), S71–S102.
- Roubini, N., & Mihm, S. (2010). *Crisis economics: A crash course in the future of finance*. New York: Penguin Press.
- Suri, T., & Jack, W. (2016). The long-run poverty and gender impacts of mobile money. *Science*, 354(6317), 1288–1292.
- United Nations. (2015). *Transforming our world: The 2030 agenda for sustainable development*. Retrieved from <https://sdgs.un.org/2030agenda>.
- Wang, Z. (2024). Assessing the Impact of Financial Technology on Income Inequality: An Empirical Analysis Using Gini Coefficient and Theil Index. *Open Journal of Business and Management*, 13(1), 111–128.
- World Bank. (2016). *Innovative financial inclusion: 10 country cases*. Washington, D.C.: World Bank.
- _____. (2023). *GDP per capita (current US\$) - Thailand*. Retrieved from <https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.PCAP.CD?locations=TH>.